

Proceedings

of

สมาคมผู้ประเมินมูลค่าทางสังคมไทย
THAI SOCIAL VALUE ASSOCIATION

The 7th

PSPARN

ACADEMIC CONFERENCE 2023

Transitioning Triumphs?: Turn Threats into Transformative Thailand

การประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวिจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7

KHON KAEN, THAILAND JULY 21-23, 2023

HOSTED BY
COLLEGE OF POLITICS AND GOVERNANCE (COPAG)
MAHASARAKHAM UNIVERSITY

The 7th

PSPARN

ACADEMIC CONFERENCE 2023

Transitioning Triumphs?: Turn Threats into Transformative Thailand

การประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวิชัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการ
ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7

HOSTED BY
COLLEGE OF POLITICS AND GOVERNANCE (COPAG)
MAHASARAKHAM UNIVERSITY

รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวิจัยและความสัมพันธ์ทาง
วิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7

Proceedings of the 7th PSPARN Academic Conference 2023

ที่ปรึกษาากิตติมศักดิ์   รศ. สีดา สอนศรี
บรรณาธิการ   ดร. ประสงค์ชัย เศรษฐสุรวิชัย
ออกแบบปก   ภาควิชา พลสูงเนิน

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

College of Politics and Governance, Mahasarakham University

Kantarawichai, Maha Sarakham 44150

Tel: +66 43754321 Fax: +66 43754137

Website: www.copag.msu.ac.th

Email: copag@msu.ac.th

TABLE OF CONTENTS

TABLE OF CONTENTS	2
ABOUT THE SPEAKERS	5
ABOUT THE SPEAKERS	6
ABOUT COPAG MSU	7
ABOUT SOCIAL VALUE THAILAND	8
PSPARN 2023 CO-ORGANIZERS	9
OUR PARTNER JOURNALS	10
HISTORY OF THE PSPARN	11
DETAILED PROGRAM	12
NATIONAL COMPETITION OF THE POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION QUIZ	13
Proceeding Papers	15
Appendix	194

A MESSAGE FROM THE PRESIDENT OF MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Assoc. Prof. Dr. PRAYOOK SRIVILAI

เรียน ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

ในนามของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม รู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้ต้อนรับทุกท่านเข้าสู่การประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัย และความสัมพันธ์ทางวิชาการ ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7 ในวันนี้ และเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยวิทยาลัยการเมืองการปกครองได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพ ในการจัดงานในวันนี้

การประชุมครั้งนี้ถือเป็นเวทีทางวิชาการที่พวกเราในฐานะนักวิจัยจะได้ร่วมกันถกเถียงและแสวงหาทางออก รวมถึงกลยุทธ์สำหรับการแก้ไขปัญหาทางสังคมที่อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นต่อประเทศชาติภูมิภาคและสังคมโลกของเราในวงกว้างต่อไป

ในนามของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กระผมภูมิใจและเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้ต้อนรับท่านผู้มีเกียรติที่มาจากสถาบันการศึกษาจากทั่วประเทศ โดยทุกท่านจะได้พบกับกิจกรรมการบรรยายพิเศษจากวิทยากรระดับประเทศ การนำเสนอผลงานทางวิชาการของนิสิต นักศึกษา นักวิจัย จากทั่วประเทศ และการแข่งขันตอบปัญหาวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ระดับอุดมศึกษา ระดับประเทศ กระผมเชื่อว่ากิจกรรมเหล่านี้จะช่วยจุดประกายความคิดและกระตุ้นบทสนทนาที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีสำหรับสังคมของเราได้

กระผมขอแสดงความขอบคุณทุกท่าน ที่มีส่วนสำคัญในการจัดงานในวันนี้ได้สมเกียรติและยิ่งใหญ่ ความทุ่มเทของทุกท่านในการจัดงานครั้งนี้เป็นเครื่องพิสูจน์ถึงพลังอันยิ่งใหญ่ที่เกิดขึ้นจากความสามัคคีในองค์กรของเรา

ท้ายที่สุดนี้กระผมหวังว่าการประชุมนี้จะเป็นโอกาสอันดีสำหรับทุกท่านในการได้รับความรู้เชิงลึก สร้างเครือข่าย และที่สำคัญที่สุดคือการได้รับแรงบันดาลใจในการพัฒนางานวิจัยที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับสังคมต่อไป ขอต้อนรับทุก ท่านด้วยความยินดีอย่างยิ่งอีกครั้งครับ

ขอบคุณครับ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประยูทธ์ ศรีวิไล
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

A MESSAGE FROM THE DEAN OF COLLEGE OF POLITICS AND GOVERNANCE

Asst. Prof. CHERNGCHARN CHONGSOMCHAI

เรียน ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

กระผม ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิงชาญ จงสมชัย คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ยินดีต้อนรับทุกท่านสู่การประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7 (PSPARN 2023) ในหัวข้อ “ชัยชนะแห่งการเปลี่ยนผ่าน พลิกวิกฤตสู่การเปลี่ยนแปลงประเทศไทย” ดำเนินการจัดโดยวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ร่วมกับสมาคมผู้ประเมินคุณค่าทางสังคมไทยและเครือข่ายอีก 8 สถาบันจากทั่วประเทศ อันได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ในนามของวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ที่ได้ต้อนรับทุกท่านที่มาร่วมงานในครั้งนี้ อ้างถึงหัวข้อหลักของการประชุมข้างต้นพวกเรากำลังร่วมกันแสวงหาทางออกต่อความท้าทายที่เรากำลังเผชิญ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกในปัจจุบัน คำถามที่สำคัญคือเราจะเรียนรู้จากชัยชนะของการเปลี่ยนผ่านได้อย่างไร เราจะโอบรับความฝัน ความหวังที่หลากหลายและสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อสังคมโดยพลิกวิกฤตที่เรา กำลังเผชิญอยู่ให้เป็นโอกาสได้อย่างไร และท้ายที่สุดเราจะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกและยั่งยืนให้กับสังคมได้อย่างไร การวิจัยถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยเราตอบคำถามข้างต้นได้ ในฐานะนักวิจัยเราคาดหวังว่าผลลัพธ์ที่เกิดงานวิจัยของเราก็จะสามารถนำไปแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและมุ่งหวังถึงการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาคและระดับโลกได้

การประชุมครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ 4 ประการด้วยกัน ประการแรก เรามุ่งหวังที่จะให้การประชุมครั้งนี้เป็นเวทีการนำเสนอผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ประการที่สองเรามุ่งหวังถึงการแลกเปลี่ยนและสร้างเครือข่ายทางวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ประการที่สามเรามุ่งหวังที่จะสร้างพื้นที่สำหรับการแสดงศักยภาพสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการแก่นิสิต นักศึกษาทางด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์จากทั่วประเทศ ประการที่สี่ เรามุ่งหวังที่จะเผยแพร่องค์ความรู้จากผลงานวิจัยไปสู่สาธารณะในวงกว้าง

ในนามของวิทยาลัยการเมืองการปกครอง กระผมขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.ประสงค์ชัย เศรษฐสุริยชัย (ประธานในการจัดงาน) คณาจารย์วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันภาคีเครือข่ายความร่วมมือทั้ง 8 สถาบัน และสมาคมผู้ประเมินคุณค่าทางสังคมไทย ตลอดจนบุคลากร นิสิตช่วยงานของวิทยาลัยการเมืองการปกครองทุกท่าน และขอต้อนรับทุกท่านอย่างเป็นทางการเข้าสู่การประชุม PSPARN 2023 ครับ

ขอแสดงความนับถือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เชิงชาญ จงสมชัย
คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ABOUT THE SPEAKERS

Keynote Speaker

Prof. Dr. SIRIPAN NOGSUAN SAWASDEE

ศาสตราจารย์ ดร.สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์

(Professor Siripan Nogsuan Sawasdee, Ph.D.) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความเชี่ยวชาญด้านการเมืองเปรียบเทียบ พรรคการเมือง และระบบการเลือกตั้ง โดยสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก Ph.D. in Area Studies จากมหาวิทยาลัยเกียวโต (Kyoto University) ประเทศญี่ปุ่น ปริญญาโท M.A. in Political Science จากมหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ (Johns Hopkins University) ประเทศสหรัฐอเมริกา และปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง เหรียญทอง) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ศาสตราจารย์ ดร.สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ ยังเคยได้รับรางวัลผลงานวิจัย ระดับดีมาก ประจำปีงบประมาณ 2562 ในสาขาสาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ จากผลงานวิจัยเรื่อง “เส้นทางประชาธิปไตยที่ไม่ย้อนกลับ : ปัจจัยเชิงสถาบัน การเมืองกับประชาธิปไตยที่ฝังมั่น เปรียบเทียบการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองในประเทศเกาหลีใต้ อินโดนีเซีย ชิลี อาร์เจนตินา ตุนิเซีย ไนจีเรีย ยูเครน และโปแลนด์” อีกด้วย

ABOUT THE SPEAKERS

Keynote Speaker
Assoc. Prof. SIDA SORNSRI

รองศาสตราจารย์สีดา สอนศรี (Associate Professor Sida Sonsri) เคยดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเมืองการปกครองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และฟิลิปปินส์ศึกษา จากความเชี่ยวชาญดังกล่าว เป็นผลให้ได้รับโล่ “Distinguished Award in Public Administration” จาก Philippine Society for Public Administration เมื่อปี พ.ศ. 2561 และได้รับพระราชทานปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2561 สำหรับประวัติทางการศึกษา รองศาสตราจารย์ สีดา สอนศรี ได้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทด้าน ASEAN Studies จาก University of The Philippines (U.P.) ด้วยทุน SEATO (เป็นนักเรียนไทยรุ่นที่ 5) และปริญญาตรีหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเคยได้ปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่งสำคัญ เช่น ผู้อำนวยการโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2547-2550 คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2 วาระ) พ.ศ. 2552-2560 เป็นต้น

ABOUT COPAG MSU

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 โดยการผนวกภาควิชารัฐศาสตร์ ศูนย์ข้อมูลการเมืองท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และโครงการจัดตั้งหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ซึ่งสังกัดอยู่ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เข้าด้วยกัน

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง ได้ดำเนินงานตามพันธกิจด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน โดยวิทยาลัยการเมืองการปกครองได้วางรากฐานทางปัญญาอย่างต่อเนื่องผ่านการจัดตั้งโครงการความร่วมมือต่าง ๆ ที่เน้นการเสริมสร้างความรู้คู่คุณธรรมและการทำงานเพื่อส่วนรวม อาทิ โครงการลงชุมชนของนิสิต โครงการติวนิสิต (COPAG Tutor) โครงการให้นิสิตริเริ่มทำกิจการ (COPAG Creative) โครงการสร้างวิทยาลัยสีเขียว (COPAG Green) ตลอดจนได้จัด COPAG Open House และ COPAG Open Book เพื่อเปิดบ้านวิทยาลัยให้บุคคลภายนอกได้ทราบกิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัย รวมทั้งการทำความตกลงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม เพื่อทำกิจกรรมร่วมกันนอกจากนี้ วิทยาลัยการเมืองการปกครองได้ทำข้อตกลงร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาความรู้ทางวิชาการ เช่น คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ผู้แทนจากลี้กแชมเบิร์ก และคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ABOUT SOCIAL VALUE THAILAND

สมาคมผู้ประเมินมูลค่าทางสังคมไทย

(Social Value Thailand) ริเริ่มขึ้นจาก Social Value International ซึ่งเป็นเครือข่ายขององค์กรชั้นนำทั่วโลกมีสมาชิกเครือข่ายกว่า 700 องค์กรใน 25 ประเทศทั่วโลก โดยมีวัตถุประสงค์ในการกำหนดมาตรฐานและพัฒนาบุคลากรด้านการประเมินผลตอบแทนทางสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารอบมาตรฐานดัชนีชี้วัดทางสังคม (ESG Index) และส่งเสริมเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (Social Return on Investment : SROI) โดยมีความมุ่งมั่นในยกระดับ “คุณค่าทางสังคม” เข้าสู่กระบวนการบริหารดำเนินงาน การตัดสินใจ และการประเมินผลสัมฤทธิ์และความสำเร็จตั้งแต่ระดับนโยบาย ปฏิบัติในทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริมการจัดสรรทรัพยากรงบประมาณ และการสนับสนุนไปสู่การสร้างมูลค่าทางสังคม ควบคู่กับการขยายการเติบโตทางเศรษฐกิจ สมาคมมุ่งเน้นแนวทางการขับเคลื่อนด้วยการเชื่อมโยงเครือข่ายผลงานพลังความร่วมมือของหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน การศึกษา ภาคสังคม เพื่อมุ่งเป้าส่งเสริมกลไกในมิติที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

ดร.อัปพล อภาจนาร
นายกสมาคมผู้ประเมินมูลค่าทางสังคมไทย

- การยกระดับกรอบมาตรฐานสากลที่มีความน่าเชื่อถือและเหมาะสมกับบริบทของประเทศ
- การส่งเสริมเข้าถึงฐานข้อมูลข่าวสารความรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและสร้างประโยชน์ให้แก่เครือข่าย
- การพัฒนาวิชาชีพและองค์ความรู้ในการบริหารจัดการและติดตามประเมินผลลัพธ์สังคม
- การเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายและการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่การขยายความร่วมมือ ตลอดจนส่งเสริมกลไกและแรงจูงใจเพื่อเสริมพลังและความร่วมมือทุกภาคส่วน

PSPARN 2023

CO-ORGANIZERS

We gratefully acknowledge our co-organizers from the following organizations for their contribution to the conference.

สมาคมผู้ประเมินมูลค่าทางสังคมไทย
Social Value Thailand
socialvaluethailand@gmail.com

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
College of Politics and Governance, Mahasarakham University
copag@msu.ac.th

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Faculty of Political Science and Law, Burapha university

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Faculty of Political Science, Thammasat University
polsci_tu@gmail.com

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang
Mai University
polsci@cmu.ac.th

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Faculty of Management Science, Silpakorn University
fac-management@su.ac.th

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
School of Administrative Studies, Mae Jo University
sas@gmaejo.mju.ac.th

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
School of Political and Social Science, University of Phayao
spss@up.ac.th

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University
husotsu@tsu.ac.th

สำนักวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
School of Political Science and Laws, Walailak University
polsciandlaw.wu59@gmail.com

OUR PARTNER JOURNALS

We gratefully acknowledge our partner journals from the following organizations for their contribution to the conference.

วารสารการเมืองการปกครอง
Journal of Politics and Governance (JOPAG)
วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jopag>

วารสารการบริหารท้องถิ่น
Local Administration Journal (LAJ)
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/colakkujournals/index>

วารสารบัณฑิตพิจารณาด้ว้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
Graduate Review of Political Science and Public Administration Journal (GRPSPAJ)
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
<https://so07.tci-thaijo.org/index.php/GRPSPAJ>

วารสารการบริหารปกครอง
Governance Journal
สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/gjournal-ksu>

HISTORY OF THE PSPARN

Conference Title	Host (s)	Main Theme
The 1 st NGC-PSPA 2017	<ul style="list-style-type: none"> • Faculty of Political Science and Public Administration, CMU • School of Administrative Studies MJU • Faculty of Political Science and Law, BUU • Faculty of Social Science and Liberal Arts, NCU 	รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์เพื่อการพัฒนาประเทศไทย
The 2 nd PSPARN Academic Conference 2018	Faculty of Management Science, SU	การบริหารปกครองของภูมิภาค รัฐชุมชน ท้องถิ่นในการขับเคลื่อนประเทศไทยยุค Thailand 4.0
The 3 rd PSPARN Academic Conference 2019	Faculty of Political Science and Law BUU	รัฐปั่นป่วน: กระแสการเมือง ระบบโลก และการบริหารภาครัฐ ยุค Disruption
The 4 th PSPARN Academic Conference 2020	Faculty of Humanities and Social Sciences, TSU	ท้องถิ่นในจินตนาการ : ความเข้มแข็งจากฐานรากเพื่อการพัฒนาประเทศสู่สหัสวรรษใหม่
The 5 th PSPARN Academic Conference 2021	<ul style="list-style-type: none"> • Faculty of Political Science and Public Administration, CMU • School of Political and Social Science, UP • School of Administrative Studies MJU 	รัฐกับความท้าทายหลังความปกติใหม่
The 6 th PSPARN Academic Conference 2022	Faculty of Political Science and Law BUU	ศาสตร์ ขอบเขต และขีดจำกัด: การก้าวข้าม (?) สู่ทางออกใหม่ของรัฐ (Transdisciplinary, Transboundary, Limitation: Crossing (?) to State's Next Normal)
The 7 th PSPARN Academic Conference 2023	College of Politics and Governance MSU	ชัยชนะแห่งการเปลี่ยนผ่าน?: พลิกวิกฤติสู่การเปลี่ยนแปลงประเทศไทย (Transitioning Triumphs?: Turn Threats into Transformative Thailand)

DETAILED PROGRAM

Date and Time	Activity
Day 1: Friday, July 21, 2023	
09.30 – 12.00 น.	ประชุมความร่วมมือของมหาวิทยาลัยเครือข่ายจาก 9 สถาบัน
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 16.30 น.	ประชุมความร่วมมือของมหาวิทยาลัยเครือข่ายจาก 9 สถาบัน (ต่อ)
16.30 – 17.00 น.	นำเสนอบทบาทของสมาคมผู้ประเมินมูลค่าทางสังคมไทย โดย คุณสกุลทิพย์ กิรติพันธ์วงศ์ กรรมการและเลขาธิการสมาคมผู้ประเมินมูลค่าทางสังคมไทย
Day 2: Saturday, July 22, 2023	
08.00 – 08.40 น.	ลงทะเบียนเข้าร่วมการประชุมวิชาการ นำเสนอผลงาน และตอบปัญหา
08.40 – 09.00 น.	รับชมวีดิทัศน์แนะนำวิทยาลัยการเมืองการปกครอง
09.00 – 09.20 น.	กล่าวรายงานการจัดประชุมวิชาการ โดย ผศ. เชิงชาญ จงสมชัย คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
09.20 – 09.40 น.	กล่าวเปิดการประชุมวิชาการฯ โดย รศ. ดร.ประยุทธ์ ศรีวีไล อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
09.40 – 10.00 น.	มอบของที่ระลึกแก่เครือข่ายการประชุมวิชาการฯ และร่วมถ่ายภาพ
10.00 – 11.00 น.	ปาฐกถาพิเศษ “สองทศวรรษที่สูญหายกับประชาธิปไตยที่บอบช้ำ” โดย ศ. ดร.สิริพรรณ นกสวน สวัสดี
11.00 – 12.00 น.	ปาฐกถาพิเศษ “Soft Power: อำนาจที่ทรงอิทธิพล” โดย รศ. สีดา สอนศรี
12.15 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 13.30 น.	บรรยายพิเศษ เกี่ยวกับ โครงการเสริมพลังเยาวชนสร้างการเปลี่ยนแปลงสู่การขับเคลื่อนคุณค่าสังคม (Power to Change Asia)” โดย คุณสกุลทิพย์ กิรติพันธ์วงศ์ (กรรมการและเลขาธิการสมาคมผู้ประเมินมูลค่าทางสังคมไทย)
13.30 – 15.00 น.	<ul style="list-style-type: none"> • การนำเสนอผลงานทางวิชาการ ห้องย่อยที่ Panel 1 - 8 • การแข่งขันตอบปัญหาวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ระดับอุดมศึกษา ระดับประเทศ
15.00 – 16.00 น.	การนำเสนอผลงานทางวิชาการ ห้องย่อยที่ Panel 9 - 16
16.00 – 17.00 น.	มอบโล่เกียรติยศสำหรับผู้นำเสนอที่ได้รับรางวัล Outstanding Paper Award และทีมที่ได้รับรางวัลจากการแข่งขันตอบปัญหาวิชาการฯ
17.00 น.	พิธีปิดการประชุมวิชาการฯ โดย ผศ. เชิงชาญ จงสมชัย คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Day 3: Sunday, July 23, 2023	
09.00 – 10.30 น.	ประชุมสรุปผลการดำเนินงานและถอดบทเรียนในการจัดกิจกรรมการประชุมวิชาการฯ
10.30 – 12.00 น.	ประเมินผลการดำเนินงานโครงการฯ
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 15.00 น.	มอบเกียรติบัตร
15.00 – 15.15 น.	กิจกรรมเยี่ยมชมเมือง

NATIONAL COMPETITION OF THE POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION QUIZ

(Undergraduate Level)

No.	Faculty	Team No.	Name	Staff
1	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	1	นายเด่นดนัย ดวนสูง นางสาวเนตรนิภา ปิบกระโทก นางสาววรรณิดา สุขชาติ	อ.อิมรอน โส๊ะสัน
2	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	1	นางสาวณัฐนรี ยินดีสิทธิ์ นายสรารุช จันทร์แสงสี นายชโลธร บุญสุวรรณ	อ.อรุณรัตน์ จินดา
3	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	2	นายรังสิมันต์ ศิลลา นายอนุวัฒน์ ลอคำ นายณัฐนนท์ ศรีชื่น	อ.ดวงพร อุไรวรรณ
4	คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา	1	นางสาวเขมจิรา แสงแจ่ม นายจัดตุพล นวลศรี นายเทพประสิทธิ์ ดิษฐ์ปรีชา	อ.ปาริฉัตร ป้องโล่ห์
5	คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา	2	นายสิทธิพร ชูขาว นางสาวญาสุณิห์ กองศรีมา นายदनัยกานต์ ชาวสมุทร	อ.อัฐชนก สัตยวินิจ
6	คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	1	นางสาวนลินทิพย์ เป็งแก้ว นางสาวสุพิชฌาย์ สุวรรณ ปราการ นายภาณุพงศ์ คำป่าสังข์	ผศ.ดร.รวีวรรณ แพทย์ สมาน
7	คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	2	นางสาวรินทร สมพอง นายปณิภาณ รุ่งศิริ นายแท่งทอง ประกิจ	ผศ.ดร.ชนินทร เพ็ญสุตร
8	วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	1	นายพงศธรณ์ ต้นเจริญ นายอิทธิศักดิ์ พิมพ์ดา นางสาวปนัดดา สิงห์สาย	อ.ทิพสุดา ญาณภักดิ์
9	วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	2	นายธนากร เนตรวงศ์ นายเฉลิมชัย โยธานันต์ นายกำแพง แยม่วงค์	อ.ทิพสุดา ญาณภักดิ์
10	คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา	1	นายอรรถพล จันทร์ท่า นางสาวสุภาภรณ์ ไต้ะน้อย นายชยณัฐ กองวี	ผศ.ดร.นำทิพย์ เสมอเชื้อ
11	คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา	2	นายรัฐศาสตร์ ชาแท่น นายสิทธิศักดิ์ หงษ์สุข นายพันธัฐ ขจรจิตร	รศ.ดร.วีระ เลิศสมพร
12	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	1	นายพีระกานต์ กุลชา นายจักรวาล ประสิทธิ์ชัย นายปิยะฉัตร มณีรัชยากร	อ.กานต์วี วิชัยปะ
13	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	2	นายปริญญา ทวีทำนุสิน นายศุภกร ลักขมานุรักษ์ นางสาวนลพรรณ วงศ์แหวน	อ.รุ่งฉาย เย็นสบาย
14	คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	1	นางสาวไข่มุก กันธิยะ นายนิพนธ์ นนทะรักษ์ นางสาวเปมิกา อ่อนสี	อ.ชุดิมา ปัญญาหลง

No.	Faculty	Team No.	Name	Staff
15	คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	2	นางสาวพรนภา จันแดง นายจักรินทร์ สักแกแก้ว นางสาวภูษณิศญา ญาสุวรรณ	อ.ทศพล พงษ์ดี
16	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	1	นายบัณฑิต เตชา นางสาวปิยนุช ปราบปรี นางสาวจริยวดี ทองเจิม	อ.ชลิดา แยมศรีสุข
17	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	2	นางสาวสุนิสา ทองรักษ์ นายวิรัช โมลา นายพิชชากร สายนุ้ย	อ.ยุทธอ โอมณี
18	วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้	1	นางสาววรรณุช กันสีชา นางสาวจริญญา บุญฟู นางสาวปามพิชญ์ ดาขันแก้ว	อ.จริยา โกเมนต์
19	วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้	2	นายอนุภัทร สุทธิวรรณจำปา นายชิตพัทธ์ จันทร์สุรินทร์ นางสาวจุฑาภรณ์ชาติชำนาญ	อ.นารีวรรณ กลิ่นรัตน์
20	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	1	นายฮากีมี่ สะแปอิง นางสาวนุรอฮียะห์ มะสะอิ นางสาวโรสมาวดี สาเระ	ผศ.พัชนี ตูเล๊ะ
21	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	2	นางสาวรุสซีลาวาตี บินคอเลาะ นางสาววาศินีย์ เขาแก้ว นางสาวอ้อชาตุ มามะ	ดร.อับรอฮิม สารีมาแซ
22	สำนักวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	1	นางสาวอาทิตยา สันธวกุล นางสาวอรปรียา ประสมกิจ นางสาวพิมพ์ลภัส หนูรัตน์	ผศ.นันทิดา จันทศิริ
23	สำนักวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	2	นายปรเมษฐ์ อ่อนเกตพล นางสาววริญญา ประทีป ณถกลาง นายเดชพนต์ ศรีวังแก้ว	อ.ดร.อาภาภรณ์ สุขหอม
24	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	1	นายอำพล ชินแก้ว นายอนุชิต จำปา นายณัฐภัทร จอมเพชร	ผศ.ดร.เพิ่มศักดิ์ จะรัมย์พันธ์
25	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	2	นายพรเทพ รุ่งภัทรธนาโชติ นางสาวสุรางคณา สุนทรโชติ นายกัณธัตย์ รัตนโนชา	ผศ.ดร.เพิ่มศักดิ์ จะรัมย์พันธ์
26	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ	1	นายสุทิวีส บุญพรม น.ส.เจนจิรา เจริญ น.ส.อัสมา ดาแลหมัน	ผศ.ดร.ทวนธง ครุฑจ้อน
27	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ	2	น.ส.พิมพ์ลภัส ทรศันย์ น.ส.ภัทรวดี ศรีน้อย นายอรรถสิทธิ์ แก้วสุวรรณ	อาจารย์วรธา มงคลสืบสกุล

Proceeding Papers

Proceeding Paper

Assimilating Deliberative Spaces into the Technocrat-Dominated System: Understanding Deliberative Innovation and the Deliberative Spaces through City Labs

Noe John Joseph E. Sacramento^{1*}, Pobsook Chamchong²

¹ School of Public Policy, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200, Thailand & College of Social Sciences, University of the Philippines Cebu, Cebu City 6000 Philippine; nesacramento@up.edu.ph

² School of Public Policy, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200, Thailand; pobsook.c@cmu.ac.th

* Correspondence: nesacramento@up.edu.ph

Abstract:

The newest progress in the paradigmatic evolutions of critical policy analysis school is how the deliberative approach assimilates to highly technical and technocrat-dominated policy analysis systems. Some scholars may have acknowledged that this assimilative potential is inevitable; however, contentions arise regarding how we practically put this into practice. Most of our governance systems and policymaking are dominated by expert technocrats, and it would be difficult to navigate around an established and conventional system. Acknowledging that we need proper collaboration and a deliberative platform in such governance functions, policy practitioners carefully understand and dissect the elements of deliberation. Drawing from the case of Chiang Mai City Lab in Thailand, we argue that by acknowledging that these labs do have numerous and dynamic actors, at the same time, articulating the type of deliberative spaces, are productive and complementary to understanding the assimilative potentials of deliberative policy analysis. Moreover, such delineation of the deliberative space vis-a-vis actors in the city lab is crucial to ensuring and safeguarding policy analysis free from technocrat-expert domination and genuinely instrumentalizing the potentials of the deliberative paradigm in a real-world application.

Keywords: city labs, deliberative spaces, innovations, policy analysis, technocratic

Citation: Sacramento, N., & Chamchong, P. (2023). Assimilating Deliberative Spaces into the Technocrat-Dominated System: Understanding Deliberative Innovation and the Deliberative Spaces through City Labs, *Proceedings of the 7th PSPARN Academic Conference 2023*. Mahasarakham University, 16 – 30. Published: September 15, 2023

Proceeding Paper

ห้องทดลองเมืองเป็นเรื่องเทคโนโลยีหรือไม ? ทำความเข้าใจนวัตกรรมในการปรีกษาหรือและแก่นของพื้นที่ปรีกษา หรือในการวิเคราะห์นโยบายด้วยห้องทดลองนวัตกรรมเมือง

โนเอ จอห์น โจเซฟ อี. ซาคราเมนโต^{1*}, พบสุข ชำของ²

¹ สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200 ประเทศไทย
และวิทยาลัยสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ เซบู จังหวัดเซบู 6000 ประเทศฟิลิปปินส์;
nesacramento@up.edu.ph

² สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200 ประเทศไทย;
pobsook.c@cmu.ac.th

* Correspondence: nesacramento@up.edu.ph

บทคัดย่อ:

ความคืบหน้าล่าสุดในการเปลี่ยนแปลงแนวคิดของโรงเรียนการวิเคราะห์นโยบายที่สำคัญคือวิธีการพิจารณาที่มีการประมวลผลที่สูงและการวิเคราะห์นโยบายที่เป็นทาสของผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิค บางนักวิชาการอาจจะยอมรับว่าศักยภาพในการประมวลผลนี้เป็นสิ่งที่หนีไม่พ้น อย่างไรก็ตาม มีความขัดแย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับวิธีการนำไปสู่การปฏิบัติในทางปฏิบัติ ส่วนใหญ่ของระบบการปกครองและการจัดการนโยบายของเราถูกควบคุมโดยผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคและการนำทางอยู่ในระบบที่เก่าแก่และประจำที่การยอมรับว่าเราต้องการความร่วมมือที่เหมาะสมและแพลตฟอร์มในการพิจารณาในหน้าที่การปกครองเช่นนี้ นักปฏิบัตินโยบายเข้าใจและวิเคราะห์อย่างระมัดระวังสิ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการพิจารณา เราเสนอเหตุผลว่าด้วยการยอมรับว่าสถานที่ดำเนินงานในเชียงใหม่ในประเทศไทยนั้นมีนักแสดงจำนวนมากและเคลื่อนไหวได้ในเวลาเดียวกันการพูดออกมาเกี่ยวกับประเภทของพื้นที่ที่สอดคล้องกันที่เป็นผลิตภัณฑ์และเสริมสร้างให้เข้าใจถึงศักยภาพในการวิเคราะห์นโยบายที่เป็นการพิจารณาอย่างระมัดระวัง นอกจากนี้ การเข้าใจพื้นที่ที่เป็นผลิตภัณฑ์ในกระบวนการพิจารณาที่เกิดขึ้นในสถานที่ในเมืองนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการยืนยันและคุ้มครองการวิเคราะห์นโยบายโดยไม่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคและเป็นเครื่องมืออย่างแท้จริงในการใช้ศักยภาพของแนวคิดการพิจารณาในประเทศในชีวิตจริง

คำสำคัญ: ห้องทดลองเมือง, พื้นที่ปรีกษาหรือ, นวัตกรรม, การวิเคราะห์นโยบาย, เทคโนโลยี

การอ้างอิง: โนเอ จอห์น โจเซฟ อี. ซาคราเมนโต และ พบสุข ชำของ. (2566). ห้องทดลองเมืองเป็นเรื่องเทคโนโลยีหรือไม? ทำความเข้าใจนวัตกรรมในการปรีกษาหรือและแก่นของพื้นที่ปรีกษา หรือในการวิเคราะห์นโยบายด้วยห้องทดลองนวัตกรรมเมือง. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, หน้า 16 – 30.

วันที่เผยแพร่: 15 กันยายน 2566

1. Introduction

In the previous decades of the developments of the policy studies discipline, numerous debates have been weighing the advantages and cons of different approaches to policy analysis (Bertsou & Pastorella, 2017; Fischer & Forester, 1993; Ojha et al., 2016). One of the progressive developments in the last quarter of the 20th century is the critique of the critical policy school towards the mainstream technocratic approach to policy analysis (Durnova et al., 2016; Fischer & Gottweis, 2012). Policy scholars have become more cautious and particular about utilizing the ‘proper’ approach in dealing with public problems. Critical scholars identified ‘deliberative policy analysis’ (DPA) as one of its approaches (Boossabong & Fischer, 2018; Fischer, 2003) that have asserted critical significance to the policymaking discourse. It touches on questioning the loopholes in doing the ‘neo-empiricist’ traditions to policy analysis. It also navigates around the weaknesses of the technocratic paradigm in analyzing public problems and pondering on policy alternatives. However, the complexities of contemporary public problems may have pushed this whole duality of policy approaches into a new way of paradigmatic evolution and understanding.

The policy analysis scholarship in developing states greatly touched on and applied the deliberative process in understanding complex and value-laden social systems and public problems (Boossabong & Chamchong, 2019). The deliberative process called for understanding the value of making a public-centered policy while considering belief systems, culture, and norms. As it is connected to the principle of deliberative democracy (Curato et al., 2018), it points out the importance of people’s voices in ‘deliberating’ on public problems and policy alternatives. However, a critical-pragmatic understanding of policy analysis would heed towards assimilating technical analysis and deliberative strategies (Forester, 2013). In one contemporary work about smart city planning, Sacramento and Boossabong (2021) pointed out the potential of assimilating these two approaches of separate poles. The assimilative move mainly links to the need for a more practical yet critical approach to addressing public concerns. Contextual realities, power roles, and the need to deal with norms and inequalities are the cornerstone of this development.

Embarking on this assimilative potential, recent trends in policy analysis have integrated deliberation as essential to do in an even technocratic and expert-oriented system. More specifically, a growing appreciation for ‘city labs’ becomes significant as developing societies try to advance progress and address underlying community problems. The conception of ‘city labs’ comes from the ‘idea of urban planning experimentation’ (Scholl & Kraker, 2021) that is participated by urban planners and experts, academics, local governing bodies, mini-publics, and active citizens. The concept links to facilitating policy analysis’s participatory and deliberative potentials as practitioners utilize innovative tools. Recent studies identified city labs embody participatory nature as it entails collaborative governance, co-production, and co-creation, among others (Chatterton et al., 2018; Scholl & Kemp, 2016; Scholl & Kraker, 2021). From a critical perspective, the whole process sounded progressive and democratic, as

we utilize innovations and novel directions to policy analysis, which are inevitable as we aim to address wicked and complex public problems. However, deliberative practitioners must guard their positions, progressive approach, and criticality in the policy process. Consequently, how can ‘deliberative spaces’ complement ensuring democratic principles in deliberations while doing innovative work in city labs?

This article answers the question by drawing from the lessons of the Chiang Mai City lab a project for Chiang Mai City in Thailand to address urgent public concerns by integrating deliberative processes and innovative tools. We argued that identifying the ‘deliberative spaces’ vis-à-vis the actors in the policy analysis process is an essential groundwork in doing deliberations and a critical safeguard for technocratic-expert domination in policy analyses. This participatory action research mainly utilized participant observations to understand the case and highlight significant lessons since the researchers are both facilitators and participants. While observing and note-taking activities are productive methods to document the process’s critical points, this may also entail researchers’ subjective understandings and interpretations. In the following sections, we will briefly overview the paradigm developments in policy analysis. Then, we will expound on the assimilative potentials to policy analysis and how it matters to city labs. After this, we investigate the Chiang Mai City lab case and learn from identifying deliberative spaces vis-à-vis securing the role of deliberative practitioners. We present our stance on public orientation over technocratic domination in policy analysis.

2. Paradigm developments in policy analysis: Debates and contentions

The contentions between camps in policy analysis may have redirected the attention of policy scholars to focus and take an exclusivist stance in doing policy analysis. Technocratic experts would assume that the process of doing policy analysis is mainly oriented toward the expert’s opinion (Bertsou & Pastorella, 2017), thus, crafting the best solutions based on the wisdom and knowledge of the analyst. The critical school would contradictorily argue that having the public deliberate on their problems is imperative in providing a sound alternative (Bächtiger et al., 2018). While these contentions grew and extended over time, several scholars have offered remedies (or alternative directions) to at least leverage that these contradicting camps may build on each other and complement the gaps and loopholes in policy analysis. Hence, the critical-pragmatic approach builds on this assumption that building connections and links between the two approaches is essential in conducting productive policy analysis. Making the most out of ‘available’ and ‘feasible’ yet ‘practical’ means in the policymaking process, without losing regard to deliberative-democratic principles, is sound to consider.

Critical pragmatism in policy science is something unique to apply that least scholars could have imagined, considering the embattled debates between mainstream tradition. Applying such critical pragmatic consideration opens the practitioner’s understanding of the policy process and unleashes the chains from these engrained mainstream traditions. Forester

(2013) articulated that to account for both critical and pragmatic approaches in public policy is crucial to the policy process, especially to the policy analysts or facilitators. It responds to how these practitioners weigh and goes about political realities and think of progressive ways to facilitate change (Haselsberger, 2016; Zimmermann, 2018). Nonetheless, the critical pragmatic approach underscores that valuing ‘normative’ rather than prescriptive is productive, and learning from ‘practice stories’ are more commendable to enrich the discourses and strategies of practitioners in the policy process (Forester, 2013; Haselsberger, 2016).

The principles of critical pragmatism niche on the current trend in doing policy initiatives with a ‘so-called’ highly technical, scientific, and systematic nature by asserting the relevance of critical approaches. Smart cities do highly link with experts in selecting the ‘most preferred’ or ‘advised’ city plans. As a progressive move, city labs, on the other hand, establish a collaborative platform to assimilate deliberative strategies and innovative tools for doing policy analysis in a system of governance highly dominated by expert technocrats. Moreso, the critical approach thus comes into the picture when policy facilitators need to consult the public’s opinion, choices, and collective decisions before lobbying the ‘genuine’ and ‘authentic’ needs to power. Navigating around the hefty process of all these assimilative potentials does require the practitioner to be more adept in making critical choices and become particular about the practicality and feasibility of doing things while making the most out of what current situations (or realities) permit. Hence, how can identifying the deliberative spaces ease and complement such a process?

3. The assimilative potentials of policy analysis

At the start of this inquiry, we underline that understanding new modes of doing public policy initiatives requires a certain level of critical pragmatic consideration (far from the exclusive nature of mainstream policy analysis approaches). This is unique in doing, for example, the city labs, which would entail the policy facilitator to gauge him or herself to articulate technicalities vis-à-vis deliberation. We uphold that when we assert assimilation of strategies, it does help these practitioners perform such critical pragmatic direction. But, seeing some apprehensions that it would be difficult for practitioners to navigate the whole process would entail a critical consideration of what we mean by deliberative spaces and staging appropriate deliberations.

What scholars such as Fischer and Forester (1993), Fischer and Gottweis (2012), and Hajer et al. (2003) have pointed out is the clear distinction between policy analysts and deliberative practitioners that connoted what they identify as policy facilitators in the neo-empiricist and critical school of policy analysis, respectively. The distinction has drawn attention to expounding in detail what it is to be a ‘deliberative practitioner’ and how crucial it is to employ such a role in a deliberative process (Forester, 1999). Contemporary developments, precisely that of the assimilative approach, have pushed the role of deliberative practitioners

to concentrate on deliberative strategies and the technical tools that supplement policy analysis processes (Sacramento & Boossabong, 2021). However, we acknowledge that accepting this assimilative direction also entails diverse actors, agendas, and voices to entertain.

One of the pitfalls of conventional DPA is to assume that the conduct of policy analysis falls in an 'absolute space' where we put people together to discourse and deliberate on public problems (He, 2014). This assumption may be problematic in a non-western context where diversity is a primary consideration in policy analysis (He & Warren, 2011; Li, 2019). In this context, actors of deliberation (especially the public, active citizens, community leaders, etc.) heed a tendency to invest too high respect for power and authority (Curato et al., 2018; Hajer, 2003; Siu, 2017). This is unique in non-western contexts where the public perceives those in the position or an upper status with the utmost respect to power and authority. We acknowledge that these considerations impact the whole policy analysis orchestra. Thus, the work wishes to angle these essential elements in understanding staging various deliberative spaces. In turn, the varieties of deliberative spaces ensure the voices of the public are heard in surfacing their authentic and genuine concerns and decisions and in preventing technocratic domination in the systems of policy analysis.

4. Articulating deliberative spaces into the technocrat-dominated systems: Lessons from Chiang Mai City Lab

To address the highly technocrat and expert-oriented systems of governance and policymaking, the city lab presents an innovative way (of integrating deliberative strategies and innovative tools) of doing policy analysis and providing alternatives to public concerns (Chatterton et al., 2018). As an innovative way of doing policy design, 'city labs' have become instrumental to most projects as it is facilitative of bringing people together to think about addressing problems their community faces (Scholl & Kemp, 2016). Moreover, city labs are becoming more and more instrumental in combating neo-liberal directions that happened to be attached to a technocrat-dominated approach in city development and addressing public concerns (Chatterton et al., 2018). As we integrate city labs into conventional governance and policymaking, we cannot deny that the public may perceive deliberative practitioners and city lab facilitators as another 'expert' or 'technocrat' on the work. Also, we will try to illustrate too whether this perception is a relevant consideration or has been dismantled by the principles of critical approach and deliberation.

As a brief background, the Chiang Mai City lab in the Northern region of Thailand aims to respond to the challenge of becoming a 'city of innovation.' In doing so, the local government railroad the concept of a 'city lab' to invite and incubate various innovations to respond to public problems of the city. Moreover, the City of Chiang Mai tapped academics from the academe to facilitate the implementation of the city lab. The city government tapped the Chiang Mai University – School of Public Policy (CMU-SPP) to facilitate the city lab initiative.

CMU-SPP endeavors to create a critical space for policymaking that embodies democratic and public-oriented principles in addressing public problems for a just and sustainable society. In a nutshell, the city lab project involves a framework that it conceptualized as INNOVATE, involving the process of problem identification (Identifying city hopes and fears), finding solutions or alternatives (Navigating possible innovative solutions, Notifying feasibility, Organize innovative matching), and policy implementation or putting alternatives to action (Visualize plan towards concrete action, Activate prototype, Transfer from actions to lessons, Envision problems and models for further development). In each of the processes, the city lab has become keen on considering that each actor’s voices matter, and thus, they all have equal opportunities to participate in the deliberation and think about the alternatives to address public problems.

Chiang Mai City lab has mainly been keen on implementing deliberative strategies within the three crucial policy processes: agenda setting, solution or alternative identification, and implementation. Every process identified in the framework INNOVATE ensured that the deliberative process is active and foundational in policy analysis among stakeholders. Those involved in the city lab came from various backgrounds, from those in authority with all the power and resources, with those technical innovators and experts, to those who have firmly founded ideology and belief systems, to those who are at the grassroots. In this approach, the city lab follows a critical pragmatic approach to policy analysis; the facilitators did not conform to the idea that the decisions on policies and public problems remain solely absolute to those in power and authority (Forester, 2013). To address public problems, as Forester (2013) addressed, do not confine practitioners to see authority as the absolute holder of solutions. As such, CMU-SPP’s role became instrumental in designing innovative tools to create deliberative spaces in the whole process. It started with agenda-setting, where we conducted a series of activities using innovative tools to see the hopes and fears analysis of people (or the problems they identify in Chiang Mai City) while safeguarding that the municipality does not do agenda-setting. It also facilitated the co-creation of potential solutions, up to the co-learning of the prototype testing, which has hugely participated by various actors in the policy process (see Figure 1).

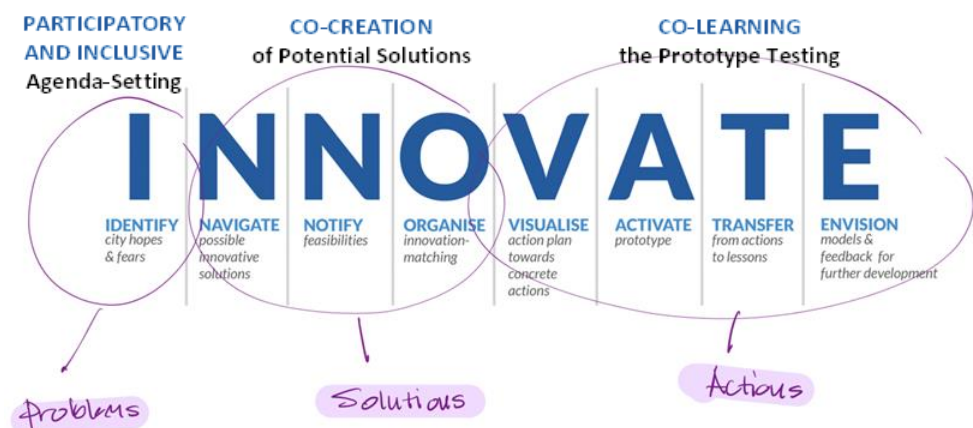

Figure 1. The Chiang Mai ‘city lab’ process

Observing the Chiang Mai City lab, we understand that the actors' diversities and interactions may require extra consideration. The conventional deliberative approach of staging an 'absolute deliberative space' may not be feasible in dealing with diversity and capturing these unique characteristics in a non-western context. Some actors in the deliberative process may have high power and technical expertise; hence, those with less tend not to be appreciated and heard (regardless of whoever or what sector they are coming from). These arrangements may translate to 'influence' the deliberative process as it might affect the atmosphere of discussing agenda, finding solutions, and even decision-making, which the Chiang Mai City lab has become mindful of. Conventionally, we can expect those with high power and technical knowledge to dominate these processes.

Learning from the case, one of the significant alternatives to safeguard the essence of deliberation is to be mindful of the 'deliberative space' we are staging. What uniquely surfaced in the Chiang Mai city lab's case is that identifying the appropriate platform for deliberation means actively engaging and surfacing those from various sectors in the policy analysis process. The deliberative spaces and careful consideration of agents ensure sensitivity and inclusivity in policy analysis. Looking through diversities translates to preventing technocratic domination and, simultaneously, is critical in ensuring deliberative principles. However, we do not dismiss the technical tools that may be imperative to the policy process (for a highly technical agenda), specifically in dealing with those high in knowledge, expertise, and power. To deliberate with some actors (like the municipal administrator and executive leader of other public agencies with high technical expertise) still demands highly technical, legal, and administrative backing to push for agenda or alternatives to a public problem. Putting up a 'persuasive space' in the context of 'formal deliberation' is crucial in staging a deliberative process for these sectors. Persuading those in authority (in agenda-setting or decision-making) means the deliberative practitioner actively harnesses legal-rational support in deliberation (Jones et al., 2014; Peterson & Jones, 2016).

Moreover, we acknowledged that at the top of the decision-making hierarchy, insiders such as the city's executives, the funders, and other public agency executives hold 'powerful' functions in policy analysis (Curato et al., 2018). The tendencies are (a) to overpower those from below the hierarchy (without listening to the real agenda on the ground) by pushing political, personal, and techno-authoritarian interest (as if the absolute solution to public problems comes from 'rational' and 'expert-scientific' driven process and decisions), and (b) to transform deliberative platforms and facilitators to be a front of the guise of pushing for technocratic agenda. These tendencies are easy to pull together in high inequalities as society conforms to the normative assumption that utmost respect for high authority and power matters (Pye et al., 2009). Hence, putting these sectors in one 'deliberative space' (as assumed absolute in the conventional concept of deliberation) is in danger of overpowering other agents in staging their agenda. This domination did not happen in the Chiang Mai City lab, as

it became mindful in the first instance by staging a persuasive space to interact with these actors with high authority and power.

Critical to the contribution of the work is to point out that for city labs to ensure the functions of deliberative principles (or in any other technical agenda that applies deliberative process), the significance of setting ‘semi-formal’ and ‘informal’ deliberations is also vital to policy analysis. In a way, deliberative practitioners are to secure these atmospheres for various sectors to comfortably and genuinely deliberate on public concerns to highlight and address. The semi-formal and informal aspects of deliberations are critical to what Hoppe (2011) as potential redirection in the discursive arenas. Putting up and being more sensitive to these alternative elements ensures actors repossess the courage to deliberate in ‘arguing,’ ‘negotiating,’ and ‘empowering’ spaces.

To stage the ‘argumentative’ space in a ‘semi-formal’ deliberative atmosphere is necessary when talking to agents sturdily guided by specific ideologies and belief systems (perhaps towards profit and business’s sake or for a more significant social purpose). Conversing with funders and innovators about a desired alternative with massive social impact is conducive in an argumentative space with a semi-formal atmosphere. An argumentative space ensures a free flow of genuine opinions, ideas, beliefs, and paradoxes over public problems and alternatives identified by the end-users (Bartels et al., 2020; Fischer & Gottweis, 2012; Forester, 1999). Arguing in this space requires a handful of ideas about norms and values that the public highlights in their deliberations (Carmona, 2015; Shenhav, 2015; van Eeten, 2007). Talking to this group would mean that as deliberative facilitators, we serve as ‘critical friends’ who try to point out possible directions and weigh out options and choices that serve the real purpose of engaging in policy analysis and addressing public problems according to the genuine and authentic voices from below. Such argumentative space may occur in public forums, sectoral consultation, local officials’ forums, meetings with mini-publics, progress reporting, and feedbacking activities.

Moreover, what is closely linked to this progressive move is to ensure that those in the essential yet crucial levels of policy analysis get involved and participate by identifying that ‘informal deliberations’ is imperative, which is happening in either ‘negotiative’ or ‘empowering’ spaces. Such space and deliberation then respond to the concern that talking to power in an ‘absolute deliberative space’ may be difficult to assert. Siu (2017) has opened this inquiry to the deliberative practice and offered a contention based on empirical findings that regardless of whether those underprivileged actors have less, however does not translate that they cannot make an influence. This work extends and complements the argument that staging an informal deliberation means providing a negotiating setting for those leaders to talk and throw their critical opinion over issues. At the same time, an empowering space would mean capacitating these sectors who have less that their voices do matter, and they can take ownership of the directions they decide in addressing their public concerns.

Negotiations embody the exercise and interplay of power; however, we also do so as we want to point out our agenda's ideological implications and values (Follesdal, 2010; Mansbridge, 2019; Stokkom, 2005). Emphasizing the importance of engaging in negotiations with various authorities, philanthropists, funding agencies, the public, and other stakeholders, carefully considering the appropriate setting for such discussions is essential. The Chiang Mai city lab showcased the informal space for deliberation to negotiate freely, where we can openly discuss and define our ideologies and values. For instance, this allows us to determine which public problems should take precedence and articulate the reasons for choosing specific policy alternatives with greater public significance. Policy facilitators and mediators employ normative narratives during these deliberations to effectively present different ideological and value-based viewpoints.

Empowerment took a critical position in the informal deliberation as it aims to give those actors less of the impression that the policy analysis process also values their voice. This interpretive contribution of critical policy school (to value stories, emotions, feelings, and sentiments) is imperative to unveiling public concerns (Fischer et al., 2015; Neblo, 2020; Newman, 2012). The conception of an empowering space took inspiration from the works of Durnová et al. (2022) and Fischer (2006, 2010), among other scholars, that featured the emotional aspects of the deliberative approach. In the city lab, creating an empowering environment within informal deliberations allows facilitators and those in positions of authority to listen to emotional narratives arising from the authentic engagement of stakeholders and a thorough policy analysis process to address their concerns (Fung & Wright, 2003). Learning from the process of city lab, these empowering spaces function effectively in informal settings like sectoral consultations, meetings, and forums involving marginalized and disenfranchised groups and sectors of society. These groups require emotional consideration for their predicament, particularly when facing urgent public problems that significantly impact them (Christens, 2012; Christens et al., 2013; Ruebottom & Auster, 2018).

5. Situating the deliberative spaces to “INNOVATE”

Looking back to the deliberative spaces and processes identified in Chiang Mai City Lab, these productive considerations give a better command for deliberative practitioners in further understanding the assimilative potentials of deliberative policy analysis. We articulate that the difference in realities and contexts are essential to acknowledge, hence, should consider as an important variable in understanding the policy process and taking a stance in staging deliberations. Learning from the case of the city lab, we see that the practitioner's role is crucial in appraising situations, designing policy tools, staging various deliberation spaces, and facilitating the process.

We staged various deliberative spaces to respond to the needs and accommodate various voices from various sectors. In a way, this is to ensure that the city lab keenly assimilates the deliberative process in a highly technocrat-dominated system. We mentioned

that in the process, we followed the framework INNOVATE covering agenda setting, finding solutions and alternatives, and policy implementation. In doing the city lab, the deliberative practitioners made sure to integrate the deliberative spaces all those three key processes—whether we need a persuasive space when talking to power, an argumentative space to exchange ideologies and values, a negotiative space to talk about options and decisions, and empowering space to make actors feel and see that they too can impact change.

The beauty of engaging various actors in deliberation is that we should factor in the diversity of background, values and beliefs, ideas, and skills. In the process of agenda setting, we pointed out that it should be a participatory process; hence active deliberation among various actors is necessary. What is critical to learn from this case is that agenda does not necessarily unveil from the perspective and understanding of technocrats and those in authority. Instead, genuine concerns are from the voices of the public through various deliberative platforms. In finding solutions and alternatives, we endeavored to call for co-creation, which is participated by various actors. Co-creation is much desired to point the relevance to policy analysis since the goal is to “involve citizens (or the public) in general planning and even during the initiating stage” (Menny et al., 2018; Sillak et al., 2021). Here, the variety of actors’ backgrounds, skill sets, and knowledge, among others, is the beauty of doing deliberations and co-creating solutions. This suggests that a productive policy analysis comes with public participation and involvement in co-creating solutions based on how society’s processes and cultural landscapes work in a specific context.

Lastly, implementing policy alternatives and doing the prototypes requires co-learning among various actors involved in the process. Co-learning is a fundamental aspect of city labs, driving collaborative efforts among diverse stakeholders such as policymakers, urban planners, academics, entrepreneurs, and citizens (Ravetz & Miles, 2016). This iterative approach accelerates innovation, reduces risk, and provides valuable insights into potential challenges, ensuring more effective and sustainable solutions. By promoting knowledge exchange and shared learning, co-learning enables these entities to address intricate urban challenges with holistic solutions (Bakırlioğlu & McMahon, 2021). City labs build trust and ownership by actively involving communities and promoting inclusive and citizen-centric initiatives. Moreover, the collaborative atmosphere fosters skill development, capacity building, and networking, creating a supportive ecosystem for sustainable urban development. In this way, co-learning is pivotal in empowering city labs to effectively address the modern world’s complex and evolving urban issues.

6. Conclusion

The deliberative approach became more adoptive of technical systems implemented on the ground. With the extensive call for citizen engagement in the policy process, local governments are increasingly inclined to tap pracademics in doing policy analysis that entails deliberative practice in a conventionally technocratic-oriented governance system. In this

work, we mapped out the developments in policy analysis as to what shift(s) have led to this assimilative potential. We illustrated the case of the Chiang Mai city lab, where we presented that such direction for assimilative work happening on the ground is something innovative and novel development the deliberative school must see and consider. We have pointed out that we can assimilate the system of technocratic-oriented governance on the ground by introducing various deliberative spaces that cater to hearing various voices from different walks. Further understanding deliberative spaces is a progressive complement in securing democratic principles in the policy process, and actors empowered to deliberate and engage that they too can make a difference.

We have leveraged the understanding that city labs initiatives ensure communicative and democratic participation among various actors in the policy process. Articulating the type of deliberative space is productive to understanding the assimilative potentials of the deliberative approach. By acknowledging such, we opened the participatory and inclusive potentials of doing agenda setting, and we established that co-creation is crucial in finding solutions and alternatives to public problems and that co-learning is an essential way to understanding the suggested alternatives with various actors in the process. The richness of backgrounds, ideas, values, and beliefs, skill sets are critical elements that fueled the whole process of doing city lab. We conformed to the thought that Forester (1999) forwards, that doing policy analysis does not necessarily happen in the face of power. A critical pragmatic approach in policy analysis appreciates the variety of voice and that those in the margins, too, can stand up and make a difference.

References

- Bächtiger, A., Dryzek, J. S., Mansbridge, J., & Warren, M. E. (2018). *The Oxford Handbook of Deliberative Democracy*. Oxford University Press.
- Bakırlioğlu, Y., & McMahon, M. (2021). Co-learning for sustainable design: The case of a circular design collaborative project in Ireland. *Journal of Cleaner Production*, 279, 123474. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.123474>
- Bartels, K. P. R., Wagenaar, H., & Li, Y. (2020). Introduction: Towards deliberative policy analysis 2.0. *Policy Studies*, 41(4), 295–306. <https://doi.org/10.1080/01442872.2020.1772219>
- Bertsou, E., & Pastorella, G. (2017). Technocratic attitudes: A citizens' perspective of expert decision-making. *West European Politics*, 40(2), 430–458. <https://doi.org/10.1080/01402382.2016.1242046>
- Boossabong, P., & Chamchong, P. (2019). The practice of deliberative policy analysis in the context of political and cultural challenges: Lessons from Thailand. *Policy Studies*, 40(5), 476–491. <https://doi.org/10.1080/01442872.2019.1618815>
- Boossabong, P., & Fischer, F. (2018). Deliberative Policy Analysis. In *The Oxford Handbook of Deliberative Democracy* (pp. 584–594). <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198747369.013.39>
- Carmona, M. (2015). Re-theorising contemporary public space: A new narrative and a new normative. *Journal of Urbanism: International Research on Placemaking and Urban Sustainability*, 8(4), 373–405. <https://doi.org/10.1080/17549175.2014.909518>

- Chatterton, P., Owen, A., Cutter, J., Dymski, G., & Unsworth, R. (2018). Recasting Urban Governance through Leeds City Lab: Developing Alternatives to Neoliberal Urban Austerity in Co-production Laboratories: RECASTING URBAN GOVERNANCE THROUGH LEEDS CITY LAB. *International Journal of Urban and Regional Research*, 42(2), 226–243. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.12607>
- Christens, B. D. (2012). Toward Relational Empowerment. *American Journal of Community Psychology*, 50(1), 114–128. <https://doi.org/10.1007/s10464-011-9483-5>
- Christens, B. D., Collura, J. J., & Tahir, F. (2013). Critical Hopefulness: A Person-Centered Analysis of the Intersection of Cognitive and Emotional Empowerment. *American Journal of Community Psychology*, 52(1), 170–184. <https://doi.org/10.1007/s10464-013-9586-2>
- Curato, N., Hammond, M., & Min, J. B. (2018). *Power in Deliberative Democracy: Norms, Forums, Systems*. Springer.
- Durnova, A., Fischer, F., & Zittoun, P. (2016). Discursive Approaches to Public Policy: Politics, Argumentation, and Deliberation. In *Contemporary Approaches to Public Policy* (pp. 35–56). https://doi.org/10.1057/978-1-137-50494-4_3
- Durnová, A., Formánková, L., & Hejzlarová, E. (2022). Empowered or patronized? The role of emotions in policies and professional discourses on birth care. *Critical Social Policy*, 42(1), 129–149. <https://doi.org/10.1177/02610183211001494>
- Fischer, F. (2003). *Reframing Public Policy: Discursive Politics and Deliberative Practices*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/019924264X.001.0001>
- Fischer, F. (2006). Participatory Governance as Deliberative Empowerment: The Cultural Politics of Discursive Space. *The American Review of Public Administration*, 36(1), 19–40. <https://doi.org/10.1177/0275074005282582>
- Fischer, F. (2010). Policy deliberation: Confronting subjectivity and emotional expression. *Critical Policy Studies*, 3(3–4), 407–420. <https://doi.org/10.1080/19460171003619832>
- Fischer, F., & Forester, J. (1993). *The Argumentative Turn in Policy Analysis and Planning*. Duke University Press.
- Fischer, F., & Gottweis, H. (2012). *The Argumentative Turn Revisited: Public Policy as Communicative Practice*. Duke University Press.
- Fischer, F., Torgerson, D., Durnová, A., & Orsini, M. (2015). *Handbook of Critical Policy Studies*. In *Handbook of Critical Policy Studies*. Edward Elgar Publishing. <https://www.elgaronline.com/view/edcoll/9781783472345/9781783472345.xml>
- Follesdal, A. (2010). The Place of Self-Interest and the Role of Power in the Deliberative Democracy (SSRN Scholarly Paper 1648586). <https://papers.ssrn.com/abstract=1648586>
- Forester, J. (1999). *The Deliberative Practitioner: Encouraging Participatory Planning Processes*. MIT Press.
- Forester, J. (2013). On the theory and practice of critical pragmatism: Deliberative practice and creative negotiations. *Planning Theory*, 12(1), 5–22. <https://doi.org/10.1177/1473095212448750>
- Fung, A., & Wright, E. O. (2003). *Deepening Democracy: Institutional Innovations in Empowered Participatory Governance*. Verso.
- Hajer, M. (2003). Policy without polity? Policy analysis and the institutional void. *Policy Sciences*, 36(2), 175–195. <https://doi.org/10.1023/A:1024834510939>
- Hajer, M., Hajer, M. A., Wagenaar, H., Goodin, R. E., & Barry, B. (2003). *Deliberative Policy Analysis: Understanding Governance in the Network Society*. Cambridge University Press.
- Haselsberger, B. (Ed.). (2016). *Encounters in planning thought: 16 autobiographical essays from key thinkers in spatial planning*. Routledge, Taylor & Francis Group.

- He, B. (2014). Deliberative Culture and Politics: The Persistence of Authoritarian Deliberation in China. *Political Theory*, 42(1), 58–81. <https://doi.org/10.1177/0090591713509251>
- He, B., & Warren, M. E. (2011). Authoritarian Deliberation: The Deliberative Turn in Chinese Political Development. *Perspectives on Politics*, 9(2), 269–289. <https://doi.org/10.1017/S1537592711000892>
- Hoppe, R. (2011). Institutional Constraints and Practical Problems in Deliberative and Participatory Policy Making. *Policy & Politics*, 39, 163–186. <https://doi.org/10.1332/030557310X519650>
- Jones, M. D., McBeth, M. K., & Shanahan, E. A. (2014). Introducing the Narrative Policy Framework. In M. D. Jones, E. A. Shanahan, & M. K. McBeth (Eds.), *The Science of Stories: Applications of the Narrative Policy Framework in Public Policy Analysis* (pp. 1–25). Palgrave Macmillan US. https://doi.org/10.1057/9781137485861_1
- Li, Y. (2019). Deliberative policy analysis: Towards a methodological orientation. *Policy Studies*, 40(5), 437–455. <https://doi.org/10.1080/01442872.2019.1618812>
- Mansbridge, J. (2019). A Deliberative Theory of Interest Representation. In M. P. Petracca (Ed.), *The Politics of Interests*. Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780429495984-2/deliberative-theory-interest-representation-jane-mansbridge>
- Menny, M., Palgan, Y. V., & McCormick, K. (2018). Urban Living Labs and the Role of Users in Co-Creation. *GAIA - Ecological Perspectives for Science and Society*, 27(1), 68–77. <https://doi.org/10.14512/gaia.27.S1.14>
- Neblo, M. A. (2020). Impassioned Democracy: The Roles of Emotion in Deliberative Theory. *American Political Science Review*, 114(3), 923–927. <https://doi.org/10.1017/S0003055420000210>
- Newman, J. (2012). Beyond the deliberative subject? Problems of theory, method, and critique in the turn to emotion and affect. *Critical Policy Studies*, 6(4), 465–479. <https://doi.org/10.1080/19460171.2012.730799>
- Ojha, H. R., Ghimire, S., Pain, A., Nightingale, A., Khatri, D. B., & Dhungana, H. (2016). Policy without politics: Technocratic control of climate change adaptation policy making in Nepal. *Climate Policy*, 16(4), 415–433. <https://doi.org/10.1080/14693062.2014.1003775>
- Peterson, H. L., & Jones, M. D. (2016). Making sense of complexity: The narrative policy framework and agenda setting. *Handbook of Public Policy Agenda Setting*, 106–131.
- Pye, L. W., Pye, M. W., & Pye, L. W. (2009). *Asian Power and Politics: The Cultural Dimensions of Authority*. Harvard University Press.
- Ravetz, J., & Miles, I. D. (2016). Foresight in cities: On the possibility of a “strategic urban intelligence.” *Foresight*, 18(5), 469–490. <https://doi.org/10.1108/FS-06-2015-0037>
- Ruebottom, T., & Auster, E. R. (2018). Reflexive dis/embedding: Personal narratives, empowerment and the emotional dynamics of interstitial events. *Organization Studies*, 39(4), 467–490. <https://doi.org/10.1177/0170840617709308>
- Sacramento, N. J. J. E., & Boossabong, P. (2021). Technocratic and deliberative nexus in policy analysis: Learning from smart city planning in Chiang Mai, Thailand. *Journal of Asian Public Policy*, 0(0), 1–17. <https://doi.org/10.1080/17516234.2021.2007210>
- Scholl, C., & Kemp, R. (2016). City Labs as Vehicles for Innovation in Urban Planning Processes. *Urban Planning*, 1(4), 89–102. <https://doi.org/10.17645/up.v1i4.749>
- Scholl, C., & Kraker, J. D. (2021). The Practice of Urban Experimentation in Dutch City Labs. *Urban Planning*, 6(1), 161–170. <https://doi.org/10.17645/up.v6i1.3626>
- Shenhav, S. (2015). Analyzing Social Narratives. <https://doi.org/10.4324/9780203109083>

Sillak, S., Borch, K., & Sperling, K. (2021). Assessing co-creation in strategic planning for urban energy transitions.

Energy Research & Social Science, 74, 101952. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2021.101952>

Siu, A. (2017). Deliberation & the Challenge of Inequality. *Daedalus*, 146(3), 119–128. https://doi.org/10.1162/DAED_a_00451

Stokkom, B. van. (2005). Deliberative group dynamics: Power, status and affect in interactive policy making.

Policy & Politics, 33(3), 387–409. <https://doi.org/10.1332/0305573054325701>

van Eeten, M. M. J. (2007). Narrative Policy Analysis. In *Handbook of Public Policy Analysis*. Routledge.

Zimmermann, B. (2018). From Critical Theory to Critical Pragmatism: Capability and the Assessment of Freedom. *Critical*

Sociology, 44(6), 937–952. <https://doi.org/10.1177/0896920517691107>

Proceeding Paper

Challenges to the Thai Government's abolition to the Death Penalty according to the Standards and Principles of International Human Rights

Rattasart Chataen^{1*}, Sitthisak Hongsuk²

¹ Political Science Program, School of Political and Social Sciences, University of Phayao, 56000; rattasart.cha@gmail.com

² Political Science Program, School of Political and Social Sciences, University of Phayao, 56000; sitthisak.ho@gmail.com

* Correspondence: rattasart.cha@gmail.com

Abstract:

This article aims to investigate the enforcement of the death penalty in Thailand and the efforts to abolish the death penalty in accordance with international standards, to provide recommendations to the new government. This article relied on a two-pronged approach, including international human rights principles and public opinion, as well as the pressure from the people, which can be seen as a challenge for the government that came into power in the year 2023, based on the study of relevant documents related to international human rights principles and the context of the situation in Thailand.

The article involved an analyzing argument with counterarguments to facilitate the cessation of the death penalty in line with international human rights standards and international mechanisms, along with theoretical considerations and empirical evidence in the case of Thailand, including the analysis of perceptual data leading to conclusions in the form of recommendations to the new government, to pursue policies aimed at abolishing the death penalty both in practice and in future legislation.

Keywords: Death Penalty, Human Rights, Thai Government

Citation: Chataen, R., & Hongsuk, S., (2023). Challenges to the Thai Government's abolition to the Death Penalty according to the Standards and Principles of International Human Rights, *Proceedings of the 7th PSPARN Academic Conference 2023*. Mahasarakham University, 31 – 46.

Published: September 15, 2023

Proceeding Paper

ความท้าทายของรัฐบาลไทยต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิตตามมาตรฐานและหลักการด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

รัฐศาสตร์ ชาแทน^{1*}, สิทธิศักดิ์ หงษ์สุข²

¹ สาขารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา พะเยา 56000; rattasart.cha@gmail.com

² สาขารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา พะเยา 56000; sitthisak.ho@gmail.com

* Correspondence: rattasart.cha@gmail.com

บทคัดย่อ:

บทความนี้มุ่งสำรวจและศึกษาการบังคับใช้โทษประหารชีวิตในรัฐไทย และความพยายามในการยกเลิกโทษประหารชีวิตตามมาตรฐานสากลเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลใหม่ทั้งนี้ด้วยพลังสองประการ คือ พันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ประกอบกับความเห็นของภาคประชาสังคม แรงกดดันจากประชาชนในประเทศอันนับว่าเป็นความท้าทายของรัฐบาลที่ผ่านการเลือกตั้งมาในปี พ.ศ. 2566 โดยใช้การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และบริบทสถานการณ์ในประเทศไทย

แนวทางการศึกษาจะเป็นทั้งการประมวลข้อถกเถียงเพื่อการยุติการบังคับใช้โทษประหารชีวิตให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนและกลไกระหว่างประเทศของสหประชาชาติ ประกอบกับการพิจารณาเชิงทฤษฎีควบคู่ไปกับประสบการณ์ในกรณีของประเทศไทย รวมถึงการพิจารณาข้อมูลเชิงประจักษ์อันนำไปสู่ข้อสรุปในรูปข้อเสนอต่อรัฐบาลใหม่เพื่อนำไปสู่นโยบายการยกเลิกโทษประหารชีวิตทั้งในทางปฏิบัติและในทางกฎหมายต่อไป

คำสำคัญ: โทษประหารชีวิต, สิทธิมนุษยชน, รัฐไทย

การอ้างอิง: รัฐศาสตร์ ชาแทน และ สิทธิศักดิ์ หงษ์สุข. (2566). ความท้าทายของรัฐบาลไทยต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิตตามมาตรฐานและหลักการด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, หน้า 31 – 46.

วันที่เผยแพร่: 15 กันยายน 2566

1. บทนำ

โทษประหารชีวิตนับว่าเป็นโทษทางอาญาขั้นสูงสุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 นับว่าเป็นบทลงโทษทางอาญาขั้นสูงสุดภายใต้กฎหมายของประเทศไทย ที่มีความพยายามในการยับยั้งการก่ออาชญากรรม การลงโทษด้วยการประหารชีวิตเป็นการลงโทษที่มีมาอย่างยาวนานควบคู่กับระบบการปกครองของของรัฐบาลต่าง ๆ ทั่วโลก เป็นความพยายามในการสร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชนภายใต้การปกครองของรัฐไม่ให้เกิดการก่ออาชญากรรม หรือก่ออาชญากรรมที่ร้ายแรง ทั้งต่อชีวิตของประชาชน ความมั่นคงและต่อองค์ประมุขของรัฐ การลงโทษประหารชีวิตหากย้อนกลับไปในยุคสมัยการเกิดขึ้นของรัฐ ตลอดมาจนถึงสมัยของยุคการปกครองด้วยระบบศักดินา หรือ ระบบฟิวดัล (Feudalism) นับว่าเป็นเรื่องปกติที่รัฐต่าง ๆ ทั่วโลกนำมาบังคับใช้

แต่เมื่อภายหลังการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ 2 ประกอบกับความโหดร้ายทารุณไร้มนุษยธรรมที่เกิดขึ้นในช่วงสงคราม จนนำมาสู่การจัดตั้งองค์การสหประชาชาติ (United Nation) และรัฐต่าง ๆ มีความเห็นพร้อมต้องกันในการหาทางหยุดยั้งการปฏิบัติที่โหดร้ายทารุณต่อมวลมนุษยชาติ มีการร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) และประชาคมโลกเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน (Human Right) ได้เข้ามาสู่ประชาสังคมโลกทำให้เกิดการถกเถียงและเรียกร้องต่อการมีอยู่หรือการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนในประเด็นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การทรมาน การบังคับบุคคลให้สูญหาย การทำแท้ง เสรีภาพในการพูด รวมถึง ประเด็นการลงโทษด้วยการประหารชีวิต กระแสเหล่านี้เองที่ทำให้เกิดพันธกรณีหรือกติการะหว่างประเทศและอนุสัญญาต่าง ๆ ที่รัฐภาคีสมาชิกภายใต้องค์การสหประชาชาติ ได้ลงนาม (signature) และให้สัตยาบัน (ratification) รวมถึงการทำภาคยานุวัติ (accession) ในพันธกรณีระหว่างประเทศฉบับต่าง ๆ ที่รัฐภาคีสมาชิกต้องปฏิบัติตาม (กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย, 2565: ออนไลน์)

การที่รัฐบาลไทยเป็นหนึ่งในภาคีสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ และเป็นสมาชิกแห่งกติกาและอนุสัญญาระหว่างประเทศ รวมถึงการเป็นหนึ่งในประเทศที่เข้าไปร่างและลงมติรับรองการประกาศใช้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน จึงทำให้รัฐบาลไทยมีพันธกรณีผูกพันด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ หนึ่งในนั้นคือพันธกรณีในการยุติการบังคับใช้โทษประหารชีวิต แม้รัฐบาลไทยจะไม่ให้ลงนามและให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 แห่งกติการะหว่างประเทศด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights) ซึ่งกล่าวถึงการยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยเสนอบริการอย่างจริงจังว่าการยกเลิกนี้เป็นสิ่งอันพึงปรารถนา แต่รัฐบาลไทยก็มีพันธกรณีที่จะต้องยุติการบังคับใช้โทษประหารชีวิตตามมาตรฐานและหลักการด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566 ที่ผ่านมา จึงนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะรัฐบาลที่ชนะการเลือกตั้งในการเข้ามาบริหารประเทศ โจทย์ใหญ่ประการหนึ่งในการเป็นรัฐบาลคือการสร้างมาตรฐานทางสิทธิมนุษยชนในประเทศให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล การยกเลิกโทษประหารชีวิตจึงเป็นความท้าทายของรัฐบาลใหม่ที่จะต้องสร้างมาตรฐานทางสิทธิมนุษยชนในประเทศ ท่ามกลางกระแสคัดค้านการยกเลิกโทษประหารชีวิตของคนในสังคมและแรงกดดันจากสหประชาชาติรวมถึงองค์กรภาคประชาสังคมด้านสิทธิมนุษยชนที่สนับสนุนให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต

โดยสรุปแล้วรัฐบาลใหม่มีพันธกรณีระหว่างประเทศที่จะต้องยกเลิกโทษประหารชีวิตทั้งในทางปฏิบัติและในทางกฎหมาย เพื่อให้มาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนของไทยเป็นไปตามมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ แต่รัฐบาลใหม่ต้องเผชิญกระแสแรงกดดันจากประชาชนในประเทศที่ต้องการให้มีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตอย่างจริงจังต่ออาชญากรร้ายแรงที่ก่อคดีสร้างความสะเทือนใจให้แก่คนในสังคม และแรงกดดัน

จากองค์การสหประชาชาติและภาคประชาสังคมที่ต้องการให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต ด้วยเห็นคุณค่าศักดิ์ศรี ความมนุษย์ สิทธิในการมีชีวิตอยู่ และมาตรฐานทางสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ซึ่งกระแสแรงกดดันจากทั้งสองฝ่ายนี้ จะเป็นความท้าทายของรัฐบาลใหม่ต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต

บทความนี้ได้มุ่งสำรวจและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบังคับใช้โทษประหารชีวิตของไทยนับตั้งแต่การบังคับใช้ประมวลกฎหมายในลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ตลอดจนพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน กระแสสังคมต่อโทษประหารชีวิต นโยบายพรรคการเมือง และทฤษฎีทางอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิต ทั้งจัดทำข้อเสนอต่อรัฐบาลเพื่อยุติการบังคับใช้โทษประหารชีวิตต่อไปในอนาคต

2. วิวัฒนาการของกฎหมายไทยต่อการบังคับใช้โทษประหารชีวิต

การลงโทษประหารชีวิต หรือที่เรียกว่าการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนั้นเป็นการลงโทษที่มีมาตั้งแต่สมัยมนุษย์เป็นสังคมดั้งเดิม ที่ยังมีแนวคิดความเชื่อว่าผู้ที่กระทำความผิดหรือผู้ที่ชั่วร้ายจำเป็นจะต้องถูกลงโทษเพื่อจะทำให้สอดคล้องกับ ความรู้สึกของผู้เสียหายจึงเป็นการที่จะเกิดความยุติธรรมแม้สังคมจะมีการคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนมากขึ้นก็ตาม แต่ยังคงมีไว้เพื่อความสอดคล้องกับความรู้สึกของผู้เสียหายและประชาชนทั่วไป (อวิการัตน์ นิยมไทย 2556: หน้า 136)

ปัญหาอาชญากรรมในปัจจุบันนั้นมีความหลากหลายและซับซ้อนขึ้น ตั้งแต่ในอดีตจวบจนถึงปัจจุบันรัฐจึงมีมาตรการป้องกันเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขโดยการตรากฎหมายที่มีบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ได้กำหนดบทลงโทษทางอาญาไว้ 5 สถาน อันได้แก่ 1. ประหารชีวิต 2. จำคุก 3. กักขัง 4. ปรับ และ 5. ริบทรัพย์สิน (วิกรณ์ รักษ์ปวงชน, 2565: หน้า 12)

โดยในแนวคิดเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้แค้นทดแทนการช่มชู้ยั้ง ตัดโอกาสในการกระทำความผิดและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยการกำจัดผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคมอย่างถาวร (อวิการัตน์ นิยมไทย 2556: หน้า 136-137)

แม้วิวัฒนาการของระบบกฎหมายและสังคมวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปจากแต่ก่อน แต่โทษประหารชีวิตนั้นก็ยังเป็นประเด็นคำถามอยู่เรื่อยมา ถึงรูปแบบของกฎหมายในปัจจุบันจะคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนมากขึ้น แต่ประมวลอาญา มาตราที่ 19 ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย ทำให้เราทราบว่าเมื่ออิทธิพลของตะวันตกและกระบวนการสิทธิมนุษยชนจะมีมากขึ้นก็ตาม แต่โทษประหารชีวิตยังคงมีอยู่ และการที่จะยกเลิกกฎหมายโทษประหารชีวิตได้นั้น รัฐจะต้องคำนึงถึงการอยู่อย่างยาวนานควบคู่กับบ้านเมืองไทย ซึ่งเป็นปัจจัยภายในที่ทำให้โทษประหารชีวิตนั้นยังเป็นสิ่งทำให้ประชาชนมองว่าการประหารชีวิตนั้นเป็นความยุติธรรมรูปแบบหนึ่ง

จากการกล่าวถึงการบังคับใช้กฎหมายโทษประหารชีวิตข้างต้น จะเห็นได้ว่ารัฐไทยมีโทษประหารชีวิตมานานมากแล้ว และประเด็นที่สำคัญคือทำไมโทษประหารชีวิตยังมีอิทธิพลต่อจิตใจของประชาชนในสังคมอยู่เรื่อยมา ดังจะเห็นได้จากวิวัฒนาการของการลงโทษประหารชีวิต ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในยุคปฏิรูประบบกฎหมายเป็นต้นมา

อันที่จริงแล้วประเทศไทยก็มีความคิดดังกล่าวมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยและสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่แนวคิดดังกล่าวมีอิทธิพลมากในช่วงสมัยพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะในยุคนี้เป็นช่วงที่ตะวันตกเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีและมีอิทธิพลในประเทศมากขึ้น นั้นทำให้เกิดการปฏิรูประบบกฎหมายไทย คือ กฎหมายในลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ที่ต้องการทำให้กฎหมายมีความทันสมัยมากขึ้น มีการยกเลิกกฎหมายที่ลงโทษโหดร้ายทารุณ รวมถึงกำหนดบทลงโทษประหารชีวิตให้มีการประหารชีวิตโดยการตัดศีรษะแต่เพียงประการเดียว (สุนทวิทย์ จิตสว่าง, 2561: หน้า 82) จึงทำให้ความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตได้เปลี่ยนไปจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอย่างมาก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้ความเป็นหลักสากลของกฎหมายไทยที่มีได้

ล่าหลังและป่าเถื่อน และเป็นช่วงที่ตะวันตกได้เริ่มมีแนวคิดและค่านิยมสิทธิความเป็นมนุษย์ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากขึ้น จึงส่งผลให้ประเทศไทย ณ ช่วงนั้นจะต้องคำนึงถึงแนวคิดดังกล่าว

ต่อมาการเปลี่ยนผ่านทางทางการเมือง พ.ศ. 2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ในปี 2477 มีการแก้ไขประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ว่าด้วยการประหารชีวิตจากการตัดศีรษะมาเป็นการยิงเป้า รวมถึงแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติมเรื่อยมา (สุนทวิทย์ จิตสว่าง, 2561: หน้า 89) เพื่อให้ประเทศไทยมีความเจริญเทียบเท่าอารยประเทศ ต่อมาในปัจจุบันประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงโทษประหารชีวิตจากการยิงเป้ามาเป็นการฉีดยา ตามประมวลอาญาบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546 มาตรา 19 ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยการฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2557: หน้า 36-42) เป็นการสิ้นสุดการลงโทษประหารชีวิตด้วยวิธีการยิงเป้า โดยวิธีการฉีดยาด้วยสารพิษให้ตายกลายเป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นการประหารด้วยความเมตตาและไม่ทรมานแก่นักโทษประหาร แต่การประหารด้วยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษนี้จะเป็นการประหารที่ไม่สร้างความทรมานทั้งต่อร่างกายและจิตใจของนักโทษจริงหรือไม่นั้นองค์การนิรโทษกรรมสากลได้กล่าวไว้ว่า “วิธีฉีดยาที่จะดูเหมือนสงบที่สุด นั้นหลายครั้งโศกของยากี่ไม่ได้ทำหน้าที่ของมันที่ควรจะเป็นการทรมานนักโทษที่หนักหน่วงก่อนเสียชีวิต” (แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, 2557: ออนไลน์)

ในปัจจุบันนับว่าแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จากตะวันตกเป็นสิ่งที่เราทุกคนหลีกเลี่ยงไม่ได้ และมีอิทธิพลต่อรัฐไทยมากเช่นกัน จึงทำให้กฎหมายระหว่างประเทศซึ่งคุ้มครองสิทธิ คือปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ที่ถือได้ว่าเป็นแม่แบบของกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชน มีผลกระทบต่อการบัญญัติให้โทษประหารชีวิตในประมวลอาญาของประเทศไทย โดยต้องเปลี่ยนแปลงและคำนึงถึงสิทธิดังกล่าวที่แม้จะยังมีโทษประหารชีวิตอยู่ แต่ในแง่ของกระบวนการและวิธีการในการประหารชีวิตจะมีความโหดร้ายและมีความทารุณน้อยลง

ปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ประเทศไทยและทั่วโลกมีสิ่งที่เรียกว่า “สิทธิมนุษยชน” เป็นสิ่งที่สนองต่อสิ่งที่เรียกว่าปัจเจกบุคคลและทำให้สังคมขับเคลื่อนไปข้างหน้า ฉะนั้นในยุคที่สิทธิมนุษยชนอยู่รอบตัวเราตลอดเวลา การคำนึงถึงสิทธิในการมีชีวิตอยู่ก็ล้วนมีความสำคัญอย่างยิ่ง การยกเลิกโทษประหารชีวิตจึงตอบโจทย์ปัญหานี้ แต่ ณ ตอนนี้โทษประหารชีวิตยังไม่สามารถยกเลิกได้ทันที เพราะปัจจุบันการลงโทษที่เรียกว่าประหารชีวิตยังคงอยู่และมีอิทธิพลต่อสังคมไทย เนื่องจากปัจจัยภายในบวกกับปัจจัยภายนอก ทำให้เกิดวิวัฒนาการของการลงโทษประหารชีวิตแบบไทย ๆ ที่ปรับเปลี่ยนตามบริบทสังคมมีทั้งความคิดเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต ดังนั้นสิ่งที่รัฐบาลต้องคำนึงคือกลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วยต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต รวมถึงคำนึงปัจจัยภายนอกที่กดดันให้รัฐต้องยกเลิก คือ ขบวนการภาคประชาสังคมด้านสิทธิมนุษยชนและกฎหมายระหว่างประเทศที่คุ้มครองสิทธิ นี่คือโจทย์สำคัญของรัฐบาลในการยกเลิกโทษประหารชีวิตของประเทศไทยในอนาคต

3. พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต

รัฐบาลไทยเป็นหนึ่งในรัฐภาคีสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ จึงมีพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติ กติการะหว่างประเทศ อนุสัญญาฉบับต่าง ๆ ที่รัฐไทยลงนาม (signature) และให้สัตยาบัน (ratification) รวมถึงการให้ภาคยานุวัติ (accession) ในปัจจุบันรัฐบาลไทยได้ลงนามและให้สัตยาบันต่อกฎหมายระหว่างประเทศหลายฉบับ แม้ว่ากฎหมายระหว่างประเทศเหล่านั้นที่รัฐไทยได้ลงนามไว้จะไม่ได้กล่าวถึงโดยตรงต่อการใช้โทษประหารชีวิต แต่ได้กล่าวถึงสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่โดยที่รัฐจะต้องให้ความ

คุ้มครองจะปรากฏสิทธินี้ไปไม่ได้ โดยมีกฎหมายพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการยุติการบังคับใช้โทษประหารชีวิตดังนี้

1. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ถือว่าเป็นหลักการสากลหนึ่งในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนในแต่ละรัฐ แม้ว่าจะไม่มีผลบังคับเหมือนกติกาหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศฉบับอื่น ๆ ขององค์การสหประชาชาติก็ตาม แต่ด้วยหลักการแห่งความเป็นสากลของตัวปฏิญญาสากลที่รัฐต่าง ๆ ได้เข้าไปร่วมร่างและลงนามในการรับรองปฏิญญาสากล จึงทำให้เป็นหลักการสากลด้านสิทธิมนุษยชนด้วยการยอมรับจากนานาชาติ (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2557: หน้า 76)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแม้ว่าจะไม่ได้กล่าวถึงโดยตรงต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต แต่ได้ยืนยันในหลักการสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ดังปรากฏในข้อ 3 ที่ระบุไว้ว่า “บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิตในเสรีธรรมและความมั่นคงแห่งร่างกาย” และข้อ 5 ที่ระบุไว้ว่า “บุคคลใดจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือลงทัณฑ์ซึ่งทารุณโหดร้ายไร้มนุษยธรรม ย่ำยีศักดิ์ศรีมิได้” (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2559: หน้า 40) จากปฏิญญาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการลงโทษด้วยการประหารชีวิตเป็นการละเมิดต่อสิทธิในการดำรงชีวิตอยู่และความมั่นคงแห่งร่างกาย และการประหารชีวิตด้วยการฉีดยาก็เป็นการทรมานและปฏิบัติที่โหดร้ายทารุณ โดยองค์การนิรโทษกรรมสากลได้กล่าวไว้ว่า “ไม่มีวิธีประหารไหนที่เป็นที่ยอมรับ ไม่ว่าจะแขวนคอ ขวางหิน ตัดหัว ยิงเป้า แก้อัไฟฟ้า หรือฉีดยา ทุกวิธีล้วนเป็นวิธีที่ไร้มนุษยธรรม วิธีฉีดยาที่ดูเหมือนสงบที่สุด นั้นหลายครั้งโศกของยากี่ไม่ได้ทำหน้าที่ของมันที่ควรจะเป็นการทรมานนักโทษที่หนักหน่วงก่อนเสียชีวิต” (แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, 2557: ออนไลน์) จะเห็นได้ว่าการลงโทษด้วยการประหารชีวิตไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็เป็นการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชน และเป็นการปฏิบัติที่โหดร้ายทารุณไร้มนุษยธรรม และย่ำยีศักดิ์ศรีทั้งสิ้น จึงไม่มีความชอบธรรมใดในการนำโทษประหารชีวิตมาบังคับใช้กับพลเมืองของรัฐใดทั้งสิ้น

2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights)

นอกจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ได้กล่าวถึงหลักการของสิทธิในการมีชีวิตอยู่แล้ว กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ก็เป็นอีกหนึ่งหลักการด้านสิทธิมนุษยชนที่มีผลผูกพันรัฐภาคีสมาชิกให้ต้องปฏิบัติ เป็นกติการะหว่างประเทศที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับพันธกรณีของรัฐด้านสิทธิมนุษยชนตามกฎบัตรของสหประชาชาติ รวมถึงหน้าที่ของบุคคลในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านวัฒนธรรมอย่างเท่าเทียม ตลอดจนการคุ้มครองเจตจำนงในระดับปัจเจกของบุคคล โดยรัฐภาคีมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม (ปณิธีร์ ปทุมวัฒน์, 2564: หน้า 160)

ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ไม่ได้กล่าวถึงโดยตรงต่อการให้รัฐภาคีสมาชิกยกเลิกโทษประหารชีวิต แต่ได้กล่าวและรับรองถึงสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ดังปรากฏในข้อ 6 ที่ระบุไว้ว่า “1. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายบุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตตามอำเภอใจ” จะเห็นได้ว่าในข้อ 6 ทวิ 1 ได้รับรองสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ของบุคคลรวมถึงจะไม่ถูกทำให้เสียชีวิตตามอำเภอใจด้วย นอกจากนี้ในทวิ 6 ระบุไว้ว่า “รัฐภาคีใดแห่งกตินี้จะยกขอนี้ขึ้นอ้างเพื่อประวิงหรือขัดขวางการยกเลิกโทษประหารชีวิตมิได้” (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2557: หน้า 77) จากทวิ 6 แสดงให้เห็นถึงเจตจำนงของกติการะหว่างประเทศฉบับนี้ที่ต้องการมุ่งให้รัฐต่าง ๆ ที่เป็นภาคีสมาชิกได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยที่รัฐจะขัดขวางหรือประวิงเวลาในการยกเลิกโทษประหารชีวิตไม่ได้

การกล่าวถึงหลักการสิทธิในการมีชีวิตอยู่ของทั้งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เป็นการยืนยันว่าสิทธิการมีชีวิตอยู่ของระดับปัจเจกบุคคล

นั้นต้องได้รับความคุ้มครอง การพยายามบังคับใช้โทษประหารชีวิตโดยรัฐจึงไม่มีความชอบธรรมแม้ว่าการลงโทษประหารชีวิตนั้นจะเป็นการพยายามยับยั้งการก่ออาชญากรรมในรัฐก็ตาม แต่หลักการและคุณค่าทางสิทธิมนุษยชนคือสิทธิในการมีชีวิตอยู่นั้น ก็เป็นหลักการที่เพียงพอที่จะยืนยันให้รัฐต่างๆ ต้องยกเลิกโทษประหารชีวิต เพื่อสร้างมาตรฐานทางสิทธิมนุษยชนของรัฐให้เป็นไปตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนในระดับสากล

3. พิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ฉบับที่ 2 เพื่อการกำจัดการประหารชีวิต (Second Optional Protocol to the ICCPR, aiming at the abolition of death penalty)

พิธีสารเลือกรับนี้เป็นสนธิสัญญาที่แยกจากกติการะหว่างประเทศ การเข้าเป็นภาคีของรัฐจึงต้องเกิดจากความยินยอมหรือการสมัครใจที่จะเข้าไปผูกพันแยกจากกติกา แม้ว่ารัฐที่ไม่ได้เป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารแต่ก็มีพันธกรณีผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 6 ส่วนพันธกรณีตามพิธีสารจะผูกพันเฉพาะรัฐที่ยอมตกลงจะเข้าไปเป็นภาคีสมาชิกเท่านั้น โดยปัจจุบันประเทศไทยยังไม่เป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารดังกล่าว จึงไม่มีผลทำให้เกิดความผูกพันตามพันธกรณีแห่งพิธีสาร ถ้าประเทศไทยจะเข้าไปเป็นภาคีก็โดยการภาคยานุวัติ (วิชัย ศรีรัตน์, 2560: ออนไลน์)

พิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ฉบับที่ 2 เป็นพันธกรณีระหว่างประเทศที่มุ่งโดยตรงให้รัฐภาคีสมาชิกได้ยกเลิกการบังคับใช้โทษประหารชีวิตทั้งในทางปฏิบัติและในทางกฎหมาย ในข้อ 1 ทวิ 1 ได้ระบุไว้ว่า “ไม่มีบุคคลใดที่อยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายของรัฐภาคีสมาชิกในพิธีสารฉบับนี้จะถูกประหารชีวิตได้” ทวิ 2 ระบุว่า “รัฐภาคีแต่ละรัฐ ต้องดำเนินการมาตรการที่จำเป็นทุกอย่างเพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิตภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายของตน” และข้อ 2 ทวิ 1 ระบุว่า “พิธีสารฉบับนี้ไม่ยอมรับข้อสงวนใดๆ ยกเว้นข้อสงวนที่กระทำในเวลาทำสัตยาบรรณหรือเมื่อเข้าภาคยานุวัติซึ่งเปิดโอกาสให้ใช้บทลงโทษประหารชีวิตระหว่างสงคราม ตามคำพิพากษาคดีอาญาร้ายแรงที่สุดทางทหารที่กระทำในระหว่างสงคราม” (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2557: หน้า 79) จะเห็นได้ว่าพิธีสารเลือกรับกล่าวถึงโดยตรงต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต และรัฐภาคีสมาชิกแห่งพิธีสารต้องดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อนำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตตามบทบัญญัติการลงโทษทางกฎหมาย

พันธกรณีระหว่างประเทศเป็นอีกพลังหนึ่งประการที่ทำนายรัฐบาลไทย แม้ว่าประเทศไทยจะไม่ได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกแห่งพิธีสารเลือกรับฉบับดังกล่าว และไม่มีผลผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตาม แต่พิธีสารดังกล่าวได้ยืนยันหลักการอย่างหนักแน่นว่าการลงโทษด้วยการประหารชีวิตนั้นไม่เป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานและกลไกทางสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เมื่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และพิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ฉบับที่ 2 ต่างยืนยันถึงหลักการของสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ของบุคคล และความหนักแน่นในพิธีสารที่ยืนยันหลักการว่าโทษประหารชีวิตเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น รัฐบาลไทยจึงต้องดำเนินการมาตรการทุกอย่างเพื่อให้เกิดการยุติการบังคับใช้โทษประหารชีวิตทั้งในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติโดยสิ้นเชิง ตลอดจนภาคยานุวัติเข้าเป็นสมาชิกแห่งพิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ฉบับที่ 2 เพื่อให้มาตรฐานทางสิทธิมนุษยชนของไทยเป็นไปตามมาตรฐานทางสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

4. กระแสสังคมต่อการบังคับใช้โทษประหารชีวิต

จากการสำรวจประชาชนทั่วโลกต่อการใช้โทษประหารชีวิต ของสำนักแกลลอป โพลล์ ทำให้ทราบว่าประชาชนส่วนใหญ่นั้นเห็นด้วยสนับสนุนต่อการใช้โทษประหารชีวิต แม้ในปัจจุบันจำนวนผู้ที่จะเห็นด้วยจะลดลง แต่จากการสำรวจพบว่า ร้อยละ 55 มีความพึงพอใจต่อการใช้โทษประหารชีวิต โดยมีเหตุผลว่า การใช้

โทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษที่เหมาะสมกับการทำความผิดของอาชญากรที่ควรได้รับการแก้แค้นทดแทน (สุนนทิพย์ จิตสว่าง, 2561: หน้า 233)

สำหรับในประเทศไทย กระแสตอบรับให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตเริ่มเพิ่มมากขึ้นจากผู้ที่เคยเห็นด้วยและคัดค้านการยกเลิก เริ่มมีการยอมรับต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต กล่าวคือพร้อมจะให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต ถ้าเงื่อนไขบางประการได้รับการแก้ไข

1. ต้องมีการดำเนินการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม คือให้กฎหมายมีประสิทธิภาพนั่นเอง
  2. พัฒนาสังคมให้มีความสงบเรียบร้อย มีสภาพแวดล้อมที่จะสามารถทำให้ผู้คนอยู่ในภาวะเยียบได้ และปรับเปลี่ยนปัจจัยที่จะนำไปสู่การเกิดอาชญากรรมได้
  3. ให้ความรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติประชาชนต่อเรื่องการใช้โทษประหารชีวิตอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ
  4. ต้องมีการพัฒนาเรือนจำให้มีความมั่นคงแข็งแรง มีประสิทธิภาพในการรับรองนักโทษที่จะถูกเปลี่ยนจากนักโทษประหารชีวิตมาเป็นนักโทษที่จำคุกตลอดชีวิต และหากเปลี่ยนเป็นนักโทษจำคุกตลอดชีวิตแล้ว เรือนจำยังมีพื้นที่ไม่พอจะทำให้นักโทษถูกควบคุมตัวในสภาพที่แออัดตลอดไป นั่นอาจเป็นสิ่งที่ทรมานและละเมิดสิทธิมนุษยชนมากกว่าการถูกประหารชีวิต ดังนั้นการที่จะยกเลิกโทษได้หรือไม่ได้นั้น ปัจจัยหลักคือการปรับเปลี่ยนพัฒนาระบบเรือนจำและสภาพความเป็นอยู่ รวมถึงการพัฒนาพฤตินิสัยเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ต้องโทษเมื่อได้รับการปล่อยตัวแล้วจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์สังคมได้
  5. สิ่งที่สำคัญในการเกิดอาชญากรรมที่ผ่านมาคือผู้เสียหายไม่ได้รับการดูแลและคุ้มครองสิทธิเท่าที่ควร ดังนั้นการพัฒนาระบบการดูแลและคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายให้ทัดเทียมการคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำผิด เพื่อให้สาธารณะผู้เสียหายได้รับการเยียวยา ดูแล และคุ้มครองสิทธิเช่นเดียวกัน
- ดังนั้นหากปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวประชาชนบางกลุ่มและกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยก็อาจพร้อมที่จะสนับสนุนให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต (สุนนทิพย์ จิตสว่าง, 2561: หน้า 240) สามารถแบ่งเป็นกลุ่มหลัก ๆ ที่ควรศึกษาได้ สองกลุ่ม คือเห็นด้วยกับโทษประหารชีวิต และไม่เห็นด้วยกับโทษประหารชีวิตดังนี้

5. กระแสสังคมที่สนับสนุนการยกเลิกโทษประหารชีวิต

ภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนเป็นอีกหนึ่งในแรงผลักดันที่พยายามเรียกร้องให้รัฐบาลไทยยกเลิกโทษประหารชีวิตทั้งในทางปฏิบัติและในทางกฎหมาย โดยยึดหลักสิทธิมนุษยชนที่ยืนยันหลักการในการมีชีวิตอยู่ของปัจเจกบุคคล โดยรัฐไม่สามารถพรากชีวิตของพลเมืองได้แม้ดำเนินการตามกฎหมายของรัฐก็ตาม นอกจากนี้ภาคประชาสังคมยังมองว่าโทษประหารชีวิตไม่ใช่ความยุติธรรมและเป็นการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง

องค์การนิรโทษกรรมสากลได้ให้เหตุผลต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิตไว้ว่า “การลงโทษประหารชีวิตเป็นการปฏิเสธสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่จำเป็นที่สุดสำหรับบุคคล นั่นคือ เป็นการละเมิด “สิทธิในการมีชีวิต” ซึ่งได้รับการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โทษประหารชีวิตเป็นการสังหารบุคคลโดยรัฐเป็นผู้ลงมืออย่างเลือดเย็นและมีการไตร่ตรองไว้ล่วงหน้า และที่น่าหวาดหวั่นที่สุด คือ การลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม และย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในรูปแบบนี้ ถูกกระทำในนามของ “ความยุติธรรม” (แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, 2560: ออนไลน์)

สมาคมสิทธิและเสรีภาพประชาชน หรือ สสส ได้ให้ความเห็นต่อโทษประหารชีวิตไว้ว่า “การลงโทษประหารชีวิตส่งผลกระทบต่อมากกว่าแค่ความตายของอาชญากร เมื่อรัฐคร่าชีวิตใครคนหนึ่ง รัฐกำลังส่งสัญญาณว่ามีบางสถานการณ์ที่การสังหารชีวิตเป็นสิ่งที่ยอมรับถ้าหากการฆ่านั้นเป็นเรื่องถูกกฎหมาย แล้วใครเล่าจะ

เป็นผู้ตัดสินว่าสถานการณ์เหล่านั้นคืออะไรบ้าง? ถ้าการลงโทษอาชญากรรมเป็นสิ่งที่ยอมรับได้บางทีการฆ่าศัตรูทางการเมือง ชนกลุ่มน้อย คนจน หรือคนอื่น ๆ ที่ถูกพิจารณาว่าสมควร ก็อาจจะเป็นสิ่งที่ยอมรับได้เช่นกัน ทรกษะเช่นนี้เป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ในสังคมประชาธิปไตย เพราะเป็นการเปิดประตูไปสู่การใช้อำนาจเบ็ดเสร็จแทนที่หลักการประชาธิปไตยและหลักนิติธรรม” (สมาคมสิทธิและเสรีภาพประชาชน, 2553: หน้า 12)

เครือข่ายรณรงค์เพื่อยุติโทษประหารชีวิตซึ่งนำโดยแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน และมูลนิธิผสานวัฒนธรรม “ยืนยันว่าแนวความคิดที่อ้างว่าโทษประหารชีวิตสามารถช่วยป้องกันอาชญากรรมและคืนความยุติธรรมให้กับผู้เสียหายและครอบครัวได้นั้นไม่เป็นความจริง โดยปัจจุบัน ไม่มีหลักฐานใดที่แสดงให้เห็นว่าโทษประหารชีวิตมีส่วนช่วยป้องกันอาชญากรรมได้ งานวิจัยมากมายทั่วโลกพบว่าโทษประหารชีวิตไม่มีความเชื่อมโยงใด ๆ กับการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอาชญากรรมตามมาตรฐานระหว่างประเทศ โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิตเป็นความรุนแรงประเภทหนึ่งที่โหดร้าย ป่าเถื่อน ไร้มนุษยธรรม และละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การยอมรับการประหารชีวิตเท่ากับรัฐส่งเสริมให้คนในสังคมใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา นอกจากนี้ ยังมีความเสี่ยงในการประหารชีวิตผู้บริสุทธิ์ที่ตกเป็นเหยื่อของความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเกิดขึ้นมาแล้วหลายกรณี” (Thai NGO, 2560: ออนไลน์)

จากภาพรวมทั้งหมดเราจะเห็นได้ว่าภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนต่างก็สนับสนุนให้รัฐบาลไทยยกเลิกโทษประหารชีวิต ด้วยเหตุผลสำคัญหลัก 2 ประการคือ 1) โทษประหารชีวิตเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และ 2) โทษประหารชีวิตไม่ได้ยับยั้งหรือช่วยลดการก่ออาชญากรรมในสังคม การลงโทษประหารชีวิตยังเป็นการปฏิบัติที่โหดร้ายทารุณ ไร้มนุษยธรรม และย่ำยีศักดิ์ศรีต่อมนุษย์ ที่ถูกกระทำในนามของความยุติธรรม

ในรายงานการศึกษาเรื่องโทษประหารชีวิตในประเทศไทยของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ให้เหตุผลสำคัญต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิตไว้ 4 ประการดังนี้

1. โทษประหารชีวิตไม่สามารถยับยั้งอาชญากรรมได้อย่างแท้จริง

แม้ว่าจะมีแนวคิดที่ต้องการให้การลงโทษประหารชีวิตไว้ในสังคม เพื่อต้องการให้คนที่กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวต่อโทษประหารชีวิตที่จะได้รับเมื่อกระทำความผิด แต่จากผลการศึกษาในปัจจุบันได้แสดงให้เห็นว่าโทษประหารชีวิตไม่ได้ยับยั้งการก่ออาชญากรรมแต่อย่างใด การมีโทษประหารชีวิตไม่ได้ทำให้อาชญากรรมมีความเกรงกลัวต่อโทษประหารแต่อย่างใด (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2557: หน้า 163)

2. สามารถใช้มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อตัดโอกาสในการกระทำผิดของอาชญากร

สำหรับการใช้โทษประหารชีวิตเพื่อตัดโอกาสการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำความผิดในคดีร้ายแรงนั้น โทษประหารชีวิตไม่ใช่วิธีการลงโทษเดียวในการตัดโอกาสของผู้กระทำความผิด โดยสามารถใช้มาตรการลงโทษในรูปแบบอื่น ๆ ได้แทนการลงโทษด้วยการประหารชีวิต เช่น การลงโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือการลงโทษจำคุกที่มีระยะเวลาแน่นอน โดยผู้ที่ต้องโทษประหารชีวิตไม่สามารถได้รับโทษ หรือรับการอภัยโทษจนกระทั่งผู้ต้องโทษประหารชีวิตไม่มีศักยภาพในการก่ออาชญากรรม หรือทำอันตรายต่อสังคม การจำคุกที่มีระยะเวลาแน่นอนเป็นมาตรการที่สำคัญในการตัดโอกาสผู้กระทำความผิด ที่มีกมลสันดานเป็นอาชญากรแท้จริงออกจากสังคมได้ เช่นเดียวกับการใช้โทษประหารชีวิต (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2557: หน้า 167)

3. ถ้ามีการประหารผู้บริสุทธิ์จะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขได้เลย

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามีความผิดพลาดเกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะในต่างประเทศหรือในประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากการจับกุมผิดตัว หรือกรณีการจับกุมผู้กระทำความผิดแต่ขั้นตอนการจับกุมที่อาจจะไม่ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิผู้กระทำความผิดตั้งแต่เริ่ม จนทำให้เกิดความไม่มั่นใจต่อกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้ที่กระทำความผิด トラบใดที่กระบวนการยุติธรรมไม่อาจสามารถความเชื่อมั่นต่อการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างสมบูรณ์แบบ การลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยการประหารชีวิตจึงไม่ควร

ในสังคม เพราะอาจมีการนำผู้บริสุทธิ์มาลงโทษได้ และหากมีการกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นการประหารชีวิตจะไม่สามารถทำให้กระบวนการยุติธรรมแก้ไขสิ่งที่ผิดพลาดได้เลย (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2557: 165)

4. เหตุผลด้านศีลธรรม

สำหรับเหตุผลด้านศีลธรรมที่ทำให้ต้องยกเลิกโทษประหารชีวิต คือ การประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักศาสนาและศีลธรรม โดยเฉพาะประเทศไทยที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา การประหารชีวิตเป็นการทำผิดศีลข้อ 1 ของพระพุทธศาสนาคือห้ามฆ่าสัตว์ และจากข้อกำหนดของพระพุทธศาสนา การที่จะทำสังฆกรรมจะดีจะต้องมีการให้อภัย โดยการยกเลิกโทษประหารชีวิตเป็นการให้อภัย และให้โอกาสแก่ผู้ที่กระทำความผิดได้มีโอกาสดูใจตัวเองและได้มีโอกาสชดใช้ความผิดให้แก่เหยื่ออาชญากรรม หากผู้กระทำความผิดได้รับโอกาสแก้ไขฟื้นฟู อาจทำให้ผู้ที่กระทำความผิดที่ไม่ได้เป็นอาชญากรอย่างแท้จริงได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขตัวเอง และคืนทรัพยากรบุคคลให้แก่สังคมต่อไป (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2557: หน้า 165)

จะเห็นได้ว่านอกจากโทษประหารชีวิตจะเป็นการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชน เป็นการปฏิบัติที่โหดร้ายทารุณ ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรีแล้ว การบังคับโทษประหารชีวิตยังเป็นการตัดโอกาสของผู้ที่กระทำความผิดให้ปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมและกลับสู่สังคม ทั้งยังไม่สามารถรับรองกระบวนการยุติธรรมในการบังคับใช้โทษประหารชีวิตได้ว่ามีความบริสุทธิ์ยุติธรรมมากเพียงไรในการตัดสินโทษประหาร ทั้งหากเกิดการบังคับใช้โทษประหารชีวิตกับผู้บริสุทธิ์กระบวนการยุติธรรมใดก็ไม่สามารถเยียวยาหรือให้ความยุติธรรมกับผู้บริสุทธิ์ที่ถูกประหารชีวิตได้ รวมถึงคุณค่าทางศาสนาและศีลธรรมที่ต่างก็สอดรับในการยุติโทษประหารชีวิตและให้อภัยแก่ผู้ที่กระทำความผิด การลงโทษประหารชีวิตจึงไม่ใช่ทางออกของความยุติธรรมอย่างแท้จริงในสังคม

6. กระแสสังคมที่เห็นด้วยกับโทษประหารชีวิต

การประหารชีวิตตามทัศนคติของผู้ที่สนับสนุนจะเห็นได้ว่า โทษประหารชีวิตยังเป็นสิ่งที่ยังจำเป็นต่อสังคมเพราะสามารถสร้างความหวาดกลัวให้กับอาชญากรที่มีความคิดจะก่ออาชญากรรม รวมถึงการกำจัดอาชญากรที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินได้จริง และที่สำคัญสามารถทำให้ประเทศมีความสงบเรียบร้อย เพราะเห็นว่าโทษประหารชีวิตเป็นเครื่องมือที่ยังการกระทำผิด (สุนันทิพย์ จิตสว่าง, 2561: หน้า 240 -241) โดยเราอาจจะแบ่งความคิดของฝ่ายที่สนับสนุนโทษประหารชีวิตได้ดังนี้

1. โทษประหารชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการยุติธรรม

ความยุติธรรมไม่ใช่การแก้แค้น แต่คือการลงโทษที่เหมาะสม ถ้าทำผิดมากแต่ลงโทษน้อยก็ไม่เป็นธรรมกับฝ่ายที่ถูกกระทำ ประหารชีวิตจึงเป็นความเหมาะสมและยุติธรรม การที่คนทั่วไปยอมรับการประหารชีวิตเพราะรู้สึกว่า ความตายเป็นการชดใช้ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการกระทำผิดที่ร้ายแรง กฎหมายในสมัยโบราณก็ยังมีผลต่อความคิดของคนสมัยใหม่ ที่กำหนดไว้ว่า ตาต่อตา ฟันต่อฟัน นั่นคือผู้กระทำความผิดสมควรได้รับการลงโทษตามความผิด (นิจ อักษรา, 2556: หน้า 239-240)

2. โทษประหารชีวิตสามารถยับยั้งอาชญากรรมอย่างได้ผล

การลงโทษโดยประหารชีวิตนั้นจะทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความกลัว ถ้ายังมีบทลงโทษหนักมาก การก่ออาชญากรรมก็ยังไม่เกิดขึ้นเพราะมีความเสี่ยงมาก ดังนั้นความรุนแรงของโทษประหารชีวิตจะทำให้ผู้กระทำความผิดหวาดกลัวจึงหยุดความคิดที่จะก่ออาชญากรรมได้ (นิจ อักษรา, 2556: หน้า 240-241)

3. อาชญากรบางคนเป็นบุคคลอันตรายเกินกว่าจะยอมให้มีชีวิตอยู่ได้

บุคคลอันตรายบางคนนั้นเปรียบเสมือนสัตว์ร้ายที่สามารถทำลายชีวิตผู้คนได้ทุกเมื่อ ดังนั้นเมื่อเป็นเช่นนี้จำเป็นที่จะต้องถูกกำจัดเพื่อความปลอดภัยของผู้คนในสังคม ความกลัวที่อาชญากรเหล่านี้จะกระทำแบบเดิม

อีกนั้นม็อดตราที่สูงมาก ดังนั้นการประหารชีวิตจะทำให้แน่ใจได้ว่าฆาตกรที่นำกลัวจะไม่สามารถไปฆ่าใครได้อีก (นิจ อักษรา, 2556: หน้า 241)

4. รัฐไม่ควรเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากสำหรับนักโทษที่ถูกจองจำอยู่ในคุก

มีคำถามที่ว่า ทำไมภาษีของประชาชนส่วนใหญ่จะต้องเสียให้กับการดูแลผู้กระทำผิดผู้ซึ่งไม่เคารพในชีวิตมนุษย์และกฎหมายบ้านเมืองด้วย ทำไมภาษีของครอบครัวเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายจึงต้องถูกนำมาใช้เพื่อให้ฆาตกรมีชีวิตอยู่ต่อไปอีก การประหารชีวิตนอกจากจะช่วยกำจัดคนอันตรายออกไปจากสังคมแล้วยังประหยัดค่าใช้จ่ายของรัฐได้อีกทางหนึ่งอีกด้วย (นิจ อักษรา, 2556: หน้า 242-243)

5. เป็นการป้องกันคุ้มครองระบบยุติธรรมทางอาญา

เพราะการลงโทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษที่รุนแรงที่สุด สามารถนำมาเป็นเครื่องมือต่อรอง และเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยให้การแสวงหาข้อเท็จจริงในการบวนการยุติธรรมราบรื่นขึ้น เพราะให้ผู้กระทำผิดจะยอมรับสารภาพเพื่อที่จะได้รับการลดหย่อนมีให้ถูกประหารชีวิตได้ (วรารณณ์ จารุครุฑ, 2550: ออนไลน์)

6. เป็นการยับยั้งการกระทำผิดแบบเด็ดขาด

โดยการลงโทษประหารชีวิตเป็นวิธีที่สามารถยับยั้งผู้อื่นให้เกรงกลัวต่อโทษทัณฑ์และข่มขวัญผู้กระทำ ความผิดยิ่งกว่าการลงโทษอย่างอื่นได้ (วรารณณ์ จารุครุฑ, 2550: ออนไลน์)

7. เชื่อว่าเป็นมาตรการเด็ดขาดจำเป็นต่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่มีความรุนแรงสูงตามสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (วรารณณ์ จารุครุฑ, 2550: ออนไลน์)

เมื่อพิจารณาถึงความเห็นของฝ่ายที่สนับสนุนการใช้โทษประหารชีวิต จะเห็นได้ว่ามีทัศนคติต่อโทษประหารชีวิตในความที่จะยับยั้งอาชญากรรม และเป็นการคืนความยุติธรรมให้กับเหยื่อ รวมถึงการป้องกันสังคมจากอาชญากรรมร้ายแรงที่อาจจะเป็นภัยต่อสังคมในอนาคต รวมถึงหลักการของตาต่อตาฟันต่อฟัน เมื่ออาชญากรรมกระทำผิดก็ต้องได้รับโทษที่รุนแรงเท่าอาชญากรรมที่ก่อขึ้น โดยที่อาจมองข้ามไปถึงความจริงที่ว่า การลงโทษประหารชีวิตไม่ใช่ความยุติธรรมสำหรับเหยื่อ การประหารชีวิตนั้นไม่ใช่การลงโทษแต่เป็นการนำอาชญากรรมเข้าสู่กระบวนการที่ไม่ต้องรับผิดชอบต่อสิ่งใด ไม่เกิดกระบวนการสำนึกผิดและไม่ต้องรับโทษทางสามัญสำนึกอย่างแท้จริง การแก้แค้นด้วยหลักการตาต่อตาฟันต่อฟันเป็นหลักการที่ล้าสมัย เมื่อเรากล่าวว่าสังคมมนุษย์ในศตวรรษนี้เป็นสังคมที่มีความก้าวหน้าและควิวิไลซ์ การลงโทษด้วยเหตุผลของการแก้แค้นจึงเป็นหลักการที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังไม่มีผลการศึกษาวิจัยใด ๆ ที่จะยืนยันได้ว่า การลงโทษด้วยการประหารชีวิตนั้นสามารถลดจำนวนการก่ออาชญากรรมได้จริง

ความเห็นจากกระแสสังคมที่สนับสนุนโทษประหารชีวิตกลายเป็นความท้าทายหลักของรัฐบาลในการมุ่งที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิต ไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่ากระแสที่สนับสนุนโทษประหารชีวิตกลายเป็นกระแสหลักของสังคม ที่กดดันกระบวนการยุติธรรมของรัฐและสิทธิมนุษยชนมาอย่างยาวนาน ทำให้กระบวนการยกเลิกโทษประหารชีวิตของรัฐเป็นไปอย่างล่าช้าหรือไม่อาจเกิดขึ้นได้อย่างเต็มกำลัง ทำให้มาตรฐานทางสิทธิมนุษยชนของไทยในเรื่องดังกล่าวไม่ได้รับการยอมรับในระดับสากลเรื่อยมา ถึงแม้ว่ารัฐบาลไทยจะมีความพยายามในการยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติก็ตาม

7. ความพยายามยกเลิกโทษประหารชีวิตของรัฐบาลไทยที่ผ่านมา

แม้ว่ารัฐบาลไทยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจะไม่ได้ประกาศโดยตรงว่ามีนโยบายยกเลิกการบังคับใช้โทษประหารชีวิต แต่หากไปย้อนดูสถิติการประหารชีวิตนักโทษจริงจะพบว่า นับตั้งแต่การประหารชีวิตนักโทษตามคำพิพากษาของศาลด้วยวิธีการยิงเป้า นั้น มีการประหารชีวิตครั้งสุดท้ายในปี 2545 ต่อมาอีก 6 คน ถูกประหารชีวิตด้วยการฉีดยา หรือฉีดยาพิษ ในช่วงปี 2546 และปี 2552 ส่วนการประหารชีวิตครั้งล่าสุด

เกิดขึ้นเมื่อปี 2561 ด้วยการฉีดยาพิษนักโทษชายเด็ดขาดที่ก่อเหตุฆ่าชิงทรัพย์ 24 แผล เพื่อชิงทรัพย์ ซึ่งคดีเกิดขึ้นเมื่อปี 2555. (สำนักข่าวไทย, 2563: ออนไลน์)

จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่ปี 2552 ถึงปี 2561 มีนักโทษที่ถูกตัดสินประหารชีวิตเพียง 1 คน การพยายามไม่นำโทษประหารชีวิตมาใช้จริงกับนักโทษที่ถูกตัดสินประหารชีวิตนั้นไม่ใช่ว่ารัฐบาลไทยมีความเมตตาต่อการลงโทษตามคำพิพากษาของศาลแต่อย่างใด ส่วนหนึ่งนั้นมาจากกลไกระหว่างประเทศที่พยายามมุ่งให้รัฐต่างๆ ยกเลิกการบังคับใช้โทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ โดยหลักการที่ว่านั่นคือ “หากประเทศใดไม่มีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตแล้วเป็นเวลา 10 ปี องค์การสหประชาชาติก็จะประกาศรับรองว่าประเทศดังกล่าวเป็นประเทศที่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้วในทางปฏิบัติ (แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 2560: ออนไลน์)

แต่จากการลงโทษประหารชีวิตนักโทษชั้นเด็ดขาดเมื่อปี 2561 ผ่านมาทำให้กลไกในการประกาศยกเลิกการบังคับใช้โทษประหารชีวิตขององค์การสหประชาชาติ ไม่ถูกประกาศว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว ทำให้กระบวนการในการยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติดังกล่าวของไทยจึงต้องเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่ กระบวนการดังกล่าวนี้ก็นับว่าเป็นความพยายามของรัฐไทยในการยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติเช่นเดียวกัน แม้ว่ารัฐบาลไทยจะไม่เคยประกาศอย่างเป็นทางการถึงนโยบายในการยกเลิกโทษประหารชีวิตก็ตาม

8. โทษประหารชีวิตไม่ได้ช่วยยับยั้งการก่ออาชญากรรมตามทฤษฎีอาชญาวิทยาของ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Caesar Beccaria)

ซีซาร์ เบ็คคาเรีย เชื่อว่าเจตจำนงเสรีเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ โดยหลักปรัชญานี้มีว่า “มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลในการแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์สูงสุดทางด้านวัตถุ และในการตัดสินใจเลือกหรือกระทำหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ มนุษย์จะพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างมีเหตุผล เพื่อพิจารณาและคำนวณถึงผลประโยชน์หรือผลเสียที่จะได้รับจากการกระทำนั้น ๆ หลังจากนั้นจึงเลือกกระทำหรืองดเว้นการกระทำ” (สุนนทิพย์ จิตสว่าง, 2556: หน้า 135)

เบ็คคาเรียมีความเชื่อว่าหากจะป้องกันไม่ให้คนในสังคมกระทำผิดกฎหมาย บทลงโทษต้องมีลักษณะที่ 1. รุนแรง คือ ต้นทุนในการก่ออาชญากรรมสูงกว่าผลประโยชน์ที่ได้จากการก่ออาชญากรรม 2. แน่นนอน คือ ต้องมีบทลงโทษที่แน่นนอนและใช้กันอย่างเสมอภาคของคนในสังคม และ 3. รวดเร็ว การลงโทษต้องมีความรวดเร็วในกระบวนการยุติธรรม ไม่ประวิงเวลาเพื่อให้ผู้ก่ออาชญากรรมได้สำนึกถึงผลของการกระทำอาชญากรรมนั้น ๆ หลักการของเบ็คคาเรียเกี่ยวกับการลงโทษนั้นมีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism Philosophy) คือ “ประโยชน์สูงสุดสำหรับปวงชนจำนวนมากที่สุด” โดยการลงโทษมีวัตถุประสงค์เพื่อ “การมุ่งคุ้มครองประโยชน์สูงสุดของคนส่วนใหญ่ในสังคมเป็นสำคัญ” (สุนนทิพย์ จิตสว่าง, 2556: หน้า 146)

เมื่อพิจารณาตามแนวคิดหรือทฤษฎีของ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย กับการบังคับใช้โทษประหารชีวิตของรัฐไทยแล้ว เราอาจต้องกลับมาตั้งคำถามว่า โทษประหารชีวิต เป็นการลงโทษที่เป็นประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ในสังคมจริงหรือไม่ เป็นไปตามเจตจำนงเสรีหรือไม่ และการบังคับใช้โทษประหารชีวิตทำให้ต้นทุนการก่ออาชญากรรมสูงกว่าประโยชน์จากการก่ออาชญากรรมนั้นได้จริงหรือไม่ เราสามารถวิเคราะห์ได้เป็นประเด็นดังนี้คือ

1. การบังคับใช้โทษประหารชีวิตไม่ทำให้ต้นทุนของการก่ออาชญากรรมสูงกว่าผลของการก่ออาชญากรรมเมื่ออาชญากรคิดที่จะก่ออาชญากรรม เช่น การข่มขืน เป็นต้น อาชญากรไม่ได้พิจารณาถึงต้นทุนของการก่ออาชญากรรม เมื่ออาชญากรรู้ว่าตนจะถูกประหารชีวิตสิ่งที่อาชญากรจะเลือกทำคือ การฆ่าปิดปากเหยื่อ ยิ่งโทษของการข่มขืนสูงเท่าไรการตัดสินใจในการสังหารเหยื่อเพื่อปิดปากก็สูงตามไปเท่านั้น โทษประหารจึงไม่ใช่ต้นทุนที่สูงกว่าของการก่ออาชญากรรม

2. การบังคับใช้โทษประหารชีวิตไม่เป็นไปตามเจตจำนงเสรี จริงอยู่ที่ว่าการก่ออาชญากรรมนั้นเป็นการตัดสินใจของอาชญากร และต้องยอมรับผลที่ตามมาของการก่ออาชญากรรมนั้น แต่การใช้โทษประหารชีวิต ไม่ได้เป็นไปตามเจตจำนงเสรีเพราะเป็นเจตจำนงเสรีมาพร้อมกับสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ รัฐไทยจึงไม่สามารถจะประหารชีวิตของใครได้ ซึ่งการประหารชีวิตถือได้ว่าเป็นการก่ออาชญากรรมโดยรัฐ นั้นเท่ากับว่ารัฐไม่ต่างอะไรจากอาชญากร

3. โทษประหารชีวิตไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ในสังคม จริงอยู่ที่ว่าโทษประหารชีวิตอาจจะเป็นการกำจัดอาชญากรออกจากสังคม แต่โทษประหารชีวิตไม่ได้ประกันว่ากระบวนการยุติธรรมนั้นมีความโปร่งใสและมีความเที่ยงธรรมแม่นยำและน่าเชื่อถือ ไม่มีกระบวนการยุติธรรมใดที่จะสามารถตัดสินลงโทษประหารชีวิตได้ เพราะวันหนึ่งแม้กระบวนการยุติธรรมที่ได้รับการขนานนามว่าโปร่งใสและยุติธรรมที่สุดก็อาจตัดสินผิดพลาดประหารชีวิตผู้บริสุทธิ์ได้ โทษประหารชีวิตยังอาจถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือของรัฐในการบังคับใช้กับฝ่ายที่เห็นต่างหรือฝ่ายที่ตรงข้ามกับรัฐได้ โทษประหารชีวิตจึงไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ในสังคม

นอกจากนี้แบ็คคาเรียยังได้แสดงทัศนะคัดค้านโทษประหารชีวิตอย่างไม่เป็นธรรม โดยได้ต่อต้านการลงโทษประหารชีวิต (Capital Punishment) ที่รัฐและผู้ปกครองลงโทษประชาชนโดยไม่มีหลักกฎหมาย ไม่มีบรรทัดฐานความแน่นอน อาศัยอคติ การตัดสินด้วยความรู้สึก และความเชื่อทางศาสนาที่ขาดความชอบธรรม แบ็คคาเรียเรียกร้องให้มีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเข้าเขียนบทความเป็นภาษาอิตาเลียน ซึ่งเป็นผลงานชิ้นสำคัญในหนังสือชื่อ *Dei delitti e delle pene* ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “On Crimes and Punishments” (สุนทวิทย์ จิตสว่าง, 2556: หน้า 146)

9. นโยบายด้านสิทธิมนุษยชนของพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิต

จากการเลือกตั้งที่ผ่านมาในเดือนพฤษภาคม 2566 ที่ผ่านมา โดยมีพรรคก้าวไกลได้คะแนนนำเป็นอันดับหนึ่ง จึงคาดการณ์ได้ว่าอาจเป็นพรรคที่ได้รับการเลือกให้เป็นรัฐบาล โดยพรรคก้าวไกลมีนโยบายด้านสิทธิมนุษยชน ที่อาจจะอนุมานได้ว่าเป็นการพัฒนาต่อมาตรฐานทางสิทธิมนุษยชนของไทย ที่อาจจะนำไปสู่การยุติโทษประหารชีวิตของไทยได้ในอนาคต

1. นโยบายลงนามและให้สัตยาบันกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (พรรคก้าวไกล, 2566: ออนไลน์) พรรคก้าวไกลมีนโยบายที่จะลงนามเพื่อเข้าเป็นสมาชิกภาคีในตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน นับว่าเป็นนโยบายที่มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาสิทธิมนุษยชนของไทยให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล นโยบายดังกล่าวของพรรคก้าวไกลอาจนำไปสู่การลงนามในพิธีการเลือกรับ ฉบับที่ 2 ที่มุ่งโดยตรงต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต นโยบายดังกล่าวนี้อาจกล่าวได้ว่าเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการมุ่งยกเลิกการบังคับใช้โทษประหารชีวิตของรัฐไทย

2. ปฏิรูปเรือนจำ เน้นการฟื้นฟู ลดทำผิดซ้ำ ที่มีอบสิทธิให้กับผู้กระทำความผิดไว้ เช่น เปลี่ยนมาตรฐานของเรือนจำในไทยให้สอดคล้องกับหลักสากล เช่น ขนาดพื้นที่ห้องขังต่อผู้ต้องขัง 1 คน โดยต่อจากนี้การสร้างและปรับปรุงเรือนจำจะต้องให้เป็นไปตามมาตรฐานดังกล่าว (พรรคก้าวไกล, 2566: ออนไลน์)

3. เพิ่มงบประมาณในการอบรมเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังให้มากขึ้น ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปรับปรุงกิจกรรมในเรือนจำให้เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้สามารถกลับไปเป็นพลเมืองดีเมื่อพ้นโทษ โดยมีนักจิตวิทยาและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องเข้าไปบำบัดผู้ต้องขังในเรือนจำอย่างสม่ำเสมอ ไม่ใช่เป็นเพียงกิจกรรมฟังพระเทศน์หรือจิตอาสาแต่เพียงอย่างเดียว (พรรคก้าวไกล, 2566: ออนไลน์)

แม้ว่านโยบายของพรรคก้าวไกลจะไม่ได้ก้าวถึงการยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยตรง แต่จากนโยบายทั้งสามประการที่กล่าวมาก็แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาระบบสิทธิมนุษยชนและกระบวนการทัศนสถานในการให้โอกาสแก่นักโทษได้กลับตัวเพื่อคืนทรัพยากรบุคคลให้แก่สังคม นอกจากการลงโทษแต่สถานเดียวแล้วการบำบัดคนคืนสู่สังคมก็เป็นอีกกระบวนการที่สำคัญเช่นเดียวกันในกระบวนการยุติธรรม แสดงออกให้เห็นว่าการให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิด มีความสำคัญมากกว่าการลงโทษแต่สถานเดียวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบังคับใช้โทษประหารชีวิต

นอกจากนี้พรรคก้าวไกลยังมีนโยบายในการให้สัตยาบันในธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (อังกฤษ: Rome Statute of the International Criminal Court) หรือเรียกโดยย่อว่า ธรรมนูญกรุงโรม (Rome Statute) (พรรคก้าวไกล, 2566: ออนไลน์) ศาลอาญาระหว่างประเทศในส่วนการกำหนดโทษสำหรับความผิดธรรมนูญกรุงโรมฯ ไม่ได้กำหนดโทษสำหรับความผิดแต่ละลักษณะแยกต่างหาก โทษสำหรับความผิดได้กำหนดไว้โดยรวมในข้อ 77 ว่าโทษสำหรับ อาชญากรรมตามข้อ 5 ให้จำคุกไม่เกิน 30 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต จะเห็นได้ว่าธรรมนูญกรุงโรมว่า ด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศแม้จะเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีอำนาจดำเนินคดีอาญาที่ร้ายแรง ที่กระทำต่อมวลมนุษยชาติโทษสูงสุดที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดเพียงจำคุกตลอดชีวิต ไม่มีโทษประหารชีวิต ซึ่งเป็นไปตามหลักการเคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนั่นเอง (พัชรินทร์ วิทยาเอนกนันท์, 2560: ออนไลน์) การลงนามในธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ จะเป็นหลักประกันด้านสิทธิมนุษยชนที่จะป้องกันไม่ให้รัฐบาลในอนาคตสามารถลงโทษประหารชีวิตประชาชน รวมถึงการก่ออาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ จะเป็นหลักประกันอย่างหนักแน่นว่าการลงโทษประหารชีวิตโดยรัฐจะเกิดขึ้นตามอำเภอใจไม่ได้ นโยบายดังกล่าวของพรรคก้าวไกลหากเกิดขึ้นจริงจะเป็นคุณประโยชน์ต่อประชาชนไม่น้อย

ทั้งนี้จากการศึกษานโยบายพรรคการเมืองทั้งหมดพบว่า ยังไม่มีพรรคการเมืองใดที่ยืนยันในหลักการด้านสิทธิมนุษยชนที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างเป็นทางการ กล่าวถึงสิทธิมนุษยชนในนโยบายของพรรคการเมืองจึงเป็นเพียงหลักการที่จะประกันว่าการพัฒนาสิทธิมนุษยชนของไทยจะนำไปสู่มาตรฐานในระดับสากลเท่านั้น

10. ข้อเสนอต่อรัฐบาลไทยในการยกเลิกโทษประหารชีวิต

จากการศึกษาการบังคับใช้โทษประหารชีวิตในประเทศไทย ตลอดจนความพยายามยกเลิกการบังคับใช้โทษประหารชีวิตของรัฐบาลไทย ทั้งความเห็นของภาคประชาสังคม ตลอดจนประชาชนทั้งที่เห็นด้วยในการยกเลิกโทษประหารชีวิตและสนับสนุนการบังคับใช้โทษประหารชีวิต จึงมีข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลไทยในการยุติการบังคับใช้โทษประหารชีวิตดังนี้

1. รัฐบาลไทยจะต้องยุติการบังคับใช้โทษประหารชีวิตในนักโทษชั้นเด็ดขาดที่ถูกตัดสินประหารชีวิตในทางปฏิบัติ โดยจะต้องไม่ประหารชีวิตนักโทษไปจนครบ 10 ปี เพื่อเข้าสู่กลไกการยุติโทษประหารชีวิตตามข้อกำหนดขององค์การสหประชาชาติ เมื่อรัฐบาลไทยไม่ประหารชีวิตนักโทษเป็นเวลาครบ 10 ปี ก็จะได้รับประกาศให้เป็นประเทศที่ได้ยุติโทษประหารชีวิต

2. รัฐบาลไทยจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจต่อประชาชนในเรื่องการบังคับใช้โทษประหารชีวิตอย่างจริงจัง บนหลักการและคุณค่าทางสิทธิมนุษยชนตลอดจนการชี้ให้เห็นถึงการให้โอกาสกับอาชญากรที่จะได้รับการบำบัดคืนสู่สังคม จนกลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของสังคม

3. รัฐบาลไทยจะต้องกำหนดบทลงโทษอื่น ๆ แทนการบังคับใช้ประหารชีวิตเป็นการชั่วคราวก่อนจะมีการร่างพระราชบัญญัติเพื่อแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาในการยกเลิกบทลงโทษประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ทวิ 1

4. รัฐบาลไทยจะต้องแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ทวิ 1 ให้ยกเลิกการลงโทษด้วยการประหารชีวิตไปเป็นโทษสถานอื่น อาทิ การจำคุกตลอดชีวิต หรือการจำคุกที่มีระยะเวลาที่แน่นอน ตลอดจนการสร้างกระบวนการในการบำบัดนักโทษที่ก่ออาชญากรรมร้ายแรงให้กลับคืนสู่สังคมหลังสิ้นสุดการรับโทษทางอาญา

5. รัฐบาลไทยจะต้องลงนามโดยการภาคยานุวัติต่อพิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ฉบับที่ 2 เพื่อการกำจัดการประหารชีวิต (Second Optional Protocol to the ICCPR, aiming at the abolition of death penalty) เพื่อเป็นหลักประกันว่าโทษประหารชีวิตจะไม่ถูกนำมาใช้โดยรัฐอีกต่อไป และเป็นการพัฒนาสิทธิมนุษยชนของไทยให้เป็นไปตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

โดยข้อเสนอทั้ง 5 นี้จะช่วยให้กระบวนการการยกเลิกโทษประหารชีวิตของประเทศไทยให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เป็นการสร้างคุณค่าและมาตรฐานใหม่ด้านสิทธิมนุษยชนให้แก่ประเทศไทย ท่ามกลางแรงกดดันทั้งจากประชาชนในประเทศที่สนับสนุนการบังคับใช้โทษประหารชีวิต ตลอดจนพันธกรณีระหว่างประเทศ และภาคประชาสังคมที่สนับสนุนให้ยุติการบังคับใช้โทษประหารชีวิตนี้

11. สรุป

การยกเลิกโทษประหารชีวิตเพื่อยกระดับมาตรฐานทางสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล เหมือนว่าจะเป็นความท้าทายอย่างมากของรัฐบาลไทยอันเนื่องมาจากพลังของทั้งสองประการคือ ฝ่ายสนับสนุนให้บังคับใช้โทษประหารชีวิตอย่างจริงจังเพื่อยับยั้งอาชญากรรมในการก่ออาชญากรรม และฝ่ายที่สนับสนุนให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตด้วยเหตุผลทางศีลธรรมและสิทธิมนุษยชน ตลอดจนแรงผลักดันจากพันธกรณีระหว่างประเทศที่สนับสนุนให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตทั้งในทางปฏิบัติและในทางกฎหมาย แม้ว่ารัฐบาลจะมีความพยายามในการยกเลิกการบังคับใช้โทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติผ่านกลไกการยกเลิกโทษประหารชีวิตขององค์การสหประชาชาติ แต่ด้วยแรงกดดันจากกระแสสังคมภายในประเทศทำให้รัฐบาลกลับมาบังคับใช้โทษประหารชีวิตอีกครั้ง หลังจากที่ไม่มีการบังคับใช้ในทางปฏิบัติมาแล้วถึง 9 ปี บทความนี้ได้นำเสนอถึงการยุติการบังคับใช้โทษประหารชีวิตไว้ในตอนท้ายของบทความ ถึงแม้ว่าท้ายที่สุดแล้วโทษประหารชีวิตจะยังคงอยู่ในสังคมไทยหรือไม่ในอนาคต แต่คุณค่าและหลักการทางสิทธิมนุษยชนยังคงอยู่มีอาจลบล้างได้

12. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณศูนย์บรรณสารและการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้ความอนุเคราะห์หนังสือและวารสาร ตลอดจนคำแนะนำต่าง ๆ สำหรับการสืบค้นข้อมูลในการเขียนบทความ พร้อมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ น้ำทิพย์ เสมอเชื้อ และรองศาสตราจารย์ ไชยันต์ รัชชกุล สำหรับความกรุณาที่ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการจัดทำบทความฉบับนี้ และขอขอบพระคุณความเห็นจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินร่างบทความที่ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงบทความให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

เอกสารอ้างอิงจากหนังสือ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2557). รายงานการศึกษาเรื่องโทษประหารชีวิตในประเทศไทย. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2559). โทษประหารชีวิตและหลักสิทธิมนุษยชน. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

นิจ อักษรา. (2556). ย้อนตำนานโทษประหารชีวิตจากอดีตถึงปัจจุบัน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์แก้วแรก.

ปณิธิ์ศรี ปทุมวัฒน์. (2564). หลักสากลจากข้อมติขององค์การระหว่างประเทศ เกี่ยวกับสิทธิการชุมนุมสาธารณะ. วารสารจตุลนิตี, 18(1), 160.

สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

วิกรณ์ รักษ์ปวงชน, ภัฏฐิญา สิริบรรพิตพัฒน์, วิมาน กฤตพลวิมาน. (2565). ประมวลกฎหมายอาญาฉบับใช้งานและประกอบการศึกษา.

(พิมพ์ครั้งที่ 2). พงษ์วรินทร์การพิมพ์.

สมาคมสิทธิเสรีภาพประชาชน. (2553). โทษประหารชีวิตไม่ใช่ความรุนแรง. ห้างหุ้นส่วนจำกัด มาสเตอร์เพรส.

สุนนทิพย์ จิตสว่าง. (2561). โทษประหารชีวิต. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารอ้างอิงออนไลน์

กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. (2565). หลักเกณฑ์และกระบวนการทำสนธิสัญญา. <https://treaties.mfa.go.th/th/content/สนธิสัญญา-หลักเกณฑ์และกระบวนการทำสนธิสัญญา?cate=635b8a19e7bc717ee6647ef3>

พรรคก้าวไกล. (2566). 300 นโยบายเปลี่ยนประเทศ. <https://election66.moveforwardparty.org/policy>

พัชรินทร์ วิทยาเอนกนันท์. (2560). การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยกับหลักความคุ้มครอง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์.

<https://repository.nida.ac.th/bitstreams/6c48a8b7-a1e9-43e1-a998-eb95fa9cbbca/download>

วิชัย ศรีรัตน์. (2560). การศึกษาความเป็นไปได้ในการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับฉบับที่สองของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเพื่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต.

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tulawjournal/article/download/198046/137902/600668>

วรารณณ์ จารุครุฑ. (2550). การลงโทษประหารชีวิตตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550. https://www.parliament.go.th/ewtdadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=140

สำนักข่าวไทย. (2563). เปิดสถิตินักโทษประหารล่าสุดมีจำนวน 363 คน. <https://tna.mcot.net/tna-477838>

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย. (2557). 10 ความเชื่อและความจริง... เหตุผลทำไมไม่ควรมีโทษประหารชีวิต.

<https://www.amnesty.or.th/latest/blog/43/>

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย. (2560). ยุติโทษประหารชีวิต. <https://www.amnesty.or.th/our-work/death-penalty/>

Thai NGO. (2560). ภาคประชาสังคมหนุนไทยทำตามแผนยกเลิกโทษประหารชีวิต. <https://www.thaingo.org/content/detail/4229>

Proceeding Paper

Becoming the Sacred Place through the Legends and Stories of Wat Phrathatchomthong, Muang Dictrict, Phayao Province

Tonkhao Wongwannakon^{1*}, Naphasorn Thongsuk², and Prayong Jandaeng³

¹ School of Education and School of Political and Social Sciences, University of Phayao, Phayao 56000; 64203533@up.ac.th

² School of Education and School of Political and Social Sciences, University of Phayao, Phayao 56000; 64208831@up.ac.th

³ Advisor, School of Political and Social Sciences, University of Phayao.

* Correspondence: 64203533@up.ac.th

Abstract:

This article aims at studying the background about legends and stories concerning Wat Phrathatchomthong, Muang, Phayao, and analyzing becoming the sacred place through the legends and stories. The study revealed that there are 3 legends and stories, they are, the legend about the Buddha, story about requesting the boon, and story about competition in constructing the pagoda. Regarding becoming the sacred place, it can be seen in the line with the concept of becoming the sacred place by the following means: 1) the pagoda is located in the significant spot, i.e. the hilltop, and has a long history of civilization so that Khruba Srivichai, a great monk of Lanna, came and led the restoration, 2) there were legends and stories transmitted as to mark the significances of the pagoda and related objects therein, and 3) there have been Buddhist rituals especially the annual tradition of Haephahomphrathat that was passed down till date during February to March.

Keywords: Becoming the Sacred Place, Legend, Story, Wat Phrathatchomthong

Citation: Wongwannakon, T., Thongsuk, N., & Jandaeng, P. (2023). Becoming the Sacred Place through the Legends and Stories of Wat Phrathatchomthong, Muang Dictrict, Phayao Province, *Proceedings of the 7th PSPARN Academic Conference 2023*. Mahasarakham University, 47 – 54.

Published: September 15, 2023

Proceeding Paper

การเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์จากตำนานและเรื่องเล่าของวัดพระธาตุจอมทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ต้นข้าว วงศ์วรรณกร^{1,*}, นกสร ทองสุข², ประยงค์ จันทรแดง³

¹ วิทยาลัยการศึกษาและศิลปศาสตร์บัณฑิต คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา 56000; 64203533@up.ac.th

² วิทยาลัยการศึกษาและศิลปศาสตร์บัณฑิต คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา 56000; 64208831@up.ac.th

³ อาจารย์ที่ปรึกษาบทความ คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

* Correspondence: 64203533@up.ac.th

บทคัดย่อ:

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาเกี่ยวกับตำนานและเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดพระธาตุจอมทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และเพื่อวิเคราะห์การกลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์โดยใช้ตำนานและเรื่องเล่า ผลการศึกษาสรุปได้ว่า มีตำนานและเรื่องเล่า 3 เรื่อง ได้แก่ ตำนานเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า เรื่องเล่าเกี่ยวกับการขอพร และเรื่องเล่าเกี่ยวกับการแข่งขันสร้างพระธาตุ ตำนานและเรื่องเล่าเหล่านี้ ทำให้วัดพระธาตุจอมทอง กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ได้โดย 1) วัดพระธาตุจอมทองนั้นตั้งอยู่บริเวณที่มีลักษณะเด่น คือ บนเนินเขา และยังเป็นสถานที่ที่มีร่องรอยวัฒนธรรมเก่าแก่และมีความสำคัญจนครูบาศรีวิชัยตนบุญแห่งล้านนาได้มานำการบูรณปฏิสังขรณ์ 2) มีการสร้างความศักดิ์สิทธิ์โดยมีตำนานและเรื่องเล่าที่เก่าแก่ เพื่อสร้างความหมายและความสำคัญให้กับองค์พระธาตุและสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ ในวัด 3) มีร่องรอยการจัดกิจกรรมศาสนาโดยเฉพาะ ประเพณีแห่ผ้าห่มพระธาตุในช่วงหกเป็ง (ประมาณเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม) มาช้านาน

คำสำคัญ: การเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์, ตำนาน, เรื่องเล่า, วัดพระธาตุจอมทอง

การอ้างอิง: ต้นข้าว วงศ์วรรณกร, นกสร ทองสุข และ ประยงค์ จันทรแดง. (2566). การเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์จากตำนานและเรื่องเล่าของวัดพระธาตุจอมทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวิชัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, หน้า 47 – 54.

วันที่เผยแพร่: 15 กันยายน 2566

1. ที่มาและความสำคัญ

สถาบันหลักที่สำคัญของสังคมไทยปัจจุบันประกอบด้วยสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทย โดยเฉพาะสถาบันพุทธศาสนานั้น เป็นสถาบันที่สำคัญ ซึ่งพุทธศาสนามีอายุมาแต่ช้านานตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยเป็นศาสนาหลักที่ประชาชนไทยนับถือมากที่สุดในประเทศไทย และมีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม การศึกษา องค์ประกอบสำคัญของความเป็นพระพุทธรูปในสังคมไทยนั้น ได้แก่ ศาสนธรรมคือหลักคำสอน ศาสนบุคคลคือนักบวชและผู้นับถือ ศาสนพิธีคือประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา ศาสนสถานคือสิ่งก่อสร้าง เช่น โบสถ์ วิหาร เจดีย์ และศาสนวัตถุคือรูปเคารพทางศาสนา เช่น พระพุทธรูป ดังนั้น การจะรักษาและสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาจึงต้องคำนึงถึงการรักษารูปองค์ประกอบดังกล่าวนี้ไปด้วย กล่าวเฉพาะองค์ประกอบด้านศาสนสถานและศาสนวัตถุซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เป็นวัตถุสำคัญและศักดิ์สิทธิ์ที่ประดิษฐานประจำในวัดแต่ละแห่ง สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในวัดที่มีกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

แม้ว่าศาสนสถานและศาสนวัตถุจะพบเห็นได้ในทุกวัด แต่ไม่ได้หมายความว่าศาสนสถานและศาสนวัตถุเหล่านั้นจะได้รับการยอมรับนับถือเรื่องความขลังหรือความศักดิ์สิทธิ์เหมือนกันทุกวัน มีเพียงศาสนสถานและศาสนวัตถุบางวัดเท่านั้นที่เป็นที่กล่าวขานและนับถือว่าศักดิ์สิทธิ์ หนึ่งในนั้นคือศาสนสถานและศาสนวัตถุในวัดพระธาตุจอมทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา นอกจากวัดนี้จะเป็นวัดสำคัญทางพระพุทธศาสนาและเป็นสถานที่สำคัญของคนในชุมชนอำเภอเมืองพะเยาแล้ว วัดพระธาตุจอมทองนี้ยังมีอายุที่ยาวนานทางประวัติศาสตร์จนไม่รู้ว่าจะสร้างขึ้นครั้งแรกตั้งแต่เมื่อใดและปรากฏตำนานตลอดจนเรื่องราวเล่าขานเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์สืบกันมาจากปากต่อปาก จนกลายเป็นแหล่งบำเพ็ญบุญและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งในเมืองพะเยาอีกด้วย ซึ่งหากสืบค้นจากฐานข้อมูลออนไลน์ต่าง ๆ เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในจังหวัดพะเยา หนึ่งในนั้นก็จะปรากฏจุดเช็คอินหรือจุดที่นักท่องเที่ยวควรแวะมาสักการะและเยี่ยมชมให้ได้ วัดพระธาตุจอมทองจึงเป็นวัดที่ควรค่าแก่การศึกษาเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์บำรุงพระพุทธศาสนาและเป็นการกระตุ้นให้คนในพื้นที่หันมาดูแลพัฒนาโบราณสถานแห่งนี้ให้อยู่คู่พะเยาไปตราบนานเท่านาน

การที่จะให้คนในพื้นที่ตลอดจนนักท่องเที่ยวสนใจและช่วยกันดูแลวัดพระธาตุจอมทองเป็นพิเศษก็ต่อเมื่อเกิดความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์หรือเห็นความสำคัญของวัดแห่งนี้ซึ่งมีศาสนสถานสำคัญคือองค์พระธาตุจอมทอง และศาสนวัตถุสำคัญคือพระเจ้าทันใจที่ประดิษฐานข้างองค์พระธาตุจอมทอง เมื่อผู้คนต่างเชื่อและศรัทธาก็จะทำให้เกิดแรงจูงใจต่อการมาสักการะ ทำให้มีเอกลักษณ์ที่ต่างจากวัดอื่น ๆ และยังส่งผลต่อการศึกษาที่จะเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญเรื่องประวัติศาสตร์ของจังหวัดพะเยาซึ่งมีอยู่ในตำนานอีกด้วย ด้านเศรษฐกิจ เป็นเรื่องผลประโยชน์ทำให้ผู้คนเกิดความศรัทธาทั้งในและต่างจังหวัดหลั่งไหลเข้ามากราบไหว้วัดพระธาตุจอมทองจำนวนมาก ทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดพะเยาขับเคลื่อนไปได้ราบรื่น ดังนั้น การศึกษาถึงการเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของวัดพระธาตุจอมทองจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจโดยเฉพาะในส่วนของตำนานและเรื่องเล่าขานเกี่ยวกับองค์พระธาตุและพระเจ้าทันใจซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน เพราะหากไม่มีตำนาน ไม่มีศรัทธา ก็จะไม่สามารถทำนุบำรุงศาสนาได้และเสริมสร้างมิติการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ ให้ไปต่อได้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความสำคัญเกี่ยวกับตำนานและเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดพระธาตุจอมทอง จังหวัดพะเยา

2.2 เพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์จากตำนานและเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับวัดพระธาตุจอมทอง จังหวัดพะเยา

3. นิยามศัพท์

คำว่า ตำนาน ในที่นี้ หมายถึง เรื่องราวความเป็นมาเกี่ยวกับพระธาตุจอมทองทองที่ไม่ได้เกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แต่อิงอยู่กับความเชื่อในการเสด็จมาของพระพุทธเจ้า

คำว่า เรื่องเล่า ในที่นี้ หมายถึง เรื่องราวเล่าขานปากต่อปากของคนที่มาสักการะขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวัดพระธาตุจอมทอง

4. แนวคิดการเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์มีองค์ประกอบ 2 ด้านได้แก่ โลกธรรมดาที่เราสามารถสัมผัสได้ (Profane World) หรือโลกทางกายภาพ (Physical World) ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น พื้นดิน ท้องฟ้า แม่น้ำ ต้นไม้ ฯลฯ และโลกศักดิ์สิทธิ์ (Sacred World) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่เหนือโลกธรรมดา มนุษย์มีสิ่งพิเศษเหนือสัตว์เดรัจฉานทั่วไปคือ ความมีจินตนาการที่สามารถสร้างโลกธรรมดาให้เป็นศักดิ์สิทธิ์ได้ โดยโลกที่มนุษย์สามารถสร้างความจริงอีกแบบหนึ่งให้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปนั้นเรียกว่า โลกทางสังคม (Social World) ซึ่งเกิดจากการสร้าง (Construct) ของคนในสังคมนั้น ๆ ซึ่งโลกทางสังคมนี้อาจมีความหมายที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น จึงมีบางกรณีที่ไม่ใช่โลกทางกายภาพยังคงเป็นแบบเดิม เช่น นายดำและนายแดง ต่างก็ยืนอยู่หน้าต้นไม้ใหญ่เหมือนกัน แต่เนื่องจากโลกทางสังคมของนายดำและนายดำแตกต่างกัน เช่น นายดำเป็นชาวกระเหรี่ยงที่สังคมนั้นของเขาเชื่อว่าในต้นไม้ใหญ่ ๆ นี้มีเทวดารักษาอาศัยอยู่ จากความเชื่อดังกล่าว จึงทำให้นายดำกราบไหว้ต้นไม้ หรืออาจจะเอาผ้าแดงมาคาดไว้เพื่อห้ามการตัดต้นไม้ นั้น ในขณะที่นายแดงมีภูมิลำเนาเป็นเจ้าของโรงทำไม้ เมื่อเห็นต้นไม้ นั้น โลกทางสังคมที่แวดล้อมหล่อหลอมก็จะทำให้เขาคิดคำนวณว่า ต้นไม้ใหญ่ขนาดนี้จะต้องเลื่อยเป็นไม้กระดานได้สักกี่แผ่น เขตนี้ เป็นของใคร จะไปขอสัมปทานมาได้อย่างไร เป็นต้น เช่นเดียวกับความคิดของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัยที่มีต่อพระอาทิตย์ พระจันทร์ดวงเดิม แต่โลกทางสังคมของคนแต่ละยุคได้เปลี่ยนแปลงไป ความเป็นจริงเกี่ยวกับพระอาทิตย์ พระจันทร์ จึงถูกสร้างขึ้นและมีความหมายที่ต่างกันในแต่ละท้องถิ่นได้ (สุเนตร ม้าทอง, 2554 : 19)

แนวคิดนี้เกี่ยวข้องกับการนำมาใช้ในการศึกษากระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนวัดพระธาตุจอมทองที่อาศัยอยู่ในโลกธรรมดา (Profane World) หรือโลกแห่งประสาทสัมผัสที่ทุกคนสามารถมองเห็นและสัมผัสได้ ซึ่งมีทั้งการเกิดและตาย สุขและทุกข์ โดยนำเรื่องราวที่ถูกบันทึกผ่านเรื่องเล่าหรือตำนานในอดีตของชุมชนมาผูกโยงเพื่อแสดงความเป็นตัวตนของชุมชน

ทั้งนี้ความเชื่อในเรื่องเล่าและตัวตนของชุมชนจะถูกเก็บรักษาไว้ในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของบริบทชุมชน โดยสร้างความเชื่อเกี่ยวกับพลังเหนือธรรมชาติและโลกหลังความตายซึ่งเป็นโลกที่ศักดิ์สิทธิ์หรือวิญญาณมนุษย์สิงสถิตอยู่ เรียกว่าโลกศักดิ์สิทธิ์ (Sacred World) ซึ่ง Emile Durkheim (1915) ได้กล่าวว่า โลกศักดิ์สิทธิ์ และโลกสามัญ เป็นมโนทัศน์อย่างหนึ่งในการพิจารณา ระบบความเชื่อและศาสนา เพื่อสัมผัสหรือเข้าถึงโลกศักดิ์สิทธิ์ มนุษย์จึงสร้างพื้นที่เฉพาะสำหรับประกอบพิธีกรรม ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างโลกสามัญของผู้คนกับโลกทางความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติหรือวิญญาณ เรียกว่า พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (Sacred Place) โดยลักษณะของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์สามารถสังเกตได้จาก 3 ลักษณะ ได้แก่ (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2544) อ้างอิงใน นิमितชัย ชูบุญ และคณะ, 2559: 71)

1. ลักษณะเชิงพื้นที่ซึ่งมักอยู่ในตำแหน่งภูมิประเทศที่เด่น อาทิ เนินเขา หรือเป็นสถานที่ที่มีร่องรอยอันไม่สามารถอธิบายได้ เช่น ศาสนสถานของบรรพบุรุษที่เสียชีวิตไปแล้ว หรือมีลักษณะทางธรรมชาติที่แปลกประหลาด

2. พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องเล่า ชุมชนได้สร้างความหมายให้แก่พื้นที่ที่มีความสำคัญ ในชุมชน ผ่านการผูกเรื่องราว ตำนาน ในอดีตเป็นเรื่องราวเล่าขานต่อกันมาจนกลายเป็นความเชื่อในพื้นที่

ศักดิ์สิทธิ์จนถึงปัจจุบัน ซึ่งตำนานได้ผูกโยงความเป็นตัวตนของคนในชุมชน เข้ากับพลังอำนาจบางอย่างที่อธิบายไม่ได้ระหว่างความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติ

3. ร่องรอยกิจกรรมทางศาสนา พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ จะมีร่องรอยหรือสัญลักษณ์ที่ถูกทำให้เชื่อว่า เป็นร่องรอยศักดิ์สิทธิ์ปรากฏอยู่ โดยมีความเกี่ยวข้องกับตำนานในพื้นที่

5. ตำนานและเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดพระธาตุจอมทอง จังหวัดพะเยา

อันเนื่องมาจากวัดพระธาตุจอมมณีประวัติความเป็นมายาวนานและเป็นหนึ่งในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพบูชาของชาวพะเยาและผู้มีจิตศรัทธานอกพื้นที่ด้วย จึงทำให้มีความเชื่อเกี่ยวกับตำนานและเรื่องเล่าขานสืบเนื่องกันมาปากต่อปาก โดยที่มีลักษณะเป็นตำนานและผสมผสานกับข้อเท็จจริงในเชิงประวัติศาสตร์ ในที่จึงได้รวบรวมตำนานและเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดพระธาตุจอมทองมานำเสนอ ดังนี้

5.1 ตำนานเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า

สมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าเคยเสด็จมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เมืองภูมามยาวและประทับแรมบนดอยฝางหนองเอี้ยงทั้งทิศเหนือนั้นคือดอยจอมทองและได้มอบพระธาตุกระดูกแขนซ้ายและพระเกศาธาตุแด่พระเจ้าอโศก แต่พระเจ้าอโศกได้นำไปมอบแก่นายช่างทองซึ่งต่อมาก็นำไปฝังลงบ่อลึกกว่า 70 เมตรและได้สร้างเจดีย์อำพรางพระธาตุไว้ ต่อมาปีพ.ศ.2465 พระครูศรีวิราชชिरปัญญา วัดราชคฤห์ เจ้าคณะแขวงอำเภอเมืองพะเยาพร้อมด้วยครูบาปัญญา นิมนต์ครูบาเจ้าศรีวิชัยพร้อมด้วยครูบาแก้ว มาเป็นประธานในการบูรณะวิหารวัดพระเจ้าตนหลวง พร้อมกันนั้นครูบาเจ้าศรีวิชัยพร้อมพระยาอุดรประเทศ (เจ้าหนานมหาไชย สีตสาร) เจ้าเมืองพะเยา ได้นำคณะศรัทธาขึ้นมาบูรณะพระธาตุจอมทองและมีการสร้างวิหารเปือย (เปลือย) ภายหลังจากครูบาเจ้าศรีวิชัยมรณภาพ ครูบาแก้วได้สร้างศาลาบาตรรอบเขตพุทธาวาส เพื่อถวายเป็นทานเพื่ออุทิศส่วนกุศลแด่ครูบาเจ้าศรีวิชัย และเป็นทีระลึกถึงคุณงามความดีของบุญแห่งล้านนาที่มีต่อเมืองพะเยาและวัดพระธาตุจอมทองจนถึงปัจจุบัน (<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/human/article/,2563>)

ภาพที่ 1 ครูบาศรีวิชัย ตนบุญแห่งล้านนา ผู้เคยมาเป็นประธานบูรณะพระธาตุจอมทอง

(<https://www.108prageji.com/,2563>)

5.2 เรื่องเล่าเกี่ยวกับการขอพร

ภายในวัดพระธาตุจอมทอง จังหวัดพะเยา จะมีวิหารน้อยที่วัดพระธาตุจอมทอง เป็นที่สำหรับประดิษฐานสำหรับพระเจ้าทันใจ สร้างโดยเจ้าหลวงอินทระฆัง เจ้าหลวงเมืองพะเยา ในยุคโบราณให้สกุลช่างพะเยา แกะสลักด้วยหินทรายให้เสร็จภายในวันเดียว จึงเรียกว่าพระเจ้าทันใจ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปหินทรายองค์เดียวในล้านนาที่ประทับนั่งกับพื้นดิน มีขนาดหน้าตัก 1 เมตร 4 เซนติเมตร สูง 1.5 เมตร พระเจ้าทันใจประทับอยู่ในซุ้มก่ออิฐครอบไว้ ภายในวิหารน้อยในวัดพระธาตุจอมทอง พระเจ้าทันใจเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของชาวล้านนาที่สามารถลดบันดาลให้สมหวังในสิ่งที่ต้องการอย่างรวดเร็วส่วนมากจะ

เป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ และเรื่องธุรกิจการค้าขายการเจรจาสำเร็จชาวบ้านจึงนิยมนำดอกไม้รูปเทียน พวงมาลัยดอกมะลิ ดอกดาวเรืองหรือไข่มุกดำ จำนวน 99 พวง หรือ 108 พวงหรือผลไม้ 9 อย่างมาถวายและ อธิษฐานขอพร เป็นประจำทุกวัน (<https://www.banmuang.co.th/,2565>) คนที่มาบนบานแล้วได้ตามที่บน บานไว้ก็จะเล่าขานกันปากต่อปากว่าพระเจ้าทันใจองค์นี้ขลัง ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้เกิดการบูชาด้วยเครื่อง สักการบูชาและเครื่องแกงที่ทำสืบ ๆ กันมาโดยไม่ขาดสายจนกระทั่งปัจจุบันนี้

ภาพที่ 2 พระพุทธรูปพระเจ้าทันใจ (<https://www.banmuang.co.th/,2565>)

5.3 เรื่องเล่าเกี่ยวกับการแข่งขันสร้างพระธาตุ

ในอดีตมีการแข่งขันฝีมือของศิษย์สองคนโดยได้รับคำสั่งสร้างพระธาตุจากอาจารย์ของพวกเขา โดยศิษย์ คนที่หนึ่งเลือกใช้วัสดุคือ กิ่งไม้ ศิษย์คนที่สองใช้ทราย จากนั้นในระหว่างการแข่งขันศิษย์สองได้อัจฉาศิษย์หนึ่ง ที่สร้างพระธาตุได้ใกล้จะสำเร็จ จึงพยายามทำลายสิ่งก่อสร้าง แต่ต่อมาเจ้าเมือง ซึ่งเป็นกรรมการในการ จัดการแข่งขันทราบข่าวจึงตัดสินศิษย์สอง และให้ศิษย์หนึ่งชนะไปในที่สุด (<https://www.finearts.go.th/storage/contents/,2548>)

6. การวิเคราะห์ตามแนวคิดการประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์โดยผ่านตำนานและ เรื่องเล่า

การวิเคราะห์การประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของวัดพระธาตุจอมทองตามแนวคิดที่ได้พบทวนไว้ ใน ตอนต้น 3 ประการนั้น สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะเชิงพื้นที่ที่อยู่ในตำแหน่งภูมิประเทศที่เด่น จะเห็นได้ว่าวัดพระธาตุจอมทองตั้งอยู่บนเนินเขา พิเศษกว่าวัดทั่วไปในเขตอำเภอเมืองพะเยา เพราะแม้แต่วัดศรีโคมคำก็ยังอยู่ในพื้นที่ที่ต่ำกว่า ด้วยการตั้งอยู่ใน พื้นที่โดดเด่นและเก่าแก่เช่นนี้ จึงได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานวัดพระธาตุจอมทอง ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยกรมศิลปากร ซึ่งเป็นการยืนยันอย่างเป็นทางการว่าเป็นแหล่งศาสนสถาน โบราณที่สำคัญและโดดเด่นจริง

2. พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับตำนานและเรื่องเล่า จะเห็นได้ว่า มีตำนานที่เกี่ยวข้องถึง พระพุทธเจ้าที่ได้เสด็จมาประทับที่นี้และได้ประทานพระธาตุจากพระวรกายของพระองค์เองไว้เป็นอนุสรณ์ซึ่ง ต่อมาได้สร้างพระธาตุเจดีย์ครอบไว้ซึ่งก็คือองค์พระธาตุจอมทองที่เห็นในปัจจุบันนั่นเอง ส่วนเรื่องเล่านั้นก็ เกี่ยวกับคำบอกเล่าปากต่อปากถึงความขลังของการอธิษฐานต่อองค์พระเจ้าทันใจแล้วได้ตามที่หวัง หรือเรื่อง เล่าขานเกี่ยวกับการแข่งขันกันสร้างพระธาตุเจดีย์ ซึ่งล้วนแต่แสดงถึงการเน้นความสำคัญและความพิเศษของ พระธาตุจอมทองนั่นเอง

3. ร่องรอยกิจกรรมศาสนา จะเห็นได้ว่ามีความเชื่อกันว่าพระธาตุเจดีย์ภายในวัดนั้นเป็นที่ประดิษฐานของพระเกศาธาตุและพระธาตุแขนขาของพระพุทธเจ้า ซึ่งไม่ได้มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดว่าสร้างขึ้นตั้งแต่เมื่อใด แต่สถานที่แห่งนี้ได้กลายเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจและเป็นศูนย์รวมใจตลอดจนเป็นที่จัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของชุมชนมาอย่างช้านาน และมีพระสงฆ์มาอยู่ประจำเพื่อดูแลพระธาตุเจดีย์ ดังปรากฏว่ามีการบูรณะพระธาตุเจดีย์องค์นี้มาหลายรอบโดยเฉพาะเมื่อครูบาศรีวิชัยได้มาบูรณะแล้วมีกิจกรรมเฉลิมฉลองและบูชา ทำให้เกิดประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีแห่ผ้าห่มพระธาตุที่จัดขึ้นทุกวันทักเบ็งทุกปี ตลอดจนกิจกรรมสำคัญทางศาสนาอื่นๆ หมุนเวียนตลอดทั้งปี

นอกจากวัดพระธาตุจอมทองจะเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าวมาแล้ว ยังเป็นแหล่งสำคัญในด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านการศึกษา และด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ ด้านศิลปวัฒนธรรม พระธาตุจอมทองได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานโดยกรมศิลปากรทำให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์ศิลปะของชาติ โดยเฉพาะพุทธศิลป์ และยังมีประเพณีนมัสการพระธาตุประจำปีซึ่งเรียกว่าประเพณีทักเบ็งที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของที่นี่อีกด้วย ในด้านการศึกษา ทำให้มีสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ที่แตกต่างจากภาคอื่น ๆ ในไทย ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับคนที่มาเยือนเพื่อศึกษาสิ่งเหล่านี้จากวัดพระธาตุจอมทองได้อีกด้วย และในด้านเศรษฐกิจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่คนเชื่อในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์เป็นสิริมงคล นับแต่ชื่อวัดที่ชื่อว่าพระธาตุจอมทอง ที่มีความหมายในทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับเงิน ๆ ทอง ๆ จึงทำให้คนเชื่อว่าหากขอพรและบริจาคทานให้แก่วัด จะทำให้ได้เงินทองมากมายตามชื่อวัด ทำให้เป็นการทำนุบำรุงวัดและส่งเสริมให้คนมาท่องเที่ยวเสริมโชคลาภ ซึ่งขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เกิดรายได้ภายในจังหวัดมากขึ้นอีกด้วย

7. สรุปผลการศึกษา

สำหรับตำนานและเรื่องเล่าขานเกี่ยวกับวัดพระธาตุจอมทองนั้น มีบทบาทสำคัญต่อการสืบทอดการทำนุบำรุงศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาหลักของประเทศไทย โดยตำนานมีความสำคัญและอิทธิพลต่อศาสนาเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้คนดำเนินชีวิตด้วยความเชื่อและความศรัทธา หากขาดสิ่งที่เรียกว่าตำนานและเรื่องเล่า ก็อาจทำให้ขาดความศักดิ์สิทธิ์ในการนับถือศาสนาและการเผยแพร่ศาสนาน้อยลงได้ ตำนานและเรื่องเล่าจึงมีผลสำคัญต่อการเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะเป็นโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับศาสนาแล้ว ซึ่งวัดพระธาตุจอมทองแห่งนี้ ตำนานจึงปลูกฝังให้วัดเป็นพื้นที่ประกอบพิธีกรรมซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างโลกธรรมดากับโลกทางความเชื่อหรือจิตวิญญาณ ไม่ว่าจะเป็ลักษณะที่ตั้งที่เด่นสง่าประจำเมืองพะเยา มีการเล่าเรื่องที่เกี่ยวเนื่องกับภายในวัดกันมาปากต่อปาก และมีกิจกรรมทางศาสนาที่ปฏิบัติเป็นธรรมเนียมมาจากความเชื่อ ตำนานจึงเป็นการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ให้กับวัดพระธาตุจอมทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ได้อย่างสมบูรณ์แบบ

รายการอ้างอิง

- ดารินทร์ อินทับทิม และสิงห์คำ รักป่า (2563).วรรณกรรมตำนานพระธาตุจังหวัดพะเยาในฐานะเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิในการสร้างนวัตกรรมการนิทานในจังหวัดพะเยา. สืบค้น 20 มิถุนายน 2566 จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/human/article/>
- ไปด้วยกันท่องเที่ยว (2565). วัดพระธาตุจอมทอง พะเยา. สืบค้น 30 เมษายน 2566 จาก <https://www.paiduaykan.com/travel/>
- บ้านเมือง (2565). พระเจ้าทันใจแกะสลักด้วยหิน โบราณอายุ 152 ปี ประทับติดดิน องค์เดียวในล้านนา. สืบค้น 30 เมษายน 2566 จาก <https://www.banmuang.co.th/news/region/301810>
- นาคฤทธิ (2545). พุทธตำนานพระเจ้าเลียบโลก. สืบค้น 30 เมษายน 2566 จาก https://drive.google.com/file/d/1_MvuWhY16N6EOyZh3VdglNGbD9tIpu9u/

นิมิตชัย ชูบุ และคณะ. (2559). การประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และพิธีกรรมของวัดเขียนบางแก้ว อำเภอบางแพ จังหวัดพัทลุง. การประชุม
หาดใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 7, 23 มิถุนายน 2559 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, หน้า 69-89.

วัดป่ายาง-สบบาย เชียงแสน (2564).ประวัติวัดพระธาตุจอมทอง (ประดิษฐานพระเกศาธาตุ พระบรมสารีริกธาตุแขนด้านซ้าย).
สืบค้น 5 พฤษภาคม 2566 จาก <https://l.facebook.com/l.php>

สุนทร ม้าทอง. (2554). การประกอบสร้างความจริงทางสังคม กรณีการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของประเทศกัมพูชาของ
หนังสือพิมพ์มติชนกับหนังสือพิมพ์ผู้จัดการในช่วงเวลา พ.ศ. 2548-2553. ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (สื่อสารการเมือง) วิทยาลัยสื่อสาร
การเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.

Nukpidet (2564).วัดพระธาตุจอมทอง วัดสวย เก่าแก่ พะเยางดงามอลังการในแบบล้านนา. สืบค้น 30 เมษายน 2566 จาก
<https://travel.trueid.net/detail/01BEyp3qxMga>

Museum Thailand (2562). พระธาตุจอมทอง. สืบค้น 30 เมษายน 2566 จาก <https://www.museumthailand.com/th/1731storytelling>

Traveldb (2564). วัดพระธาตุจอมทอง วัดเก่าแก่สไตล์ล้านนาพะเยา. สืบค้น 30 เมษายน 2566 จาก <https://www.traveldb.me/p/>
พระครูธรรมธร บุญเที่ยง พุทธสาวโก, ประธานสงฆ์วัดพระธาตุจอมทองวรวิหาร, สัมภาษณ์ 25 เมษายน 2566

Proceeding Paper

Development of the Thai Women Empowerment Funds

Supaporn Prakobthum^{1*}, Anurat Anantanorn²

¹ Strategy and Security Program, Faculty of Political Science and Law, Burapha University Chonburi, 20131; supaponooy@hotmail.com

² Strategy and Security Program, Faculty of Political Science and Law, Burapha University Chonburi, 20131; anurat@go.buu.ac.th

* Correspondence: supaponooy@hotmail.com

Abstract:

This paper aims to study the development of the Thai Women Empowerment Funds to explain the objectives of the fund, principle, government policies and how to implement and manage the fund to achieve the goals, The Thai Women Empowerment Fund is a project that promotes the collaboration and sharing of women in career building. According to this fund, it is financial and enhance knowledge for members to develop their career and empower the equality which is one of the Sustainable Development Goals (SDGs) of the United Nations. The successful of this fund is measured only quantitative means but many funds have been established throughout the country and the budget has been distributed to also every provinces however the quality measurement is still a problem. There are some funds that have been implemented successfully and expand their activities extensively, while others have failed, some funds had no ongoing activities, no solid output and the transparency of fund committee.

Keywords: Thai women empowerment funds, Policy implementation

Citation: Prakobthum, S., & Anantanorn, A., (2023). Development of the Thai Women Empowerment Funds, *Proceedings of the 7th PSPARN Academic Conference 2023*. Mahasarakham University, 55 – 66.

Published: September 15, 2023

Proceeding Paper

การพัฒนากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของไทย

สุภาพร ประกอบธรรม^{1*}, อนุรัตน์ อนันันทนาร²

¹ หลักสูตรยุทธศาสตร์และความมั่นคง คณะวิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี 20131; supaponooy@hotmail.com

² หลักสูตรยุทธศาสตร์และความมั่นคง คณะวิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี 20131; anurat@go.buu.ac.th

* Correspondence: supaponooy@hotmail.com

บทคัดย่อ:

บทความวิชาการเรื่องการพัฒนากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของไทยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงนโยบายที่มา แนวคิด และวิธีการขับเคลื่อนของกองทุน นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นโครงการที่ส่งเสริมการรวมกลุ่มของสตรีในการสร้างอาชีพ โดยการสนับสนุนด้านการเงินและความรู้ให้สมาชิกนำไปเป็นต้นทุนในการรวมกลุ่มและพัฒนาอาชีพ และยังสนับสนุนการมีบทบาทของสตรีและความเท่าเทียมทางเพศ ซึ่งเป็นหนึ่งในเกณฑ์การพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ผลการดำเนินนโยบายที่ผ่านมาประสบความสำเร็จ คือ มีการจัดตั้งกองทุนทั่วทั้งประเทศและมีการกระจายงบประมาณลงไปจำนวนมาก แต่ยังคงพบว่ามีปัญหา มีบางกองทุนที่ประสบความสำเร็จและต่อยอดกิจกรรมอย่างกว้างขวางแต่มีหลายกองทุนที่ล้มเหลว กองทุนไม่มีกิจกรรมต่อเนื่องไม่เกิดผลผลิตที่เป็นรูปธรรมและคณะกรรมการกระจุกตัวอยู่กับคนบางกลุ่ม

คำสำคัญ: กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี, การขับเคลื่อนนโยบาย

การอ้างอิง: สุภาพร ประกอบธรรม และ อนุรัตน์ อนันันทนาร. (2566). การพัฒนากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของไทย. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, หน้า 55 – 66.

วันที่เผยแพร่: 15 กันยายน 2566

1. บทนำ

กองทุนสหประชาชาติเพื่อการพัฒนาสตรี (United Nations Development Fund for Women) หรือ รู้จักในชื่อ ยูนิเฟม (UNIFEM, มาจากภาษาฝรั่งเศส "Fonds development des Nations unites pour la femme") ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2519 เดิมเพื่อเป็นกองทุนตามความสมัครใจ (voluntary fund) ของทศวรรษเพื่อสตรีสหประชาชาติในปีสตรีสากล (พ.ศ. 2518) ทำหน้าที่สนับสนุนด้านการเงินและเทคนิคแก่ โครงการและยุทธศาสตร์นวัตกรรมซึ่งสนับสนุนสิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองและความมั่นคงทาง เศรษฐกิจของสตรี หลังจากนั้นเป็นต้นมา กองทุนฯ ได้สนับสนุนการมีบทบาทของสตรีและความเท่าเทียมทาง เพศผ่านสำนักงานโครงการและประสานกับองค์การสตรีในภูมิภาคหลักของโลก กองทุนฯ ทำงานเพื่อเพิ่ม ความตระหนักในงบประมาณที่ตอบสนองเชิงมิติหญิงชายทั่วระบบสหประชาชาติ ว่าเป็นเครื่องมือเสริมสร้าง การจัดการทางเศรษฐกิจ (economic governance) ในทุกประเทศ โดยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่ง สหประชาชาติ (SDG) ที่มุ่งเน้นเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ คือ เป้าหมายที่ 5 มุ่งดำเนินการเพื่อให้เกิดความ เสมอภาคระหว่างเพศ และเพิ่มบทบาทของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน โดยกำหนดให้ทุกประเทศต้องยุติการ กระทำที่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้หญิง การใช้ความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ และ การล่วงละเมิดทางเพศ ส่งเสริมการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเพศหญิงให้มีสิทธิในการเลือกคู่ครอง ตามวัยที่เหมาะสม รวมทั้งมีสิทธิที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองและเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังให้ ความสำคัญกับการมีบทบาททางการเมืองและการทำงานของเพศหญิงอย่างเท่าเทียม

สหภาพยุโรปจับมือกับองค์การเพื่อสตรีแห่งสหประชาชาติ (UN Women) จัดตั้งโครงการส่งเสริมสิทธิ และโอกาสทางเศรษฐกิจของสตรีในภูมิภาคเอเชีย เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลกกับโครงการ We Empower Asia เสริมให้ภาคเอกชนขยายการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจและโอกาสทางธุรกิจให้แก่ผู้หญิงใน 7 ประเทศ ภูมิภาคเอเชีย ได้แก่ จีน อินเดีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม โดยองค์การเพื่อสตรีแห่ง สหประชาชาติได้ดำเนินโครงการมูลค่า 8 ล้านยูโรนี้ จากทุนสนับสนุนของสหภาพยุโรป เพื่อนำประเด็นความ เท่าเทียมทางเพศเข้าสู่การทำธุรกิจในระดับภูมิภาค ซึ่งโครงการ We Empower Asia จะส่งเสริมการมีส่วนร่วม ระหว่างกลุ่มผู้หญิงกับภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจเอื้ออำนวยต่อผู้หญิง รวมถึง พัฒนาทักษะด้านผู้ประกอบการ เพื่อให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมกับธุรกิจมากขึ้น พร้อมแต่งตั้งผู้กำหนดนโยบายและ สนับสนุนให้บริษัทต่าง ๆ ยอมรับในหลักเสริมสร้างพลังสตรี

ในสังคมไทยการพัฒนาสตรีภายใต้กระแสความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงมักเผชิญกับปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ โดยเสมือนว่าประเด็นเรื่องการพัฒนาสตรีนั้น จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากมหาชน ปัจจุบันเรื่องการพัฒนาสตรีตกอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกมองจากสายตามหาชนท่ามกลางมายาคติที่สังคมมีต่อ เรื่องเพศและต่อแนวคิดสตรีนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเรื่องกระบวนการสร้างความเป็นธรรมทางเพศก็ มิได้หยุดอยู่กับที่ กระแสการพัฒนาสตรีได้มีลักษณะของความเป็นพลวัต (Dynamic) ซึ่งองค์กรผู้หญิงมี พัฒนาการแบบเชี่ยวชาญลงลึก ขณะเดียวกันก็แผ่ขยายความร่วมมือเป็นเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนเพื่อสร้างการ เปลี่ยนแปลง ทั้งด้านโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมทั้งนี้รวมถึงมีการพัฒนา ยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับเงื่อนไขทางโครงสร้างดังกล่าว รวมทั้งพัฒนาไปสู่การตอบสนอง ประเด็นปัญหาใหม่ ๆ เพื่อสร้างความเป็นธรรมทางเพศควบคู่ไปกับความเป็นธรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ความพยายามที่จะใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อตั้งคำถามเรื่องความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่าง เพศและต่อต้านการกดขี่ทางเพศเกิดขึ้นเป็นวงกว้างในยุคโลกาภิวัตน์ โดยส่วนใหญ่เกิดขึ้นนอกระบบการเมือง ที่เป็นทางการ ผ่านเวทีทางสังคมที่สร้างขึ้นโดยผู้หญิงและผู้ชายที่ต้องการกระตุ้นจิตสำนึกและเรียกร้องให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การใช้สื่อสิ่งพิมพ์และวรรณกรรม การจัดตั้งองค์กรผู้หญิง การรวมตัวกันสร้าง วาระทาง การเมืองผ่านขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อผลักดันให้เกิดการบัญญัติและปรับปรุงกฎหมาย

การตรวจสอบ การดำเนินงานของกลไกรัฐเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้หญิง (อรุณี กาศยานนท์ และคณะ, 2546, หน้า 35)

ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของสตรีว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้คณะรัฐมนตรีภายใต้รัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เห็นชอบอนุมัติจัดตั้ง "กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ" ตามนโยบายเร่งด่วนที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2555 ด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาศรี ซึ่งประกอบด้วย (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ, 2555)

- 1) การสร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนพัฒนาศรีแบบดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย
- 2) การพัฒนาโอกาสในการทำงานและอาชีพ การพัฒนาศักยภาพ การเพิ่มบทบาท และการสร้างภาวะผู้นำ
- 3) การเฝ้าระวังและดูแลปัญหาของสตรีช่วยเหลือเยียวยาศรี
- 4) การรณรงค์ให้สังคมเข้าใจปัญหาสตรีในทุกมิติ ภายใต้วิสัยทัศน์ "สร้างสรรค์พลังงานสตรี ให้เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ"

ดังนั้น "กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ" จึงถูกประกาศให้เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 เพื่อใช้เป็นเงินกองทุนในการพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน สร้างรายได้ การพัฒนาศักยภาพสตรีและเครือข่ายสตรี การเพิ่มบทบาทและสร้างภาวะผู้นำ การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ ตลอดจนการส่งเสริมและพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพและสวัสดิการให้แก่สตรี โดยมีวงเงินเฉลี่ยจังหวัดละ 100 ล้านบาท กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ดำเนินการภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2555 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2555)

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ดำเนินการในระยะแรกภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี พ.ศ. 2555 ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2555 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2558 และฉบับที่ 4 พ.ศ. 2558 และให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ อยู่ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี ต่อมาเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เห็นชอบให้โอนย้ายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และสำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติไปสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2558 คณะรัฐมนตรีมีมติให้จัดตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีขึ้นในกรมการพัฒนาชุมชน โดยได้รับงบประมาณตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 จำนวน 100,000,000 บาท (หนึ่งร้อยล้านบาทถ้วน) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งกองทุน

ต่อมาเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2559 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้ควรววม "กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (สสน.)" และ "กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย" เข้าเป็นทุนหมุนเวียนเดียวกัน โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 ปัจจุบัน พ.ศ. 2564 มีสมาชิกกองทุนประเภทบุคคลธรรมดาทั้งหมด จำนวน 15,012,802 คน และประเภทองค์กรสตรี จำนวน 96,004 องค์กร และผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีสมาชิกที่ได้รับผลประโยชน์จากเงินทุนหมุนเวียน 11,074 โครงการ จำนวนเงิน 1,560,449,658 บาท และมีผู้ที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 763,392 คน โดยได้รับผลประโยชน์จากเงินทุนอุดหนุน 5,136 โครงการ จำนวนเงิน 251,033,363 บาท และมีผู้ที่ได้รับประโยชน์ จำนวน 410,880 คน (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ, 2555)

นโยบายในการพัฒนาศรีของรัฐบาลสมัยยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้มีการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2554 เรื่องการสนับสนุนบทบาทของสตรีไทยในการมีส่วนร่วม และ

นโยบายความมั่นคงของชีวิต ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดเป็นวาระเร่งด่วนที่จำเป็นต้องดำเนินการภายในปี พ.ศ. 2555 เป็นนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาสตรี โดยจัดตั้งเป็นกองทุนที่มีมูลค่ากว่า 7,000 ล้านบาท สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ยในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ เพื่อพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพ และสวัสดิการให้แก่สตรี รวมถึงการพัฒนาสตรีและเครือข่ายสตรีการพัฒนาบทบาทสตรี การสร้างภาวะผู้นำ และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิให้กับสตรี ซึ่งเป็นนโยบายที่มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีในทุกมิติ ตั้งแต่ด้านสังคม เศรษฐกิจ และพัฒนาศักยภาพของสตรีในทุก ๆ ด้าน โดยรัฐบาลมุ่งเน้นที่จะทำงานร่วมกับกลุ่มสตรี ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ เพื่อให้โอกาสสตรีในทุกพื้นที่ทุกชุมชนได้มีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมพัฒนา เพื่อสตรีทุกคนโดยความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรสตรีต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (กรมการพัฒนาชุมชน, 2562 : ออนไลน์)

การบริหารจัดการของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีนั้น หากพิจารณาแล้วเป็นกองทุนที่เปิดโอกาสให้สตรีสามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อนำเงินไปพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวได้ รวมทั้งยังทำให้สตรีได้รับการพัฒนาศักยภาพและมีภาวะผู้นำอันเป็นพลังในการพัฒนาประเทศ แต่ถึงอย่างไรแล้วมีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการเกี่ยวกับนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทั้งในด้านการบริหารจัดการ การนำนโยบายมาสู่การปฏิบัติ ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นว่าจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้หรือไม่ เนื่องจากเป็นนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นกองทุนเริ่มดำเนินการได้ไม่นานนัก และมีการต่อยอดอย่างเป็นรูปธรรม การช่วยเหลือสตรีได้อย่างแท้จริงหรือไม่ มีรูปแบบเข้าถึงกระบวนการอย่างไร แม้ว่ารัฐบาลพรรคเพื่อไทยในสมัยยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ลงจากตำแหน่งแต่นโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรียังขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง พบว่าในปี พ.ศ. 2562 กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้มีการขับเคลื่อนการทำงาน ซึ่งประมาณการรายจ่ายงบประมาณ ประจำปี พ.ศ. 2562 โดยพิจารณาจากขนาดจังหวัดเป็น 3 ขนาด ตามประชากรที่มีอยู่ในจังหวัดจากข้อมูลทะเบียนราษฎรกรมการปกครอง คือ จังหวัดขนาดเล็ก จังหวัดขนาดกลาง และจังหวัดขนาดใหญ่ แบ่งเป็นเงินประเภททุนหมุนเวียน เป็นเงินทุนให้กู้แก่สมาชิกประเภทบุคคลธรรมดาและองค์กรสตรีเพื่อการประกอบอาชีพ การสร้างงานการสร้างรายได้ หรือการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ จำนวน 1,478,000,000 บาท

ประเภทเงินทุนอุดหนุน เป็นเงินทุนให้เปล่าแก่สมาชิกประเภทองค์กรสตรีเพื่อการส่งเสริมบทบาทและพัฒนาคุณภาพสตรีและเครือข่าย การส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทสตรีและการสนับสนุนโครงการที่แก้ไขปัญหาและพัฒนาสตรี งบประมาณ 295,000,000 บาทนั้น (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2555: 36)

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายที่รัฐบาลได้กำหนดเป็นวาระเร่งด่วนที่จำเป็นต้องดำเนินการภายในปี พ.ศ. 2555 สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ยในการสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่ สตรีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีทำให้เกิดการพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพและสวัสดิการ การพัฒนาสตรีและเครือข่ายสตรี ตลอดจนการสร้างภาวะผู้นำ และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิให้กับสตรีอันเป็นนโยบายที่มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีในทุกมิติตั้งแต่ด้านสังคม เศรษฐกิจ และด้านการพัฒนาความสามารถของสตรีในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้นโยบายเกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมในทุกจังหวัด จึงได้จัดตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดทั้งหมด 77 กองทุน อย่างไรก็ตามความสำเร็จของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีขึ้นอยู่กับหลาย ปัจจัยซึ่งนโยบายดังกล่าวได้ส่งผลกระทบและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อบทบาทคุณภาพชีวิตของสตรีไทยเป็นอย่างมาก

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหลักการ วัตถุประสงค์ งบประมาณ ตลอดจนการบริหารจัดการของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีนั้นหากพิจารณาแล้วเป็นกองทุนที่เปิดโอกาสให้สตรีสามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ

เพื่อนำเงินไปพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวได้ รวมทั้งยังทำให้สตรีได้รับการพัฒนาศักยภาพและมีภาวะผู้นำ ได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกันได้รับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ร่วมกัน แต่ก็ไม่เสมอไป ตัวอย่างของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจะสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับกลุ่มสตรี ในการบริหารจัดการเงินหมุนเวียนที่รัฐบาลจัดสรรให้ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจะเกิดความเข้มแข็งได้หรือไม่ ในอนาคตกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจะเกิดการระบอบพัฒนาอย่างไร เป้าหมายของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ขึ้นตอนในการนำนโยบายไปปฏิบัติและวิเคราะห์ถึงตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตลอดจนความท้าทายในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้นโยบายดังกล่าว มีโอกาสประสบความสำเร็จในการนำไปปฏิบัติมากขึ้นหรือมีโอกาสล้มเหลวน้อยลง

2. แนวคิดการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลโดยกำหนดเป็นวาระเร่งด่วนที่ดำเนินการในปี พ.ศ. 2555 สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนแบบดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ยในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อการพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพและสวัสดิการให้แก่สตรี รวมถึงการพัฒนาศักยภาพสตรีและเครือข่ายสตรี การพัฒนาบทบาทสตรี การสร้างภาวะผู้นำ และการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ ทั้งนี้ รัฐบาลมุ่งเน้นที่จะทำงานร่วมกับองค์กรสตรีตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ เพื่อให้โอกาสสตรีในทุกพื้นที่ทุกชุมชนได้มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา เพื่อสตรีทุกคน โดยความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนและองค์กรสตรีต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเพื่อให้สตรีไทยได้ใช้ประโยชน์จากกองทุนพัฒนาสตรีในการมีส่วนร่วมสร้างสรรค์พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

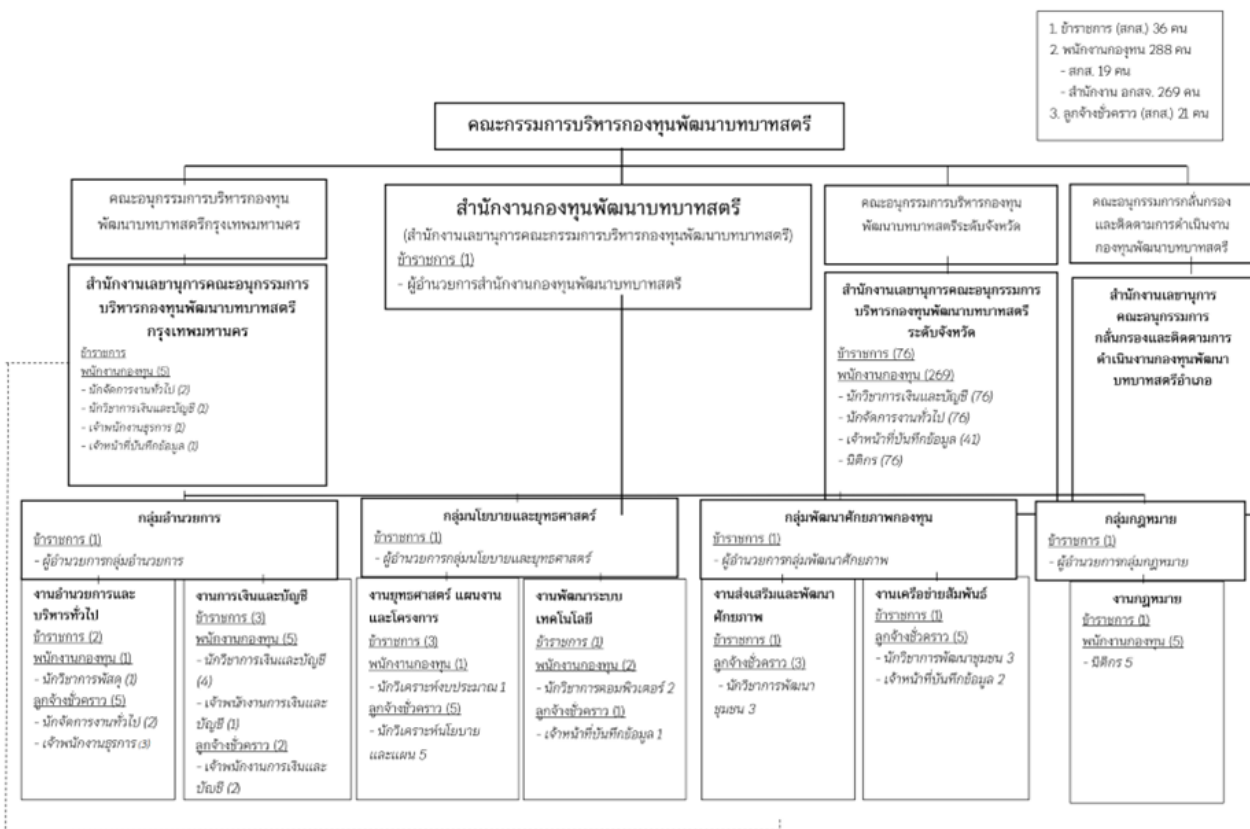
1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ยในการสร้างโอกาสให้สตรีเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงานสร้างรายได้ หรือสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพหรือสวัสดิการให้แก่สตรี
2. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการพัฒนาศักยภาพสตรีและเครือข่ายสตรี การเฝ้าระวังและดูแลปัญหาของสตรี ตลอดจนการช่วยเหลือเยียวยาสตรีที่ประสบปัญหาในทุกรูปแบบ การรณรงค์ให้สังคมเข้าใจปัญหาสตรีในทุกระดับและการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิสตรี
3. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทสตรี การแก้ไขปัญหาสตรีขององค์กรต่าง ๆ การสร้างภาวะผู้นำการพัฒนาองค์ความรู้คุณภาพชีวิต รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสตรี
4. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการสนับสนุนโครงการอื่น ๆ ที่เป็นการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสตรีตามที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควร

3. เป้าหมายของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์ (2556) กล่าวว่า กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มุ่งที่จะเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับสตรีเพื่อจัดทำกิจกรรมอันเป็นโครงการที่เป็นส่วนหนึ่งของปฏิบัติการทางสังคม (Social Action) อันมีวัตถุประสงค์ในการมุ่งปลดปล่อยสตรีจากการถูกกดขี่ ไม่ว่าจะเป็นจากเพศชายหรือจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่รัดรีงอยู่กับคนส่วนใหญ่ในสังคมขณะนี้ก็ตาม โดยการมุ่งปลดปล่อยนี้ได้แฝงไปอยู่บนเส้นทางเดียวกันกับการส่งเสริมอาชีพและการแก้ไขปัญหาด้านสังคมเฉพาะหน้าของสตรี

ตามกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมให้สตรีกลุ่มเป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ก็อธิบายได้ว่า ด้วยสถานการณ์แห่งความไม่เท่าเทียมกัน (ทั้งทางเพศและทางเศรษฐกิจ) ที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ยังมีอยู่บางส่วนในสังคมไทย จึงทำให้สตรีกลุ่มเป้าหมาย ต้องถูกกีดกันออกไปจนกลายเป็นคนชายขอบ (Marginalization) แห่งกระบวนการพัฒนา ดังนั้น วิธีการแก้ไขก็คือ การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ให้กับกลุ่มสตรี เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ซึ่งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มุ่งที่จะเสริมสร้างพลังอำนาจดังกล่าวนี้ ด้วยการเป็นแหล่งเงินทุนสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาต่างๆ ที่กลุ่มสตรีได้รวมตัวกันและนำเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อันจะนำไปสู่การปฏิบัติและเกิดผลที่ตามมา คือเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจของสตรีกลุ่มเป้าหมาย จนทำให้มีความรู้สึกว่าตนเองมีอำนาจและได้รับการยอมรับ ซึ่งจะนำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมได้ในที่สุด

4. โครงสร้างและอัตรากำลังบุคลากรของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ภาพที่ 1 โครงสร้างและอัตรากำลังบุคลากรของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี, 2565)

5. การดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ดำเนินการโดยจัดสรรงบประมาณให้กับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีระดับจังหวัด และคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกรุงเทพมหานคร ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกรุงเทพมหานคร เพื่อให้สตรีรวมกลุ่มเพื่อกู้เงินนำไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจในแก่สตรีและองค์กรสตรี โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ดำเนินการจัดสรรให้ดังนี้

1. งบประมาณอุดหนุน จัดสรรให้ตามขนาดของจังหวัด
  - จังหวัดขนาดเล็ก จำนวน 34 จังหวัด ๆ ละ 3,000,000 บาท
  - จังหวัดขนาดกลาง จำนวน 22 จังหวัด ๆ ละ 4,000,000 บาท
  - จังหวัดขนาดใหญ่ จำนวน 21 จังหวัด ๆ ละ 5,000,000 บาท โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้
    1. เป็นสมาชิกประเภทองค์กรสตรี
    2. วงเงินไม่เกิน 200,000 บาท
    3. โครงการที่เสนอขอต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุน
2. งบประมาณหมุนเวียน จัดสรรให้ตามจังหวัด/กทม. โดยดูจากจำนวนสมาชิก จำนวนประชากร ผลการเบิกจ่ายในรอบปีที่ผ่านมา และหนี้ค้างชำระ วงเงินตั้งแต่ 12,000,000 - 50,000,000 บาท โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้
  1. เป็นสมาชิกประเภทองค์กรสตรี และสตรีประเภทบุคคลธรรมดา รวมกันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป
  2. วงเงินไม่เกิน 200,000 บาท
  3. โครงการที่เสนอขอต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุน

6. การขับเคลื่อนดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

สภาพปัญหาที่พบจากการดำเนินงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี คือ การขาดความโปร่งใสในการดำเนินงาน รวมถึงภาระการค้างชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นจำนวนมาก ทำให้การทำงานของกองทุนขาดความน่าเชื่อถือ

ดังนั้น จึงต้องมีการปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล (Good governance) วิธีการที่ดีในการใช้อำนาจเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร คือ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2545: 32)

1. หลักนิติธรรม กองทุนมีการแบ่งแยกการใช้อำนาจอย่างชัดเจน มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล
2. หลักคุณธรรม ปลอดจากการทุจริต การทำผิดวินัย การกระทำผิดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณปฏิบัติงานอยู่ภายใต้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน
3. หลักความโปร่งใส มีการใช้ระบบตรวจสอบภายใน
4. หลักการมีส่วนร่วม มีการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน รับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน
5. หลักสำนึกรับผิดชอบ มีเป้าหมายที่ชัดเจนมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ
6. หลักความคุ้มค่า มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด
7. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีการส่งเสริมการพัฒนาบูรณาการความคิดเห็นของทุกภาคส่วนนำมาปฏิบัติงาน บริหารให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า
8. สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้จากภายนอกเสริมสร้างความสามารถ และส่งเสริมองค์ความรู้สมาชิกอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

7. ผลสำเร็จของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

จากการดำเนินการที่ผ่านมา ถือได้ว่ากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประสบความสำเร็จในการดำเนินการ เพราะมีการเข้ามาขอความช่วยเหลือ คำแนะนำ ถ้าเป็นอดีตสตรีที่มีปัญหาจะไม่กล้าที่จะออกมาเปิดเผย เช่น การถูกทำร้ายจากสามี จากที่เคยจำยอมเพราะด้วยความคิดที่ว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว หรือหากต่อสู้ก็อาจจะต้องเลิกกันไป แต่สตรีคนดังกล่าวไม่มีอาชีพ ก็จะทำให้ขาดที่พึ่ง จึงไม่มีทางเลือกในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว ก็ต้องจำยอมต่อสภาพการณ์นั้น ๆ แต่เมื่อได้รับความรู้ก็ทำให้ตระหนักถึงสิทธิของตนเอง ในการที่กล้าที่จะต่อสู้ในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และด้วยการที่สตรีสามารถได้มีศักยภาพขึ้นมา สามารถมีอาชีพ มีรายได้

ทำให้สตรีสามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้วยปัจจัยที่ส่งเสริมกันจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้มีส่วนในการพัฒนาให้แก่สตรีด้วย จึงเป็นกระบวนการส่งเสริมสตรีอย่างรอบด้าน ส่งเสริมให้สตรีตระหนักและเข้าใจต่อสิทธิของตน รวมถึงกระบวนการจัดการกับปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสตรีไม่ได้ต่อสู้เพียงลำพังดังเช่นอดีต แต่ยังมีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีนี้เองที่เป็นที่พึ่งให้แก่สตรี

แต่ในด้านการสร้างภาวะเป็นผู้นำ กลุ่มประชากรตัวอย่างเห็นว่า ไม่ใช่สิ่งที่สามารถสร้างให้สำเร็จได้ด้วยเงินทุนโดยตรง แต่เป็นผลมาจากการใช้เงินทุนในการสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้แก่สตรี เมื่อสตรีมีรายได้ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมถึงสามารถช่วยเหลือครอบครัวได้ ก็เป็นการสร้างโอกาสให้แก่สตรีในการก้าวสู่พื้นที่ภายนอกครอบครัวมากขึ้น ดังเช่น การที่กลุ่มสตรีทำโครงการเย็บผ้า เมื่อมีการจัดงานแสดงสินค้าของกลุ่มสตรี ก็จะมีนักข่าวมาสัมภาษณ์ ทำให้สตรีมีโอกาสในการแสดงออกมากขึ้น กล้าแสดงออกในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ เป็นต้น เป็นการก้าวเข้ามาของสตรีด้วยความสามารถของตนเอง ได้มีพื้นที่หรือโอกาสให้สตรีได้แสดงออก ซึ่งในจุดนี้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นการสร้างความกล้าแสดงออก ความมั่นใจให้แก่สตรี จากในอดีตสตรีจะพึ่งคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ และนำไปปฏิบัติโดยไม่มีข้อสงสัยใดใดหรือไม่กล้าที่จะโต้แย้งใดใดถึงแม้ว่าจะไม่เห็นด้วยก็ตาม แต่เมื่อสตรีได้รับความรู้ ได้รับการพัฒนา ผ่านกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งหล่อหลอมให้สตรีมีความกล้าแสดงออก มีความคิดเห็นหรือความต้องการของตนเองที่ชัดเจน และกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นหรือความต้องการของตนเองออกมา ซึ่งจุดนี้เองเป็นตัวสะท้อนถึงความสำเร็จในด้านการสร้างภาวะผู้นำให้แก่สตรีได้อย่างดี

โดยการพัฒนาศักยภาพสตรี ก็มีความสัมพันธ์กับการสร้างอาชีพ การสร้างรายได้ เพราะเป็นปัจจัยในการพัฒนาศักยภาพสตรีเช่นกัน จากความสำเร็จในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ย่อมทำให้สตรีได้พัฒนาศักยภาพของตนไปด้วย เป็นกระบวนการที่ทำให้สตรีได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งศักยภาพในการพึ่งพาตนเองของสตรีเป็นสำคัญ ซึ่งการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีประสบผลสำเร็จ หรือบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนที่ตั้งไว้ทั้ง 4 ประการ โดยผลสำเร็จที่เกิดขึ้นในวัตถุประสงค์แต่ละประการนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จ ไปยังวัตถุประสงค์ประการอื่น ๆ อย่างสัมพันธ์กัน

8. การบริหารจัดการหนี้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

จากการศึกษาเอกสาร พบว่า กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีได้ปล่อยกู้เงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ตั้งแต่ ปี 2556 – 2564 ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 จำนวนทั้งสิ้น 15,815,430,185.69 รับชำระคืน จำนวน 10,658,307,378.37 บาท มียอดหนี้คงเหลือ จำนวน 5,157,122,807.32 บาท โดยเป็นหนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระ จำนวน 4,573,171,392.26 บาท และหนี้เกินกำหนดชำระ จำนวน 583,951,415.06 บาท แยกเป็น

1. หนี้ กองทุนเก่า (พ.ศ. 2556 - 2559) จำนวน 7,781,399,293.69 บาท ชำระคืน จำนวน 6,733,354,966.14 บาท คงเหลือ จำนวน 1,048,044,327.55 บาท โดยเป็นหนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระ จำนวน 724,376,225.67 บาท และหนี้เกินกำหนดชำระ จำนวน 323,668,101.88 บาท

2. หนี้ กองทุนใหม่ (พ.ศ. 2560 - 2564) จำนวน 8,034,030,892 บาท ชำระคืน จำนวน 3,924,952,412.23 บาท คงเหลือ จำนวน 4,109,078,479.77 บาท โดยเป็นหนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระ จำนวน 3,848,795,166.59 บาท และหนี้เกินกำหนดชำระ จำนวน 260,283,313.18 บาท

9. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ระดับอำเภอ

1. สนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัคร และคณะทำงานขับเคลื่อนในระดับตำบล/เทศบาล ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ แนวทาง ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
2. ตรวจสอบการเสนอโครงการขอรับการสนับสนุนของสมาชิกว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโครงการ และมีศักยภาพในการชำระคืนเงินกู้ยืม
3. ติดตาม สนับสนุน ให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ ในการประกอบอาชีพให้กับสมาชิกที่กู้ยืมเงิน เพิ่มทักษะอาชีพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และช่องทางการตลาด
4. ติดตามเร่งรัด การชำระคืนเงินกู้ยืมที่มีหนี้เกินกำหนดชำระ
5. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในพื้นที่เพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาสตรีที่ด้อยโอกาส และเพื่อให้สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีกิจกรรมร่วมกัน

ระดับจังหวัด

1. วิเคราะห์สถานการณ์การดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในระดับจังหวัด เช่น ความต้องการในการกู้ยืมเงินกองทุน การชำระคืนเงินกู้ยืม สถานการณ์หนี้เกินกำหนดชำระ เพื่อกำหนดแนวทางในการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
2. สนับสนุนการดำเนินงานของคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีระดับจังหวัด ซึ่งเป็นกลไกภาคประชาชนในการช่วยเหลือ สนับสนุน ติดตามการดำเนินงานของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในพื้นที่
3. กำกับ ติดตาม การบริหารจัดการหนี้ให้เป็นไปตามสัญญา เพื่อลดหนี้เกินกำหนดชำระให้คงเหลือไม่เกินร้อยละ 5
4. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในพื้นที่เพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาสตรีที่ด้อยโอกาส และบูรณาการดำเนินกิจกรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรี

10. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการประจำปีบัญชี 2566 กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ตัวชี้วัด	หน่วยนับ	ค่าเป้าหมาย	หน่วยงานรับผิดชอบ	ประเด็นยุทธศาสตร์
๑. จำนวนโครงการที่กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอนุมัติในการส่งเสริมอาชีพ	โครงการ	๕,๕๐๐	คกส./ สกส./ สพจ./ สพอ.	๑
๒. ร้อยละของโครงการที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้จากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มีรายได้เพิ่มขึ้น	ร้อยละ	๖๐	คกส./ สกส./ สพจ./ สพอ.	๑
๓. จำนวนผลิตภัณฑ์ของสตรีได้รับการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP)	ผลิตภัณฑ์	๒๓๙	คกส./ สกส./ สพจ./ สพอ.	๑
๔. จำนวนสตรี ได้รับการพัฒนาศักยภาพในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองในชุมชน	คน	๕๕,๐๐๐	คกส./ สกส./ สพจ./ สพอ.	๒
๕. จำนวนองค์กรที่มีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตที่ได้รับการอนุมัติเงินอุดหนุนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	กลุ่ม/องค์กร	๑,๐๐๐	คกส./ สกส./ สพจ./ สพอ.	๒
๖. จำนวนโครงการที่องค์กรสตรีได้รับการสนับสนุนเงินจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เพื่อพัฒนาบทบาทและคุณภาพชีวิตสตรี	โครงการ	๑,๐๐๐	คกส./ สกส./ สพจ./ สพอ.	๒
๗. การบริหารกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีผลการดำเนินงานผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามที่กระทรวงการคลังกำหนด	คะแนน	๓.๐๐๐๐	คกส./ สกส./ สพจ./ สพอ.	๓

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการประจำปีบัญชี 2566 (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี, 2565)

11. บทสรุป

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติในประเทศไทยถูกจัดตั้งขึ้น เนื่องจากการที่คณะรัฐมนตรีภายใต้รัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เล็งเห็นถึงความสำคัญของสตรีที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ จึงได้ประกาศนโยบายเร่งด่วนในการส่งเสริมบทบาทและความเท่าเทียมทางเพศของสตรีไทย เพื่อพัฒนาศักยภาพและเครือข่ายสตรี 2555 โดยมีการสร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนพัฒนาสตรีแบบดอกเบี๋ยต่ำหรือปลอดดอกเบี๋ย พัฒนาโอกาสในการทำงานและอาชีพ การพัฒนาศักยภาพ การเพิ่มบทบาท และการสร้างภาวะผู้นำ เฝ้าระวังและดูแลปัญหาของสตรีช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม รมรณรงค์ให้สังคมเข้าใจปัญหาสตรีในทุกมิติ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นนโยบายที่รัฐบาลได้กำหนดเป็นวาระเร่งด่วนที่จำเป็นต้องดำเนินการภายในปี พ.ศ. 2555 เป็นกองทุนที่เปิดโอกาสให้สตรีสามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้ดอกเบี๋ยต่ำ เพื่อนำเงินไปพัฒนาอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวได้ รวมทั้งยังทำให้สตรีได้รับการพัฒนาศักยภาพและมีภาวะผู้นำ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีในทุกมิติตั้งแต่ด้านสังคม เศรษฐกิจ และด้านการพัฒนาความสามารถของสตรีในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้นโยบายเกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

รัฐบาลไทยมีแนวคิดในการจัดตั้งกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีไทยในทุกมิติ เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมสร้างสรรค์พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยสนับสนุนให้สตรีไทยได้ใช้ประโยชน์จากกองทุนพัฒนาสตรี ในด้านการเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ การพัฒนาศักยภาพสตรีและเครือข่ายสตรี การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทสตรี การสนับสนุนโครงการอื่น ๆ ที่เป็นการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสตรีตามที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควร ทั้งหมดนี้เป็นการส่งเสริมให้สตรีไทยได้ปลดปล่อยศักยภาพได้อย่างไร้ขีดจำกัด ด้วยการเสริมสร้างพลังให้กับกลุ่มสตรีไทยให้มีอำนาจและเป็นที่ยอมรับในสังคม เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทย

การขับเคลื่อนดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีมีการดำเนินงานโดยการยึดหลักธรรมาภิบาล ซึ่งได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึกรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อความสมดุลและความเสมอภาคครอบคลุมในทุกมิติของการพัฒนาเน้นมาตรการเชิงรุกในการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สตรีไทย มีแนวทางการบูรณาการเพื่อการขับเคลื่อนงานตามระดับชั้น

รายการอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. (2562). กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. สืบค้นจาก <http://womenfund.in.th/>

คู่มือกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดตาบล. (2555). สำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

ฉวีวรรณ แจ่มหมวก. (2555). สตรียุคใหม่ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: สตรีบุ๊คส์.

ธัญญธร บุญอภัย และคณะ. (2563). สตรีในการพัฒนาสังคม. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม. 15(2). 291-301.

บวรศักดิ์ อูวรรณโณ. (2545). ธรรมาภิบาลในองค์กรอิสระ. เอกสารประกอบการบรรยาย. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

พระราชรัตนสุธี และณัฏยาณี บุญทองคำ. (2563). การขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอย่างมีประสิทธิภาพ. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น. 6(4). 211-221.

ไพบุลย์ โพธิ์หวงประสิทธิ์. (2556). เป้าหมายแห่งการพัฒนาของนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. FEU Academic Review. 7(1), 37-46. มหาวิทยาลัยพาร์อีสเตอร์

- กีรวัฒน์ นนทะโชติ. (2560). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อการขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ระดับตำบลที่เอื้อต่อสตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. วารสารพัฒนาสังคม. 19(1). 99-125.
- วิไลวัจน์ กฤษณะภูติ และคณะ. (2560). การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทธรรมาภิบาลของกลุ่มสตรี กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี จังหวัดขอนแก่น. มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์. 34(3). 247-268.
- สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปีบัญชี 2566 กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. สืบค้นจาก <http://womenfund.in.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ. (2555). “นายกยิ่งลักษณ์คุยกับสตรี,” จุลสาร กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. 2 (สิงหาคม), 1-2.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ. (2557). ระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีระดับประเทศ ในระเบียบวาระที่ 2.1. การรายงานผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีของจังหวัด/กรุงเทพมหานคร วันที่ 29-30 พฤษภาคม 2557. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2555). ไบสมัครลงทะเลเบียนเป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. [จุลสาร]. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2555). คู่มือการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีทำเนียบรัฐบาล.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2555). คำกล่าวสุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (เล่ม 1). กรุงเทพฯ : สำนักโฆษกสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- อรุณี กาสยานนท์. (2546). สตรีกับการพัฒนามนุษย์ในบริบทโลก. เอกสารการสอนชุดวิชา การพัฒนามนุษย์ในบริบทโลก หน่วยที่ 6. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- National Thai Women Empowerment Funds Office. (2013). Strategy for Thai Women Empowerment Funds, 2014-2016 [In Thai]. Form <http://www.womenfund.in.th/images/stories/news/22102557/57.pdf>

Proceeding Paper

Effects and Approaches to Solving Problems from the Release of Pets in the Area of Talo Kapo Sub-district, Yaring District, Pattani Province

Salwane Toktaba¹, Saran Nuanoi², Paosee Wanong³, Muhammad Pado⁴, and Ibrahim Sareemasea^{5*}

¹ Public Administration department, Faculty of management science, Princess of Naradhiwas University;

² Public Administration department, Faculty of management science, Princess of Naradhiwas University; saran_pnu@hotmail.com

³ Public Administration department, Faculty of management science, Princess of Naradhiwas University;

⁴ Public Administration department, Faculty of management science, Princess of Naradhiwas University;

⁵ Public Administration department, Faculty of management science, Princess of Naradhiwas University; ibrahimpnu@gmail.com

* Correspondence: ibrahimpnu@gmail.com

Abstract:

The objectives of this research were 1) to study the causes and factors of herders in releasing pets, 2) to study the impact of releasing pets on the public, and 3) to find ways to solve the problem. raised from the release of pets in Talo Kapo Sub-district, Yaring District, Pattani Province. The sample consisted of 1 lawyer, 20 animal herds representatives in Talokapo sub-district, and 40 representatives of affected people in Talokapo sub-district by purposive sampling. It is qualitative research using a semi-structured interview for data collection, analysis and descriptive discussion of the results.

The results of the research were as follows: 1) causes and factors of animal herders in releasing pets from animal herdsmen's lack of awareness and unpreparedness of herdsmen Both in terms of time, welfare for pets and space in animal raising. The village leader sets an example in neglecting his pets. Including the agencies in the area still have management flaws in solving the problem. 2) The impact of the release of pets on the public Affect people in terms of economy and health. including social impacts. The problem that arises the most is scavenging for food and living in public areas, followed by the release of animal waste. which results in unpleasant odors tourism image as a result, the tourists and the income of the traders around Talo Kapo beach decreased. 3) Guidelines for solving problems arising from the release of pets Issued the Tambon Administrative Organization Regulations regarding the control of raising and releasing animals. It is applicable to the animal husbandry who has neglected the animals. They will be guilty and will have to pay a fine. Including having to follow the rules strict regulations.

Citation: Toktaba, S., Nuanoi, S., Wanong, P., Pado, M., & Sareemasea, I., (2023). Effects and Approaches to Solving Problems from the Release of Pets in the Area of Talo Kapo Sub-district, Yaring District, Pattani Province, *Proceedings of the 7th PSPARN Academic Conference 2023*. Mahasarakham University, 67 – 81.

Published: September 15, 2023

Keywords: Becoming the Sacred Place, Legend, Story, Wat Phrathatchomthong

Proceeding Paper

ผลกระทบและแนวทางในการแก้ไขปัญหาจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงในเขตตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

ซัลวานี โต๊ะตาบา¹, ศรีณ เนื่อน้อย², เปาซี วานอง³, มุฮัมหมัด ปะดอ⁴, อิบรอฮิม สารีมาแซ^{5*}

¹ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา 96000;

² สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา 96000; saran_pnu@hotmail.com

³ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา 96000;

⁴ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา 96000;

⁵ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา 96000; ibrahimpnu@gmail.com

* Correspondence: ibrahimpnu@gmail.com

บทคัดย่อ:

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสาเหตุและปัจจัยของผู้เลี้ยงสัตว์ในการปล่อยสัตว์เลี้ยง 2) เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงต่อประชาชน และ 3) เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงในเขตตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี กลุ่มตัวอย่าง คือนิติกร จำนวน 1 คน ตัวแทนผู้เลี้ยงสัตว์ในเขตตำบลตะโละกาโปร์ จำนวน 20 คน และตัวแทนประชาชนที่ได้รับผลกระทบในเขตตำบลตะโละกาโปร์ จำนวน 40 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และอภิปรายผลข้อมูลเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สาเหตุและปัจจัยของผู้เลี้ยงสัตว์ในการปล่อยสัตว์เลี้ยง จากการผู้เลี้ยงสัตว์ขาดจิตสำนึกและความไม่พร้อมของผู้เลี้ยงสัตว์ ทั้งในด้านของเวลาการจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์เลี้ยงและพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์ ผู้นำหมู่บ้านเป็นแบบอย่างในการปล่อยปะละเลยสัตว์เลี้ยงของตน รวมถึงหน่วยงานในพื้นที่ยังมีข้อบกพร่องในการบริหารจัดการในการแก้ไขปัญหา 2) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงต่อประชาชน ส่งผลกระทบต่อประชาชนทางด้านเศรษฐกิจและสุขอนามัย รวมถึงผลกระทบทางด้านสังคม ปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ การค้ำยืมขยะหาวาอาหารกินเองและอาศัยอยู่ตามพื้นที่สาธารณะ รองลงมาคือ การปล่อยสิ่งปฏิกูลของสัตว์ ซึ่งส่งผลให้เกิดกลิ่นไม่พึงประสงค์ ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวและรายได้ของผู้ประกอบอาชีพค้าขายบริเวณหาดตะโละกาโปร์ลดลง 3) แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปล่อยสัตว์เลี้ยง ออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ มีผลบังคับใช้ต่อผู้เลี้ยงสัตว์ที่มีการปล่อยปะละเลยสัตว์ โดยจะมีความผิดและต้องเสียค่าปรับ รวมถึงต้องปฏิบัติตามกฎ ข้อบัญญัติอย่างเคร่งครัด

คำสำคัญ: ผลกระทบ แนวทางแก้ไขปัญหา การปล่อยสัตว์เลี้ยง

การอ้างอิง: ซัลวานี โต๊ะตาบา, ศรีณ เนื่อน้อย, เปาซี วานอง, มุฮัมหมัด ปะดอ, และ อิบรอฮิม สารีมาแซ. (2566). ผลกระทบและแนวทางในการแก้ไขปัญหาจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงในเขตตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, หน้า 67 – 81.

วันที่เผยแพร่: 15 กันยายน 2566

1. ที่มาและความสำคัญ

การเลี้ยงสัตว์ หมายความว่า การมีสัตว์ไว้ในครอบครองและดูแลเอาใจใส่ บำรุงรักษาตลอดจนให้อาหาร เป็นอาจิม กรรมวิธีหรือวิธีการที่จะดูแลสัตว์นั้นให้เจริญเติบโตและมีชีวิตอยู่ได้ เพื่อการค้าหรือเพื่อพักผ่อน หย่อนใจหรือเป็นงานอดิเรก ได้แก่ ม้า โค กระบือ แพะ แกะ สุนัข แมว ไก่ และเป็ด เป็นต้น (องค์การบริหาร ส่วนตำบลนาสวรรค์, 2565) ในประเทศไทยส่วนใหญ่ มีการเลี้ยงสัตว์แบบปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติ โดยเฉพาะสัตว์จำพวกเศรษฐกิจ อาทิเช่น โค แพะ และแกะ เพราะมักเข้าใจว่าสัตว์สามารถหากินเองตาม ธรรมชาติได้ และมีความทนทานต่อสภาพแวดล้อมและที่รกรังได้ดี (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์, ม.ป.ป.) ด้วยเหตุนี้ ทำให้เกิดปัญหาในสังคมตามมา ไม่ว่าจะเป็น สัตว์บุกรุกพื้นที่ทำเกษตรและพื้นที่ ส่วนตัวของประชาชน สัตว์ปล่อยสิ่งปฏิกูลในที่หรือทางสาธารณะ ส่งผลเสียต่อทัศนียภาพและกลิ่นที่ไม่พึง ประสงค์ในพื้นที่ รวมถึงเกิดอุบัติเหตุตามท้องถนนอยู่บ่อยครั้ง เป็นต้น

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะโลกาโปร์ มีพื้นที่กว้างและอุดมสมบูรณ์ มีประชากรในพื้นที่ทั้งสิ้น 9,068 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเลี้ยงสัตว์เป็นจำนวนมาก อาทิเช่น เลี้ยงวัว แพะ และแกะ ควบคู่กับการทำประมงขนาดเล็ก (องค์การบริหารส่วนตำบลตะโลกาโปร์, 2561) ซึ่งลักษณะ ของการเลี้ยงสัตว์ของประชากรในเขตตำบลตะโลกาโปร์ เป็นการเลี้ยงสัตว์แบบปล่อยให้หากินเองตามที่หรือ ทางสาธารณะในเขตพื้นที่ของตะโลกาโปร์ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชากรในพื้นที่ โดยเฉพาะ ผู้ที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้แก่ ทำสวน ทำไร่ ได้รับความเสียหายทางด้านทรัพย์สิน จากการบุกรุก ของสัตว์ที่เข้าไปกินผลผลิตทางการเกษตร รวมถึงทำให้เกิดอุบัติเหตุทางถนน

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เกี่ยวกับการปล่อยสัตว์เลี้ยงตามที่หรือทาง สาธารณะ จึงได้ทำการศึกษาถึงสาเหตุและปัจจัยของผู้เลี้ยงสัตว์ในการปล่อยสัตว์เลี้ยง และผลกระทบที่เกิดขึ้น จากการปล่อยสัตว์เลี้ยง เพื่อหาวิธีในการจัดการและแนวทางในการแก้ปัญหาต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสาเหตุและปัจจัยของผู้เลี้ยงสัตว์ในการปล่อยสัตว์เลี้ยง
- 2.2 เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงต่อประชาชนในตำบลตะโลกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงในเขตตำบลตะโลกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

3. ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาผลกระทบและแนวทางในการแก้ไขปัญหาจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงในเขตตำบล ตะโลกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานีครั้งนี้ มีขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุและปัจจัยของผู้เลี้ยงสัตว์ในการปล่อยสัตว์เลี้ยง ว่ามี สาเหตุและปัจจัยอย่างไร และศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงต่อประชาชนในเขต ตำบลตะโลกาโปร์ ทั้งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและด้านสุขอนามัย รวมถึงผลกระทบทางด้านสังคม ตลอดจนหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตตำบลตะโลกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี โดยใช้ข้อมูลผู้ต้องการบริหารส่วนตำบลตะโลกาโปร์ เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2566

3.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นิติกร องค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโป้ จำนวน 1 คน ตัวแทนผู้เลี้ยงสัตว์ในเขตตำบลตะโละกาโป้ จำนวน 20 คน และตัวแทนประชาชนที่ได้รับผลกระทบในเขตตำบลตะโละกาโป้ จำนวน 40 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 61 คน

3.3 ขอบเขตด้านเวลา

จากการศึกษาผลกระทบและแนวทางในการแก้ไขปัญหาจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงในเขตตำบลตะโละกาโป้ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ในครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษา ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2566 เป็นระยะเวลา 4 เดือน

4. วิธีการวิจัย

4.1 รูปแบบการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องผลกระทบและแนวทางในการแก้ไขปัญหาจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงในเขตตำบลตะโละกาโป้ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี มีรูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลและรวบรวมข้อมูลกับนิติกร องค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโป้ และประชากรในตำบลตะโละกาโป้ โดยเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและแบบโควตาในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 61 ตัวอย่าง โดยเลือกตัวแทนประชาชนในหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างดังนี้

4.2.1 ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโป้ จำนวน 1 ตัวอย่าง

4.2.2 ตัวแทนผู้เลี้ยงสัตว์ในตำบลตะโละกาโป้ โดยเลือกเฉพาะหมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 2 หมู่ละ 10 ตัวอย่าง รวมจำนวนทั้งสิ้น 20 ตัวอย่าง

4.2.3 ตัวแทนประชาชนในตำบลตะโละกาโป้ที่ได้รับผลกระทบจากการปล่อยสัตว์เลี้ยง โดยเลือกเฉพาะหมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 2 หมู่ละ 20 ตัวอย่าง รวมจำนวนทั้งสิ้น 40 ตัวอย่าง

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ที่ใช้สำหรับสัมภาษณ์นิติกร องค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโป้

1. การปล่อยสัตว์เลี้ยงของผู้เลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ตะโละกาโป้ มีสาเหตุและปัจจัยอะไรบ้าง อย่างไร
2. การปล่อยสัตว์เลี้ยงของผู้เลี้ยงสัตว์ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ตะโละกาโป้ด้านใดบ้าง อย่างไร
3. จากปัญหาที่เกิดขึ้น ทางองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโป้ มีการช่วยเหลือผู้เลี้ยงสัตว์ และผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือไม่ อย่างไร
4. จากปัญหาที่เกิดขึ้น ทางองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโป้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงอย่างไร

ส่วนที่ 2 แบบสนทนากลุ่มที่ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้เลี้ยงสัตว์

1. สาเหตุและปัจจัยของการปล่อยสัตว์เลี้ยงของท่านคืออะไร
2. ท่านมีการจัดสวัสดิภาพแก่สัตว์เลี้ยงหรือไม่ อย่างไร
3. ท่านมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงของท่านหรือไม่ อย่างไร
4. ท่านได้รับความช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโป้หรือไม่ อย่างไร

5. ท่านต้องการหรือแนะนำให้องค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ เข้ามามีบทบาทอย่างไร ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ที่ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปล่อยสัตว์เลี้ยง

1. ท่านได้รับผลกระทบจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงอย่างไร
2. ท่านมีการรับมือหรือป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงหรือไม่ อย่างไร
3. ท่านได้รับความช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ หรือไม่ อย่างไร
4. ท่านต้องการหรือมีคำแนะนำให้องค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ เข้ามามีบทบาทหรือช่วยเหลืออย่างไร

4.4 การสร้างเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ตามประเภทของการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาหลักการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เพื่อกำหนดแนวทางและขอบเขตของแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. ศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนถึงเอกสารและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุและปัจจัยของการปล่อยสัตว์เลี้ยง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเรื่องดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางนำมาสร้างข้อคำถาม
3. กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์
4. ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง
5. นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างปรึกษาพี่เลี้ยงหรือพนักงานที่ปรึกษาตรวจสอบความครอบคลุมของข้อความ ความถูกต้อง และความชัดเจนของข้อคำถาม เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา
6. นำแบบสอบถามไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของพี่เลี้ยงหรือพนักงานที่ปรึกษา เพื่อแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง
7. ผู้วิจัยปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้สำหรับสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดังนี้

1. ดำเนินการขอสัมภาษณ์ตัวแทนจาก องค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์
2. ผู้วิจัยดำเนินการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง นิติกร องค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ และตัวแทนประชาชนในพื้นที่ตำบลตะโละกาโปร์ ทั้งผู้เลี้ยงสัตว์และผู้ที่ได้รับผลกระทบ
3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงข้อมูลอีกครั้ง

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการทำการศึกษานี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น
2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นคำถาม แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือแตกต่างของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นคำถาม และนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันของข้อมูล ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์
4. นำข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน เพื่อสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุและปัจจัยของผู้เลี้ยงสัตว์ในการปล่อยสัตว์เลี้ยง และปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงต่อประชาชนในตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี รวมถึงแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงในเขตตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี โดยใช้การนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนา

5. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

5.1 สาเหตุและปัจจัยของผู้เลี้ยงสัตว์ในการปล่อยสัตว์เลี้ยง พบว่า

จากการดำเนินงานลงพื้นที่ตำบลตะโละกาโปร์ หมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 2 ซึ่งได้สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 61 คน โดยแบ่งออกเป็น นิตกร จำนวน 1 คน ผู้ที่เลี้ยงสัตว์ จำนวน 20 คน และผู้ที่ได้รับผลกระทบจำนวน 40 คน พบว่า สาเหตุและปัจจัยหลักของผู้เลี้ยงสัตว์ในการปล่อยสัตว์เลี้ยงในพื้นที่ตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี มีสาเหตุมาจากการเลี้ยงสัตว์ขาดจิตสำนึกและความไม่พร้อมของผู้เลี้ยงสัตว์ทั้งในด้านของเวลา, การจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์เลี้ยง และพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น เนื่องจากผู้เลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงและการออกไปทำงานนอกพื้นที่ ส่งผลให้ไม่มีเวลาในการดูแลสัตว์เลี้ยงของตน จึงได้มีการปล่อยสัตว์เลี้ยงให้ไปหาอาหารกินเองตามพื้นที่สาธารณะ

อีกสาเหตุหนึ่งมาจากการที่ผู้นำหมู่บ้านเป็นแบบอย่างในการปล่อยปะละเลยสัตว์เลี้ยงของตน รวมไปถึงการบริหารจัดการของหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ยังมีการบกพร่องในส่วนนี้ จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการขาดจิตสำนึกในการเลี้ยงสัตว์ดังกล่าว ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อประชาชนที่ได้รับความสะดวกในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก

นอกจากนี้แล้วฤดูกาลยังเป็นอีกสาเหตุหนึ่งในการปล่อยปะละเลยการเลี้ยงสัตว์ดังกล่าว เนื่องจากเมื่อเข้าสู่ช่วงฤดูฝน จำนวนปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมา ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมขังในพื้นที่ตำบลตะโละกาโปร์ โดยเฉพาะหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ราบลุ่ม และการบริหารจัดการของส่วนราชการในเรื่องการระบายน้ำขังของชุมชนยังมีข้อติดขัดฯ ส่งผลให้กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์จากเดิมที่มีการเลี้ยงในคอกหรือในบริเวณพื้นที่ของตนเกิดปัญหาน้ำท่วมขังเป็นระยะเวลานาน จึงได้มีการปล่อยสัตว์เลี้ยงของตนออกหากินตามพื้นที่สาธารณะหรือในบริเวณที่ดินของชาวบ้านที่ไม่มีน้ำท่วมขังดังกล่าวแทน ฯลฯ

ดังนั้น จากการลงพื้นที่ดังกล่าวฯ สามารถทำให้ทราบถึงสาเหตุและปัจจัยของผู้เลี้ยงสัตว์ในการปล่อยปะละเลยสัตว์เลี้ยงดังกล่าวฯ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ตำบลตะโละกาโปร์ โดยมีสาเหตุและปัจจัยหลักตามรายละเอียดตามข้างต้น

5.2 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงต่อประชาชนในตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี พบว่า

จากการเลี้ยงสัตว์แบบปล่อยของผู้เลี้ยงสัตว์หรือเจ้าของสัตว์ ส่งผลกระทบต่อประชาชนในตำบลตะโละกาโปร์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสุขอนามัย และผลกระทบต่อด้านสังคม ดังนี้

5.2.1 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสุขอนามัย

พบว่า ในตำบลตะโละกาโปร์มีหาดซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและเป็นแหล่งหารายได้ของประชาชนที่ประกอบอาชีพค้าขาย และเนื่องจากผู้เลี้ยงสัตว์หรือเจ้าของสัตว์เลี้ยงมีการเลี้ยงสัตว์หรือปล่อยสัตว์เลี้ยงประเภท แพะ แกะ และวัว ในเขตพื้นที่ถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ และตามสัญญาอนุญาตของสัตว์ที่ไม่มีผู้เลี้ยงสัตว์หรือเจ้าของสัตว์เลี้ยงคอยดูแล ทาอาหารและจัดสวัสดิภาพให้สัตว์ทุกชนิดจึงมีวิธีการเอาตัวรอดด้วยตัวของมันเอง โดยการคุ้ยขยะหาอาหารกินเองและอาศัยอยู่ตามพื้นที่สาธารณะ ซึ่งจะเห็นภาพได้ชัดเจนในบริเวณหาดตะโละกาโปร์ ที่มีสัตว์จำพวกแพะและแกะอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้แล้วยังปล่อยสิ่งปฏิกูล ส่งผลให้เกิดกลิ่นไม่พึงประสงค์ รวมถึงส่งผลต่อสภาพลักษณะทางการท่องเที่ยวของหาดตะโละกาโปร์ในแง่ลบ ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ของผู้ประกอบอาชีพค้าขายบริเวณหาดตะโละกาโปร์ลดลง

อีกทั้ง สัตว์ยังมีพฤติกรรมบุกรุกเข้าไปในพื้นที่ส่วนบุคคล เพื่อเข้าไปกินพืชผัก ผลไม้ ทางการเกษตร ต้นไม้ ดอกไม้ ตามบริเวณบ้านและสวนของประชาชนที่ทำการเกษตร รวมถึงสินค้าตามร้านค้า โดยเฉพาะร้านค้าแผงลอยหรือร้านค้าตามข้างถนนที่ไม่มีมีการป้องกันหรือป้องกันแล้วแต่ยังไม่สามารถป้องกันได้อย่างสมบูรณ์ มักถูกแพะและแกะแอบขโมยกินผลผลิตและสินค้าอยู่บ่อยครั้ง ส่งผลให้ประชาชนและร้านค้าได้รับความเสียหายทางด้านทรัพย์สิน

5.2.2 ผลกระทบทางด้านสังคม

จากการปล่อยสัตว์เลี้ยงตามพื้นที่ถนนสาธารณะในตำบลตะโละกาโปร์ พบว่า ส่งผลกระทบต่อการใช้รถใช้ถนนของประชาชน โดยเห็นได้จากสัตว์ที่เดินพ่นพาดตามถนน ทำให้เกิดอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากสัตว์อยู่บ่อยครั้ง และเมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นก็ยากแก่การหาผู้รับผิดชอบ ส่งผลให้ประชาชนที่เกิดอุบัติเหตุจากสัตว์ดังกล่าว มีภาระในเรื่องของค่ารักษาพยาบาลและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุดังกล่าว ฯลฯ ไม่มากนักน้อย

5.3 แนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงในเขตตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี พบว่า

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงของผู้เลี้ยงสัตว์ในพื้นที่สาธารณะในตำบลตะโละกาโปร์ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ ได้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังนี้

หลังจากที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อนจากการปล่อยสัตว์เลี้ยง ทางนิติกรซึ่งเป็นบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการออกข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ เพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ได้มีการออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2566 ซึ่งจะมีผลต่อผู้เลี้ยงสัตว์ที่มีการปล่อยปะละเลยสัตว์ดังกล่าว โดยจะมีความผิดและต้องมีการเสียค่าปรับ และปฏิบัติตามกฎที่บัญญัติไว้ในข้อบัญญัติอย่างเคร่งครัด ดังรายละเอียดตามข้อบัญญัติ ดังนี้

- ฉบับร่าง -

ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์
เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2566

โดยที่เป็นการสมควรตราข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ ว่าด้วยการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 67 (2) (3) และมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ประกอบมาตรา 29 และมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 องค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ โดยความเห็นชอบของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ และนายอำเภอยะหริ่ง จึงตราข้อบัญญัติไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ข้อบัญญัตินี้ เรียกว่า “ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2566”

ข้อ 2 ข้อบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ เมื่อได้ประกาศได้โดยเปิดเผย ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์แล้วสิบห้าวัน

ข้อ 3 บรรดาข้อบัญญัติ ประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่งอื่นใดในส่วนที่ได้ตราไว้แล้วในข้อบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดแย้งกับข้อบัญญัตินี้ให้ใช้ข้อบัญญัตินี้แทน

ข้อ 4 ข้อบัญญัตินี้ มีให้ใช้บังคับแก่

(1) การเลี้ยงและปล่อยสัตว์ของทางราชการ

(2) การเลี้ยงสัตว์ของผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

ข้อ 5 ในข้อบัญญัตินี้

“การเลี้ยงสัตว์” หมายความว่า การเลี้ยงสัตว์ในสถานที่เลี้ยงสัตว์

“การปล่อยสัตว์” หมายความว่า การเลี้ยงสัตว์ในลักษณะที่มีการปล่อยให้ยูนอกสถานที่เลี้ยงสัตว์ รวมทั้งการสละการครอบครองสัตว์

“สถานที่เลี้ยงสัตว์” หมายความว่า คอกสัตว์ กรงสัตว์ ที่ขังสัตว์ หรือสถานที่ในลักษณะอื่นที่มีการควบคุมสัตว์ที่เลี้ยง

“เจ้าของสัตว์” หมายความว่า ผู้ครอบครองสัตว์ด้วย

“ที่หรือทางสาธารณะ” หมายความว่า สถานที่หรือทางซึ่งมิใช่เป็นของเอกชนและประชาชนสามารถใช้ประโยชน์หรือใช้สัญจรได้

“เจ้าพนักงานท้องถิ่น” หมายความว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์

“เจ้าพนักงานสาธารณสุข” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขให้ปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

ข้อ 6 ห้ามมิให้มีการเลี้ยงสัตว์ชนิดหรือประเภทเหล่านี้ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ โดยเด็ดขาด ได้แก่

(1) งูพิษและงูที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่คนและสัตว์เลี้ยง

(2) สัตว์น้ำที่สามารถทำลายระบบนิเวศของแหล่งน้ำในพื้นที่ตำบลตะโละกาโปร์ได้

(3) สัตว์บกที่สามารถทำลายระบบนิเวศบนบกในพื้นที่ตำบลตะโละกาโปร์ได้

(4) สัตว์ดุร้ายต่าง ๆ เช่น เสือ หมี สุนัขป่า แมวป่า

(5) สัตว์มีพิษร้ายอื่น ๆ

(6) สัตว์ต้องห้ามตามกฎหมายอื่น ๆ

ข้อ 7 ห้ามเลี้ยงสัตว์หรือปล่อยสัตว์ประเภทข้าง ม้า โค กระบือ แพะ แกะ ล่อ ลา สุกร สุนัข แมว ไก่ ห่าน เป็ด และนก ในเขตพื้นที่ถนนสาธารณะทุกสาย ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์รับผิดชอบดูแล การเลี้ยงหรือปล่อยตามวรรคหนึ่งนั้น คือกรณีกระทำการเป็นประจำเป็นอาจิม หรือไม่สนใจควบคุมดูแลสัตว์ จนเข้าใจได้ว่ามีการใช้พื้นที่ถนนสาธารณะเป็นที่เลี้ยงหรือปล่อยสัตว์

ข้อ 8 ให้เขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ เป็นเขตควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ ดังต่อไปนี้

(1) ข้าง

(2) ม้า

- (3) โค
- (4) กระบือ
- (5) แพะ
- (6) แกะ
- (7) ล่อ
- (8) ลา
- (9) สุกร
- (10) สุนัข
- (11) แมว
- (12) ไก่
- (13) ห่าน
- (14) เป็ด
- (15) นก

(16) สัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ซึ่งได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้

ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจกำหนดประเภท และชนิดสัตว์ที่ต้องควบคุมการเลี้ยงเพิ่มเติม ทั้งนี้ โดยอาจควบคุมการเลี้ยงสัตว์เฉพาะในเขตท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง หรือเต็มพื้นที่ท้องที่การบริหารส่วนตำบล ทะเลสาบโปร์

ข้อ 9 เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ทะเลสาบโปร์ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกประกาศกำหนดเขตพื้นที่เลี้ยงสัตว์หรือปล่อยสัตว์ที่ต้องควบคุมตามข้อ 7 โดยให้มีมาตรการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดจำนวน ประเภท และชนิดของสัตว์ที่เลี้ยง
- (2) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการทำทะเบียนตามประเภทและชนิดของสัตว์
- (3) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการปล่อยสัตว์

ข้อ 10 นอกจากการเลี้ยงสัตว์ตามปกติแล้ว เจ้าของสัตว์จะต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(1) จัดให้มีสถานที่เลี้ยงสัตว์ที่มั่นคงแข็งแรงตามความเหมาะสมแก่ประเภท และชนิดของสัตว์ โดยมีขนาดเพียงพอแก่การดำรงชีวิตของสัตว์ มีแสงสว่าง และการระบายอากาศที่เพียงพอ มีระบบการระบายน้ำ และกำจัดสิ่งปฏิกูลให้ถูกสุขลักษณะ

(2) รักษาสถานที่เลี้ยงสัตว์ให้สะอาดอยู่เสมอ จัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้ถูกสุขลักษณะเป็นประจำ ไม่ปล่อยให้เป็นที่สะสมหมักหมม จนเกิดกลิ่นเหม็นรบกวนผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียง

(3) เมื่อสัตว์ตายลง เจ้าของสัตว์จะต้องกำจัดซากสัตว์ และมูลสัตว์ให้ถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันมิให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลง หรือสัตว์นำโรค ทั้งนี้ โดยวิธีที่ไม่ก่อเหตุรำคาญจากกลิ่น ควัน และไม่เป็นที่ให้เกิดการปนเปื้อนของแหล่งน้ำ

(4) จัดให้มีการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในสัตว์ เพื่อป้องกันอันตรายจากเชื้อโรคที่เกิดจากสัตว์

(5) ให้เลี้ยงสัตว์ภายในสถานที่เลี้ยงสัตว์ของตน ไม่ปล่อยให้สัตว์อยู่นอกสถานที่เลี้ยงสัตว์ โดยปราศจากการควบคุม กรณีเป็นสัตว์ดุร้ายจะต้องเลี้ยงในสถานที่ หรือกรงที่บุคคลภายนอกเข้าไปไม่ถึงตัวสัตว์ และมีป้ายเตือนให้ระมัดระวังโดยสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน

(6) ไม่นำสัตว์เลี้ยงออกมานอกสถานที่เลี้ยงสัตว์ของตน เว้นแต่เฉพาะเพื่อการเคลื่อนย้ายสัตว์ และได้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น

(7) ควบคุมดูแลสัตว์ของตนมิให้ก่ออันตรายหรือเหตุรำคาญแก่ผู้อื่น ไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

(8) ปฏิบัติการอื่นใด ตามคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข คำสั่งเจ้าพนักงานท้องถิ่น รวมทั้งข้อบังคับ ระเบียบ และคำสั่งขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลสาบโกโปร์

ข้อ 11 กรณีการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งดำเนินกิจการในลักษณะของฟาร์มเลี้ยงสัตว์ หรือเลี้ยงสัตว์เป็นจำนวนมาก เจ้าของสัตว์ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามข้อ 10 อย่างเคร่งครัด เพื่อการดูแลสุขภาพหรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้เลี้ยงสัตว์ และต้องปฏิบัติตามมาตรการ เพื่อป้องกันอันตรายจากเชื้อโรค หรือเหตุรำคาญอันเกิดจากการเลี้ยงสัตว์ ดังนี้

(1) การดูแลสุขภาพ และสุขลักษณะของสถานที่เลี้ยงสัตว์ต้องทำรายงานน้ำรับโสโครก ไปให้พ้นจากที่นั้นโดยสะดวกและเหมาะสม

(2) การระบายน้ำเสียต้องไม่ให้เป็นที่เดือดร้อนแก่ผู้ใช้น้ำแหล่งสาธารณะ

(3) ต้องจัดให้มีระบบกักเก็บหรือบำบัดน้ำเสียให้เหมาะสม ทั้งนี้ ต้องไม่ทำให้เกิดกลิ่นเหม็นจนสร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อยู่อาศัยข้างเคียง

(4) ต้องทำความสะอาดกวาดล้างสถานที่เลี้ยงสัตว์ให้อยู่ในภาวะอันดีเสมอ

(5) ต้องรักษาสถานที่อย่าให้เป็นที่เพาะพันธุ์แมลงวัน แมลงสาบ ยุง หรือสัตว์นำโรคอื่น ๆ และต้องเก็บวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ในการเลี้ยงสัตว์ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเสมอ

(6) ต้องมีที่รองรับมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลให้ถูกสุขลักษณะจำนวนเพียงพอ

ข้อ 12 หลังจากที่ข้อบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ ผู้ใดประสงค์จะเลี้ยงสัตว์ตามข้อ 8 ต้องได้รับความยินยอมจากการประชุมประชาคมหมู่บ้าน และได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

การอนุญาตตามวรรคหนึ่งนั้นต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่า สถานที่เลี้ยงสัตว์นั้นเป็นบริเวณที่โปร่ง อากาศถ่ายเทสะดวก มีต้นไม้ให้ร่มเงาพอสมควร ตั้งอยู่ห่างจากแหล่งชุมชน ศาสนสถาน โบราณสถาน สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล หรือสถานที่ของราชการอื่น ๆ ในระยะที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และไม่ก่อเหตุรำคาญต่อชุมชน โดยต้องมีระยะห่างจากสถานที่ดังกล่าว และแหล่งน้ำสาธารณะ ในระยะ ดังต่อไปนี้

(1) สำหรับสถานประกอบกิจการเลี้ยงสัตว์น้อยกว่า 50 ตัว ต้องมีระยะห่างในระยะที่ไม่ก่อให้เกิดความรำคาญต่อชุมชนใกล้เคียง

(2) สำหรับสถานประกอบกิจการเลี้ยงสัตว์ ตั้งแต่ 50 - 500 ตัว ต้องมีระยะห่างไม่น้อยกว่า 500 เมตร

(3) สำหรับสถานประกอบกิจการเลี้ยงสัตว์ ตั้งแต่ 501 - 1,000 ตัว ต้องมีระยะห่างไม่น้อยกว่า 1 กิโลเมตร

(4) สำหรับสถานประกอบกิจการเลี้ยงสัตว์ ตั้งแต่ 1,001 ตัวขึ้นไป ต้องมีระยะห่างไม่น้อยกว่า 2 กิโลเมตร

ผู้ขออนุญาตดังกล่าวให้ยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามแบบ และเงื่อนไขที่กำหนด พร้อมด้วยหลักฐานดังต่อไปนี้ อย่างละ 1 ชุด

(1) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน

(2) สำเนาทะเบียนบ้าน

(3) หนังสือแสดงความเป็นเจ้าของที่ดิน

(4) เอกสารหรือหลักฐานอื่นที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นเห็นสมควรเรียกเพิ่มเติม เพื่อประกอบการพิจารณา

ข้อ 13 ในกรณีที่มีเหตุควรสงสัยว่าสัตว์ที่เลี้ยงนั้นเป็นโรคอันอาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพของบุคคลทั่วไป ให้เจ้าของสัตว์ แยก กักสัตว์นั้นไว้ต่างหากและแจ้งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานสาธารณสุขทราบ รวมถึงต้องแจ้งให้สัตวแพทย์ของหน่วยงานราชการทราบและต้องปฏิบัติตามคำแนะนำโดยเคร่งครัด

ข้อ 14 ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจกำหนดการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ หรือห้ามเลี้ยง หรือปล่อยสัตว์ เฉพาะเขตควบคุมการปล่อยสัตว์ เฉพาะในเขตท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง หรือเต็มพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ตะโลเกกาโปร์ ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับแก่การปล่อยสัตว์ เพื่อการกุศลตามประเพณี

ข้อ 15 เจ้าของสัตว์จะต้องควบคุมดูแลสัตว์และสถานที่เลี้ยงสัตว์ของตนมิให้ก่อเหตุรำคาญแก่ผู้อื่น

ข้อ 16 ในกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่น พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานสาธารณสุข พบสัตว์ในที่หรือทาง สาธารณะ ซึ่งอยู่ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะโลเกกาโปร์ หรือเขตควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ โดยไม่ปรากฏเจ้าของ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น มีอำนาจจับสัตว์ และนำสัตว์ไปกักไว้ในที่สำหรับสัตว์ที่เจ้าพนักงานท้องถิ่น จัดไว้เป็นเวลาอย่างน้อยสามสิบวันหรือกรณีสัตว์นั้น อาจเป็นอันตรายต่อประชาชนให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจทำลาย หรือจัดการตามที่เห็นสมควร

ในระหว่างการจับสัตว์ หากสัตว์วิ่งหนีเกิดอุบัติเหตุอื่นใดทำให้สัตว์บาดเจ็บ หากเป็นเหตุที่ โดยพฤติการณ์ต้องเกิดขึ้น และเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว ทางองค์การบริหาร ส่วนตำบลตะโลเกกาโปร์ จะไม่รับผิดชอบต่อความเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้น

กรณีตามวรรคสอง ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นต่อบุคคลที่สาม อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของบุคคลที่ สามย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายได้ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลตะโลเกกาโปร์ จะพิจารณาไล่เบี่ยความผิด ตามข้อเท็จจริง

ข้อ 17 เมื่อได้จับสัตว์มากักไว้ตามความในข้อ 16 เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะปิดประกาศแจ้งให้เจ้าของ ทราบและให้มารับสัตว์คืนไปภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่ได้จับสัตว์มากักไว้ โดยประกาศไว้ที่ทำการ องค์การบริหารส่วนตำบลตะโลเกกาโปร์ หรือที่เปิดเผย เมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันแล้ว ไม่มีผู้ใดมาแสดงตัวเป็น เจ้าของสัตว์ ให้สัตว์นั้นตกเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบลตะโลเกกาโปร์

ข้อ 18 กรณีที่กักสัตว์ไว้อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สัตว์นั้นหรือสัตว์อื่น หรือต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินสมควร เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะจัดการขาย หรือขายทอดตลาดนั้นตามสมควรแก่กรณีก่อนถึงกำหนดสามสิบวันก็ได้ เงินที่ได้จากการขายหรือขายทอดตลาด เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายในการขายหรือขายทอดตลาด และค่าเลี้ยงดูสัตว์ แล้วให้เก็บรักษาเงินนั้นไว้แทนตัวสัตว์ ซึ่งเงินแทนตัวสัตว์นี้เมื่อพ้นกำหนดประกาศตามข้อ 17 แล้วให้ยกเป็น ขององค์การบริหารส่วนตำบลตะโลเกกาโปร์

กรณีสัตว์นั้นตายหรือเจ็บป่วยหรือไม่สมควรจำหน่ายต่อไป หรือเป็นโรคติดต่อที่อาจเป็นตรายแก่ สัตว์อื่น ๆ หรือเมื่อสัตวแพทย์ได้ตรวจสอบ และให้ความเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วเจ้าพนักงานท้องถิ่นมี อำนาจทำลายได้

ในกรณีมิได้มีการขายหรือขายทอดตลาดสัตว์ และเจ้าของสัตว์มาขอรับสัตว์คืนภายในกำหนดตามข้อ 17 หรือได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นให้คืนสัตว์นั้น เจ้าของสัตว์ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูสัตว์ ตามจำนวนที่ได้จ่ายจริง และเสียค่าปรับให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลตะโลเกกาโปร์ ตามอัตราดังต่อไปนี้

(1) ช้าง	เชือกละ 1,000 บาท
(2) ม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ	ตัวละ 500 บาท
(3) สุนัข แมว	ตัวละ 300 บาท
(4) สัตว์อื่น ๆ	ตัวละ 100 บาท

ข้อ 19 หากเจ้าของสัตว์ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 หรือข้อบัญญัตินี้ หรือคำสั่งของเจ้า พนักงานท้องถิ่นที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้เจ้าของสัตว์ แก่ไข หรือปรับปรุงให้ถูกต้องได้ และถ้าเจ้าของสัตว์ไม่แก้ไข หรือถ้าการเลี้ยงสัตว์ หรือปล่อยสัตว์นั้นจะ ก่อให้เกิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่น

จะสั่งให้ผู้นั้นหยุดเลี้ยงสัตว์ทันทีเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าปราศจากอันตรายแล้วก็ได้

คำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้กำหนดระยะเวลาที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งไว้ตามสมควร แต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวันเว้นแต่เป็นกรณีมีคำสั่งให้หยุดดำเนินการทันที

ข้อ 20 กรณีการเลี้ยงสัตว์ในสถานที่ของเอกชน หรือทางสาธารณะก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อน รำคาญต่อผู้อื่น ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของสัตว์ หรือผู้ครอบครองสถานที่เลี้ยงสัตว์ ระวังเหตุรำคาญภายในเวลาอันควร และถ้าเห็นสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระวังเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการ เพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีกในอนาคตให้ระบุไว้ในคำสั่งนั้น

ข้อ 21 เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามข้อบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้าพนักงานสาธารณสุข มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) มีหนังสือเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือแจ้งข้อเท็จจริง หรือทำคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือให้ส่งเอกสารหลักฐานใดเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(2) เข้าไปในสถานที่ใด ๆ ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการ เพื่อตรวจสอบ หรือควบคุม

(3) ยึดหรืออายัดสิ่งของใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี หรือเพื่อนำไปทำลายในกรณีจำเป็น

(4) เก็บหรือนำสินค้าหรือสิ่งของใด ๆ ที่สงสัยว่าไม่ถูกสุขลักษณะ หรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญจากอาคารหรือสถานที่ใด ๆ เป็นปริมาณพอสมควร เพื่อเป็นตัวอย่างในการตรวจสอบได้ โดยไม่ต้องใช้ราคา ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งในเขตอำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลทะเลสาบโปร์ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือทุกเรื่องก็ได้

ข้อ 22 ผู้ใดฝ่าฝืนข้อบัญญัตินี้ข้อหนึ่งข้อใดต้องระวางโทษตามมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติสภาพาบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2573 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ 23 ให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทะเลสาบโปร์ เป็นผู้รักษาการตามข้อบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่ง เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามข้อบัญญัตินี้

ประกาศ ณ วันที่.....

ก่อนที่จะมีการประกาศใช้ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลทะเลสาบโปร์ เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2566 ทางองค์การบริหารส่วนตำบลทะเลสาบโปร์ได้มีการทำข้อตกลงและลงทะเบียนสัตว์เลี้ยง (MOU) กับผู้เลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ พร้อมช่วยเหลือผู้เลี้ยงสัตว์ด้วยการให้เชือกและไม้ไผ่ โดยหลังจากที่หน่วยงานได้ให้ความช่วยเหลือ จะมีการประกาศใช้ข้อบัญญัติดังกล่าว และดำเนินการตามข้อบัญญัติทันที

นอกจากข้อบัญญัติข้างต้น การจัดหาพื้นที่และการทำป้ายชื่อหรือปลอกคอให้แก่สัตว์เลี้ยง ถือว่าเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เลี้ยงสัตว์ที่ไม่มีพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์หรือผู้เลี้ยงสัตว์ที่ได้รับผลกระทบในช่วงฤดูฝน รวมถึงประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปล่อยสัตว์เลี้ยง ซึ่งการจัดหาพื้นที่ เพื่อใช้สำหรับเป็นพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์ มีหลักเกณฑ์ในการใช้พื้นที่ดังต่อไปนี้

1. ผู้เลี้ยงสัตว์ต้องลงทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ (MOU)
2. ต้องมีป้ายชื่อหรือปลอกคอให้แก่สัตว์เลี้ยง
3. สัตว์เลี้ยงต้องผ่านการตรวจหาเชื้อโรคติดต่อและไม่มีพาหะนำโรค โดยมีเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรจากปศุสัตว์รับรอง

ในส่วนของการทำป้ายชื่อหรือปลอกคอให้แก่วัยผู้เลี้ยง สามารถแก้ไขปัญหให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปล่อยสัตว์เลี้ยง ในกรณีที่ไม่มีผู้รับผิดชอบกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ประชาชนที่ได้รับผลกระทบสามารถติดต่อผู้เลี้ยงสัตว์ตามรายละเอียดในป้ายชื่อหรือปลอกคอสัตว์เลี้ยงดังนี้ คือ ชื่อ นามสกุล และเบอร์โทรศัพท์ของผู้เลี้ยงสัตว์

ขั้นตอนในการดำเนินการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการปล่อยสัตว์ขององค์การบริหารส่วนตำบลตะล่กะกาโปร์ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูลของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงของผู้เลี้ยงสัตว์
2. ทางองค์การบริหารส่วนตำบลตะล่กะกาโปร์ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการออกข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์
3. จัดการประชุมประชาคมในพื้นที่ เพื่อเสนอแผนงานต่าง ๆ ที่จะจัดทำขึ้นและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ รวมถึงฟังและพูดคุยถึงความต้องการของประชาชนในพื้นที่
4. ร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลตะล่กะกาโปร์ เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2566
5. เสนอข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลตะล่กะกาโปร์ เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2566 ในที่ประชุมสภาสามัญ องค์การบริหารส่วนตำบลตะล่กะกาโปร์
6. มีการประชุมร่วมกันระหว่างคณะผู้บริหารของอำเภอยะหริ่ง , คณะบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตะล่กะกาโปร์ และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตะล่กะกาโปร์ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ร่วมกัน
7. เรียกบรรดาผู้เลี้ยงสัตว์ทุกชนิดในตำบลตะล่กะกาโปร์ มาพูดคุยเพื่อสอบถามความต้องการและปัญหาที่ทำให้เกิดการเลี้ยงสัตว์แบบปล่อย รวมถึงจัดทำข้อตกลงร่วมกัน และมีการลงทะเบียนสัตว์เลี้ยง (MOU)
8. มีการประชุมสภาสามัญ องค์การบริหารส่วนตำบลตะล่กะกาโปร์ และเสนอความต้องการของผู้เลี้ยงสัตว์แบบปล่อยให้คณะผู้บริหารทราบ
9. เสนอร่างข้อบัญญัติต่อนายอำเภอ เมื่อนายอำเภอเห็นชอบ จะมีการเสนอข้อบัญญัติต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตะล่กะกาโปร์
10. ทำการช่วยเหลือผู้เลี้ยงสัตว์ตามที่ได้มีการทำข้อตกลงร่วมกัน โดยมีการแจกเชือกและไม้ไผ่
11. ประกาศใช้ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลตะล่กะกาโปร์ เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2566

6. สรุปผลการศึกษา

จากผลการวิจัยประเด็นที่สามารถนำมาสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สาเหตุและปัจจัยของผู้เลี้ยงสัตว์ในการปล่อยสัตว์เลี้ยง พบว่า

สาเหตุและปัจจัยหลักของผู้เลี้ยงสัตว์ในการปล่อยสัตว์เลี้ยงในพื้นที่ตำบลตะล่กะกาโปร์ มาจากการผู้เลี้ยงสัตว์ขาดจิตสำนึกและความไม่พร้อมของผู้เลี้ยงสัตว์ ทั้งในด้านของเวลา การจัดสวัสดิภาพให้แก่วัยผู้เลี้ยง และพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์ และอีกสาเหตุหนึ่งมาจากการที่ผู้นำหมู่บ้านเป็นแบบอย่างในการปล่อยปะละเลยสัตว์เลี้ยงของตน รวมถึงหน่วยงานในพื้นที่ยังมีข้อบกพร่องในการบริหารจัดการในการแก้ไขปัญหาในเรื่องดังกล่าว จึงเกิดพฤติกรรมเลียนแบบและการขาดจิตสำนึกในการเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้แล้วฤดูกาลเป็นอีกสาเหตุหนึ่ง เนื่องจากในพื้นที่ตำบลตะล่กะกาโปร์ โดยเฉพาะหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 เป็นพื้นที่ราบลุ่มเมื่อเข้าสู่ฤดูฝน จำนวนปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมา ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมขัง ทำให้กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์จากเดิมที่มีการเลี้ยงในคอกหรือบริเวณพื้นที่ของตน จึงปล่อยสัตว์เลี้ยงของตนออกมาหากินตามพื้นที่สาธารณะหรือบริเวณ

ที่ดินของชาวบ้านที่ไม่มีน้ำท่วมขังแทน ซึ่งงานวิจัยมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พนมพร แสนประเสริฐ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาการทอดทิ้งสัตว์ในสังคมไทยกับแนวคิดประโยชน์นิยม” พบว่า สาเหตุการทอดทิ้งสัตว์ในสังคมไทยมาจากเจ้าของขาดจิตสำนึกรับผิดชอบ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงที่ถูกต้อง ไม่มีการควบคุมการขยายพันธุ์ ไม่มีการหาพื้นที่ที่เหมาะสม สัตว์เจ็บป่วยจนเกิดเป็นภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลและรักษา จึงนำสัตว์ไปปล่อย

2. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงต่อประชาชนในตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี พบว่า

จากการเลี้ยงสัตว์แบบปล่อยของผู้เลี้ยงสัตว์ ส่งผลกระทบต่อประชาชนทางด้านเศรษฐกิจและสุขอนามัย รวมถึงผลกระทบต่อทางด้านสังคม เนื่องจากผู้เลี้ยงสัตว์หรือเจ้าของสัตว์เลี้ยงมีการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์เลี้ยงในเขตพื้นที่ถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ และตามสัญญาอนุญาตของสัตว์ที่ไม่มีผู้เลี้ยงสัตว์คอยดูแล สัตว์ทุกชนิดจึงต้องเอาตัวรอดด้วยตัวของมันเอง โดยพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ การค้ำยืมขยะหาอาหารกินเองและอาศัยอยู่ตามพื้นที่สาธารณะ รองลงมาคือ การปล่อยสิ่งปฏิกูลของสัตว์ ซึ่งส่งผลให้เกิดกลิ่นไม่พึงประสงค์และยังส่งผลเสียต่อสภาพลักษณะทางการท่องเที่ยวของหาดตะโละกาโปร์ ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ของผู้ประกอบการอาชีพค้าขายบริเวณหาดตะโละกาโปร์ลดลง อีกทั้งสัตว์ยังมีพฤติกรรมบุกรุกเข้าไปในพื้นที่ส่วนบุคคล ตามบริเวณบ้านและสวนของประชาชนที่ทำการเกษตร รวมถึงร้านค้า ส่งผลให้ประชาชนและร้านค้าได้รับความเสียหายทางด้านทรัพย์สิน

นอกจากนี้แล้วยังทำให้เกิดปัญหาทางด้านจราจร โดยเห็นได้จากสัตว์ที่เดินพ่นพาดตามถนน ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุจากสัตว์ และยากแก่การหาผู้รับผิดชอบหรือเจ้าของสัตว์ ทำให้ประชาชนที่เกิดอุบัติเหตุจากสัตว์ดังกล่าว มีภาระในเรื่องของค่ารักษาและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุ ซึ่งงานวิจัยมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปิยะมาศ คงถึง และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาประชากรสุนัขจรจัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า ปัญหาที่เกิดจากสุนัขจรจัดที่พบบ่อยที่สุด คือ การค้ำยืมขยะทำให้เกิดสิ่งสกปรก (ร้อยละ 15.06) รองลงมาคือ การถ่ายอุจจาระ/ปัสสาวะเรี่ยราด (ร้อยละ 13.88) ก่อให้เกิดทัศนียภาพที่ไม่ดี (ร้อยละ 11.97) นำโรคสู่คน (ร้อยละ 11.37) และส่งเสียงดังจากการเห่าหอน (ร้อยละ 11.10) เป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงต่าง ๆ (ร้อยละ 10.74) ทำร้ายคน (ร้อยละ 9.42) รบกวนและสร้างความรำคาญ (ร้อยละ 8.83) ขโมยอาหาร (ร้อยละ 7.01) และปัญหาอื่น ๆ เช่น ทำให้เกิดปัญหาจราจร ทำให้ผู้คนหวาดกลัว (ร้อยละ 0.64)

3. แนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปล่อยสัตว์เลี้ยงในเขตตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี พบว่า

หลังจากทางองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากการปล่อยสัตว์เลี้ยง ทางนิติกร องค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และมีผลบังคับใช้ต่อผู้เลี้ยงสัตว์ที่มีการปล่อยปะละเลยสัตว์ โดยจะมีความผิดและต้องเสียค่าปรับ รวมถึงต้องปฏิบัติตามกฎข้อบัญญัติอย่างเคร่งครัด ซึ่งก่อนที่จะมีการประกาศใช้ข้อบัญญัติฉบับดังกล่าว ทางองค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ ได้มีการทำข้อตกลงและลงทะเบียนสัตว์เลี้ยง (MOU) กับผู้เลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ และได้ทำการช่วยเหลือผู้เลี้ยงสัตว์ด้วยการให้เชือกและไม้ไผ่ โดยหลังจากที่หน่วยงานได้ให้ความช่วยเหลือ จะเริ่มประกาศใช้ข้อบัญญัติและดำเนินการตามข้อบัญญัติทันที นอกจากนี้ข้อบัญญัติข้างต้น การจัดหาพื้นที่และการทำป้ายชื่อหรือปลอกคอให้แก่สัตว์เลี้ยง เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เลี้ยงสัตว์ที่ไม่มีพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์หรือผู้เลี้ยงสัตว์ที่ได้รับผลกระทบในช่วงฤดูฝน รวมถึงประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการปล่อยสัตว์เลี้ยง ซึ่งงานวิจัยมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ

วิสิทธิ์ นิตยัตติธรรม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารและการจัดการการกำจัดสุนัขบ้าในจังหวัดสมุทรปราการ” พบว่า แนวทางการปฏิบัติการจัดการของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับสุนัขบ้าในจังหวัดสมุทรปราการคือ การเร่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติ “การควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์” การป้องกันอันตรายจากเชื้อโรคที่เกิดจากสัตว์ หรือการปล่อยสัตว์รบกวนผู้อื่นมีโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท การสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างชุมชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐท้องถิ่นในการกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไป ความตระหนักและใส่ใจของเจ้าของสัตว์เลี้ยงไม่ทอดทิ้ง และควรดูแลพาไปรับวัคซีนอย่างต่อเนื่อง

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1.1 ควรเปิดรับลงทะเบียนสัตว์ (MOU) ให้มีความหลากหลายของประเภทสัตว์เลี้ยง
- 1.2 ควรบังคับใช้ข้อบัญญัติอย่างจริงจังและอย่างเท่าเทียมกัน โดยเริ่มจากผู้นำหมู่บ้านซึ่งเป็นแบบอย่างในการปล่อยปะละเลยสัตว์เลี้ยง เพื่อเป็นตัวอย่างให้ประชาชนที่เป็นผู้ตาม เห็นว่าทางองค์การบริหารส่วนตำบลตระลอคกาโปร์ได้ดำเนินการตามข้อบัญญัติอย่างเท่าเทียมกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนการออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล
- 2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงสัตว์และปล่อยสัตว์
- 2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการดูแลและควบคุมการเลี้ยงหรือการปล่อยสัตว์เลี้ยงเพิ่มเติม

รายการอ้างอิง

องค์การบริหารส่วนตำบลนาสวรรค์. (2565). การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ พ.ศ. ๒๕๖๒.

สืบค้นจาก : <https://www.ratchakitcha.soc.go.th>

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (ม.ป.ป.). การเลี้ยงสัตว์. สืบค้นจาก : <https://pvlo-cmi.dld.go.th>

องค์การบริหารส่วนตำบลตระลอคกาโปร์. (2561). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2565) ขององค์การบริหารส่วนตำบลตระลอคกาโปร์

อำเภอยะหริ่ง. สืบค้นจาก : <http://www.talokkapor.go.th>

พนมพร แสนประเสริฐ. (2563). ปัญหาการทอดทิ้งสัตว์ในสังคมไทยกับแนวคิดประโยชน์นิยม. สืบค้นจาก : <https://so06.tci-thaijo.org>

ปิยะมาศ คงถึง, อัญญาภรณ์ แสนแก้วทอง, จารุวรรณ ไทยกลาง, ประภาวดี ไพรินทร์, วสันต์ ตั้งโกคานนท์ วงศ์กาฬสินธุ์ และ สุวิชัย โรจนเสถียร (2549). ประชากรสุนัขจรจัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นจาก : <https://www.vet.cmu.ac.th>

วิสิทธิ์ นิตยัตติธรรม. (2563). การบริหารและการจัดการการกำจัดสุนัขบ้าในจังหวัดสมุทรปราการ, 5(1), 182.

Proceeding Paper

Guidelines in Driving Thailand towards e-government

Supapron Tono^{1*}, Punyawee ThumThai², and Atthaphon Chantam³

¹ Public Administration Program, School of Political and Social Sciences, University of Phayao, Phayao 56000; 63212734@up.ac.th

² Public Administration Program, School of Political and Social Sciences, University of Phayao, Phayao 56000; 63213735@up.ac.th

³ Political Science Program, School of Political and Social Sciences, University of Phayao, Phayao 56000; 63212385@up.ac.th

* Correspondence: 63212734@up.ac.th

Abstract:

This academic article aims to analyze the development of e-government, which is a modern method of governance using information technology and communication networks to enhance operational efficiency and improve services to the public. It promotes and advances the economy and society, which presents a challenge for the government sector to make it inclusive for the public and the private sector. Additionally, it requires demonstrating the problems and solutions in transitioning from traditional government practices to e-government, even though the Thai government has made partial progress. Nevertheless, the government needs to collaborate with various public organizations to collect and analyze data for various policy plans. The e-government framework has not fully reached Thai society and is not yet sufficiently effective due to the inefficiencies in the government system, including system issues, fragmented data, and inflexible bureaucratic regulations that hinder its implementation as an e-government system. Online services provided by the government websites are unable to provide convenience to service users.

The push forwards e-government in Thailand will enable citizens to access government services easily and universally, with convenience, speed, and minimal errors. All sectors should recognize the importance of becoming an e-government.

Keywords: e-government, public administration, public service, Thai government

Citation: Tono¹, S., ThumThai, P., & Chantam, A. (2023). Guidelines in Driving Thailand towards e-government, *Proceedings of the 7th PSPARN Academic Conference 2023*. Mahasarakham University, 82 – 92.

Published: September 15, 2023

Proceeding Paper

แนวทางการผลักดันรัฐบาลไทยสู่รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

สุภาภรณ์ โต้ะน้อย^{1*}, ปุณยวีร์ ธรรมไทย², อรรถพล จันทำ³

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (การจัดการนวัตกรรมสาธารณะ) คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
พะเยา 56000; 63212734@up.ac.th

² หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (การจัดการนวัตกรรมสาธารณะ) คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
จังหวัดพะเยา 56000; 63213735@up.ac.th

³ หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000
63212385@up.ac.th

* Correspondence: 63212734@up.ac.th

บทคัดย่อ:

บทความวิชาการนี้มุ่งวิเคราะห์การพัฒนาสู่รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-government) อันเป็นวิธีบริหารของรัฐบาลสมัยใหม่ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และเครือข่ายสื่อสาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานพร้อมปรับปรุงบริการแก่ประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจึงเป็นเรื่องท้าทายสำหรับภาครัฐที่ต้องทำให้มีความทั่วถึงต่อภาคประชาชนและภาคเอกชน อีกทั้งต้องการแสดงให้เห็นถึงปัญหาและวิธีการแก้ไข จากเรื่องความเป็นรัฐราชการ ที่ใช้ระยะเวลานานเพื่อก้าวสู่การเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ แม้ว่ารัฐบาลไทยจะสำเร็จไปบางส่วน อย่างไรก็ตามรัฐบาลต้องร่วมมือกับองค์กรภาครัฐต่าง ๆ เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การทำแผนนโยบายต่าง ๆ รูปแบบรัฐอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวนี้ ยังคงเข้าไม่ถึงสังคมภาครัฐไทยและยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอ เป็นผลจากระบบของภาครัฐมีความล่าช้า เพราะติดปัญหากระบวนการ ข้อมูลแยกส่วนกัน ระเบียบทางราชการที่ไม่ยืดหยุ่น จึงไม่สามารถใช้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ การให้บริการออนไลน์ของราชการบนเว็บไซต์ไม่สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการได้

การผลักดันไทยสู่รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐได้ง่ายและทั่วถึง มีความสะดวกรวดเร็ว มีข้อผิดพลาดน้อย และทุกภาคส่วนควรเล็งเห็นถึงความสำคัญการเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

คำสำคัญ: รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์, การบริหารภาครัฐ, บริการสาธารณะ, รัฐบาลไทย

การอ้างอิง: สุภาภรณ์ โต้ะน้อย, ปุณยวีร์ ธรรมไทย และ อรรถพล จันทำ. (2566). แนวทางการผลักดันรัฐบาลไทยสู่รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, หน้า 82 – 92.

วันที่เผยแพร่: 15 กันยายน 2566

1. บทนำ

นับตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นศตวรรษที่ 21 ที่ผ่านมากกว่า 2 ทศวรรษแล้วที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สิ่งหนึ่งที่เป็นอีกเหตุปัจจัยที่ทำให้โลกมีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วนั้นคือ การเข้ามาของเทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการใช้ชีวิตประจำวันของผู้คนทั่วโลกช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตอีกทั้งยังช่วยให้รับและส่งต่อข้อมูลข่าวสารกันได้อย่างรวดเร็ว การนำเทคโนโลยีเหล่านี้นอกจากเหล่าคนในแวดวงธุรกิจที่แสวงหาผลกำไรจะนำมาใช้แล้วนั้น รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐในหลายประเทศก็มองเห็นถึงศักยภาพของเทคโนโลยีเหล่านี้เช่นกัน และมองเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐและการให้บริการสาธารณะของตนให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็ว ด้วยการเข้าสู่การเป็น “รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Government)” เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เพิ่มการเข้าถึงบริการของภาครัฐ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน สร้างความโปร่งใส ลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน (Bortrand, 2019 อ้างถึงใน ทนงค์ศักดิ์, 2020) แต่ก่อนหน้านั้นเราอาจลองมาทำความเข้าใจถึงความหมายของ E-Government กันก่อนว่าเป็นอย่างไร

World Bank ได้ให้คำนิยามเอาไว้ว่า เป็นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ดำเนินงานโดยรัฐบาลนำมาใช้เปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์กับประชาชน ภาคเอกชน และ/หรือหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการเสริมสร้างพลังประชาชน ปรับปรุงการให้บริการ เสริมสร้างความรับผิดชอบ เพิ่มความโปร่งใส หรือปรับปรุงประสิทธิภาพของรัฐบาล (The World Bank, 2002)

United Nations Public Administration Network (2020) ได้กล่าวถึง E-Government ว่าเป็นกระบวนการที่สนับสนุนการพัฒนามนุษย์และสังคม ครอบคลุมความสามารถและเจตจำนงของภาครัฐในการปรับใช้ ICT เพื่อปรับปรุงความรู้และข้อมูลข่าวสารในการให้บริการประชาชน

Sarker, Wu, Liu, and Ma (2018 : 677) ได้สรุปว่า E-Government คือระบบของรัฐบาลระบบหนึ่งซึ่งส่งเสริมกระบวนการทางธุรกิจและการให้บริการสาธารณะผ่านการเชื่อมต่อ ICTs เพื่อปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน (Government to Citizen: G2C), รัฐบาลกับธุรกิจ (Government to Business: G2B), รัฐบาลกับพนักงานของรัฐ (Government to the Employee: G2E) และระหว่างรัฐบาลหรือหน่วยงานกับหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง (Government to the government: G2G)

จากนิยามสามารถสรุปได้ว่า E-Government คือการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับประยุกต์ใช้กับการบริหารหรือหน่วยงานของรัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในการรับข้อมูลข่าวสารและบริการเพื่อหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีในการทำงานและการให้บริการรวมถึงการสร้างโปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ในที่สุด

ในประเทศไทยเองแม้เราจะมีเตรียมความพร้อมและความพยายามในการปฏิรูประบบราชการสู่การเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 ที่เริ่มจากการทำระบบทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชนอิเล็กทรอนิกส์แบบเอกประสงค์ (Smart Card) จนผ่านมาถึงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ด้วยการจัดการข้อมูลบนระบบคลาวด์และการจัดทำ Citizen Portal ที่รวมทุกบริการไว้ในมือถือเครื่องเดียวในปี 2566 ผ่านมา 20 ปี ก็ยังคงเป็นเรื่องที่ยังเข้าไม่ถึงคนในทุกกลุ่มหรือยังไม่มีกรนำมาใช้อย่างแพร่หลาย หรือแม้กระทั่งยังคงมีเสียงบ่นของเหล่าประชาชนที่ดูยังไม่ยกระดับการบริการให้กับประชาชนที่ ยังคงต้องถือเอกสารหอบหิ้วไปมาในการทำธุรกรรมต่างๆหรือแม้แต่กระทั่งเหล่าข้าราชการเองที่ยังคงจัดการกับเอกสารในรูปแบบกระดาษที่เช่นกันเป็นทอด ๆ ใช้เวลาหลายวันกว่าจะอนุมัติได้สักงานหนึ่ง จนเกิดเป็นคำถามที่ว่า เพราะเหตุใดกันการพัฒนาของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในไทยจึงเป็นไปได้ช้า ไม่มีประสิทธิภาพ

เพียงพอ ดังนั้นบทความนี้จึงอยากพาไปหาคำตอบกันว่า เหตุปัจจัยใดคือตัวจุดริ้งการพัฒนาระบบรัฐบาลดิจิทัลของไทย และ เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นสู่การเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่ยั่งยืน

2. E-government หรือ รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ คืออะไร

เป็นวิธีการบริหารภาครัฐสมัยใหม่ โดยการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายการสื่อสาร เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐ และการปรับปรุงการบริการให้แก่ประชาชน ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนมีความใกล้ชิดกับภาครัฐมากยิ่งขึ้น สื่ออิเล็กทรอนิกส์จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารงานของรัฐ ถือเป็นรูปแบบการทำงานสมัยใหม่ในการบริการบริหารงานของภาครัฐและนำไปสู่การให้บริการเพื่อประโยชน์ของประชาชน มีการร่วมมืออย่างใกล้ชิดและเต็มใจทั้ง 3 ฝ่าย คือ ภาครัฐ ภาคธุรกิจและภาคประชาชน หลักของ E-government มีดังนี้ G2G ภาครัฐสู่ภาครัฐด้วยกัน (Government to Government), G2C ภาครัฐสู่ประชาชน (Government to Citizen), G2B ภาครัฐสู่ภาคธุรกิจ (Government to Business), G2E ภาครัฐสู่ข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ (Government to Employee)

หลักการของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ คือ การบริการที่ภาครัฐให้แก่ประชาชน โดยยึดหลักดังนี้

1. ที่เดียว คือ ประชาชนสามารถติดต่อขอรับบริการจากหน่วยงานของรัฐที่จุดเดียว
2. ทันใด คือ หน่วยงานของรัฐสามารถจัดให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์แก่ประชาชน
3. ทั่วไทย คือ ประชาชนสามารถให้บริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ได้ทุกที่
4. ทุกเวลา คือ ประชาชนสามารถใช้บริการออนไลน์ของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ได้ทุกเวลา
5. ทั่วถึงและเท่าเทียม คือ การให้บริการของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ประชาชนมีความเสมอภาคและเท่าเทียมในโอกาสการเข้ารับบริการจากภาครัฐ
6. โปร่งใสและเป็นธรรมาภิบาล คือ การให้บริการของรัฐบาลจะต้องมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้

ในโลกยุคไร้พรมแดนนั้น e-Commerce ถือว่าเป็นยุทธวิธีสำคัญในการแข่งขัน การค้า การผลิต และการบริการ จึงทำให้เกิดคำว่า B to C (Business to Consumer) ในขณะเดียวกันประเทศต่างๆ เริ่มมองเห็นว่า แม้จะพัฒนา e-Commerce ให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นเพียงใดก็ตามถ้าขาด Government ก็ขาดความคล่องตัวไปด้วย ถ้าขาดความคล่องตัวไป e-Commerce ก็ไร้ความหมาย เพราะ Government มีบทบาทสำคัญในนโยบายของทุกประเทศ และทำให้เกิดคำใหม่คือ G to B, G to C และ G to G ซึ่งก็คือการนำ e-Commerce มาใช้กับการพัฒนาประเทศและบริการของรัฐ ในแนวทางที่เรียกว่า E-government

E-government ให้ประโยชน์อะไรแก่ภาครัฐและประชาชนบ้าง

ภาคประชาชน

- สร้างโอกาสให้ประชาชนได้เลือกใช้บริการที่หลากหลายผ่านอินเทอร์เน็ต
- ประชาชนได้รับบริการจากภาครัฐที่ดีขึ้น แม่นยำขึ้น สะดวกขึ้นและเสียเวลากับรัฐน้อยลง
- เกิดขึ้นในศูนย์บริการทางโทรศัพท์ บริการทางเว็บไซต์ การใช้อินเทอร์เน็ตผ่านมือถือ
- รัฐให้ข้อมูลกับประชาชนได้มากขึ้น
- ลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลและบริการของรัฐ
- ลดความยุ่งยากของกฎเกณฑ์ เพิ่มความโปร่งใสในการทำงาน
- หากมีการนำระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์มาใช้อย่างเต็มรูปแบบ ประชาชนจะสะดวก รวดเร็ว ในการติดต่อกับภาครัฐมากขึ้น โดยสามารถขอรับบริการได้ตลอดเวลาทุก 24 ชั่วโมง

ภาครัฐ

- เกิดการบูรณาการร่วมกัน และลดปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงานของรัฐ
- ลดขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการเนื่องจากมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความสะดวก และลดภาระการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อน
- มีธรรมาภิบาลข้อมูลรัฐเป็นกรอบในการบริหารจัดการข้อมูลหน่วยงานรัฐมีระบบการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้
- ลดภาระค่าใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ

3. พัฒนาการของ E-Government ในประเทศไทย

การพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของไทยเกิดในกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศฉบับแรก ช่วงปลายทศวรรษ 1990 หลังปี 2542 ประเทศไทยได้เข้าร่วมข้อตกลงด้านอิเล็กทรอนิกส์อาเซียน และไทยได้เริ่มพัฒนาโครงการ E-Thailand ตั้งแต่ตอนนั้น โดยมีแนวคิดลดความเหลื่อมล้ำในสังคม พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ดียิ่งขึ้น และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศ ในปี 2545 ได้จัดตั้งกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อเป็นหลักในการขับเคลื่อน E-Government โดยรูปแบบการให้บริการ E-Gov แบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ 1) ภาครัฐต่อภาครัฐ (G2B) 2) ภาครัฐต่อภาคประชาชน (G2C) 3) ภาครัฐต่อภาครัฐ (G2G) 4) ภาครัฐต่อพนักงานในสังกัด (G2E)

ต่อมามีแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้กำหนดกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ฉบับที่ 2 โดยระบุกลยุทธ์ในการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ E-Government, E-Commerce, E-Industry, E-Education, E-Society โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศ ในปี 2552 มีประกาศกรอบนโยบายฉบับที่ 3 โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า ICT เป็นพลังขับเคลื่อนในการพาคนไทยสู่ความรู้และปัญญา มุ่งการเข้าถึง ICT ในชนบทผ่าน Smart Network มุ่งนำไทยสู่เศรษฐกิจดิจิทัล ในปี 2561 จัดตั้งสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ให้เป็นหน่วยงานกลางภายใต้สำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อให้ครอบคลุมการทำงาน กำกับดูแลได้ทุกภาคส่วน ทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น ระยะเวลาการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ เริ่มประกาศใช้กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศครั้งแรกเมื่อ ปี 2539 เริ่มมีการนำ ICT มาใช้ในการบริการประชาชนออนไลน์ และดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับคำนิยามของธนาคารโลก และองค์กรเพื่อความร่วมมือ และพัฒนาทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม เมื่อวัดผลการดำเนินงานของรัฐบาลดิจิทัลให้เป็นรูปธรรม ภาครัฐยังต้องเร่งรัดพัฒนาอีกมากเพื่อให้ระดับองค์กรปกครองท้องถิ่นดำเนินการสำเร็จลุล่วงได้ ตามนิยาม Digital Government ระดับการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของไทยเมื่อเทียบกับสังคมโลกและอาเซียนโดยสามารถที่จะเรียงใหม่ไต่หน้การพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในแต่ละปีได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงพัฒนาการของ E-Government ในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2546 - 2565

ปี	การดำเนินงาน
2546	<ul style="list-style-type: none"> - ระบบทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชนอิเล็กทรอนิกส์แบบเนกประสงค์ (Smart Card) - เว็บไซต์ให้บริการข้อมูลข่าวสารต่อประชาชนทุกส่วนราชการ - ระบบลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Public-Key Infrastructure: PKI) - บูรณาการงานบริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (one stop service) - ศูนย์บริการข้อมูล (call center) ของรัฐบาลและกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ - ระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการให้บริการรับชำระภาษี

ปี	การดำเนินงาน
2547	- จัดทำศูนย์ข้อมูลของหน่วยงานรัฐ ทุกหน่วยงาน ภายใต้โครงการ “ศูนย์บริการข้อมูลภาครัฐเพื่อประชาชน (Government Contact Center: GCC) ให้ผู้ใช้บริการโทรศัพท์มาที่หมายเลข 1111 เพียงแห่งเดียวเพื่อติดต่อสอบถามข้อมูลและบริการของหน่วยงานภาครัฐ
2548	- เครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา (Pocket PC) มาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) - ระบบหนังสือเดินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Passport) มาใช้แทนหนังสือเดินทางแบบเดิม
2549	- ระบบชำระภาษีรถประจำปีไปเป็นแบบขับรถเข้าไป (Drive Thru For Tax) - บริการสอบใบขับขี่ผ่านระบบคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ (e-Exam) - ระบบเครือข่ายข้อมูลภาครัฐ (Government Information Network: GIN) เชื่อมระบบเครือข่ายสื่อสารคอมพิวเตอร์ครอบคลุมหน่วยงานตั้งแต่ระดับกระทรวง ทบวง จนถึงระดับกรม 274 หน่วยงาน
2550	- บริการออกใบอนุญาตขับรถอิเล็กทรอนิกส์ มีแถบแม่เหล็กเก็บข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ สามารถบันทึกข้อมูลประวัติของผู้ขับขี่รถทุกประเภท รวมถึงประวัติการทำผิดกฎจราจร - ระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ไร้เอกสาร (e-Customs) แบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ ให้ผู้ประกอบการธุรกิจ เช่น ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก และตัวแทนออกของจัดทำและจัดส่งข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ ณ สถานประกอบการของตนเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของกรมศุลกากร ได้ทั่วประเทศตลอด 24 ชั่วโมง โดยไม่มีวันหยุด - จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน (Telecentre) เพื่อใช้เป็นช่องทางในการกระจายบริการจากภาครัฐสู่ชุมชนไปพร้อมกับเป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านไอซีทีของเด็กเยาวชน
2551	- ระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์กลางเพื่อการสื่อสารในภาครัฐ (mail.go.th) ให้หน่วยงานราชการใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารระหว่างกัน
2553	- จัดตั้งสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน): สรอ. (Electronic Government Agency (Public Organization)): EGA
2554	- โครงการพัฒนาเครือข่ายสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ (Government Information Network หรือ GIN) - ระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์กลางเพื่อการสื่อสารในภาครัฐ (MailGoThai) - ระบบเว็บไซต์กลางบริการอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ (e-Government Portal) - โครงการเชื่อมโยงระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-CMS หรือ Electronic Correspondence Management System)
2555	- เทคโนโลยีการประมวลผลแบบกลุ่มเมฆ มาให้บริการเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานทางอินเทอร์เน็ต (Infrastructure as a Service: IaaS) เพื่อให้หน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการใช้งานร่วมกับแอปพลิเคชันของตนเอง
2556	- สมาร์ทไทยแลนด์ (Smart Thailand) แนวคิดการพัฒนาจังหวัดอัจฉริยะ (Smart province) โดยนำร่องที่จังหวัดนครนายก
2557	- จัดทำศูนย์กลางของแอปพลิเคชันภาครัฐ (Government Application Center: GAC) เพื่อรวบรวมแอปพลิเคชันภาครัฐที่พัฒนาไว้บนแพลตฟอร์มต่าง ๆ มารวบรวมไว้ในที่เดียว เพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนนำไปใช้งาน - โครงการจัดการเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์พกพา (One Tablet PC Per Child: OTPC)
2558	- ศูนย์บริการร่วม (Government Service Point: G-Point) ศูนย์ข้อมูลในประเทศไทย (Data Center) และการจัดเก็บเปิดเผยและแลกเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐตามมาตรฐานข้อมูลเปิด (Open Data) - การเปลี่ยนจากการใช้คำว่า “รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์” ไปสู่คำว่า “รัฐบาลดิจิทัล (Digital Government: d-Gov)” ตามนโยบายการบริหารของประเทศและนานาชาติที่เริ่มใช้คำว่า “รัฐบาลดิจิทัล” - ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement: e-GP)

ปี	การดำเนินงาน
2559	- ไม่มีข้อมูล
2560	<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาเครือข่ายสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ (GIN) - การพัฒนาระบบคลาวด์ภาครัฐ (Government Cloud: G-Cloud) - การให้บริการ Public API ผ่านเว็บไซต์ api.data.go.th - ศูนย์กลางแอปพลิเคชันภาครัฐ (Government Application Center: GAC) ถือเป็นแหล่งรวบรวมแอปพลิเคชันภาครัฐที่มีการรวบรวมบริการของรัฐเพื่อประชาชนแบ่งออกเป็น 11 หมวดหมู่ เป็นจำนวน 268 แอปพลิเคชัน
2561	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.) - ระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์กลางเพื่อการสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐ (MailGoThai) - การยกระดับความสามารถและสร้างความพร้อมของบุคลากรเพื่อส่งเสริมรัฐบาลดิจิทัล (Government Digital Skills) - การพัฒนาศูนย์นวัตกรรมบริการรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government Innovation Center)
2562	<ul style="list-style-type: none"> - ติดตั้งตู้บริการเนกประสงค์ภาครัฐ 119 จุดทั่วประเทศ - Open Government Data - ศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนทะเบียนข้อมูลดิจิทัลภาครัฐ
2563	<ul style="list-style-type: none"> - แพลตฟอร์มการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล - แพลตฟอร์มการรับชำระค่าธรรมเนียมบริการภาครัฐ - ร่างแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. 2563 - 2565 - ศูนย์กลางการบริการภาครัฐสำหรับประชาชน One Stop Service
2564	<ul style="list-style-type: none"> - Thailand Plus ระบบบัตรสุขภาพเพื่อติดตามและประเมินความเสี่ยงการติดเชื้อโควิด-19 - โครงการขับเคลื่อนพัฒนาท้องถิ่นดิจิทัล 56 แห่ง 30 จังหวัด 4 ภูมิภาค - ใบบันทึกผลการศึกษาระบบดิจิทัล - แอปพลิเคชันทางรัฐ อำนวยความสะดวกประชาชน ตอบโจทย์ทุกช่วงวัยด้วยแอปพลิเคชันเดียว - ระบบ AI สำหรับงานการตรวจเงินแผ่นดิน
2565	<ul style="list-style-type: none"> - ระบบท้องถิ่นดิจิทัล 134 หน่วยงาน 44 จังหวัด - เว็บไซต์ระบบกลางทางกฎหมาย - ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ - สถาบันพัฒนาบุคลากรดิจิทัล

จากตัวอย่างการดำเนินงานและโครงการคร่าวๆ ที่รวบรวมมาตลอด 20 ปีที่ผ่านมาจะเห็นถึงพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของ E-Government ได้อย่างชัดเจนที่เริ่มต้นจากการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการประมวลผล จัดเก็บและแลกเปลี่ยนข้อมูล สู่การเข้าสู่การนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการสร้างและพัฒนาบริการของหน่วยงานภาครัฐสำหรับการให้บริการประชาชนและหน่วยงานแม้จะมีการให้บริการในหน่วยงานส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ จนถึงช่วงการเปลี่ยนผ่านจากการเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์สู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ในปี 2561 ที่มุ่งเน้นการให้บริการที่ลงสู่ท้องถิ่นมากขึ้น ให้ความสำคัญกับการการเปิดเผยข้อมูลและมุ่งอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ซึ่งดูจะเป็นพัฒนาการที่ดีขึ้นหรือไม่หรือแท้จริงแล้วพัฒนาเหล่านี้จะนำมาสู่ปัญหาหรือเหตุปัจจัยสำคัญของปัญหาการพัฒนาสู่รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์หรือรัฐบาลดิจิทัลต่อไป

4. ปัจจัยจุดริ้งการพัฒนา รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของไทยและแนวทางแก้ไข

จากข้อความในย่อหน้าก่อนหน้านี้ได้แสดงให้เห็นแล้วถึงความพยายามในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการพาประเทศไทยสู่รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่ดูเหมือนจะเป็นไปได้ด้วยดี แต่เมื่อลองมองย้อนกลับมาในอีกมุมมองหนึ่งก็จะสามารถมองเห็นได้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่โดยในทรรศนะของผู้เขียนมองว่ามีปัจจัยจุดริ้งอยู่ ดังนี้

1. การรับรู้ของประชาชนในการรับบริการจากรัฐผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จากตัวเลขสถิติการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ปี 2565 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าประชากร 65.7 ล้านคนมีโทรศัพท์ใช้ 57.6 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 87 และมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประมาณ 57.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 87 เช่นกัน จะเห็นได้ว่าแม้มีตัวเลขการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่สูงแต่การพัฒนา E-Government ยังเป็นไปได้อาศัยผู้ตั้งเห็นได้จากตัวเลขการเข้าใช้บริการหรือการดาวน์โหลดแพลตฟอร์มบริการภาครัฐที่มีน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ ยกตัวอย่างเช่น แอปพลิเคชันทางรัฐที่ปล่อยออกมาตั้งแต่ปี 2564 แต่กลับมียอดผู้ดาวน์โหลดเพียง 400,000 รายเท่านั้น ถือเป็นจำนวนที่น้อยอย่างมากในการให้บริการสาธารณะจากรัฐ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีเหตุผลมาจากการที่ประชาชนยังคงมีสื่อและอินเทอร์เน็ตใช้เพื่อความบันเทิงเป็นหลักยังไม่รับรู้ถึงความสำคัญ ของระบบอิเล็กทรอนิกส์ในฐานะเครื่องมือการเข้าถึงบริการของรัฐ ดังนั้นแนวทางแก้ไขคือการส่งเสริมการรับรู้ การเปิดให้บริการของภาครัฐในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์และการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง และสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างรวดเร็ว

2. ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการให้ข้อมูลในการรับบริการสาธารณะออนไลน์ ปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งคือความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการและการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนตัวของประชาชนที่รัฐบาลจะต้องดูแลซึ่งในการให้บริการสาธารณะผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีความเสี่ยงที่ข้อมูลอาจรั่วไหลสู่ภายนอกได้ง่ายซึ่งที่ผ่านมาจากกรณีที่มีข้อมูลของหลายๆหน่วยงานรั่วไหล รัฐบาลก็แสดงให้เห็นว่าไม่มีความสามารถในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลเหล่านั้นประชาชนจึงเลือกที่จะไม่รับบริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เนื่องจากความไม่สบายใจและไม่เชื่อมั่นว่ารัฐบาลจะสามารถรักษาข้อมูลที่ให้ไปได้ ดังนั้นการเรียกความเชื่อมั่นกลับมาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยการผลักดันให้ผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารจัดการดิจิทัลเข้ามาดูแลการบริหารจัดการข้อมูลดิจิทัลของประเทศ เช่น การเปลี่ยนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจดิจิทัลเป็นผู้เชี่ยวชาญในสายงานนี้โดยตรงเพื่อควบคุมดูแลปัญหาได้อย่างตรงจุด และส่งเสริมให้มีเวทีพัฒนาระบบการทำงานของภาครัฐให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาด้วย

3. การจัด Government e-Service ที่ซ้ำซ้อน และเยอะมากเกินไป Government e-Service หมายถึง การจัดการบริการต่างๆ ของภาครัฐให้กับประชาชนผ่านทางช่องทางออนไลน์ เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางให้กับประชาชนในการติดต่อและขอรับบริการจากรัฐ ซึ่งช่องทางดังกล่าวสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็วและประหยัด เนื่องจากผู้ที่สามารถใช้บริการต่างๆ ผ่านช่องทางออนไลน์แทนที่ต้องเดินทางมาติดต่อที่หน่วยงานหรือสำนักงาน รวมถึงลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลและบริการภาครัฐต่าง ๆ ได้ (แต่ในความเป็นจริงประชาชนบางกลุ่มยังไม่สามารถเข้าถึง Government e-Service ได้อย่างทั่วถึงซึ่งอาจมองได้ว่าเป็นการเพิ่มความเหลื่อมล้ำ) ภาครัฐก็สามารถชี้แจงเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเข้ารับบริการได้อย่างทั่วถึง ซึ่งเมื่อใดก็ตามที่ผู้ใช้ทำงานผ่าน e-service ระบบจะบันทึกรายละเอียดทั้งหมดเก็บไว้ในรูปแบบออนไลน์ที่ช่วยลดการตรวจสอบ ประหยัดเวลาในการจัดทำเอกสารของเจ้าหน้าที่รัฐ ปัจจุบันมีการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายสินค้าและบริการ การศึกษา การติดต่อสื่อสาร การทำงาน และอื่นๆ ดังนั้นช่องทางออนไลน์จึงสามารถตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนและมีอัตราการเติบโตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประชาชนคาดหวังว่าบริการต่าง ๆ เหล่านี้จะตอบโจทย์ทั้งความต้องการส่วนบุคคล และความคาดหวังใน

การเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ อย่างครบถ้วน การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีมิติที่ภาครัฐต้องปรับตัวและให้ความสำคัญ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและพฤติกรรมของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างก้าวหน้าทันสถานการณ์ โดยปัจจัยเร่งที่ทำให้เกิดการขยายตัวการให้บริการภาครัฐผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่

- ความคาดหวังของประชาชนและภาคธุรกิจต้องการรับบริการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- การบรรลุเป้าหมายการคลังของประเทศปรับปรุงประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและลดต้นทุนต่อหน่วยงานของการส่งมอบบริการสาธารณะ
- รัฐเล็งเห็นประโยชน์ในเชิงกลยุทธ์จากการใช้ข้อมูลในระบบ e-service ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของการดำเนินนโยบาย โดยการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ถูกต้องและมีส่วนร่วมทั้งภาคประชาชนและภาคธุรกิจ
- รัฐบาลไม่อาจหลีกเลี่ยงการดำเนินนโยบายโดยไม่อาศัยเทคโนโลยีดิจิทัล ยิ่งการยอมรับสูงมากขึ้นก็ยิ่งกระตุ้นให้รัฐบาลต้องขับเคลื่อนระบบมากเท่านั้น

ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนั้นการที่แต่ละหน่วยงานของรัฐขยับออกแอปพลิเคชันกันออกมาไม่ได้ช่วยให้ประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะดีขึ้นเลยกลับเป็นภาระให้กับผู้ใช้งานเนื่องจาก ความซ้ำซ้อนของระบบ การให้บริการ ข้อมูลที่ไม่บูรณาการซึ่งกันและกันระหว่างหน่วยงาน และระดับความยากง่ายในการเข้าถึงของแต่ละหน่วยงานที่ไม่เท่ากันทำให้ประชาชนรู้สึกอยากลำบากในการใช้งานถึงแม้รัฐบาลมีความพยายามที่จะให้บริการแบบ One Stop Service ผ่านแอปเดียวอย่าง ทางรัฐ แล้วก็ตามแต่กลับไม่สามารถเข้าถึงได้ทุกบริการหรือบ้างบริการกลับเป็นเพียงแค่การเชื่อมต่อลิงค์เข้าสู่ระบบของอีกหน่วยงานเพียงเท่านั้นเอง ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหาที่คือการพยายามนำแอปพลิเคชันที่มีความซ้ำซ้อนออกไป และมุ่งพัฒนาการให้บริการแบบ One Stop Service โดยอาจจะอาศัยหน่วยงานเจ้าภาพในการพัฒนาเพียงหน่วยงานเดียวในการจัดทำขึ้นมา

4. ทักษะความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ ปัญหานี้เป็นปัญหาที่สำคัญไม่น้อยเลย เพราะบุคลากรภาครัฐเป็นผู้ใช้งานระบบอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ แม้ระบบจะทำงานได้ดีมากแค่ไหนหรือทำงานได้มีประโยชน์กับประชาชนมากแค่ไหนแต่หากผู้ที่ไม่สามารถดึงศักยภาพสูงสุดของระบบออกมาได้ก็ไร้ผล ดังนั้นหากหน่วยงานของรัฐมีบุคลากรที่มีทักษะ มีความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เพียงพอ และช่วยพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับบุคลากรอื่นๆ ในหน่วยงาน รวมทั้งบุคลากรมีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมองค์กร ยอมรับการเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรม มีการแบ่งปันข้อมูลสารสนเทศให้แก่กันแล้ว จะนำไปสู่ประโยชน์ในการปฏิบัติงานและการให้บริการประชาชน ทั้งนี้ เนื่องจากบุคลากรของหน่วยงานของรัฐ ถือได้ว่าเป็นผู้ปฏิบัติ หากขาดความรู้ความเข้าใจก็จะทำให้เกิดความล่าช้า และมีผลต่อความสำเร็จในทางปฏิบัติได้

5. ความเป็นระบบราชการของไทยทั้งภาษาความเป็นราชการและการทำงานแบบราชการ ภาษาความเป็นราชการนั้นส่งผลต่อการสื่อสารและสื่อความหมายให้ประชาชนเข้าใจเป็นอย่างมากเพราะการให้บริการบนระบบออนไลน์นั้นจะไม่มีเจ้าหน้าที่มาคอยดูแลหรือให้คำแนะนำดังนั้นหากภาษาที่ใช้มีความทางการหรือมีความเป็นภาษาราชการมากเกินไปประชาชนอาจสับสน ไม่เข้าใจและไม่มั่นใจที่จะทำธุรกรรมออนไลน์เพราะกลัวว่าหากทำผิดอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมาจากการกระทำที่ไม่แน่ใจของตนอาจทำให้ต้องเสียสิทธิหรือเสียประโยชน์บางอย่างได้จึงเลือกที่จะไปใช้บริการที่สำนักงานเอง และด้วยความเป็นราชการที่ไม่มีการ transfer ข้อมูลเป็นระบบดิจิทัลโดยข้อมูลยังคงเก็บเป็นแบบกระดาษนั่นเองทำให้ระบบข้อมูลของราชการนั้นล่าช้าและไม่เชื่อมโยงจึงต้องมีการขอข้อมูลใหม่อยู่เป็นประจำ โดยพบว่าแม้จะมีคำสั่งและกฎหมายห้ามขอสำเนาหลักฐานจากประชาชนตั้งแต่ปี 2559-2562 แล้วก็ตามแต่ก็ยังมีส่วนงานระดับจังหวัดกว่าร้อยละ 40 ที่ยังคง

ขอหลักฐานจากประชาชนอยู่ ดังนั้นการพยายามนำเข้าหรือแปลงข้อมูลจากกระดาษเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์จึงมีความสำคัญที่จะช่วยให้ข้อมูลนั้นสามารถอัพเดทได้ทันที่และยังสามารถบูรณาการข้อมูลร่วมกับหน่วยงานอื่นๆได้อีกด้วย นอกจากนี้เรื่องการปรับลดความเป็นราชการลงทั้งเรื่องการใช้ภาษาและการทำงานลงเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น

6. ความไม่ชัดเจนของนโยบายภาครัฐและกฎระเบียบ การมีนโยบายภาครัฐและความชัดเจนของกฎระเบียบที่รองรับ จะทำให้เกิดการกำหนดกรอบแนวทางการมาตรฐานในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ชัดเจนและนำไปสู่การแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ควรระบุความชัดเจนในการแบ่งปันข้อมูลสารสนเทศในระดับต่างๆ ภายในหน่วยงาน และระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้การบริการเป็นไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงต้องมีการกำหนดกรอบงบประมาณ กรอบด้านกฎหมาย และความปลอดภัยด้านข้อมูลสารสนเทศด้วย

5. แนวทางการผลักดันรัฐบาลไทยสู่รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

ตลอด 20 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลไทยมีความพยายามที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐและการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สร้างการมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับประชาชนและสร้างความโปร่งใสในการทำงาน ผ่านพัฒนาการมาตั้งแต่ปี 2546 จนถึงปัจจุบัน โดยการเลือกนำเอาระบบ E-Government มาใช้ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนและขยายจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นจนครอบคลุมทั่วทั้งประเทศและเน้นที่การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐและการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นแม้จะยังคงมีปัญหาในการพัฒนาสู่ E-Government ก็ตามแต่ก็สามารถที่แนวทางในการผลักดันรัฐบาลไทยสู่รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ได้ คือ

1. การสร้างการรับรู้ของประชาชนให้สามารถเข้าใจและเข้าถึงการให้บริการสาธารณะในรูปแบบออนไลน์ให้มากขึ้น
2. การสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการบริหารจัดการข้อมูลและความปลอดภัยของข้อมูลได้
3. การลดความซับซ้อนในการให้บริการผ่านแอปที่หลากหลายและแยกส่วนให้ครอบคลุม ครบจบอยู่ในที่เดียว
4. การพัฒนาองค์ความรู้และความสามารถของบุคลากรภาครัฐให้สามารถเท่าทันต่อเทคโนโลยี
5. การลดความเป็นราชการไทยลงทั้งในแง่ของการสื่อสารที่ต้องสื่อสารให้ง่ายลดภาษาราชการ และในแง่การทำงานที่ควรมีการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการบูรณาการข้อมูลร่วมกันกับหน่วยงานอื่นๆ และสุดท้ายคือ
6. การมีนโยบายและกฎระเบียบที่ชัดเจนเพื่อปูทางในการทำงานได้อย่างราบรื่นซึ่งการผลักดันไทยสู่รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐได้ง่าย และทั่วถึง มีความสะดวก รวดเร็ว มีข้อผิดพลาดน้อย และทุกภาคส่วนควรเล็งเห็นถึงความสำคัญการเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

รายการอ้างอิง

- ETDA. (2563). Government e-Service ยกระดับขีดความสามารถภาครัฐ เพื่อให้บริการประชาชน. สืบค้นจาก <https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/Digital-Service/The-Power-and-Development-of-Government-e-Services.aspx>
- Sarker, M. N., Wu, M., Liu, R., & Ma, C. (2018). Challenges and opportunities for information resource management for E-Governance in Bangladesh. สืบค้นจาก https://www.researchgate.net/publication/325998132_Challenges_and_Opportunities_for_Information_Resource_Management_for_E-Governance_in_Bangladesh

The World Bank. (2002). Electronic government and governance: Lessons for Argentina.

สืบค้นจาก <http://documents.worldbank.org/curated/en/527061468769894044/pdf/266390WPOE1Gov1gentina1Final1Report.pdf>Vol.15 No.2 July - December 2020INTHANINTHAKSIN JOURNAL 151

United Nations Public Administration Network. (2020). Electronic and mobile government.

สืบค้นจาก <https://publicadministration.un.org/publications/content/unpan.html>

เรวัต แสงสุริยงค์. (2560). บนเส้นทางการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในสังคมไทย: ยุทธการปฏิรูประบบราชการ.

สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/husojournal/article/view/76682/61613>

กิตติศักดิ์และธนพร. (2563). ตัวแปรพยากรณ์ของการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์: กรอบการวิจัยที่ถูกกำกับ.

สืบค้นจาก [https://so01.tci-thaijo.org/index.php/gjournal-](https://so01.tci-thaijo.org/index.php/gjournal-ksu/article/view/242507?fbclid=IwAR1w4y2Kw0nwgY1KQTKPIG3gJUvGsm5ZcDz_2JKjkMq5mplL3APxGN6-HqQ)

[ksu/article/view/242507?fbclid=IwAR1w4y2Kw0nwgY1KQTKPIG3gJUvGsm5ZcDz_2JKjkMq5mplL3APxGN6-HqQ](https://so01.tci-thaijo.org/index.php/gjournal-ksu/article/view/242507?fbclid=IwAR1w4y2Kw0nwgY1KQTKPIG3gJUvGsm5ZcDz_2JKjkMq5mplL3APxGN6-HqQ)

ทงศักดิ์ เหมือนเตย. (2563). รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ไทย : ความหมายที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาการ.

สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/HUSOTSU/article/view/246606/166914>

ศรีรัฐ โกวังศ์. (2551). รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government): บทสำรวจเบื้องต้น.

สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pajournal/article/view/22932>

ศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์. (2566). รัฐบาลไทยดิจิทัล ทำแล้ว-ทำอยู่-อย่าทำ (แบบเต็ม) ต่อ.

สืบค้นจาก https://www.the101.world/bureaucratic-digital-government/?fbclid=IwAR0zFaw765D0G_-DWM4uTfGlbD_koHHEGlQoZBTtMZvWNEkgVkgtaIW-N4

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2544). รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) สารานุกรม.

สืบค้นจาก [https://www.idd.go.th/Web_Govit/e_Government/e-](https://www.idd.go.th/Web_Govit/e_Government/e-Government.pdf)

[Government.pdf?fbclid=IwAR1ue7oDMmu1tFOrZqcx1yyXSAKL5dwfc8DQCFwTXUWIhFDZ7WjFHNDiD8](https://www.idd.go.th/Web_Govit/e_Government/e-Government.pdf)

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2566). รู้จักเรา. สืบค้นจาก <https://www.dga.or.th/about-us/>

สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์และคณะ. (2565). รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ : พลังแห่งการขับเคลื่อนการให้บริการสาธารณะของภาครัฐไทย.

สืบค้นจาก <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/article/view/1975/1310>

Proceeding Paper

Members' Opinions Towards the Management of the Community Welfare fund of Bang Phra Sub-District Administrative Organization, Amphoe Si Racha, Chon Buri Province.

Punyapa Boontanawong^{1*}, Pongsatean Luengalongkot²

¹ Public Administration Faculty of Political Science and Law, Burapha University, Chonburi 20131, Thailand; punyapa.boontanawong@gmail.com

² Public Administration Faculty of Political Science and Law, Burapha University, Chonburi 20131, Thailand; pongsate@hotmail.com

* Correspondence: punyapa.boontanawong@gmail.com

Abstract:

The objectives of the study "members' opinions towards the management of the community welfare fund of Bang Phra sub-district administrative organization, Amphoe Si Racha, Chonburi Province" were to study the members' opinions towards the management of the community welfare fund of Bang Phra sub-district administrative organization, Amphoe Si Racha, Chonburi Province and to compare the members' opinions towards the management of the community welfare fund of Bang Phra sub-district administrative organization, Amphoe Si Racha, Chonburi Province classified by gender, age, education level, occupation, income, and membership period. The samples were 212 people, and the data were analyzed with statistical methods including t-test, One-way ANOVA, and LSD (Least significant difference test).

The results of the level of members' opinions towards the management of the community welfare fund of Bang Phra sub-district administrative organization, Amphoe Si Racha, Chonburi Province, showed that the overall opinions of the members towards the management of the community welfare fund were at a high level. The inspection aspect received the first rank on the opinion level with a high level. The following aspects were the improvements and development aspect with a high level, the plan implementation aspect with a high level, and the planning aspect with a high level, respectively.

Referred to the hypothesis testing results in comparing members' opinions towards the management of the community welfare fund of Bang Phra sub-district administrative organization, Amphoe Si Racha, Chonburi Province, classified by personal information, it showed that members with the same gender, income, and work duration did not have different opinions towards the management of the community welfare fund. However, members of different ages, education levels, and occupations had significantly different opinions towards the management of the community welfare fund, with a statistical level of .05.

Keywords: Operations, Community Welfare Fund, Bang Phra Subdistrict Administrative Organization, Chonburi Province

Citation: Boontanawong, P., & Luengalongkot, P. (2023). Members' Opinions Towards the Management of the Community Welfare fund of Bang Phra Sub-District Administrative Organization, Amphoe Si Racha, Chon Buri Province., *Proceedings of the 7th PSPARN Academic Conference 2023*. Mahasarakham University, 93 – 105.

Published: September 15, 2023

1. บทนำ

สังคมไทยมีพื้นฐานวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลมาอย่างยาวนาน มีสวัสดิการแบบธรรมชาติที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเอื้ออาทรเคารพซึ่งกันและกันระหว่างคนกับคนและคนกับธรรมชาติ เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปบทบาทของชุมชนในการดูแลกันและกันก็ลดลง ปัจจุบันรัฐได้มีการจัดสวัสดิการให้กับประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สวัสดิการเบี้ยยังชีพให้กับ ผู้สูงอายุ การสร้างบ้านพักคนชรา ศูนย์สงเคราะห์เด็ก ตลอดจนการสงเคราะห์ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสในรูปแบบต่าง ๆ ดำเนินการโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอื่น ๆ ซึ่งเป็นสวัสดิการในลักษณะสงเคราะห์ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2563) ซึ่งการมีกองทุนสวัสดิการชุมชนเกิดขึ้นก็เป็นการสร้างระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลที่เริ่มจากการพึ่งพาตนเอง เป็นการสร้างการออมเพื่อการพัฒนาและช่วยเหลือผู้ที่ทุกข์ยากและผู้ด้อยโอกาสในชุมชนนั้น ๆ โดยกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พุทธศักราช 2546 มาตรา 24 เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พุทธศักราช 2546 การสนับสนุนจากกองทุนฯ โดยจะต้องมีลักษณะไม่ขัดกับนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคม โดยให้จ่ายเป็นเงินอุดหนุนโครงการด้านการจัดสวัสดิการสังคมที่มีผลต่อการป้องกัน การแก้ไข ปัญหา และการพัฒนาสังคม ที่มีการดำเนินงานมาแล้วโดยมีทุนอยู่บางส่วน หรือจ่ายให้แก่โครงการที่ริเริ่มใหม่ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุนตามความจำเป็น ปัจจุบันการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนได้มีการขยายผลไปทั่วประเทศและยกระดับเป็นโครงการตามนโยบายสังคมไม่ทอดทิ้งกันของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่สำคัญคือสวัสดิการชุมชนได้รับการรับรองให้เป็นสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ตามมาตรา 43 (4) การทำงานสวัสดิการชุมชนจึงเปลี่ยนจากการทำงานกันเองภายในชุมชนและสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มาทำงานร่วมกันกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน จึงทำให้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับมากขึ้น มีการเติบโตทั้งปริมาณของเงินทุนและจำนวนสมาชิก ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วม เกิดความสามัคคี สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในชุมชน โดยมีองค์กรชุมชนเป็นแกนหลักในการพัฒนา สร้างระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลของคนในชุมชนเป็นหลักประกันความมั่นคงของชีวิตบนหลักการ “ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี” โดยจัดสรรงบประมาณผ่านสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กองทุนสวัสดิการชุมชนได้เติบโตมั่นคง และขยายผลอย่างต่อเนื่องมีการจัดสวัสดิการชุมชนไปแล้วมากกว่า 15 ประเภท ตั้งแต่สวัสดิการพื้นฐาน และยกระดับเป็นการจัดสวัสดิการที่เป็นประโยชน์สาธารณะของชุมชนทางด้านต่าง ๆ ทั้งรูปแบบการใช้จ่ายและไม่ใช้เงิน (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2563) ทั้งนี้การบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนมีการจัดระบบการบริหารงานและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการจัดทำข้อบังคับ ระเบียบและหลักเกณฑ์ของกองทุนสวัสดิการชุมชน ผ่านความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนและมีประธานกองทุนลงนามในข้อบังคับและระเบียบให้เป็นปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอบางพระ จังหวัดชลบุรี ได้มีแนวคิดในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นมาโดยมีหลักสำคัญคือ สมาชิกกองทุนจะต้องสมทบเงินเข้ากองทุนวันละ 1 บาท ปีละ 365 บาท เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกในกองทุนรู้จักสมทบเงินเพื่อช่วยแบ่งปัน เพื่อนำเงินกองทุนมาช่วยเหลือสมาชิกในกองทุนยามจำเป็น เช่น กรณีเจ็บป่วย คลอดบุตร หรือเสียชีวิต ฯลฯ (กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2564) โดยสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้สมาชิกได้ทราบถึงการดำเนินกิจการงานของกองทุนสวัสดิการ แต่เนื่องจากความหลากหลายของสมาชิกทำให้มีความคิดเห็นที่ต่างกันและทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการดำเนินงาน เรื่องของระยะเวลาในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลทำให้การดำเนินโครงการยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรีต่อคุณภาพการดำเนินงาน ในประเด็นด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบ และด้านการปรับปรุงพัฒนาโดยผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะนำไปสู่แนวทางการในการนำข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไขส่งเสริมการ สนับสนุน และพัฒนา ส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนต่อไปได้

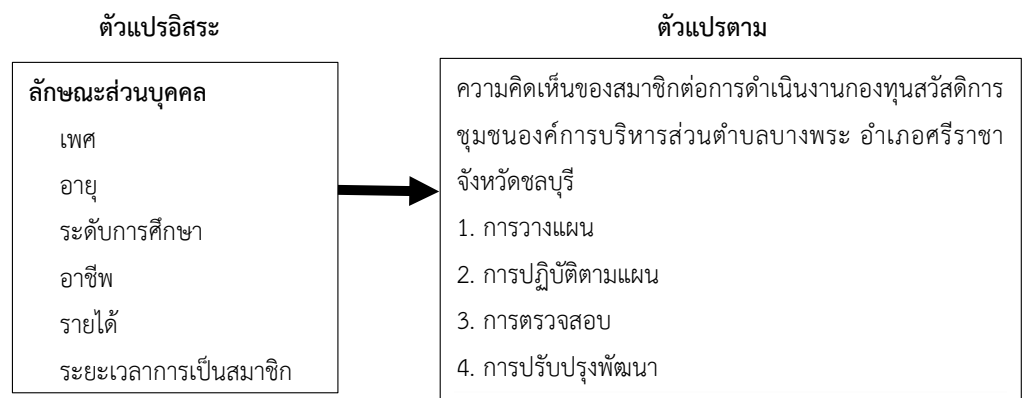
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการดำเนินการไปตามวงจรคุณภาพ PDCA (Deming cycle) ของเอ็ดเวิร์ด เดมมิ่ง (W.Edwards Deming) ที่พัฒนามาจากแนวคิดของวอลเทอร์ เอ ชิวฮาร์ต (Walter A. Shewhart) ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการดำเนินการนำมาประยุกต์ใช้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยตามบริบทของกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชาจังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัย ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย 4 ด้าน ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนา

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกในพื้นที่ตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ต่อการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยอ้างอิงตามวงจรคุณภาพ PDCA (Deming Cycle) ของเอ็ดเวิร์ด เดมมิ่ง (W.Edwards Deming) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการวางแผน (Plan) เป็นการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน การวางแผนจะต้องทำความเข้าใจกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เป็นเป้าหมายที่ต้องกำหนดให้เป็นไปตามนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจขององค์กรเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั่วทั้งองค์กร

2. ด้านการปฏิบัติ (Do) หลังจากกำหนดแผนแล้วก็ถึงเวลาที่จะลงมือทำการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ซึ่งก่อนที่จะปฏิบัติงานใด ๆ การปฏิบัติจะต้องดำเนินการไปตามแผน วิธีการ และขั้นตอน ที่ได้กำหนดไว้และจะต้องเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้ด้วยเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

3. ด้านการตรวจสอบ (Check) เป็นขั้นตอนการเพื่อประเมินผลว่ามีการปฏิบัติงานตามแผน หรือไม่มีปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการทำงานหรือไม่ เพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพของการดำเนินงานต่อไปในการตรวจสอบ

4. ด้านการปรับปรุง (Act) เป็นขั้นตอนการของการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากได้ทำการตรวจสอบแล้ว การปรับปรุงอาจเป็นการแก้ไขแบบเร่งด่วนเฉพาะหน้า หรือการค้นหาสาเหตุ ที่แท้จริงของปัญหา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำรอยเดิม การปรับปรุงอาจนำไปสู่การกำหนดมาตรฐานของวิธีการทำงานที่ต่างจากเดิมเมื่อมีการดำเนินงานตามวงจร PDCA ในรอบใหม่

สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก

2. ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การวางแผน, ด้านที่ 2 การปฏิบัติตามแผน, ด้านที่ 3 การตรวจสอบ, ด้านที่ 4 การปรับปรุงพัฒนา

4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้มีประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน 452 คน เพื่อใช้ในการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

5. วิธีการดำเนินงานวิจัย

ผู้ศึกษามุ่งศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยมีวิธีการ ค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้
6. เกณฑ์การแปลผล

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ สมาชิกกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน 495 คน (จากกองทุนสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2564)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ ยามาเน่ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05

จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 212 คน ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจะเป็นผู้ที่มีรายชื่ออยู่การเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยมีวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีจับฉลาก ในแต่ละกลุ่มตามจำนวนที่คำนวณได้

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยแบ่งแบบสอบถาม ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยมีลักษณะแบบสอบถามแบบเป็นเลือกตอบตามรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ ใน 2 ด้าน คือ ด้านการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน ด้านการจัดสวัสดิการพื้นฐาน (ที่สมาชิกพึงได้รับ) เป็นแบบสอบถามที่ให้เห็น ระดับความคิดเห็น มี 4 ระดับ (Rating scale) ได้แก่ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

สำหรับเกณฑ์กำหนดระดับความคิดเห็น ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

4	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
3	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 212 ชุด มีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับแบบสอบถามให้กับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้มีความเข้าใจตรงกันในเนื้อหาทั้งหมด

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามให้กับสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ และได้กำหนดวันเก็บแบบสอบถามหลังจากที่แจกแบบสอบถามภายใน 1 สัปดาห์

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ทั้งจำนวนของ แบบสอบถามและข้อมูลในการกรอกแบบสอบถามของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้วิธีการประมวลผลค่าทางสถิติ ในการวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกใช้การวิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

2. วิเคราะห์ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยใช้วิธีการวิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

3. วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลใช้ค่าสถิติ t-test ในการเปรียบเทียบความแตกต่างที่มีตัวแปร 2 ตัวแปร และ One-way ANOVA ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป และทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ LSD (Least significant difference test) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

5.5 เกณฑ์การแปลผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงกว้างของอัตราภาคขั้น} &= \text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด} / \text{จำนวนระดับที่ต้องการ} \\ &= \text{"4-1"} / \text{"4"} \\ &= 0.75 \end{aligned}$$

ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย 3.26-4.00 หมายความว่า การดำเนินงานดีมากที่สุด
2. ค่าเฉลี่ย 2.51-3.25 หมายความว่า การดำเนินงานดีมาก
3. ค่าเฉลี่ย 1.76-2.50 หมายความว่า การดำเนินงานดีน้อย
4. ค่าเฉลี่ย 1.00-1.75 หมายความว่า การดำเนินงานดีน้อยที่สุด

6. ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี” มีวัตถุประสงค์ประการแรกเพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ ต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ประการสองเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผู้ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก

จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.64 มีอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.38 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 42.45 มีอาชีพผู้ใช้แรงงาน/รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 42.45 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 9,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 69.34 และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ 1-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.43

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้านการวางแผน	ระดับความคิดเห็น				$\bar{X}$	SD	แปลความ	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
1. เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนของกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ อย่างสม่ำเสมอ	27 (12.74)	150 (70.75)	35 (16.51)	0 (0)	2.96	0.54	มาก	2
2. เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบหลักเกณฑ์การดำเนินงานที่ชัดเจน	31 (14.62)	141 (66.51)	40 (18.87)	0 (0)	2.96	0.58	มาก	3
3. สมาชิกมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานของกองทุนฯ อย่างสม่ำเสมอ	29 (13.68)	144 (67.92)	39 (18.40)	0 (0)	2.95	0.57	มาก	4
4. มีการกำหนดวัตถุประสงค์กฎระเบียบหลักเกณฑ์และข้อระเบียบของกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ ที่ชัดเจนก่อนการดำเนินงาน	35 (16.51)	137 (64.62)	40 (18.87)	0 (0)	2.98	0.60	มาก	1
ภาพรวม					2.96	0.53	มาก	

ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ในด้านการตรวจสอบ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.29$, $SD = 0.40$) เป็นอันดับแรก รองลงมาในด้านการปรับปรุงและพัฒนา มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.26$, $SD = 0.44$) ในด้านการปฏิบัติตามแผน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.19$, $SD = 0.49$) และด้านสุดท้ายในด้านการวางแผน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.96$, $SD = 0.53$)

7. อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ผลการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า โดยภาพรวมเรื่องความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับภิญโญ มาตย์เมือง (2554) ศึกษาเรื่องการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่าเรื่องการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ไพฑูริย์ คุ่มคง (2557) บทคัดย่อ ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบล นายายอาม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลนายายอาม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการวางแผน ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งในความเห็นของผู้ทำวิจัยอาจกล่าวได้ว่า คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ มีการร่วมกันประชุมวางแผน กำหนดเป้าหมาย เนื้อหาและรูปแบบวิธีการดำเนินโครงการ โดยมีแผนในการเพิ่มจำนวนของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ ให้ครอบคลุมทุกช่วงวัย มีการปรับรูปแบบการจ่ายสวัสดิการกองทุนให้มากขึ้น รวมไปถึงแผนพัฒนาสมาชิก มีการประสานดำเนินงานกับหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้การวัดระดับความคิดเห็นได้ผลออกมาในระดับมาก

1.2 ด้านการปฏิบัติตามแผน ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านการปฏิบัติตามแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งในความเห็นของผู้ทำวิจัยอาจกล่าวได้ว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนฯ มีการจัดการประชุมคณะกรรมการกองทุนและสมาชิก (ประชุมประจำปี) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นพูดคุยกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก สมาชิกสามารถปรึกษาปัญหาหารวมไปถึงบอกความต้องการของสมาชิกได้ มีการจัดฝึกอบรมอาชีพ เช่น การทำน้ำยาล้างจาน การทำเสียมด้อมให้กับสมาชิก และมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและการดำเนินงานในที่ประชุมให้สมาชิกได้ทราบผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น **Line Facebook** ของกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ หรือประชาสัมพันธ์ผ่านคณะกรรมการไปยังแต่ละหมู่บ้าน จึงทำให้การวัดระดับความคิดเห็นได้ผลออกมาในระดับมาก

1.3 ด้านการตรวจสอบ ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านการตรวจสอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งในความเห็นของผู้ทำวิจัยอาจกล่าวได้ว่า คณะกรรมการการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ ปฏิบัติงานจนเป็นที่ยอมรับของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ โดยมีการติดตามและคอยช่วยเหลือสมาชิกเมื่อเกิดความเดือดร้อนเสมอ สมาชิกได้รับผลประโยชน์ที่เหมาะสม มีอาชีพจากการอบรมอาชีพสามารถสร้างรายได้ให้กับตนเอง รวมไปถึงสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนได้เสมอ จึงทำให้การวัดระดับความคิดเห็นได้ผลออกมาในระดับมาก

1.4 ด้านการปรับปรุงและพัฒนา ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านการปรับปรุงและพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งในความเห็นของผู้ทำวิจัยอาจกล่าวได้ว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนฯ ได้นำข้อเสนอแนะของสมาชิกมาเพิ่มเติมปรับปรุง ได้แก่การเพิ่มเติมสวัสดิการให้แก่สมาชิก 1. สวัสดิการงานศพ เมื่อสมาชิกกองทุน

เสียชีวิต กองทุนมอบพวงหรีดเคารพศพ จำนวน 1 พวง หรือเป็นเจ้าของภาพงานศพ ให้กับผู้ที่เป็สมาชิกครบ 6 เดือนขึ้นไป 2. สวัสดิการด้านสนับสนุนงานประเพณีและวัฒนธรรมในชุมชน เช่น สมาชิกอุปสมบทกองทุนมอบเงินทำบุญ 500 บาท (1 ครั้ง/คน) มีการทำกิจกรรมร่วมกับองค์กร หน่วยงานอื่น ๆ เช่น การร่วมกิจกรรมประเพณีวันสงกรานต์, ประเพณีแห่พายม, กิจกรรมงานวันสำคัญทางพุทธศาสนาต่าง ๆ 3. สวัสดิการทางด้านสาธารณสุขประโยชน์ คือ การสนับสนุนกิจกรรมสาธารณสุขประโยชน์ในพื้นที่ เช่น การร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน การซ่อมแซมอาคารสาธารณะ กิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดบริเวณสถานที่สาธารณะ กิจกรรมปลูกป่า ปล่อยปลาร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ การมอบของให้กับผู้ด้อยโอกาสตามสมควร เพื่อพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จึงทำให้การวัดระดับความคิดเห็นได้ผลออกมาในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

2.1 ปัจจัยด้านเพศ สมาชิกที่มีเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิรณา มาตย์เมือง (2554) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนเปรียบเทียบการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน ตามความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน จำแนกตามเพศ พบว่า การดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งในความคิดเห็นของผู้ทำวิจัยจากกล่าวได้ว่า สมาชิกที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระไม่แตกต่างกัน เนื่องจากปัจจุบันเพศชายและเพศหญิงมีความเสมอภาคทางเพศ หรือความเท่าเทียมระหว่างเพศ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนแต่ละเพศมีอิสระทางความคิด ดังนั้น สมาชิกที่มีเพศต่างกันจึงมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระไม่แตกต่างกัน

2.2 ปัจจัยด้านอายุ สมาชิกที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณวิภา สุวรรณชุมภู (2557) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษาการจัดการการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า สมาชิกที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งในความคิดเห็นของผู้ทำวิจัยจากกล่าวได้ว่า สมาชิกที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ แตกต่างกัน เนื่องจากเราสามารถแบ่งช่วงวัยของมนุษย์ได้เป็นช่วง ๆ เช่น วัยทารก วัยก่อนเรียน วัยเรียน วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ วัยสูงอายุหรือวัยชรา ซึ่งส่วนใหญ่วัยสูงอายุมีค่านึงถึงผลประโยชน์ของการได้เป็นสมาชิกกองทุนมากกว่าวัยอื่น ๆ เพราะเป็นวัยที่มีโรคร้ายไข้เจ็บค่อนข้างมาก ดังนั้น สมาชิกที่มีอายุต่างกันจึงมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระแตกต่างกัน

2.3 ปัจจัยด้านระดับการศึกษา สมาชิกที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณวิภา สุวรรณชุมภู (2557) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษาการจัดการการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน เทศบาลตำบลบางพระ อำเภอ ศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า สมาชิกที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05ซึ่งในความคิดเห็นของผู้ทำวิจัยอาจกล่าวได้ว่า สมาชิกที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ แตกต่างกัน เนื่องจาก ระบบการศึกษาในอดีตจนถึงปัจจุบันมีปัญหา การศึกษาไม่กว้างขวาง ไม่ทั่วถึงเกิดความเหลื่อมล้ำในโอกาสการเข้ารับการศึกษา ทำให้มีข้อจำกัดทางความคิด ดังนั้น สมาชิกที่มีระดับการศึกษาต่างกันจึงมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ แตกต่างกัน

2.4 ปัจจัยด้านอาชีพ สมาชิกที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณวิภา สุวรรณชุมภู (2557) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษาการจัดการการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน เทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า สมาชิกที่มีอาชีพแตกต่างกัน ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งในความคิดเห็นของผู้ทำวิจัยอาจกล่าวได้ว่า สมาชิกที่มีอาชีพที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ แตกต่างกัน เนื่องจาก อาชีพแต่ละอาชีพมีการทำงานที่แตกต่างกันอาจมีผลสอดคล้องมาจากเรื่องของการศึกษาด้วย เช่น การทำงานโดยใช้แรงงาน กับการทำงานราชการทำงานในสำนักงาน ดังนั้น สิ่งเหล่านี้อาจทำให้สมาชิกที่มีอาชีพต่างกันจึงมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ แตกต่างกัน

2.5 ปัจจัยด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน สมาชิกที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งในความคิดเห็นของผู้ทำวิจัยอาจกล่าวได้ว่า สมาชิกที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก ระบบเศรษฐกิจในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ สมาชิกส่วนใหญ่ทำการเกษตร ประมาณ 9,048 ไร่ โดยมีประเภทของเกษตรกรคือ ทำนา ทำสวน และทำไร่ รายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น สภาพภูมิอากาศ ราคาสินค้าทางการเกษตร ดังนั้น สมาชิกที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันจึงมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ ไม่แตกต่างกัน

2.6 ปัจจัยด้านระยะเวลาการเป็นสมาชิก สมาชิกที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่ต่างกันมีความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิรณา มาตย์เมือง (2554) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน เปรียบเทียบการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน ตามความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก พบว่า การดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งในความคิดเห็นของผู้ทำวิจัยอาจกล่าวได้ว่า สมาชิกที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ มีระยะเวลาในการดำเนินงานไม่ถึงปี ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เพิ่งสมัครเข้ามาไม่ได้มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่นาน ดังนั้น สิ่งเหล่านี้อาจทำให้สมาชิกที่มีอาชีพต่างกันจึงมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ ไม่แตกต่างกัน

8. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการศึกษาวิจัยผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยพบว่า ด้านการวางแผน และด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยในระดับที่น้อยกว่าด้านอื่น ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบจากการศึกษา มาจัดทำข้อเสนอแนะบางประเด็น ดังนี้

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดนโยบายให้ความสำคัญเชื่อมโยงบูรณาการชุมชนกับส่วนราชการ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กองทุนสวัสดิการชุมชนฯ มีความเข้มแข็ง โดยมีหน่วยงานคอยดูแลให้คำแนะนำมีการติดตามผลการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนฯ

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำแผนพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนยกระดับสู่สวัสดิการชุมชนแบบครบวงจร หรือ สนับสนุนงบประมาณให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้กองทุนสวัสดิการชุมชนมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและมีประโยชน์สูงสุด

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. คณะกรรมการควรมีการประชุมปรึกษาหารือ การดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ จัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิกกับคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ

2. ควรทบทวนกฎระเบียบ หลักเกณฑ์การดำเนินงานของกองทุน เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพการทำงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ อย่างต่อเนื่อง

3. เน้นการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผลการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ ให้สมาชิกได้รับทราบอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

4. กองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ ควรจัดหาแหล่งเงินทุนเพิ่มเติม นอกเหนือจากการเก็บเงินออมจากสมาชิกรายเดือน เดือนละ 30 บาท รายปี ปีละ 365 บาท เช่น การจัดทำผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปจำหน่ายนำเงินเข้าสู่กองทุนสวัสดิการชุมชนฯ

5. เพิ่มเติมสวัสดิการของสมาชิกให้ครอบคลุมในทุกด้านมากขึ้น เช่น สวัสดิการกู้ยืมเพื่อการยังชีพ รวมไปถึงการพิจารณาวงเงินในการจัดสวัสดิการเพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ

8.3 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษา

2. ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

3. ควรมีการศึกษาปัญหาและความต้องการของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

8.4 ข้อเสนอแนะเพื่อวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยเชิงนโยบายการจัดสวัสดิการชุมชน เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมกับการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ

2. ในการศึกษาควรศึกษาความต้องการของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปพัฒนาปรับปรุงหลักเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ รวมไปถึงการกำหนดสิทธิของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ ให้ครอบคลุมทุกเพศทุกวัยให้มีความหลากหลาย

รายการอ้างอิง

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, ก. (2564). แผนพัฒนากองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (พ.ศ. 2562 – 2566) (ฉบับปรับปรุง ปี 2564) และแผนปฏิบัติการประจำปีบัญชี 2564. ม.ป.ท.

กิริณา มาตย์เมือง. (2554). การดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาถ่อน อำเภอธาดูปนง จังหวัดนครพนมตามความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนบุญสวัสดิการชุมชน [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พรรณวิภา สุวรรณชุมชน. (2557). การดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี [ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ไพฑูริย์ คุ่มคง. ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลนายายอาม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2563). คู่มือการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน ปีงบประมาณ 2563. ม.ป.ท.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2552). คู่มือการดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน. กรุงเทพฯ.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2563). “ระบบสวัสดิการชุมชน” รากฐานสู่สวัสดิการสังคมไทยอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ.:

Proceeding Paper

Motivation to Volunteer for Social Development and Human Security Bangkok Dusit District Case Study

Kamonwan Maneewong¹, Chanathip Wangworawong^{2*}, Patchanee Tuleh³, Chonthicha Maliprom⁴,
Siriluk Maselaemae⁵, and Kasmeeera Nijah⁶

¹ Public Administration department, Faculty of management science, Princess of Naradhiwas University; amaoon2210@gmail.com

² Public Administration department, Faculty of management science, Princess of Naradhiwas University; madamname.21@gmail.com

³⁻⁶ Public Administration department, Faculty of management science, Princess of Naradhiwas University.

* Correspondence: madamname.21@gmail.com

Abstract:

The objectives of this research were to study the motivations for volunteering for Social Development and Human Security and to study the approaches to promote and develop volunteers for Social Development and Human Security. Bangkok Dusit District Case Study The sample group was 15 social development and human security volunteers in Dusit District by purposive selection. It is qualitative research using a semi-structured interview for data collection, analysis, and descriptive discussion of the results.

The results showed that Motivation to volunteer for social development and human security There are factors that want to help with the problems of the community. quality of life and social development networks which the mission of the volunteers is beneficial and have the opportunity to elevate the social status of those suffering from social problems to a higher level as for the guidelines for promoting the development of volunteers for social development and human security is to adjust the vision of personnel. To stimulate the determination to achieve the goals. Efficiency and effectiveness in operations for the readiness for the roles and responsibilities of the Social Development and Human Security Volunteers in making contributions to the society voluntarily.

Keywords: motivation Social Development and Human Security Volunteers

Citation: Maneewong, K., Wangworawong, C., Tule, C., Maliprom, C., Maselaemae, S., & Nijah, K.. (2023). Motivation to Volunteer for Social Development and Human Security Bangkok Dusit District Case Study, *Proceedings of the 7th PSPARN Academic Conference 2023*. Mahasarakham University, 106 – 113.

Published: September 15, 2023

Proceeding Paper

แรงจูงใจในการเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาเขตดุสิต

กมลวรรณ มณีวงศ์¹, ชนาธิป หวังวรวิทย์^{2*}, พชณี ตูเล๊ะ³, ชลธิชา มะลิพรม⁴, ศิริลักษณ์ มะสือแลแม⁵, กัสมีรา นิจี⁶

¹ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธานุสรณ์ จังหวัดนครราชสีมา 96000; amaoon2210@gmail.com

² สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธานุสรณ์ จังหวัดนครราชสีมา 96000; madamname.21@gmail.com

³⁻⁶ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธานุสรณ์ จังหวัดนครราชสีมา 96000.

* Correspondence: madamname.21@gmail.com

บทคัดย่อ:

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาเขตดุสิต กลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เขตดุสิต จำนวน 15 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และอภิปรายผลข้อมูลเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีปัจจัยที่ต้องการเข้าไปช่วยเหลือด้านสภาพปัญหาของชุมชน ด้านคุณภาพชีวิต และด้านเครือข่ายการพัฒนาสังคม ซึ่งภารกิจของอาสาสมัครเป็นประโยชน์ และมีโอกาสในการยกระดับสถานภาพทางสังคมของผู้ประสบปัญหาทางสังคมให้สูงขึ้น ส่วนแนวทางการส่งเสริมพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คือ ต้องปรับวิสัยทัศน์บุคลากร เพื่อกระตุ้นให้มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน สำหรับความพร้อมต่อบทบาทหน้าที่อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการทำประโยชน์เพื่อสังคมด้วยความสมัครใจ

คำสำคัญ: แรงจูงใจ, อาสาสมัครพัฒนาสังคม, และความมั่นคงของมนุษย์

การอ้างอิง: กมลวรรณ มณีวงศ์, ชนาธิป หวังวรวิทย์, พชณี ตูเล๊ะ, ชลธิชา มะลิพรม, ศิริลักษณ์ มะสือแลแม และ กัสมีรา นิจี. (2566). แรงจูงใจในการเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาเขตดุสิต. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, หน้า 106 – 113.

วันที่เผยแพร่: 15 กันยายน 2566

1. บทนำ

อาสาสมัครเป็นบุคคลที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์ให้ประชาชนและสังคมด้วยความเต็มใจรวมถึงช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนาสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน อาสาสมัครเกิดจากสิ่งเร้าภายในบุคคล และจิตที่พร้อมจะให้หรือเสียสละเวลา แรงกาย และสติปัญญาในการเข้ามาเป็นอาสาสมัคร ซึ่งอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ใช้ชื่อย่อว่า “อพม.” มีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า “Social Development and Human Security Volunteer” ชื่อย่อภาษาอังกฤษ “SDHSV” หมายความว่า บุคคลที่สมัครใจเพื่อเข้าช่วยเหลือการดำเนินงานตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และผ่านการอบรมตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่คณะกรรมการส่งเสริมงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนดโดยมีกองกิจการอาสาสมัครและภาคประชาสังคมเป็นผู้ดูแลอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) (ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564)

ปัจจุบัน อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ในกรุงเทพมหานครมีทั้งหมด 50 เขต การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่เขตดุสิตเป็นกรณีศึกษาเขตดุสิตมีพื้นที่แบ่งออกเป็น 5 แขวง โดยอยู่ในกลุ่มเขตกรุงเทพมหานคร มีสภาพพื้นที่ประกอบไปด้วยแหล่งการค้าแหล่งที่อยู่อาศัยหนาแน่น รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่หน่วยงานราชการ สถานศึกษา ทำให้บริเวณเขตดุสิตมีความหนาแน่นของประชากรและพื้นที่ จึงต้องมีการดำเนินงานแบบบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต อีกทั้งยังมีอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เขตดุสิตมีจำนวน 39 คน โดยมีคณะกรรมการบริหารศูนย์ประสานงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) กรุงเทพมหานคร เขตดุสิตจำนวน 7 คน เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการดูแลประสานงานอาสาสมัครในพื้นที่ แม้ว่าจะมีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนเร่งดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหาซึ่งไม่สามารถบรรลุในทางปฏิบัติได้เท่าที่ควร อนึ่ง เป็นผลมาจากความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการขาดจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องแก้ไข รวมทั้งไม่สามารถเข้าถึงแหล่งการให้บริการและการช่วยเหลือของหน่วยงานต่าง ๆ ด้วยเหตุ ดังกล่าว กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานโดยมีอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ในการปฏิบัตินโยบายของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงในการค้นหา ชี้เป้า เฝ้าระวังสำรวจข้อมูล เสนอรายชื่อผู้ประสบปัญหาทางสังคม ให้กับหน่วยงานในการส่งเสริม พัฒนา และจัดสวัสดิการต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจทำการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ซึ่งเป็นบุคคลที่สมัครใจเพื่อเข้าช่วยเหลือ การดำเนินงานตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เพื่อใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนางานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในระดับภูมิภาคต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการเข้ามาเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- 2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

3. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตในการศึกษาแรงจูงใจในการเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาเขตดุสิต ดังนี้

3.1 ขอบเขตในการศึกษาด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแรงจูงใจในการเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ที่เข้ามาช่วยเหลือการดำเนินงานตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตลอดจนศึกษาแนวทางการส่งเสริมในการพัฒนางานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.)

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เขตดุสิต จำนวน 39 คน

3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2565 ถึงมีนาคม 2566 รวมระยะเวลา 4 เดือน

4. วิธีการวิจัย

4.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

- การศึกษาค้นคว้าจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แรงจูงใจ การดำเนินงานตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และแนวทางการส่งเสริมพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เขตดุสิต โดยใช้วิธีกำหนดแบบเจาะจง จำนวน 15 คน

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือเชิงคุณภาพ ใช้สัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยประเด็นคำถาม ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป
2. แรงจูงใจในการเข้ามาเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
3. การเข้ามาเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.)
4. ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.)
5. ปัญหา/อุปสรรคของการเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.)
6. แนวทางการส่งเสริมพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
7. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการทบทวนวรรณกรรมร่วมกับการสัมภาษณ์ นำไปสู่การเรียบเรียงข้อมูล สรุปการวิเคราะห์ข้อมูล และเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

5. ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาเขตดุสิต สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. แรงจูงใจในการเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) พบว่า ปัจจุบันสภาพปัญหาทางสังคมเป็นสภาวะที่มีผลกระทบต่อประชาชน โดยเฉพาะปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข ซึ่งจิตใจ หรือความรู้สึกนึกคิดเป็นแรงจูงใจในการเข้ามาเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ที่มีความตั้งใจในการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือสังคมโดยการชี้เป้า เฝ้าระวัง และให้คำแนะนำปรึกษาทางสังคมประสานการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาและพบปะ พูดคุย เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการสร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาสังคม สามารถแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ในการพัฒนาตนเองด้วยกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมตลอดจนให้ความรู้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ และดูแลสภาพจิตใจกลุ่มเปราะบางของคนในชุมชน ทั้งนี้ การเยียวยาผู้ประสบปัญหาตามสโลแกนอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เขตดุสิต กล่าวว่า อาสาด้วยใจ ทำแล้วปลอดภัย คนไทยเป็นสุข

2. การเข้ามาเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) พบว่า ชุมชนควรมีแกนนำในการประสานงาน ติดต่อกัน เพื่อป้องกันแก้ไขและฟื้นฟูคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ประสบปัญหาทางสังคมได้ทั่วถึงและรู้สึก รู้จริง ในความต้องการและข้อจำกัดความสามารถต่อการดำรงชีวิต ซึ่งความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อม บ่งบอกถึงสภาวะทางสังคม เศรษฐกิจของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง โดยแกนนำเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมต่อการบริหารจัดการในการปฏิบัติงานอย่างบูรณาการ รวมถึงการดำเนินงานต้องมีความคิดสร้างสรรค์ เช่น ช่องว่างระหว่างกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางกับหน่วยงานภาครัฐต้องมีความเชื่อมโยงกันคือ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ในการประสานงานและอำนวยความสะดวก ในการดำเนินงานให้หน่วยงานภาครัฐ และส่งเสริมการจัดสวัสดิการทุกระดับ

3. ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จากประโยคดังกล่าว คำว่าความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า ความหมายของความมั่นคงของมนุษย์ คือ คุณภาพชีวิต 5 มิติ ดังนี้

- สุขภาพประชาชนต้องได้รับสิทธิสวัสดิการภาครัฐตามที่กำหนด
- สิ่งแวดล้อมต้องมีความเป็นระเบียบ และเกิดความสะอาดสบายในการดำเนินชีวิต
- เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ของประชาชน จำเป็นต้องมีการยกระดับคุณภาพชีวิต
- สังคม ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในการอยู่ร่วมกัน
- การเข้าถึงสวัสดิการภาครัฐ การได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึงและใช้ประโยชน์ในสิทธิของตน

ทั้งนี้กลุ่มเป้าหมายได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในทางเดียวกัน คือ ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) คือ การผลักดันคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางให้บรรลุตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) โดยการค้นหา ชี้เป้า เฝ้าระวังสำรวจข้อมูล และเสนอรายชื่อบุคคลผู้ประสบปัญหาทางสังคมให้กับหน่วยงาน เพื่อขอรับการช่วยเหลือจากกระทรวง และนำไปสู่การปฏิบัติหน้าที่ในชุมชน รวมถึงให้คำแนะนำปรึกษาผู้ประสบปัญหาทางสังคมอย่างกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง รวมถึงประสาน และสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาสังคม โดยสอดคล้องกับสถานการณ์ของพื้นที่นั้น ๆ เช่น โครงการส่งเสริมให้ความรู้เรื่อง สิทธิแก่ผู้ด้อยโอกาส และพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้ยากจนในพื้นที่

4. ปัญหา/อุปสรรคของการเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) พบว่าการดำเนินงานล่าช้า องค์กรความรู้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ไม่เท่ากัน ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไม่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติงาน และประชาชนไม่เรียกร้องสิทธิตนเอง โดยวิธีการแก้ไขปัญหา คือ การนำแนวทางการดำเนินงานให้มีความกระตือรือร้น เพื่อช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง โดยการประสานงานในการเยียวยาเบื้องต้น รวมถึงร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ระดมความคิดในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานให้เหมาะสมต่อบริบทนั้น ๆ และการให้ความรู้ในเรื่องสิทธิสวัสดิการภาครัฐให้กับประชาชน เพื่อใช้ประโยชน์ในการรับตามสิทธิที่รัฐกำหนด ก่อให้เกิดการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยเฉพาะกระบวนการสื่อสารในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

5. แนวทางในการพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) พบว่า การพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) โดยการปรับวิสัยทัศน์ของบุคลากร ทั้งนี้กลุ่มเป้าหมายเห็นเป็นแนวเดียวกันว่าให้มีความก้าวหน้า และบูรณาการเพราะองค์ความรู้มีความสำคัญต่อการดำเนินงานในการเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ โดยเน้นคุณภาพเป็นหลัก เพื่อสร้างศักยภาพของบุคลากร และการถ่ายทอดข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคมได้อย่างถูกต้อง รวมถึงให้ความสำคัญกับอาสาสมัครพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เช่น ค่าตอบแทน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) อย่างมีประสิทธิภาพรวมถึงกลไกการดำเนินงานของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต้องเป็นระบบ เพื่อความสมดุลในการดำเนินงานระหว่างอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

6. อภิปรายผล

การศึกษาวิจัย เรื่อง แรงจูงใจในการเป็นอาสาสมัครนำสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาเขตดุสิต สามารถนำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอภิปรายผลตามกรอบประเด็นในการวิจัยดังนี้

1. แรงจูงใจในการเข้ามาเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) พบว่าปัจจุบันสภาพปัญหาทางสังคมเป็นสถานะที่มีผลกระทบต่อประชาชน โดยเฉพาะปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข ซึ่งจิตใจ หรือความรู้สึกนึกคิดเป็นแรงจูงใจในการเข้ามาเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ที่มีความตั้งใจในการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยการชี้เป้า ฝึกระวัง และให้คำแนะนำปรึกษาทางสังคมประสานการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหา และพบปะ พูดคุย เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการสร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาสังคม สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการพัฒนาตนเองด้วยกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมตลอดจนให้ความรู้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ และดูแลสภาพจิตใจกลุ่มเปราะบางของคนในชุมชนในการเยียวยาผู้ประสบปัญหาตามสโลแกนอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เขตดุสิต กล่าวว่า อาสาด้วยใจ ทำแล้วปลอดภัย คนไทยเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจของศิริพร จันทศรี (2550) กล่าวว่า แรงจูงใจ หมายถึง ปัจจัยหรือสิ่งต่าง ๆ ที่มากระตุ้น หรือชักนำให้บุคคลแสดงพฤติกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งที่ตนเองต้องการ ซึ่งแรงจูงใจจะมีทั้ง แรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอก บุคคลที่มีแรงจูงใจภายในจะมีความสุขในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เพราะมีความพึงพอใจในตนเอง โดยไม่ได้หวังรางวัลหรือคำชม ส่วนบุคคลที่มีแรงจูงใจภายนอกจะทำอะไรต้องได้รับการยอมรับจากผู้อื่น โดยหวังรางวัล หรือผลตอบแทน

2. แนวทางในการพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) พบว่า การพัฒนาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) โดยการปรับวิสัยทัศน์ของบุคลากร ให้มีความก้าวหน้า และบูรณาการ เพราะองค์ความรู้มีความสำคัญต่อการดำเนินงานในการเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ โดยเน้นคุณภาพเป็นหลัก เพื่อสร้างศักยภาพของบุคลากร และการถ่ายทอดข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคมได้อย่างถูกต้อง รวมถึงให้ความสำคัญกับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เช่น ค่าตอบแทนเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงกลไกการดำเนินงานของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต้องเป็นระบบ เพื่อความสมดุลในการดำเนินงานระหว่างอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนางนุช จิตตะเสโณ (2561) ได้ศึกษาเรื่องอาสาสมัครกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต: กรณีศึกษาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา การศึกษาพบว่า

(1) อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา เป็นกลไกการขับเคลื่อนงานด้านสังคม โดยการค้นหากลุ่มเป้าหมายและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคมในพื้นที่การประสานงานกับเครือข่ายในระดับชุมชน/นอกชุมชน และเชื่อมโยงการทำงานระหว่างภาครัฐกับท้องถิ่น

(2) การปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านชี้เป้า เฝ้าระวังด้านเชื่อมกลุ่มเดิมเสริมสร้างกลุ่มใหม่ และด้านร่วมใจทำแผนชุมชน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายในทางที่ดีขึ้นใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจและอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

(3) มีแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา ได้แก่

- (3.1) การกำหนดแนวทางการทำงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ชัดเจน
- (3.2) การอบรมเพื่อเพิ่มทักษะให้กับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- (3.3) การสนับสนุนเครื่องมือและงบประมาณในการปฏิบัติงาน
- (3.4) การสร้างการยอมรับและความร่วมมือในการปฏิบัติงานให้กับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ควรพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานด้านสังคมให้สอดคล้องระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

7.2 ควรส่งเสริมและสนับสนุนค่าตอบแทนที่เพิ่มขึ้น เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.)

รายการอ้างอิง

คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ. (2564). ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. ค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565, จาก :

<https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/581543>.

ชุติมา มิ่งมั่นคง. (2557). การศึกษาแรงจูงใจในการเป็นอาสาสมัคร : กรณีศึกษาโรงเรียนคนตาบอด.

การค้นคว้าอิสระหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการตลาด, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- นงนุช จิตตะเสถียร. (2561). อาสาสมัครกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต : กรณีศึกษาอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พรรณธิดา เอี่ยมสิริปริดา, อัจศรา ประเสริฐสิน และนริศรา พึ่งโพธิ์ สภ. (2561). แนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาแรงจูงใจอาสาเพื่อส่งเสริมการเป็นพลเมืองใส่ใจสังคม. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์.
- พิเชษฐ์ ศรีพลึง. (2563). มุมเหตุจูงใจในการเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดีเด่นพิเศษ กรมพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : กรณีศึกษา จังหวัดปทุมธานี. นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริพร จันทศรี. (2550). การศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนแตกต่างกัน. หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Proceeding Paper

Participation in Community-Based Tourism Development of Pak Phun Municipality

Onpreeya Prasomkit¹, Warinya Pratheep Na Thalang², Krittima Thongvila³, Kamonlux Saetun⁴,

Pholteb Thongpach^{5*}, Krittiya Anuwong⁶, Saneh Juito⁷, Surin Maisrikrod⁸

¹ Political Science and Public Administration, Walailak University, Nakhon Si Thammarat, 80160; onpreeya0660@gmail.com

² Political Science and Public Administration, Walailak University, Nakhon Si Thammarat, 80160; warinyapratheepnathalang3261@gmail.com

³ Political Science and Public Administration, Walailak University, Nakhon Si Thammarat, 80160; Krittima181144@gmail.com

⁴ Political Science and Public Administration, Walailak University, Nakhon Si Thammarat, 80160; Kamonlux.sa@mail.wu.ac.th

⁵ Political Science and Public Administration, Walailak University, Nakhon Si Thammarat, 80160; Pholteb.th@mail.wu.ac.th

⁶ Political Science and Public Administration, Walailak University, Nakhon Si Thammarat, 80160; krittiya.an@wu.ac.th

⁷ Political Science and Public Administration, Walailak University, Nakhon Si Thammarat, 80160;

⁸ Political Science and Public Administration, Walailak University, Nakhon Si Thammarat, 80160; surin.ma@wu.ac.th

* Correspondence: Pholteb.th@mail.wu.ac.th

Abstract:

The purpose of this research was to study the process of participation in community-based tourism development of Pak Phun Municipality. To study factors affecting participation in the development of community-based tourism of Pak Phun Municipality. and to study ways to promote participation in community-based tourism development of Pak Phun Municipality. using qualitative research method In-depth interviews were conducted for 3 target groups: 3 executives and officials of Pak Phun Municipality, 3 community leaders and professional representatives, and 3 people in Pak Phun Municipality, a total of 9 people.

The results showed that the process of participation in community-based tourism development of Muang Pak Phun Municipality was divided into 4 steps: 1) participation in the initiative phase, 2) participation in the planning phase, 3) participation in implementation steps; and 4) participation in the implementation evaluation process. The factors affecting the participation in community-based tourism development of Pak Phun Municipality were divided into 4 aspects: 1) the strength of the community factor, 2) the compensation benefit factor, 3) the communication and public relations factor, and 4) Community Leadership Factors And there are important ways to promote participation in community-based tourism development of Muang Pak Phun Municipality as follows: 1) promoting and supporting the formation of groups within the community, between communities, and creating networks with various organizations, including the government sector. and the private sector 2) Organizing a meeting to discuss ways to develop community-based tourism together 3) Pak Phun municipality should promote and support more activities that people can participate in the community.

Citation: Prasomkit, O., Pratheep Na Thalang, W., Thongvila, A., Saetun, K., Thongpach, P., Anuwong, K., Juito, S., and Maisrikrod, S. (2023). Participation in Community-Based Tourism Development of Pak Phun Municipality, *Proceedings of the 7th PSPARN Academic Conference 2023*. Maharakham University, 114 – 128.

Published: September 15, 2023

Keywords: participation process, community-based tourism development, participation promotion, factors affecting participation.

Proceeding Paper

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทศบาลเมืองปากพูน

อรปรียา ประสมกิจ¹, วริญญา ประทีป ณ ถลาง², กฤติมา ทองวิลลา³, กมลลักษณ์ แซ่ตัน⁴, พลเทพ ทองเพชร^{5*}, กฤติยา อนุวงศ์⁶, เสน่ห์ จุ้ยโต⁷, สุรินทร์ ไหมศรีกรด⁸

- ¹ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160; onpreeya0660@gmail.com
- ² รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160; warinyaprathepnathalang3261@gmail.com
- ³ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160; Krittima181144@gmail.com
- ⁴ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160; Kamonlux.sa@mail.wu.ac.th
- ⁵ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160; Pholteb.th@mail.wu.ac.th
- ⁶ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160; krittiya.an@wu.ac.th
- ⁷ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160;
- ⁸ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160; surin.ma@wu.ac.th

* Correspondence: Pholteb.th@mail.wu.ac.th

บทคัดย่อ:

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน และศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองปากพูน จำนวน 3 คน ผู้นำชุมชนและตัวแทนกลุ่มอาชีพ จำนวน 3 คน และประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน จำนวน 3 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 คน

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการริเริ่ม 2) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการ และ 4) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการประเมินผลการดำเนินการ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน แบ่งออก 4 ด้าน คือ 1) ปัจจัยด้านความเข้มแข็งของชุมชน 2) ปัจจัยด้านผลประโยชน์ตอบแทน 3) ปัจจัยด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ และ 4) ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน และมีแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลเมืองปากพูนที่สำคัญ คือ 1) การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มกันภายในชุมชน ระหว่างชุมชน และการสร้างเครือข่ายกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน 2) การจัดประชุมปรึกษาหารือแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน 3) เทศบาลเมืองปากพูนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกิจกรรมที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมภายในชุมชนมากขึ้น

การอ้างอิง: อรปรียา ประสมกิจ, วริญญา ประทีป ณ ถลาง, กฤติมา ทองวิลลา, กมลลักษณ์ แซ่ตัน, พลเทพ ทองเพชร, กฤติยา อนุวงศ์, เสน่ห์ จุ้ยโต และ สุรินทร์ ไหมศรีกรด. (2566). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน. *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวิชาวิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, หน้า 114 – 128.

วันที่เผยแพร่: 15 กันยายน 2566

คำสำคัญ: กระบวนการมีส่วนร่วม, การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน, การส่งเสริมการมีส่วนร่วม, ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

1. ที่มาและความสำคัญ

การมีส่วนร่วม (Participation) คือการที่บุคคลที่มีความสนใจ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องเดียวกันเข้ามา รวมกัน เพื่อปฏิบัติภารกิจ หรือร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตกลงกันไว้ แต่การมีส่วนร่วมในชุมชนนั้นจะเป็นกระบวนการส่งเสริม สนับสนุน และสร้างโอกาสให้กับประชาชน ทั้งในรูปของบุคคล และกลุ่มคนต่าง ๆ ให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ และการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องสอดคล้องกับชีวิตความเป็น ความต้องการ และวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ของคนใน ชุมชนด้วย (สมบัติ นามบุร, 2562)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Based Tourism – CBT) เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่บริหารจัดการโดยชุมชน และเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน ที่ประกอบไปด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ได้ร่วมกันกำหนดทิศทางการ พัฒนา และได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นสะพานเชื่อมระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวในการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิต ซึ่งการที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็น ที่จะต้องเตรียมความพร้อม และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ให้เรียนรู้ระหว่าง เจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การมหาชน, 2561)

เทศบาลเมืองปากพูน เป็นเทศบาลที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลปากพูน อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัด นครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเมืองที่เจริญเติบโตมาช้านาน และมีคลองท่าแพ หรือคลองปากพูน และคลองปากพ ยิงไหลผ่านตำบล (ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2566), (เทศบาลเมืองปากพูน, 2566) โดยเทศบาลฯ เป็นอีกเมืองหนึ่งที่มีความน่าสนใจ เนื่องจากมีศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่อุดมไปด้วย ทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย อีกทั้งมีวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจมากมาย รวมไปถึงมี กิจกรรมที่หลากหลายเกี่ยวกับวิถีชาวบ้านที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้คนจาก ภายนอก หรือนักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน ด้วยเหตุนี้ทางเทศบาลฯ จึง กำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนขึ้น ผ่านแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.2561-2565 (เกียรติ รัตน์ จินตามณี, 2565)

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชน โดยชุมชน และ เพื่อชุมชนโดยแท้ ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้วัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ บนพื้นฐานการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชน โดยมีการส่งเสริม ผลักดันให้ตำบลปากพูนเป็นศูนย์กลางแห่งการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่งเสริมการอนุรักษ์ พัฒนา โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างเหมาะสม ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน และเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของเทศบาลฯ การ ผลักดันนโยบายดังกล่าวจึงทำให้เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มุ่งเน้นให้ ทุกคนในชุมชนได้มีส่วนร่วม และได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง ผ่านการขับเคลื่อนภายใต้ 4 เสาหลัก ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฝ่ายปกครองท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน และประชาชนในชุมชน (แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.2561-2565, 2561)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลเมืองปากพูน ทางเทศบาลฯ มีการบูรณาการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยว ภายใต้ “โครงการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลปากพูน โดยโปรแกรม การท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลฯ ที่น่าสนใจ ได้แก่ “อิมความรู้” ที่ One more Thai craft chocolates ที่ ให้ความรู้ในการยกระดับช็อกโกแลต และเพิ่มมูลค่าทรัพยากรโกโก้ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีการสอน และสาธิตการทำช็อกโกแลต แบบอารยธรรมโบราณดั้งเดิม ตามด้วย “อิมวิถีชีวิต” ด้วยการทำ เครื่องปั้นดินเผาที่ ผาสุกดินเผา Pottery เรียนรู้และลงมือรังสรรค์สร้างผลงานเครื่องปั้นดินเผาด้วยตัวเอง

และ “อิมท็อง” ที่กลุ่มเหนียวทอกล้วยยายศรี ซึ่งเป็นขนมสูตรโบราณปักชื้ได้ที่มีอายุกว่า 70 ปี และนับเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ของขนมพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการท่องเที่ยวโดยชุมชนข้างต้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งใน “เครื่องมือการพัฒนาชุมชน” ที่สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว และการซื้อสินค้าภายในชุมชนเทศบาลฯ (การท่องเที่ยวชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน, 2566)

จากข้อมูลการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทศบาลเมืองปากพูนข้างต้น ทำให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทศบาลเมืองปากพูน ตำบลปากพูน อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราชขึ้น เพื่อศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วม และแนวทางส่งเสริมการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ ได้ต่อไป รวมถึงการหาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาชุมชนเทศบาลฯ ให้เกิดประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง และเกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจชุมชนของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ

3. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทศบาลเมืองปากพูนที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการศึกษาการค้นหาคำความจริงจากเหตุการณ์สภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง โดยใช้หลักการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ (Insight) และเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม (Contextual) ข้อมูลที่นำมาใช้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) จึงมีลักษณะของข้อมูลที่รอบด้าน (Holistic) หลากหลายที่มา หลากหลายเทคนิค และหลากหลายวิธีการ และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่นั้น ๆ

คณะผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการศึกษาข้อมูลวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ข้อมูลปฐมภูมิใช้วิธีการสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีจากงานวิจัย เอกสารทางวิชาการ บทความ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ

กลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลฯ จำนวน 3 คน 2) ผู้นำชุมชน และตัวแทนกลุ่มอาชีพ จำนวน 3 คน และ 3) ประชาชนในพื้นที่เทศบาลฯ จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยการใช้แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยแบ่งออกเป็น 3 ชุด คือ ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์สำหรับคณะผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่เทศบาลฯ ประกอบด้วยข้อคำถาม 7 ข้อ ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้นำชุมชนและตัวแทนกลุ่มอาชีพ ประกอบด้วย ข้อคำถาม 6 ข้อ

และชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์สำหรับประชาชนในพื้นที่เทศบาลฯ ประกอบด้วย ข้อคำถาม 5 ข้อ โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Open Ended Question) ซึ่งมีความยืดหยุ่น และเปิดกว้าง

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ซึ่งใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล (Triangulation) จากบุคคล ทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และเป็นการทบทวนข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีจากงานวิจัย เอกสารทางวิชาการ บทความ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ

4. ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ รวมถึงศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ จำนวน 9 คน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ผลการศึกษา ดังนี้

1. กระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทศบาลเมืองปากพูน

ผลการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลฯ พบว่ากระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลฯ สามารถแบ่งได้เป็น 4 กระบวนการ ดังนี้

1.1 กระบวนการการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการริเริ่มการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) การมีส่วนร่วมของเทศบาลเมืองปากพูน

เทศบาลเมืองปากพูนใช้การสื่อสาร การพูดคุยกับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ และประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในกระบวนการมีส่วนร่วมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ โดยเทศบาลได้ชี้แจงข้อมูลสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบันของเทศบาลฯ ความสำเร็จในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ปัญหา อุปสรรคที่พบเจอ อีกทั้งชี้แจงในส่วนของการสนับสนุนของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนที่จะเข้ามาพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว และการกระจายประโยชน์ที่ได้จากการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งใช้วิธีการประชุมกลุ่ม การแลกเปลี่ยนข้อมูลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ และร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อหาจุดร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน

“...การพัฒนาเทศบาล ถ้าเราจะทำอะไรสักอย่างหนึ่ง หมายถึง เรื่องของนโยบายที่จะทำอะไร ทางเราก็ต้องขอความคิดเห็นจากชาวบ้านก่อน เนื่องจากชาวบ้านนั้นเป็นบุคคลที่มีส่วนได้เสีย เหมือนเรื่องของการท่องเที่ยวที่เทศบาลจะทำขึ้นมา...” (นาย B, เจ้าหน้าที่ในเทศบาล, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

โดยกระบวนการดังกล่าวต้องใช้เวลาในการดำเนินการ เนื่องจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ มีผู้มีส่วนได้เสียและรับประโยชน์กันอย่างหลากหลาย ได้แก่ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีความหลากหลายด้านวิถีชีวิต อาชีพ ประสบการณ์ความพร้อมในการพึ่งตนเอง ความสามารถในการสื่อสาร และโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลหรือบริการสาธารณะ เทศบาลฯ จึงได้

เตรียมความพร้อมในการจัดเวทีสร้างความเข้าใจ ทั้งการเตรียมวิทยากรกระบวนการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การเจรจาต่อรอง และการบริหารความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ในการดำเนินการหารือ

2) การมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพ และประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน

กลุ่มอาชีพต่าง ๆ และประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน มีส่วนร่วมในการช่วยกันระดมความคิดเห็นต่าง ๆ ร่วมกับทางเทศบาลฯ โดยมีกลุ่มอาชีพ เช่น วันมอร์ ไทยคราฟท์ซ็อกโกแลต ศูนย์การเรียนรู้การทำน้ำตาลมะพร้าวสวนแม่ทองพริ้ง และโรงเรียนยวยายศรี ฯลฯ ช่วยเสนอปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่ม พร้อมทั้งชี้แจงเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นให้ทุกฝ่ายได้ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

“...คนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตัวแทนของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เมื่อมีการประชุมร่วมกัน ทางเทศบาลเองก็ให้เขาแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ตั้งแต่การเสนอปัญหาที่พวกเขาได้พบ ได้เจอ บางทีถ้าเราไม่ถาม เขาก็ไม่กล้าบอก เราต้องถามเขาว่าอยากให้เราช่วยแก้ไขในเรื่องใด หากทางเราเห็นว่าเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขจริง ๆ ก็จะมาพูดคุยร่วมกัน เพื่อหาแนวทางการแก้ไขเพื่อชุมชนจะได้พัฒนาต่อไป...” (นาย B, เจ้าหน้าที่ในเทศบาล, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

1.2 กระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) การมีส่วนร่วมของเทศบาลเมืองปากพูน

เทศบาลเมืองปากพูน ทำหน้าที่ในการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ และช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนมีความตระหนัก และต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของตนเอง ว่าต้องการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวไปในรูปแบบใด พร้อมทั้งทบทวนเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา โดยทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อนำผลการวิเคราะห์มาพิจารณา ร่วมกัน นำไปสู่การเลือกแนวทางที่ดีที่สุด เพื่อจัดทำโครงการในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

“...เราก็ได้มีการนัดชาวบ้าน ผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องที่จะทำการท่องเที่ยวเข้ามาประชุมในการพูดคุยกันว่าเราจะผลักดันไปในด้านไหน จากนั้นช่วยกันระดมความคิดเห็นว่าจะพัฒนาเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปในทิศทางไหนอะไรแบบนี้ คือเราจะเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมของชาวบ้านอยู่แล้ว แล้วเราก็มามาทำ swot ชุมชนกัน เพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุด แนวทางที่ดีที่สุดในการจัดทำโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว...” (นาย B, เจ้าหน้าที่ในเทศบาล, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

2) การมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพ และประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน

กลุ่มอาชีพ และประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูนต่างมีบทบาทที่สำคัญในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน โดยได้วิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับค่านิยม ประเพณี ทัศนคติ วิถีชีวิตทางสังคมของตนเอง กลุ่มอาชีพของตนเอง เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาพิจารณาหาแนวทาง และวางแผนปฏิบัติการกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสามัคคีในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ และประชาชน ซึ่งแนวคิดและหลักการในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน บทบาทที่สำคัญยิ่งของกลุ่มอาชีพ และประชาชน คือ การนำเสนอแนวคิดกระบวนการ และวิธีการในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ทุกคนเข้าใจอย่างชัดเจน เพื่อนำไปพิจารณาทางเลือกในการพิจารณาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนเทศบาลฯ

“...ก็มีการไปประชุม หาแนวทาง การวางแผนในการหาทิศทางที่จะพัฒนาต่อยอดต่อไป มีการหารือกันกับทางเทศบาลอยู่ตลอด เราจะอัปเดตข่าวสารกันตลอด เจ้าหน้าที่ก็จะคอยถามว่าถ้าทำแบบนี้จะดีไหม ลอง

ปรับเปลี่ยนอะไรใหม่ ถ้าเรามองว่ามันยาก ก็ค่อยวางแผนกันอีกรอบ...” (นาง D, ตัวแทนกลุ่มอาชีพ, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

1.3 กระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เทศบาลเมืองปากพูน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) การมีส่วนร่วมของเทศบาลเมืองปากพูน

เป็นการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเทศบาลเมืองปากพูน โดยการให้คำแนะนำ ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ร่วมวางแผนกับกลุ่มอาชีพ ร่วมหาแนวทางการพัฒนาที่เป็นระบบ ช่วยในการประชาสัมพันธ์ จัดหาหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนในด้านงบประมาณต่าง ๆ เพราะการขับเคลื่อนการทำงานของกลุ่มอาชีพและประชาชนอาจไม่สามารถดำเนินการเองได้ทั้งหมดเทศบาลฯ จึงมีส่วนสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วม เข้ามาช่วยในเรื่องของการจัดสรรบุคลากร ช่วยแก้ไขปัญหาและพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ จนสามารถช่วยเหลือกลุ่มอาชีพต่าง ๆ และคนในชุมชนได้ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าว เป็นวิธีการที่เทศบาลเมืองปากพูนได้ดำเนินการมาโดยตลอด จนทำให้กลุ่มอาชีพคนในชุมชนได้รับการพัฒนาและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ภายใต้การผลักดันและการดูแลอย่างใกล้ชิดจากเทศบาลฯ

“...เรามีการผลักดันกลุ่มของคนขับเรือ ให้กลายมาเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่จัดตั้งขึ้นมาโดยการบริหารจัดการของชุมชนเอง เทศบาลเป็นแค่ผู้ขับเคลื่อนและผลักดันเฉยๆ ส่วนการบริหารจัดการชาวบ้านจะเป็นคนจัดการด้วยตนเอง โดยเทศบาลจะให้ความรู้ ให้องค์ความรู้ แม้กระทั่งบุคลากร งบประมาณ ที่ลงไปช่วยเหลือให้ชาวบ้านได้ยืนอยู่ได้และเดินไปได้ ก็จะทำให้เกิดกลุ่มวิสาหกิจที่ทำด้านการท่องเที่ยว กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น โรงเหี่ยวยายศรี ซ็อกโกแลต one more เป็นต้น...” (นาย A, คณะผู้บริหาร, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

2) การมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพ และประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน

กลุ่มอาชีพ และประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ ร่วมกัน ซึ่งการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ เป็นกิจกรรมที่กลุ่มอาชีพต่าง ๆ และประชาชนในชุมชนที่มีศักยภาพ ความสามารถ ทักษะต่าง ๆ และแหล่งทรัพยากรที่เหมาะสม เพียงพอในการดำเนินการ เข้ามาร่วมกันจัดทำการท่องเที่ยว รวมถึงการมีแกนนำทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เข้มแข็ง อาจจะเป็นลักษณะของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่น วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแกะรูปหนังตลุง วิสาหกิจชุมชนศูนย์เรียนรู้การทำน้ำตาลมะพร้าวสวนแม่ทองพริ้งวิสาหกิจชุมชนเหี่ยวหอกกล้วยยายศรี วิสาหกิจชุมชนกลุ่มคนชายเลนหมู่ที่ 9 ตำบลปากพูน และ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรประมงพื้นบ้านปากพูน เป็นต้น

“...เทศบาลเองมีโครงการศึกษาช่วยเหลือกลุ่มอาชีพอยู่ เวลามีนักท่องเที่ยวจากหลายกลุ่ม และจะไปตามฐานหลายฐาน ซึ่งหน้าที่ของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ คือการดำเนินการเอง เทศบาลจะคอยให้คำแนะนำ แต่สิ่งที่ดีคือกลุ่มอาชีพที่นี้สามารถที่จะดำเนินการเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เราจะไม่ค่อยเป็นห่วง เพราะเขาเก่งกันมาก ๆ ศักยภาพทุกคนดีมาก ๆ แต่ถ้าหากมีปัญหาเราก็คอยช่วย...” (นาย A, คณะผู้บริหาร, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

1.4 กระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการประเมินผลการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1) การมีส่วนร่วมของเทศบาลเมืองปากพูน

เทศบาลเมืองปากพูนทำหน้าที่ในการกำกับ ติดตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ โดยมีเจ้าหน้าที่ไปทำการนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงาน อีกทั้งมีการติดตามผลการดำเนินงานของกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลการประเมินที่ได้มาวางแผนร่วมกัน ในการปรับปรุงกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อไป

“...พี่ก็จะรู้ในส่วนของเรื่องการท่องเที่ยว ในการมาพูดคุย สรุปผลกับประชาชนก็มีบ้าง ประมาณ 2-3 เดือน ครั้ง หรือไม่ก็สอบถามเขาโดยตรง เราก็จะมีทีมงานมาคอมเม้นอะไรมา เราก็จะไปบอกฝ่าย ๆ นั้น ก็จะเป็นการสื่อสารการบอกต่อกันมากกว่า ทางเทศบาลจะบอกในเรื่องของการให้คำแนะนำ แล้วประชาชนก็จะดำเนินการด้วยตัวเอง...” (นาย D, เจ้าหน้าที่ในเทศบาล, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

2) การมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพ และประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน

การมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกลุ่มอาชีพ และประชาชนในชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน เป็นกระบวนการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ และการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดว่าเป็นไปได้ด้วยดีหรือไม่ มีปัญหาหรืออุปสรรคใดเกิดขึ้นบ้าง เพื่อนำมาพัฒนาต่อไป ซึ่งเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมและกิจกรรมการพัฒนาต่อไป

“...เราจะมีการนัดพูดคุยกันมากกว่า คือเราส่งเสริมให้ชาวบ้านนั้นยื่นได้ด้วยตัวเอง ได้มีการผลักดันให้เกิดเป็นกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ถ้ามีประเด็นปัญหาที่จะมานั่งสรุปในทุก ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นการประเมินนั้นแหละ...” (นาย B, เจ้าหน้าที่ในเทศบาล, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

จากที่ได้ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน สามารถสรุปได้ว่า ทั้งคณะผู้บริหาร เจ้าหน้าที่เทศบาลฯ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ และประชาชนในพื้นที่เทศบาลฯ ทุกภาคส่วน ต่างมีส่วนร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ ใน 4 กระบวนการ ตั้งแต่กระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการริเริ่ม การวางแผน การดำเนินการ ตลอดจนการประเมินผลการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน หากแต่บทบาทในกระบวนการมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนอยู่ในบริบทที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมจึงขึ้นอยู่กับบทบาท และหน้าที่ของแต่ละภาคส่วนด้วย

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน

ผลการศึกษาโดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็น และทัศนคติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ ที่สำคัญ สามารถอธิบายโดยเรียงลำดับความสำคัญได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลฯ

ลำดับที่	รายชื่อ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม			การสื่อสารและ การประชาสัมพันธ์
		ผู้นำชุมชน	ความเข้มแข็งของชุมชน	ผลประโยชน์ตอบแทน	
1	นาย A	✓	✓		
2	นาย B	✓	✓	✓	✓
3	นาย C	✓	✓	✓	✓
4	นาง D			✓	✓
5	นาย E	✓			
6	นาย F		✓	✓	
7	นาง G	✓	✓		✓
8	นาง H		✓	✓	✓
9	นาย I		✓	✓	
รวม		5	7	6	5

จากตารางแสดงความคิดเห็นของผู้ให้สำคัญเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลฯ สามารถอธิบาย โดยเรียงลำดับได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านความเข้มแข็งของชุมชน

ปัจจัยด้านความเข้มแข็งของชุมชนเป็นปัจจัยที่สำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งส่งผลทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ โดยจะเห็นได้ว่า ความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลเมืองปากพูนเป็นผลมาจากความสามัคคี ความปรองดอง มิตรไมตรีที่ดีต่อกันในชุมชน มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน อีกทั้งในเทศบาลฯ ไม่มีปัญหาความแตกแยกในท้องถิ่น ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความสะดวก และที่สำคัญในชุมชนมีความร่วมมือกันเป็นเครือข่าย ทั้งประชาชนในชุมชน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ และเทศบาลฯ โดยทางเทศบาลฯ และประชาชนในชุมชนเองมีการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรท่องเที่ยวร่วมกันอย่างเป็นระบบ เท่าเทียมและมีความเสมอภาค รวมทั้งมีการรวมกลุ่มด้านการท่องเที่ยวขึ้นเพื่ออนุรักษ์ความเป็นปากพูน โดยการเผยแพร่วัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และโบราณสถานให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ จึงส่งผลให้ปัจจัยนี้ เป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง ที่ส่งผลให้ประชาชน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เทศบาลฯ เครือข่ายต่าง ๆ ในชุมชน และองค์กรต่าง ๆ พร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ อยู่เสมอ

“...ชุมชนของเรามีความสามัคคี มีความเข้มแข็งเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มันส่งผลในเรื่องการเมืองท้องถิ่นของเราด้วย เราไม่มีความแตกแยกของการเมืองในท้องถิ่น การที่เราจะทำอะไร หรือส่งเสริมอะไรก็ทำให้มันสะดวก...” (นาง G, ตัวแทนประชาชน, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

“...ความร่วมมือในชุมชนปากพูนมีการทำงานเป็นเครือข่าย โดยร่วมมือกันทุกภาคส่วน ทั้งผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ท้องที่ ท้องถิ่น คือ เทศบาล ท้องที่ คือ กำนันผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงภาคประชาชน วัดชุมชนโรงเรียนอะไรร่วมมือหมด ไปในทิศทางเดียวกัน...” (นาย C, เจ้าหน้าที่ในเทศบาล, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

2.2 ปัจจัยด้านผลประโยชน์ตอบแทน

ปัจจัยด้านผลประโยชน์ตอบแทน เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ เนื่องจากเหตุผลส่วนใหญ่ที่ประชาชนมารวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพก็เพื่อที่จะสร้างงาน

สร้างเงินให้กับตนเองได้ อีกทั้งสามารถเสนอแนวคิด ความคิดเห็น และความต้องการของตนเองเกี่ยวกับการพัฒนากลุ่มอาชีพของตนได้ ซึ่งเมื่อประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจนกลายมาเป็นกลุ่มอาชีพต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้หน่วยงานภาครัฐสามารถสนับสนุนกิจกรรมและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาภายในชุมชน และท้องถิ่นมากขึ้น ส่วนภาคเอกชนก็จะเห็นคุณค่าของกลุ่มอาชีพ และมีความสนใจที่จะเข้ามาลงทุน และสนับสนุนงบประมาณต่าง ๆ ให้กับกลุ่มอาชีพได้ ส่งผลให้กลุ่มอาชีพ และประชาชนมีรายได้และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพิ่มมากขึ้น

“...ผลตอบแทนถือว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญ ในการสร้างการมีส่วนร่วม เนื่องจากทุกกลุ่มอาชีพ ต่างก็ต้องการที่จะพัฒนา กลุ่ม สร้างรายได้ สร้างกำไรทั้งสิ้น ดังนั้นเมื่อมีจุดหมายร่วมกันในการสร้างกำไรแล้ว ก็ควรหาจุดกึ่งกลางร่วมกันด้วย เพื่อที่จะไม่ขัดแย้งในภายหลัง...” (นาย B, เจ้าหน้าที่ในเทศบาล, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

“...ปัจจุบันมีอาชีพค้าขาย ดังนั้นการที่ปากพูนมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ก็ยังดีต่อเราเองด้วย จึงพร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาเสมอ หากทำให้รายได้เพิ่มมากขึ้นได้...” (นาย I, ตัวแทนประชาชน, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

2.3 ปัจจัยด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

ปัจจัยในด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และกลุ่มอาชีพในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเทศบาลเมืองปากพูน เนื่องจากทางเทศบาลฯ เป็นตัวกลางในการช่วยประสานงานในแต่ละฝ่าย ดังนั้นเทศบาลฯ จึงมีการประสานงานที่ชัดเจนในด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนตรงกับความต้องการของกลุ่มอาชีพ หรือประชาชน ผ่านการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์ที่ดี และสามารถนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ ส่งผลข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวมีความน่าเชื่อถือ สามารถกระจายข้อมูลได้อย่างทั่วถึง ทำให้ประชาชนรับรู้ข่าวสาร และมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น

“...จะเห็นได้ว่า ทางปากพูนจะมีวิทยุหมู่บ้าน มีเพจการท่องเที่ยวใน Facebook และ TikTok คนที่มาช่วยโปรโมทจะมีเน็ตไอดอล ยูทูบเบอร์ เช่น จูรี มีสแกรนด์นครศรีธรรมราช ทำให้ประชาชนมีความสนใจที่จะเข้ามาร่วมกันพัฒนามากยิ่งขึ้น...” (นาย B, เจ้าหน้าที่ในเทศบาล, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

“...ก็จะรับรู้ข่าวสารผ่านทาง การประชาสัมพันธ์นี้แหละ ลูกหลานก็มาบอก มันก็ทำให้เรารับรู้ข่าวสารมากกว่า ไม่มีการประชาสัมพันธ์เลย อีกอย่างได้ฟังจากเทศบาลเองก็จะน่าเชื่อถือมากขึ้น...” (นาง H, ตัวแทนประชาชน, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

2.4 ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน

ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนในชุมชนเทศบาลเมืองฯ เนื่องจากผู้นำมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรและประชาชนในชุมชน อีกทั้งการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจและเปิดกว้างตรงไปตรงมา ส่งผลให้เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนในทุกๆ ด้าน ทำให้คนในชุมชนเชื่อมั่นในตัวผู้นำ และทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนไปพร้อม ๆ กัน ข้อดีของการทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา คือสามารถแก้ปัญหาของคนในชุมชนได้อย่างตรงจุดและเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงภายในชุมชนจริง

“...ผู้นำคนปัจจุบันเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ เห็นว่าเรื่องพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น ควรจะนำมาเป็นประเด็นในการขับเคลื่อนที่จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ สร้างอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ได้ให้คนชุมชนได้...” (นาง G, ตัวแทนประชาชน, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

“...ผู้นำนี้สำคัญมาก ซึ่งที่นี้มีผู้นำที่ดี สามารถที่จะรวมชาวบ้านได้ ในเรื่องของการดำรงวัฒนธรรม ที่อยากสืบทอด นี่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่อยากจะเข้ามามีส่วนร่วม โดยจริงๆแล้วเราเองก็ไม่ได้คาดหวังให้คนที่มาท่องเที่ยวได้รับสืบทอดหรือ แต่เราแค่ต้องการให้ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้มากกว่าในการที่คนมาซื้อของเขามากขึ้น...” (นาย C, เจ้าหน้าที่เทศบาล, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

3. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทศบาลเมืองปากพูน

ผลการศึกษาโดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็น และทัศนคติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน พบว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลฯ ที่สำคัญ คือ

3.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มภายในชุมชน และระหว่างชุมชน ตลอดไปจนถึงการสร้างเครือข่ายกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งการสร้างเครือข่ายถือว่าเป็นกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนที่ได้รับการยอมรับและเป็นกลไกที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญในแผนการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองปากพูน เนื่องจากการท่องเที่ยวจะสามารถพัฒนาและดำเนินการไปอย่างมั่นคง หากมีเครือข่ายและกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายจะส่งผลให้คนในชุมชน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ รวมไปถึงจนถึงเทศบาลฯ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุน เกิดการร่วมแรงร่วมใจ ตลอดจนเกิดการประสานความร่วมมือเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

“...การรวมกลุ่มของชาวบ้านในพื้นที่ และการได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เช่น ผู้นำของกลุ่มต่าง ๆ ผู้นำของเรือนำเที่ยว ผู้นำโฮมสเตย์ ผู้นำกลุ่มอาชีพต่าง ๆ อะไรพวกนี้ เราทำชุมชนของเราให้เป็นศูนย์เรียนรู้ พอเป็นศูนย์เรียนรู้ก็จะมีกรรมการหลากหลายกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วม เข้ามาสนับสนุน ก็จะทำให้เกิดการพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง...” (นาย B, เจ้าหน้าที่ในเทศบาล, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

3.2 การจัดประชุมปรึกษาหารือแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเสนอปัญหาและความต้องการ ตลอดจนสามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองผ่านกระบวนการประชาคม เพื่อให้ทางเทศบาลเมืองปากพูน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ และประชาชนในพื้นที่เทศบาลฯ เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ตรงกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยทางเทศบาลจะต้องสร้างความเข้าใจที่ตรงกันของทุกฝ่าย การหาจุดยืนร่วมกัน ซึ่งคนทุกคนในชุมชนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญถึงสาเหตุของการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการจัดทำการประชุมปรึกษาหารือกัน จะส่งผลให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งให้กลุ่มอาชีพต่าง ๆ และประชาชนเกิดความผูกพัน รู้สึกรักและมีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของท้องถิ่นตนเอง ขณะที่เทศบาลฯ ก็ควรสร้างวัฒนธรรมทางการบริหารที่ชัดเจนในการบริหารพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วย

“...ทางเทศบาลยังมีปัญหาในเรื่องของการจัดประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอยู่ เนื่องจากแต่ละกลุ่มมีเวลาที่ไม่ตรงกันทำให้การประชุมแต่ละครั้งจึงทำยาก เพราะหากจัดการประชุม แต่ตัวแทนกลุ่มมาประชุมไม่ครบ อาจทำให้การอภิปรายไม่ชัดเจน ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องและความเข้าใจที่ตรงกันอย่างทั่วถึง ...” (นาย B, เจ้าหน้าที่ในเทศบาล, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

3.3 เทศบาลเมืองปากพูนควรส่งเสริม และสนับสนุนให้มีกิจกรรมที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วม ภายในชุมชนมากขึ้น โดยให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชนร่วมกัน โดยการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการประสานการทำงานของกลุ่มคน หรือองค์กรเพื่อสร้างความร่วมมือแบบพึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้เพื่อการพัฒนาความร่วมมือ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ โดยอาจจัดกิจกรรมกีฬาสานสัมพันธ์ เพื่อสร้างมิตรไมตรีที่ดีต่อกันของชาวบ้าน กลุ่มอาชีพ และทางเทศบาลฯ

“...ต้องขอบอกก่อนว่าป่าไม่ใช่เป็นคนที่นี้ เพิ่งมาอยู่ที่นี้ได้ 3 ปี แต่ถ้าพูดถึงความสามัคคี แถวบ้านป่าจะสร้างความสามัคคีกันโดยการจัดกิจกรรมกีฬาสานสัมพันธ์ของชาวบ้านในแต่ละหมู่ แต่ที่นี้ยังไม่เคยเห็น ที่ป่าเห็นส่วนมากที่นี้จะเน้นไปในเรื่องของการประกอบอาชีพทำมาหากินมากกว่า ในเรื่องของการสานสัมพันธ์ในแต่ละหมู่บ้าน ป่าคิดว่ามันยังไม่ค่อยที่จะดีสักเท่าไร เหมือนที่เห็นๆ บางคนอยู่บ้านติดกันก็ใช้ว่าจะได้คุยกันสักเท่าไร...” (นาย H, ตัวแทนประชาชน, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2566)

5. อภิปราย

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทศบาลเมืองปากพูน อำเภอปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ประเด็นสำคัญที่พบนำไปสู่การอภิปรายผล ผู้วิจัยได้อภิปรายผล โดยจำแนกการอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

5.1 กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทศบาลเมืองปากพูน พบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทศบาลฯ มี 4 กระบวนการได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการริเริ่ม 2) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการ และ 4) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการประเมินผลการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญา กังสนารักษ์ (2544) ได้ศึกษาขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการโดยร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ การทำประโยชน์ให้แก่โครงการ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่อง หรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิพล เชื้อเมืองพาน และคณะ (2561) ศึกษาารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่น้ำพุร้อนหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ชุมชนในพื้นที่ที่มีความตั้งใจที่จะพัฒนาน้ำพุร้อนหนองหญ้าปล้อง และมีความโดดเด่นด้านการมีส่วนร่วมโดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับสูงสุด สำหรับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวนั้น ชุมชนในพื้นที่ควรมีการสร้างมาตรฐานการรักษาความสะอาดบริเวณแช่อาบ และบริเวณโดยรอบ ชุมชนควรวางแผนการดำเนินงานทั้งระยะสั้น และระยะยาว รวมถึงการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นที่จะช่วยกันดูแลน้ำพุร้อนสืบไป

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทศบาลเมืองปากพูน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทศบาลเมืองปากพูน สามารถอธิบายโดยเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านความเข้มแข็งของชุมชน ส่งผลทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยจะเห็นได้ว่า ความเข้มแข็งของชุมชนของเทศบาลฯ นั้น เป็นผลมาจากความสามัคคี ความปรองดอง อีกทั้งในเทศบาลฯ ไม่มีการแตกแยกในเรื่องของการเมืองท้องถิ่น 2) ปัจจัยด้านผลประโยชน์ตอบแทน เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้น เนื่องจากการที่กลุ่มประชาชน หรือกลุ่มอาชีพเข้ามารวมตัวกัน เพื่อร่วมกันสร้างรายได้ผลตอบแทน และเมื่อมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลฯ ก็จะทำให้เกิดรายได้มากยิ่งขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับสิรินภา จงเกษกรณ์ และกนกกานต์ แก้วนุช (2564) ที่ศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกลุ่มเจนเนอเรชันวาย ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ย่านเมืองเก่าภูเก็ต พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน กลุ่ม Gen Y มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านผลประโยชน์จากการเข้าร่วม และคนในชุมชนกลุ่ม Gen Y ในย่านเมืองเก่าภูเก็ตมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในระดับมาก ในด้านการรับผลประโยชน์จากการมีธุรกิจเป็นของตนเอง เช่น ร้านขายของที่ระลึก ร้านอาหาร ที่พัก เป็นต้น มีส่วนร่วมในระดับปานกลางในการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมในระดับน้อย ในการติดตามและประเมินผลปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว 3) **ปัจจัยด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์** เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และกลุ่มอาชีพ เนื่องจากทางเทศบาลเองเป็นตัวกลางในการประสานงานในแต่ละฝ่าย และมีการประชาสัมพันธ์ ผ่านการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุหมู่บ้าน มีการประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์ ส่งผลให้แหล่งที่มาของข่าวสารมีความน่าเชื่อถือและชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของสมจินตนา คุ่มภัย (2559) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลต้นแบบ ที่บูรณาการแผนชุมชนสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Sig < 0.05$) ได้แก่ อาชีพ รายได้ของชาวชุมชน อบต. ใช้กลยุทธ์จัดกิจกรรมหรือโครงการอย่างต่อเนื่อง สมาชิกเสมอ และ อบต. สื่อสารให้ข้อมูลข่าวสารแก่ชาวชุมชนอย่างชัดเจน ซึ่งมีผลทางบวกแก่การมีส่วนร่วมของชาวชุมชน แต่การให้อิสระแก่ชาวชุมชนดำเนินกิจกรรมหรือโครงการกันเองกลับมีผลให้ชาวชุมชนมีส่วนร่วมลดลง และ 4) **ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน** เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนในชุมชนเทศบาลฯ เนื่องจากผู้นำมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากร และประชาชนในชุมชน อีกทั้งยังมีการกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญา เวสารัชช์ (2528 : 170) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ดังนี้ (1) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความปลอดภัย (2) ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (3) ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน ได้แก่ คำตอบแทนแรงงาน เงินปันผลจากสหกรณ์ และ (4) ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในผลประโยชน์รวม ความรู้สึกเกรงใจไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน หรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วม เพื่อให้เกิดความสามัคคี

5.3 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทศบาลเมืองปากพูน พบว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนฯ ที่สำคัญ สามารถเรียงลำดับได้ ดังนี้ **1) การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มภายในชุมชนและระหว่างชุมชน** ตลอดไปจนถึงการสร้างเครือข่ายกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งการสร้างเครือข่ายถือว่าเป็นกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนที่ได้รับการยอมรับ และเป็นกลไกที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา และเปลี่ยนแปลง **2) การจัดประชุมปรึกษาหารือแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน** เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเสนอปัญหาและความต้องการ ตลอดจนสามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองผ่านกระบวนการประชาคม โดยการจัดทำการประชุมปรึกษาหารือขึ้น ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของอภิญา มุกดาธนพงศ์, สันฐาน ชยพันธ์ และ วิจิตรา ศรีสอน (2563) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ต้องมีการแสดงออกอยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย การจัดตั้งหรือรวมกลุ่มโดยสภาประชาชนเข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เกิดขึ้นก่อน ประชาชนต้องมีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญถึงสาเหตุของการเข้ามามีส่วนร่วมและการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ชัดเจน **3) เทศบาลเมืองปากพูนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกิจกรรมที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วม**

ภายในชุมชนมากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการประสานการทำงานของกลุ่มคน หรือองค์กรเพื่อสร้างความร่วมมือแบบพึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้เพื่อการพัฒนาความร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรินทร์ อินทพรหม (2557) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาผ่านท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหาร และพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด ด้วยการแสดงความคิดเห็น การเสนอแนะหรือการเสนอความต้องการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในรูปของการใช้สิทธิ์เลือกทางเลือกเพื่อให้เป็นฉันทามติ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลให้การดำเนินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. ข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทศบาลเมืองปากพูน อำเภอปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถเสนอข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เทศบาลเมืองปากพูน ควรผลักดันนโยบายการสร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการร่วมกันเป็นภาคีเครือข่าย และพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

2) เทศบาลเมืองปากพูนควรมีการผลักดันให้เกิดนโยบายการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในชุมชนเทศบาลปากพูน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี นำไปสู่การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่เยาวชนในอนาคตต่อไปได้

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) เทศบาลเมืองปากพูนควรดำเนินการจัดการอบรมความรู้ พัฒนาทักษะ และศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทศบาลฯ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น

2) เทศบาลเมืองปากพูนควรมีการดำเนินโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เทศบาลฯ ให้มีความน่าสนใจ ดึงดูดนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

6.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) การศึกษาในครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาโดยให้ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับกับชุมชน เพื่อให้ได้ผลการศึกษาระบบการมีส่วนร่วมในเชิงลึก รวมไปถึงควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่พบขณะดำเนินการ เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุง แก้ไขการดำเนินการในครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

2) การศึกษาในครั้งต่อไป เป็นการศึกษาร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน อำเภอปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นการวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเชิงปริมาณเพิ่มเข้ามา เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน และครอบคลุมในประเด็นที่การศึกษาเชิงคุณภาพไม่สามารถอธิบายได้

รายการอ้างอิง

การท่องเที่ยวชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน. 2566. เที่ยวชุมชนปากพูน นครศรีธรรมราช, สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566. แหล่งที่มา:

<https://shorturl.asia/IMTUH>

เกียรติรัตน์ จินตามณี. 2565. ชุมชนปากพูน นครศรีธรรมราช, สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566. แหล่งที่มา: <https://shorturl.asia/uWw1U>

นิพล เชื้อเมืองพาน และคณะ. 2561. แนวทางการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจ

พิเศษตราด. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 19(1), 80. แหล่งที่มา: <https://shorturl.asia/lnEma>

ปรัชญา เวสารัชช์. 2528. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน. 2566. การท่องเที่ยวโดยชุมชน, สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566. แหล่งที่มา:

<https://shorturl.asia/bdnvA>

สมจินตนา คัมภี. 2559. การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแหล่งน้ำพุร้อนหนองหญ้าปล้อง

จังหวัดเพชรบุรี. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ UTCC Academic Day ครั้งที่ 2 (1250). University of the

Thai Chamber of Commerce: กองส่งเสริมงานวิจัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

สมบัติ นามบุร. 2562. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์. วารสารวิจัยวิชาการ, 2(1)

สุวรรณา คุณดิลกณัฐวสา. 2565. แนวทางการพัฒนาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรในบึงบอระเพ็ดอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

หน่วยงาน และภาคีเครือข่าย. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ, 12(1), 69. แหล่งที่มา:

<https://shorturl.asia/ROGxi>

สิรินภา จงเกษกรณ์ และกนกกานต์ แก้วนุช. 2564. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกลุ่มเจเนอเรชันวาย ในการจัดการการท่องเที่ยว

อย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ย่านเมืองเก่าภูเก็ต, สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566. แหล่งที่มา:

<https://repository.nida.ac.th/items/6635585a-b624-4057-b6d8-f8fdd0a84b15>

องค์การมหาชน. 2561. การท่องเที่ยว หรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยว, สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566. แหล่งที่มา: <https://shorturl.asia/7pKlc>

อภิญา กังสนารักษ์. 2544. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับ คณะของสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิญา มุกดาธนพงศ์. สันฐาน ชยนนท์. วิจิตรา ศรีสอน. 2563. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น,

สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566. แหล่งที่มา: <https://shorturl.asia/JW0Km>

Proceeding Paper

People's Opinion on Political Behavior and Political Election towards City Municipalities in the Eastern Region

Ekkawit Maneethorn ^{1,*}, Shotisa Cousnit ², Paradee Plumkoson ³ and Saurachai Srinisanskun ⁴

¹ Faculty of Political Science and Law, Burapha University, Chonburi 20131, Thailand; ekwmnt@yahoo.co.th

² Faculty of Political Science and Law, Burapha University, Chonburi 20131, Thailand; shotianne@gmail.com

³ Faculty of Political Science and Law, Burapha University, Chonburi 20131, Thailand; pornandporn@yahoo.com

⁴ Faculty of Political Science and Law, Burapha University, Chonburi 20130, Thailand saurachai@gmail.com

* Correspondence: ekwmnt@yahoo.co.th

Abstract:

This article research presents the people's opinion on political behavior and political election towards city municipalities in the eastern region area consisted of Rayong City Municipality, Chaophraya Surasak City Municipality, Laem Chabang City Municipality. The objective of the article is to study the people's opinion on people behavior and the city municipality election. The study utilizes a quantitative method with n-400 questionnaires and qualitative method with an in-depth interview and documentary research. The study presents two parts. The first part is about the information background about the three city municipalities. The second part is an analysis of the four main issues. First, the public distribution of news and information about the municipal election and the administration by city municipalities in the eastern region. Second, the people's right and duty to vote. Third, measures to control election canvassers. Fourth, the key factors to decide candidates. The research results are as follows. The three cities municipalities have different and similar points. The issue that people place the most emphasis on is the city municipalities should distribute more news and information to the public.

Keywords: opinion, political behavior, city municipalities, eastern region

Citation: Maneethorn, E., Cousnit, S., Plumkoson, P., & Srinisanskun, S., (2023). People's Opinion on Political Behavior and Political Election towards City Municipalities in the Eastern Region, *Proceedings of the 7th PSPARN Academic Conference 2023*. Mahasarakham University, 129 – 145.

Published: September 15, 2023

Proceeding Paper

ความคิดเห็นของประชาชนด้านพฤติกรรมการเมืองและการเลือกตั้งในเทศบาลนครภาคตะวันออก

เอกวิทย์ มณีธร^{1*}, โชติสา ขาวสนิท², ภารดี ปลื้มโกศล³, สรชัย ศรีนิศานต์สกุล⁴

¹ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี รหัสไปรษณีย์ 20131; ekwmnt@yahoo.co.th

² คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี รหัสไปรษณีย์ 20131; shotianne@gmail.com

³ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี รหัสไปรษณีย์ 20131; pornandporn@yahoo.com

⁴ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี รหัสไปรษณีย์ 20131; saurachai@gmail.com

* Correspondence: ekwmnt@yahoo.co.th

บทคัดย่อ:

บทความวิจัยชิ้นนี้ นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนด้านพฤติกรรมทางการเมืองและการเลือกตั้งเทศบาลนครในพื้นที่ภาคตะวันออกอันประกอบไปด้วย เทศบาลนครระยอง เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ และเทศบาลนครแหลมฉบัง วัตถุประสงค์ของบทความเป็นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนด้านพฤติกรรมทางการเมืองและการเลือกตั้งเทศบาลนครในพื้นที่ภาคตะวันออก การศึกษาใช้วิธีการเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด และวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิจัยเอกสาร การศึกษานำเสนอเป็นสองส่วน ส่วนแรกเกี่ยวกับข้อมูลความเป็นมาของเทศบาลนครภาคตะวันออกทั้งสามแห่ง ส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์ประเด็นหลักๆ สี่ประเด็น ประเด็นแรก คือ การกระจายข่าวสารและข้อมูลของการเลือกตั้งเทศบาลนครและการบริหารปกครองเทศบาลนครในภาคตะวันออก ประเด็นที่สองคือ สิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการลงคะแนนเสียง ประการที่สาม มาตรการในการควบคุมหวัคະแนน ประการที่สี่ ปัจจัยหลักในการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร ผลการวิจัยมีดังนี้ เทศบาลนครทั้งสามแห่งมีส่วนที่เหมือนกันและแตกต่างกัน และ ประเด็นที่ประชาชนให้ความสำคัญมากที่สุดคือ เทศบาลนครควรกระจายข้อมูลและข่าวสารให้กับประชาชนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, พฤติกรรมทางการเมือง, เทศบาลนคร, ภาคตะวันออก

การอ้างอิง: เอกวิทย์ มณีธร,
โชติสา ขาวสนิท, ภารดี ปลื้มโกศล
และ สรชัย ศรีนิศานต์สกุล .(2566).
ความคิดเห็นของประชาชนด้าน
พฤติกรรมการเมืองและการเลือกตั้ง
ในเทศบาลนครภาคตะวันออก.
รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ
ระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวิจัย
และความสัมพันธ์ทางวิชาการด้าน
รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
ครั้งที่ 7. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
หน้า 129 – 145.

วันที่เผยแพร่: 15 กันยายน 2566

1. บทนำ

บทความวิจัยชิ้นนี้ เป็นการพัฒนาขึ้นมาจากผลการวิจัยการศึกษาพฤติกรรมทางเลือกตั้งของประชาชนเขตเทศบาลนครในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเริ่มจากการตั้งข้อสังเกตถึง ความคิดเห็นในส่วนที่เป็นการเสนอแนะของประชาชนที่สามารถจัดหมวดหมู่เป็นสี่ประเด็นและเชื่อมโยงเข้ากับผลการศึกษาเชิงปริมาณในส่วนข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวนั้น โดยประเด็นที่ประชาชนสนใจมากที่สุดคือการเสนอให้เทศบาลนครเพิ่มช่องทางข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้เพิ่มเติมการศึกษาค้นคว้าจากเนื้อหาในเพจเฟซบุ๊กที่เป็นทางการของเทศบาลนคร ซึ่งเป็นช่องทางติดต่อสื่อสารด้วยสื่อใหม่ ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการแสดงความคิดเห็นนั้นเป็นไปได้โดยสะดวก โดยพิจารณาในส่วนของการแสดงความคิดเห็นหรือวิวิพจน์ อันเป็นความคิดเห็นของประชาชนต่อเทศบาลในด้านต่าง ๆ กับ เนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในเพจเฟซบุ๊กที่เป็นการนำเสนอของเทศบาลในการกระจายข้อมูลข่าวสาร โดยเนื้อหาในการนำเสนอข้อมูลของเทศบาลจำกัดขอบเขตของการค้นคว้าเฉพาะในช่วงเดือนกรกฎาคม ทั้งนี้การวิเคราะห์เนื้อหาจากในเพจเฟซบุ๊กนั้น คณะผู้วิจัยจะได้นำมาอธิบายไว้ในส่วนของการอภิปรายผลซึ่งเชื่อมโยงกับประเด็นความคิดเห็นที่ประชาชนเสนอแนะไว้มากที่สุด นั่นคือ การขยายช่องทางการติดต่อสื่อสารกับประชาชน นอกจากนี้ บทความนี้ยังได้เพิ่มเติมบทสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านรัฐศาสตร์เกี่ยวกับความคิดเห็นในส่วนของการเสนอแนะของประชาชนสี่ด้านด้วย

เทศบาลนคร เป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีระดับความเจริญและมีความหนาแน่นของผู้อยู่อาศัยในระดับสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีความน่าสนใจทั้งในมิติทางการเมืองท้องถิ่นและทางเศรษฐกิจ ดังที่ไอซาร์ ถิ่นบางเตียว (2553) ได้กล่าวไว้ในบทความ "เศรษฐกิจการเมืองว่าด้วยโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย" ไว้ว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความโดดเด่นในเรื่อง อำนาจ/อิทธิพลในระดับท้องถิ่นมากที่สุดในประเทศไทย และยิ่งโดดเด่นในด้าน การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมมากกว่าพื้นที่ต่างจังหวัดในภาคอื่นๆ โดยพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ "เป็นฐานของการพัฒนาอุตสาหกรรมหลัก และการพัฒนาเมืองเพื่อรองรับการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเริ่มดำเนินการพัฒนาตามแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกระยะที่ 1 (พ.ศ. 2524 - 2537) และระยะที่ 2 (พ.ศ. 2538 - 2547)" จนถึงปัจจุบัน การพัฒนาอุตสาหกรรมตามโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลให้ความสำคัญมากที่สุด"

สำหรับเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบไปด้วย สามแห่ง อันได้แก่ เทศบาลนครแหลมฉบัง เทศบาลนครระยอง เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์

บทความได้แบ่งการนำเสนอออกเป็นสองส่วน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ความคิดเห็นของประชาชนด้านการเมืองและพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งนอกจากจะมีการนำเสนอความคิดเห็นของประชาชนแล้ว ยังมีการนำเสนอบทสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรเพิ่มเติมด้วย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลความเป็นมาของเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นทางการเมืองและการเลือกตั้งของประชาชนในเทศบาลนครภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. ขอบเขตการวิจัย

เทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบไปด้วย สามแห่ง อันได้แก่ เทศบาลนครแหลมฉบัง เทศบาลนครระยอง เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ประชากรในเขตเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียง อื่นประกอบด้วย เทศบาลนครแหลมฉบัง เทศบาลนครระยอง และเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ โดยข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลจากงานวิจัยที่ทำแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2561 ดังนี้

ประชากรในเทศบาลนครแหลมฉบัง	จำนวน 75,284 ราย
ประชากรในเทศบาลระยอง	จำนวน 61,113 ราย
ประชากรในเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์	จำนวน 75,284 ราย
รวมทั้งหมด	จำนวน 252,584 ราย
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นการเลือกแบบสัดส่วน โดยใช้สูตรคำนวณของยามานะ ดังนี้	
กลุ่มตัวอย่างประชากรในเทศบาลนครแหลมฉบัง	จำนวน 119 ราย
กลุ่มตัวอย่างประชากรในเทศบาลระยอง	จำนวน 97 ราย
กลุ่มตัวอย่างประชากรในเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์	จำนวน 184 ราย
รวมทั้งหมด	จำนวน 400 ราย

4. วิธีการวิจัย

การศึกษาใช้วิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการสัมภาษณ์ เชิงลึก และการวิจัยเอกสาร วิธีการศึกษาเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด

5. ผลการวิจัย

การศึกษานำเสนอเป็นสามส่วน ส่วนแรกเกี่ยวกับข้อมูลความเป็นมาของเทศบาลนครภาคตะวันออกเฉียง ทั้งสามแห่ง ส่วนที่สองเป็นการนำเสนอความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งสามารถจัดหมวดหมู่ได้สี่ประเด็น และผลรวมความถี่ของการแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละประเด็น ส่วนที่สาม เป็นบทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์

6. ความเป็นมาของเทศบาลนครภาคตะวันออกเฉียง

6.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเทศบาลนครแหลมฉบัง

เทศบาลนครแหลมฉบัง (เทศบาลนครแหลมฉบัง www.lcb.go.th วันที่สืบค้นข้อมูล 28 พฤษภาคม 2558) มีประวัติความเป็นมาดังนี้

การพัฒนาพื้นที่แหลมฉบังเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาตั้งแต่ปี 2524 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) และฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534) ซึ่งได้กำหนดพื้นที่แหลมฉบังให้เป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาดำเนินการก่อสร้างและพัฒนาศักยภาพของพื้นที่เพื่อพัฒนาเป็นชุมชนเมืองใหม่ด้วยการก่อสร้างและพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้สามารถรองรับการขยายตัวของชุมชนที่เป็นผลมาจากการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมโดยการดำเนินการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกระหว่างประเทศ นิคมอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ก่อสร้างทางรถไฟสายท่าเรือแหลมฉบังเพื่อการเชื่อมต่อกับทางรถไฟสายท่าเรือกรุงเทพฯ – สัตหีบ และก่อสร้างอาคารเคหะชุมชนแหลมฉบัง ฯลฯ

ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) ได้กำหนดให้พื้นที่แหลมฉบังเป็นเขตเศรษฐกิจใหม่ในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก และมีการตั้งองค์กรขึ้นมารับผิดชอบทำหน้าที่พัฒนาหรือสร้างชุมชนเมืองและบริการสาธารณะในเขตเมือง นั่นคือ เทศบาล

เทศบาลนครแหลมฉบัง ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นเทศบาลตำบลตาม “พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา และอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2534” ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 108 ตอนที่ 211 ลงวันที่ 4 ธันวาคม 2534 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม 2535 โดยยกฐานะพื้นที่บางส่วนของสุขาภิบาลอ่าวอุดม (เดิม) อำเภอศรีราชา (ซึ่งประกอบด้วย 4 ตำบล 19 หมู่บ้าน คือ ตำบลทุ่งสุขลา หมู่ที่ 1 – 12 ตำบลบึง หมู่ที่ 1, 5, 9 และ 10 ตำบลสุรศักดิ์ หมู่ที่ 3, 9 และตำบลหนองขาม หมู่ที่ 11) และพื้นที่บางส่วนของสุขาภิบาลบางละมุง (เดิม) อำเภอบางละมุง (ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่บางส่วนของตำบลบางละมุง จำนวน 5 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 4, 6, 7, 8 และ 9) รวมเป็น 2 อำเภอ 5 ตำบล 24 หมู่บ้าน ด้วยเหตุผลที่ว่า “เนื่องจากพื้นที่ในตำบลทุ่งสุขลาและพื้นที่บางส่วนของตำบลสุรศักดิ์ ตำบลหนองขาม ตำบลบึง อำเภอศรีราชา และตำบลบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เป็นพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของท่าเรือน้ำลึก อันเป็นท่าเรือพาณิชย์หลักของประเทศ ตลอดจนเป็นเขตพัฒนาอุตสาหกรรมและศูนย์พาณิชย์กรรม เพื่อการส่งออกตามโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สมควรจัดตั้งท้องถิ่นในเขตพื้นที่ดังกล่าวเป็น เทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา และอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นองค์กรการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่ควบคุมและบังคับใช้แผนพัฒนาเมือง ตลอดจนเป็นหน่วยงานที่จะให้บริการสังคมแก่ชุมชน และดำเนินกิจการของอุตสาหกรรมต่าง ๆ กับให้ประชาชนได้ปกครองดูแล และทำนุบำรุงท้องถิ่นของตนตามระบบเทศบาล” ต่อมาเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2553 กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศเปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา และอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เป็นเทศบาลนครแหลมฉบัง โดยให้เหตุผลว่า เทศบาลมีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป ซึ่งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

6.2 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเทศบาลนครระยอง

เทศบาลนครระยอง (เทศบาลนครระยอง www.rayongcity.net วันที่สืบค้นข้อมูล 28 พฤษภาคม 2558) ความเป็นมาตั้งแต่เดิมก่อนที่จะจัดตั้งเทศบาลขึ้น กล่าวคือ นับตั้งแต่ปี 2460 ได้มีพระบรมราชโองการประกาศให้ใช้พระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาล ตามหัวเมือง รศ.127 ขึ้น ในท้องที่ตำบลท่าประดู่ อำเภอเมืองระยอง มีฐานะเป็นสุขาภิบาลเมืองระยอง มีเขตตามที่กำหนดไว้ในประกาศพระบรมราชโองการจัดตั้งนั้น สำหรับการสุขาภิบาลได้ดำเนินการมาได้จนถึงปี พ.ศ.2463ได้เกิดอหิวาต์อย่างใหญ่หลวงไหม้ตลาด อันเป็นย่านชุมชน ในเขตสุขาภิบาลแทบทั้งหมด เป็นเหตุให้ประชาชนต้องอดอยากยากเข็ญแทบสิ้นเนื้อประดาตัว ทางราชการจึงได้ระงับการใช้พระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลไว้ชั่วคราว ต่อมาเมื่อประชาชนได้ก่อสร้างบ้านเรือนหนาแน่นขึ้นมากพอที่จัดการสุขาภิบาลเพื่อทะนุบำรุงความสุขของประชาชนสืบต่อไปได้อีก จึงได้ มีประกาศให้ใช้พระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลต่อไปใหม่ การสุขาภิบาลก็ได้ทำความเจริญให้แก่ท้องถิ่นมาเป็นลำดับ จวบจนกระทั่งรัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476

ต่อมาในปี พ.ศ. 2478 จึงได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะท้องถิ่นอันเป็นสุขาภิบาลเมืองระยองขึ้นเป็นเทศบาลเมืองระยอง โดยถือเขตสุขาภิบาลเดิมเป็นเขตเทศบาล ปรากฏตามราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 ตอนที่ 56 หน้า 1718 ลงวันที่ 10 ธันวาคม 2478 นับแต่นั้นเป็นต้นมาเทศบาลเมืองระยองก็ได้ทำความเจริญก้าวหน้าให้แก่ท้องถิ่นมาเป็นลำดับโดยรวดเร็วสมควรที่จะขยายเขตเทศบาลให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อบำรุงความสุขความเจริญของประชาชนให้กว้างขวางออกไป รัฐบาลจึงได้ตราพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองระยองขึ้น เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2499 ปรากฏตามราชกิจจานุเบกษา เล่ม 73 ตอนที่ 57 ลงวันที่ 24 กรกฎาคม 2499 โดยขยายเขตเทศบาลเมืองระยองไปหมู่บ้านปากคลองและปากน้ำตำบลปากน้ำ และหมู่บ้าน

เชิงเนิน ตำบลเชิงเนินบางส่วนที่มีเขตติดต่อกับเขตเทศบาลเดิมและมีประชาชนตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นปึกแผ่นแน่นหนา เป็นครั้งที่สอง รวมเป็นเนื้อที่ 4.356 ตารางกิโลเมตร

ในสมัยที่เริ่มตั้งเทศบาลครั้งแรก ทางเทศบาลต้องอาศัยห้องทำงานของผู้ตรวจการเทศบาล ซึ่งอยู่รวมกันที่ศาลากลางจังหวัด จนถึง พ.ศ. 2484 จึงได้ย้ายไปเช่าที่ดินและอาคารของเอกชนเป็นสำนักงานขึ้น ในย่านชุมชนชุมพล ณ ถนนชุมพล ต่อมาปีพ.ศ. 2485 จึงได้ซื้อที่ดิน และอาคารดังกล่าวขึ้นเป็นกรรมสิทธิ์ของเทศบาล

ต่อมาในปี พ.ศ. 2507 ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดในสมัยนั้น (นายสง เหล่าสุนทร) เห็นว่าสำนักงานเทศบาลหลังเก่าอยู่ในที่ชุมชนแออัด เป็นการไม่ปลอดภัยเมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้น จึงได้แนะนำให้หาที่ตั้งสำนักงานใหม่ และได้ตกลงซื้อที่ดินของนางช่วง เทพหัสดิน ณ อยุธยา ตรงข้ามกับศาลากลางจังหวัด เป็นจำนวนเนื้อที่ประมาณ 6 ไร่ไว้ ต่อมาคณะเทศมนตรีในสมัยนั้นเห็นว่าสถานที่เดิมคับแคบแออัดไม่ปลอดภัยเมื่อเวลาเกิดอัคคีภัย และเวลาฝนตกหนักน้ำท่วมพื้นชั้นล่างของสำนักงาน และไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย จึงได้สั่งให้ย้ายสำนักงานเทศบาลมาทำงานชั่วคราวที่กองอาสารักษาดินแดนในสวนศรีเมือง และได้ทำการประมูลถมที่ ๆ ทางเทศบาลจัดซื้อไว้ปลูกสำนักงาน และได้เปิดให้มีการประมูลที่ดินในบริเวณสำนักงานหลังเก่าเพื่อปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ขึ้น และได้นำเงินกินเปล่าที่นำมาปลูกสำนักงานหลังใหม่ ผลการประมูลปรากฏว่ามีผู้เสนอให้ราคากินเปล่าที่ดินบริเวณดังกล่าวถึง 650.000 บาท จึงได้เปิดประมูลสร้างสำนักงานหลังใหม่ขึ้นตามแบบแปลนของกรมโยธาธิการเทศบาล เป็นแบบทรงไทย โดยตัดแปลงขยายวงเสามุขตรงบันไดให้กว้าง และทำกันสาดด้านหน้าสำหรับจอดพักรถและปรับปรุงภายในสำนักงานให้ดีขึ้น ผลการประมูลการก่อสร้างเทศบาลสิ้นเงิน 600.000 บาท และสร้างเสร็จในเดือนธันวาคม 2507

ต่อมาในปี พ.ศ. 2522 (ในสมัยของนายเฉลา วิริยะพงษ์เป็นนายกเทศมนตรี) ได้มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองระยอง ปรากฏในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 96 ตอนที่ 221 ลงวันที่ 31 ธันวาคม 2522 โดยมีเหตุผลคือ เนื่องจากท้องที่นอกเขตเทศบาลเมืองระยอง ได้เจริญขึ้นและมีชุมชนหนาแน่นสมควรขยายเขตเทศบาลเมืองระยอง เพื่อประโยชน์ในการบริหารกิจการและการทะนุบำรุงท้องถิ่นต่อไป รวมเนื้อที่ 16.95 ตารางกิโลเมตร เทศบาลได้ใช้สำนักงานหลังนี้เป็นสถานที่ปฏิบัติงานตลอดมา และได้มีการปรับปรุงซ่อมแซมโครงสร้างครั้งใหญ่ ในปี พ.ศ. 2537 ต่อเนื่องถึงปี พ.ศ. 2539 ในสมัยนายเฉลา วิริยะพงษ์เป็นนายกเทศมนตรี โดยได้ย้ายเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติงานที่ศาลาประชาคมจังหวัดระยอง และสนามแบดมินตันหลังสำนักงานเป็นการชั่วคราว แม้ว่าเทศบาลจะได้ทำการปรับปรุงสำนักงานครั้งใหญ่แต่ก็มิได้ขยายตัวอาคารสำนักงาน ทำให้เริ่มคับแคบ เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับมีประชาชนมารับบริการเพิ่มมากขึ้น และมีความเจริญก้าวหน้ามาเป็นลำดับ

จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2542 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลนครระยอง โดยเปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลเมืองระยอง เป็นเทศบาลนครระยอง เนื่องจากเทศบาลเมืองระยอง มีสภาพความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มขึ้น ปรากฏในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 116 ตอนที่ 110 ก ลงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2542 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 พฤศจิกายน 2542 เป็นต้นไป โดยมีพื้นที่เขตเทศบาลเมืองระยองเดิม คือ 16.95 ตารางกิโลเมตร

สำหรับตัวอาคารสำนักงานเทศบาลก็เริ่มทรุดโทรมและคับแคบมากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังคงใช้ปฏิบัติงานจนถึงสิ้นปีพ.ศ.2551 ก่อนหน้านั้นประมาณปี 2549 เทศบาลมีโครงการก่อสร้างสำนักงานเทศบาลหลังใหม่ ทดแทนอาคารหลังเก่าที่ชำรุดทรุดโทรม จึงได้ทำหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดระยองขอใช้พื้นที่ศาลากลางจังหวัด (หลังเดิม) ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับสำนักงานเทศบาล เพื่อเป็นสถานที่ปฏิบัติงานให้บริการประชาชนเป็นการชั่วคราว

ในระหว่างการก่อสร้างอาคารหลังใหม่ และได้ย้ายไปปฏิบัติงานที่ศาลากลางจังหวัด (หลังเดิม) ตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม 2551

ต่อมาคณะผู้บริหารเทศบาลนครระยอง นำโดยนายวรวิทย์ ศุภโชคชัย นายกเทศมนตรีนครระยอง ได้หารือกันแล้วเห็นควรชะลอโครงการก่อสร้างอาคารสำนักงานเทศบาลไว้ก่อน เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่าในช่วงปี 2551 ได้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ วัสดุเชื้อเพลิงมีราคาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ค่าวัสดุก่อสร้างมีราคาสูงขึ้นมาก จึงเห็นสมควรยกเลิกโครงการก่อสร้างซึ่งต้องใช้งบประมาณสูงถึง 145 ล้านบาท เพื่อนำเงินไปพัฒนาท้องถิ่น และบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนให้ได้รับประโยชน์สูงสุด จึงได้ทำหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง ขอใช้อาคารศาลากลางจังหวัดระยอง (หลังเดิม) เพื่อเป็นที่ตั้งอาคารสำนักงานเทศบาลนครระยองอย่างถาวร ซึ่งคณะอนุกรรมการพิจารณาสถานที่ทำงานของหน่วยราชการในเขตกรุงเทพมหานครและเมืองหลัก สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2552 ตามหนังสือ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ระยอง ที่ กค 0307.11 / 1744 ลงวันที่ 4 สิงหาคม 2552 และอนุญาตให้เทศบาลนครระยองใช้ที่ราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียนที่ รย.222 (บางส่วน) ตำบลท่าประดู่ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง เนื้อที่ 5-2-55 ไร่ บริเวณอาคารศาลากลางจังหวัดระยอง (หลังเดิม) และอาคารศาลาประชาคม เพื่อเป็นที่ตั้งสำนักงานเทศบาลนครระยอง และเป็นศูนย์นันทนาการ ตามหนังสือสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ระยอง ที่ กค0307.11/385 ลงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2553 คณะผู้บริหารเทศบาลนครระยองจึงได้ทำญัตติเสนอต่อสภาเทศบาลนครระยอง เพื่อขอรับความเห็นชอบ ในคราวประชุมสภาเทศบาลนครระยอง สมัยสามัญ สมัยที่ 2 ประจำปี 2553 เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2553 ซึ่งสภาเทศบาลนครระยองได้มีมติเห็นชอบ และเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดระยองอนุมัติ เทศบาลนครระยองจึงได้ใช้อาคารศาลากลางจังหวัดระยอง (หลังเดิม) เป็นอาคารสำนักงานเทศบาลนครระยองมาตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม 2551 เป็นต้นมา และได้ทำการรื้อถอนอาคารสำนักงานเทศบาลหลังเดิม เพื่อสร้างเป็นคลินิกอบุณเทศบาลนครระยองดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน

6.3 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์

เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ มีประวัติความเป็นมาดังนี้

(เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ www.chaoprayasurasak.go.th วันที่สืบค้นข้อมูล 28 พฤษภาคม 2558)

เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลอ่าวอุดม ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องจัดตั้งสุขาภิบาลอ่าวอุดม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ลงวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2510 โดยเขตการปกครองของสุขาภิบาลอ่าวอุดม ประกอบด้วย พื้นที่ตำบลทุ่งสุขลาทั้งตำบลและตำบลสุรศักดิ์บางส่วน ต่อมาในปี พ.ศ. 2513 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องเปลี่ยนแปลงเขตสุขาภิบาลอ่าวอุดม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ลงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2513 กำหนดเขตการปกครองของสุขาภิบาลอ่าวอุดมใหม่ให้มีพื้นที่เพิ่มขึ้นครอบคลุมตำบลทุ่งสุขลา ตำบลสุรศักดิ์ทั้งตำบล และตำบลหนองขามตำบลบึงครอบครัวบางส่วน

สภาตำบลหนองขาม จัดตั้งขึ้นตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 โดยได้กำหนดให้หมู่ที่ 6 (บ้านโค้งดารา) ตำบลหนองขาม อำเภอศรีราชา จัดตั้งเป็นสภาตำบลหนองขาม การกำหนดดังกล่าวไม่มีการจัดทำแผนที่และคำบรรยายแนวเขต จึงทำให้เกิดการทับซ้อน และต่อมาพื้นที่ หมู่ที่ 6 (บ้านโค้งดารา) ได้แยกเป็นหมู่ที่ 7 (บ้านเนินแสนสุข) หมู่ที่ 8 (บ้านหินกอง) และหมู่ที่ 11 (บ้านหนองเลง) จึงเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปว่าสภาตำบลหนองขามประกอบด้วย พื้นที่ 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 6 (บ้านโค้งดารา) หมู่ที่ 7 (บ้านเนินแสนสุข) หมู่ที่ 8 (บ้านหินกอง) และหมู่ที่ 11 (บ้านหนองเลง) สุขาภิบาลอ่าวอุดมและสภาตำบล

หนองขามก็ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดในพื้นที่ตามความเข้าใจของแต่ละท้องถิ่นมาโดยตลอด

สุขาภิบาลอ่าวอุดม ได้มีการเปลี่ยนแปลงเขตการปกครอง (ครั้งที่สอง) ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องเปลี่ยนแปลงเขตสุขาภิบาลอ่าวอุดม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ลงวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2534 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 108 ตอนที่ 227 ลงวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2534 แนวเขตดังกล่าว ครอบคลุมพื้นที่ 306.44 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในเขตการปกครอง 5 ตำบล คือ ตำบลสุรศักดิ์ (หมู่ที่ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10 และ 3, 9 บางส่วน) ตำบลหนองขามทั้งตำบล (11 หมู่บ้าน) ตำบลบึง (หมู่ที่ 2, 3, 4, 6, 7, 8 และ 1, 5, 9 บางส่วน) ตำบลบ่อวิน (หมู่ที่ 1, 2, 5 และ 3, 6 บางส่วน) และตำบลเขาคันทรง (หมู่ที่ 1, 2, 3, 6 และ 8, 9, 10 บางส่วน) ซึ่งในการเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองของสุขาภิบาลอ่าวอุดมในครั้งนี้ทำให้ ครอบคลุมพื้นที่ของสภาตำบลหนองขามทั้งหมดด้วยเมื่อปี พ.ศ. 2539 มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ลงวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2539 ประกาศดังกล่าวระบุให้ จัดตั้งสภาตำบล หนองขาม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม โดยท้ายประกาศ กระทรวงมหาดไทย ดังกล่าว ระบุว่า ให้องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขามมีแนวเขตตามกฎหมายว่าด้วย ลักษณะปกครองท้องที่ ยกเว้นส่วนที่อยู่ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลที่มีอยู่ในตำบลนั้น การที่มีประกาศ กระทรวงมหาดไทย เรื่องจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ในปี พ.ศ. 2539 ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบล หนองขามเกิดขึ้นและมีพื้นที่ทับซ้อนอยู่ในพื้นที่ของสุขาภิบาลอ่าวอุดม ประเด็นปัญหาเรื่องการทับซ้อนพื้นที่ ระหว่างสุขาภิบาลอ่าวอุดมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม ที่ผ่านมาเป็นเรื่องที่ได้รับทราบกันระหว่าง ท้องถิ่นทั้ง 2 แห่ง และพยายามแก้ไขปัญหา โดยมีการประชุมคณะกรรมการสุขาภิบาลอ่าวอุดม เมื่อปี พ.ศ. 2540 และมีมติให้เปลี่ยนแปลงแนวเขตสุขาภิบาลอ่าวอุดมโดยลดพื้นที่ หมู่ที่ 6, 7, 8 และ หมู่ที่ 11 (บางส่วน) ตำบลหนองขาม ซึ่งเป็นพื้นที่ของสุขาภิบาลอ่าวอุดมตามแนวเขต ปี พ.ศ. 2534 เพื่อให้เขตพื้นที่ดังกล่าวแยก ออกไปเป็นพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล หนองขามขณะเดียวกันสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนอง ขาม ก็มีมติเห็นชอบตามมติของคณะกรรมการสุขาภิบาล อ่าวอุดม ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวเป็นเพียงมติ ของสภาท้องถิ่นทั้ง 2 แห่งที่เห็นร่วมกัน แต่ยังไม่ได้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงแนวเขตสุขาภิบาลอ่าวอุดม เพื่อให้ มีผลใช้บังคับโดยถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมายแต่อย่างไรก็ตามได้รับการจัดตั้งเป็น เทศบาลตำบลอ่าวอุดม ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 9 ก ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคมในปีเดียวกัน แต่เนื่องจากในความเป็นจริงนั้น พื้นที่ อ่าวอุดมได้ถูกโอนไปอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบัง (ปัจจุบันคือ เทศบาลนครแหลมฉบัง) ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลตำบลแหลมฉบัง พ.ศ. 2534 โดยมี พื้นที่แยกออกไปจากสุขาภิบาลอ่าวอุดมเป็นจำนวน 72.56 ตารางกิโลเมตร รวม 4 ตำบล 19 หมู่บ้าน ซึ่งอาจ ทำให้เกิดความสับสน ในปี พ.ศ. 2545 จึงมีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนชื่อเทศบาลโดยใช้ชื่อว่า เทศบาลตำบล เจ้าพระยาสุรศักดิ์เพื่อเป็นการระลึกถึงเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสง-ชูโต) ผู้บุกเบิกและสร้างความเจริญ ให้กับอำเภอศรีราชา ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้อำนาจทางการปกครองในพื้นที่ทับซ้อน องค์การบริหารส่วน ตำบลหนองขาม ได้ดำเนินการในพื้นที่หมู่ที่ 6 (บ้านโค้งดารา) หมู่ 7 (บ้านเนินแสนสุข) หมู่ 8 (บ้านหินกอง) หมู่ 11 (บ้านหนองเลง) ตำบลหนองขาม ตามอำนาจหน้าที่ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยเทศบาลตำบล เจ้าพระยาสุรศักดิ์ไม่ได้เข้าไปดำเนินการในพื้นที่ดังกล่าว จากปัญหาเรื่องพื้นที่ทับซ้อนระหว่างเทศบาลตำบล เจ้าพระยาสุรศักดิ์กับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม ทำให้มีผลกระทบต่อนโยบายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เขตการปกครอง ความเข้าใจของประชาชนในการให้บริการสาธารณะ และการจัดเก็บภาษี ดังนั้น เพื่อให้พื้นที่ การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งสองแห่งมีความชัดเจนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เทศบาล ตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขามได้ร่วมประชุม สืบสวนพื้นที่ เพื่อแก้ไขแนวเขต

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 โดยมีคณะกรรมการของ ทั้งสองหน่วยงานดำเนินการสำรวจ ซึ่แนวเขตที่มีการทับซ้อนจัดทำแผนที่และคำบรรยายแนวเขตใหม่ ซึ่งเทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์ได้ตัดพื้นที่ทั้งหมดของหมู่ที่ 6 (บ้านโค้งดารา) หมู่ 7 (บ้านเนินแสนสุข) หมู่ 8 (บ้านหินกอง) หมู่ 11 (บ้านหนองเลง) ตำบลหนองขาม รวมเป็นพื้นที่ 29.46 ตารางกิโลเมตร ให้เป็นพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม ส่วนเทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์คงเหลือพื้นที่ 276.98 ตารางกิโลเมตร จากเดิม 306.44 ตารางกิโลเมตร ซึ่งการปรับปรุงแนวเขตนี้ได้รับความเห็นชอบและรับรองแนวเขตจากคณะผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน ประชาชนที่เกี่ยวข้องของทั้ง 2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2555 และในวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2556

กระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์ โดยตัดท้องที่หมู่ที่ 6 บ้านโค้งดารา, หมู่ที่ 7 บ้านเนินแสนสุข, หมู่ที่ 8 บ้านหินกอง และหมู่ที่ 11 บ้านหนองเลง (บางส่วน) ตำบลหนองขาม ให้ไปเป็นพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม เพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนที่มีมาตั้งแต่ครั้งที่ยังเป็นสุขาภิบาลอ่าวอุดม และเพื่อประโยชน์ในการจัดบริการสาธารณะ ส่งผลให้เขตเทศบาลมีพื้นที่ลดลงจากเดิม 306.44 ตารางกิโลเมตรเหลือ 276.98 ตารางกิโลเมตร จากนั้นในวันที่ 9 เมษายน กระทรวงมหาดไทยก็ได้ประกาศเปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์เป็นเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคมปีเดียวกัน

7. ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาจากแบบสอบถามประเด็นเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านพฤติกรรมทางการเมืองและการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ มีทั้ง ประเด็นที่อยู่ในระดับมาก และประเด็นที่อยู่ในระดับปานกลาง

ประเด็นที่อยู่ในระดับมากมี 14 ประเด็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1. เมื่อท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งท่านคิดว่าเป็นความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมืองไทย ($\bar{X} = 3.96$)
2. ท่านคิดว่าการจัดการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น เช่น เทศบาลนคร ควรอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) ต่อไป ($\bar{X} = 3.84$)
3. เมื่อท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ท่านมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงให้เห็นว่าตนเองสนับสนุนกระบวนการเลือกตั้ง/ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.79$)
4. ทุกครั้งหรือส่วนใหญ่เมื่อท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งท่านคิดว่าเป็นการให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพทางการเมือง ($\bar{X} = 3.78$)
5. ท่านคิดว่าคุณธรรม จริยธรรมของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.75$)
6. ท่านคิดว่าความสำคัญของการเลือกตั้งในองค์การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญ ($\bar{X} = 3.69$)
7. ทุกครั้งหรือส่วนใหญ่เมื่อท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อที่จะสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนต้องการ พอใจยอมรับ หรือเห็นว่าเหมาะสม ($\bar{X} = 3.65$)
8. ท่านคิดว่านโยบายของพรรค/กลุ่ม/หรือของผู้สมัคร มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.61$)
9. ท่านคิดว่าพรรคการเมือง หรือกลุ่มการเมืองที่สังกัดเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.56$)

10. หากมีการเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารของเทศบาลนครในครั้งต่อไปท่านคิดว่าจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ ($\bar{X} = 3.56$)
11. การตัดสินใจจากการติดตามข้อมูลข่าวสารผลงาน ความเป็นมา รวมถึงการทำงานของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง/นักการเมือง/กลุ่มการเมืองอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.54$)
12. ทุกครั้งหรือส่วนใหญ่เมื่อท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อต้องการที่จะสนับสนุนกลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมืองที่สนับสนุนกลุ่มการเมืองที่ตนต้องการ ($\bar{X} = 3.53$)
13. เมื่อมีการเลือกตั้งทุกครั้งท่านมีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการไปใช้สิทธิลงคะแนน ($\bar{X} = 3.48$)
14. ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เมื่อได้รับการชักชวนร้องขอจากครอบครัวญาติพี่น้อง เพื่อน เครือญาติหรือคนรู้จัก ($\bar{X} = 3.46$)

สำหรับประเด็นที่อยู่ในระดับปานกลาง 6 ประเด็น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1. ความเป็นผู้มีชื่อเสียง “เด่น ดัง” มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.38$)
2. ท่านคิดว่าความใกล้ชิด/คุ้นเคยหรือเป็นเครือข่ายทางสังคม มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.36$)
3. ท่านคิดว่าหัวหน้าคณะ ผู้คอยแนะนำหรือชักชวนให้ไปลงคะแนนมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.36$)
4. ท่านคิดว่าควรยกเลิกบทลงโทษในกรณีไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.35$)
5. ท่านติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครองเทศบาลนครอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.25$)
6. ท่านติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งในเขตเทศบาลนครของท่านอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.16$)

8. ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม

ผลการศึกษาจากแบบสอบถามในส่วนของการเขียนแสดงแสดงความคิดเห็น พบว่า ประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนเสนอแนะมีทั้งหมดสี่ประเด็น จากทั้งหมดสี่ร้อยคนนั้น มีผู้เขียนความคิดเห็นทั้งหมด 77 รายการความคิดเห็น ซึ่งสามารถแยกหมวดหมู่ได้เป็นสี่ประเด็น และในแต่ละประเด็นมีความถี่ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เทศบาลนครควรมีช่องทางในการกระจายข่าวสารแก่ประชาชนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการปกครอง ให้มีความทั่วถึงและมีความสม่ำเสมอ มีจำนวนผู้เสนอแนะ ทั้งหมด 25 ราย เป็นจำนวนมากที่สุด

ประเด็นที่สอง ไม่ควรยกเลิกบทลงโทษในกรณีไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งหมด 21 ราย

ประเด็นที่สาม ควรจะมีมาตรการในการควบคุมหัวหน้าคณะ ในพฤติกรรมที่ชักชวนให้ไปลงคะแนนมากเกินไป ทั้งหมด 16 ราย

ประเด็นที่สี่ ความสามารถและผลงาน เป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งหมด 15 ราย

9. บทสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ คือ ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ โปธิสว่าง ซึ่งได้ให้ความคิดเห็นไว้ดังต่อไปนี้

1. จากข้อเสนอแนะของประชาชนต่อพฤติกรรมทางการเมืองว่าด้วยการเลือกตั้งฯ สี่ประเด็นดังกล่าวนี้ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร

เทศบาลนครควรจัดช่องทางในการกระจายข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

อาจารย์ไพฑูริย์ เห็นด้วยโดยกล่าวว่า เทศบาลนครควรจัดช่องทางในการกระจายข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนมากขึ้น โดยเป็นการกระจายข้อมูลเชิงรุกให้เข้าถึงประชาชน เนื่องจากประชาชนทำมาหากินจึงมีเวลาจำกัดในการแสวงหาข้อมูล

เทศบาลนครควรทบทวนการยกเลิกบทลงโทษในกรณีไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

อาจารย์ไพฑูริย์ เห็นด้วย โดยกล่าวว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้สนใจในเรื่อง บทลงโทษการไม่ไปเลือกตั้ง ที่ประชาชนที่ไม่ไปต้องเสียสิทธิ เพราะ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้สนใจที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนประชาชนในระดับท้องถิ่น รวมถึงระดับชาติปัจจุบันที่ประชาชนเลือกที่จะไปใช้สิทธิ หรือไม่ไปใช้สิทธินั้น โดยมากแล้วเป็นสาเหตุอื่น แต่คิดว่าประชาชนก็อยากให้ยกเลิกบทลงโทษดังกล่าว และให้กลับมาเป็นการไปใช้สิทธิ หรือไม่ไปใช้สิทธิ แล้วแต่ตัวประชาชนจะตัดสินใจเอง

เทศบาลนครควรมีมาตรการในการควบคุมหวัคະແນ

อาจารย์ไพฑูริย์ เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง โดยกล่าวว่า หวัคະແນเป็นปัจจัยสำคัญต่อการให้ข้อมูลกับประชาชนเกี่ยวกับผู้สมัคร และหวัคະແນจะต่อสู้กันเอง และเป็นฝ่ายที่เข้าถึง และเข้าหาประชาชนมากกว่าผู้สมัคร ดังนั้นการควบคุมหวัคະແນให้ปฏิบัติตามกฎหมายการเลือกตั้งจึงสำคัญ

ความสามารถและผลงานเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง

อาจารย์ไพฑูริย์ เห็นว่า ปัจจัยที่สำคัญยิ่งกว่าความสามารถและผลงานของผู้สมัครคือ ข้อมูลที่ประชาชนทราบเกี่ยวกับความสามารถและผลงานของผู้สมัคร ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงความสามารถและผลงานของผู้สมัครจะเป็นปัจจัยที่ชัดเจนกว่าตัวความสามารถและผลงานของผู้สมัครเอง ด้วยเหตุนี้ ทีมงานประชาสัมพันธ์และหวัคະແນจึงมีบทบาทที่สำคัญมาก

2. ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในรูปแบบต่าง ๆ มีผลต่อการตัดสินใจการตัดสินใจเลือกตั้งเทศบาลนครภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือไม่ อย่างไร

อาจารย์ไพฑูริย์มองว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับหวัคະແນของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นสำคัญยิ่งกว่าความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง แบบแผนการเลือกตั้งเทศบาลนครที่ต่าง ๆ และการเลือกตั้งท้องถิ่นอื่น ๆ รวมถึงการเลือกตั้งระดับชาติในสังคมไทยนั้นมีลักษณะไม่แตกต่างกัน ในแง่ปัจจัยที่สำคัญต่อการได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนว่า ได้แก่ ปัจจัยด้านอำนาจ อิทธิพล ของผู้สมัคร ความสามารถและความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการจัดสรรผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ให้กับผู้สนับสนุน สมัครพรรคพวกที่มีผลประโยชน์ตอบแทนก่อกูล

3. ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกตั้งเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปัจจัยด้านตัวผู้สมัคร ในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม ชื่อเสียง ปัจจัยด้านนโยบายของพรรค กลุ่ม หรือของผู้สมัคร และปัจจัยด้านความใกล้ชิดกับผู้สมัคร และปัจจัยด้านอุดมการณ์ทางการเมืองในเรื่องของการใช้สิทธิเพื่อแสดงถึงการสนับสนุนกระบวนการเลือกตั้ง และระบอบประชาธิปไตย และเป็นการแสดงถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้นมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งเทศบาลนคร รวมถึงการเลือกตั้งอื่น ๆ

แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ การแนะนำชักจูงจากหัวหน้าคณะ ผู้ชักจูง ผู้แนะนำต่าง ๆ เพราะเป็นการเข้าถึงประชาชนได้อย่างใกล้ชิด

4. ความสำคัญของเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และความเป็นไปได้ และโอกาส ที่เทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเปลี่ยนสถานะเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

อาจารย์ไพฑูริย์มองว่า เทศบาลระยอง และเทศบาลแหลมฉบัง มีจุดเด่นในแง่ของการมีพื้นที่อุตสาหกรรม เทศบาลนครจึงมีรายได้สูงจากภาคเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนที่เติบโต ประชาชนและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในเทศบาลน่าจะเห็นด้วยกับการเปลี่ยนสถานะเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เพราะเมื่อดูจากการปกครองท้องถิ่นพิเศษเช่น พัทยา ที่เติบโตเร็ว ทำให้การปกครองรูปแบบพิเศษเป็นที่น่าสนใจ แต่สิ่งที่ต้องพิจารณาคือ ความสามารถในการดูแลบริหารจัดการตนเองของเทศบาลนครเหล่านี้ว่ามีความพร้อมแค่ไหน เพราะท้องถิ่นเองก็ต้องอาศัยการพัฒนาจากส่วนกลางในแง่งบประมาณด้วยเช่นกัน เช่นกรณีพัทยา ที่งบประมาณจากส่วนกลาง ในการตัดถนนเข้ามายังแหลมบาลีฮาย เป็นต้น และอีกประการหนึ่งคือนโยบายระดับประเทศที่จะสนับสนุนเรื่องนี้ยังไม่มีปรากฏชัดเจน

10. การอภิปรายผลการวิจัย

ความเหมือนและความแตกต่างของเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในด้านความเหมือน

ประการที่หนึ่ง การเป็นเทศบาลนคร ดังนั้นเทศบาลทั้งสามแห่งจึงมีอำนาจหน้าที่แบบเดียวกัน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่แบบเดียวกับเทศบาลตำบลและเทศบาลเมืองและมีหน้าที่เพิ่มเติมที่มากกว่า ดังนี้ (บุษอริ ยีหะ, 2550.)

1. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
2. กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
3. การควบคุมสุขลักษณะและอนามัยในร้านจำหน่ายอาหาร โรงมหรสพ และสถานบริการอื่น
4. จัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและการปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม
5. จัดให้มีการควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
6. การวางผังเมืองและการควบคุมการก่อสร้าง
7. การส่งเสริมกิจการการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ เทศบาลนคร สามารถการทำการนอกเขตเทศบาลของตนได้ ในกรณีต่อไปนี้

1. เมื่อการนั้นจำเป็นต้องทำและเป็นการที่เกี่ยวข้องกับกิจการที่ดำเนินตามอำนาจหน้าที่อยู่ภายในเขตของตน
2. ได้รับความยินยอมจากสภาเทศบาล สภาจังหวัด หรือสภาตำบลแห่งท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง
3. ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

รวมไปถึงการที่เทศบาลนคร การทำการร่วมกับบุคคลอื่น โดยก่อตั้งบริษัทจำกัด หรือถือหุ้นในบริษัทจำกัดในกรณีต่อไปนี้

1. บริษัทจำกัดนั้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค
2. เทศบาลต้องถือหุ้นเป็นมูลค่าเกินกว่าร้อยละ 50 ของทุนที่บริษัทนั้นจดทะเบียนไว้ ในกรณีที่มีหลายเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ถือหุ้นอยู่ในบริษัทเดียวกันให้หุ้นที่ถือหุ้นนั้นรวมกัน และ
3. ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

นอกจากนั้น ถ้ามีกิจการใดอันอยู่ภายในอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไปร่วมกันทำเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ก็ให้จัดตั้งเป็นองค์การขึ้นเรียกว่า "สหการ" มีสภาพเป็นทบวงการเมือง และมีคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วยผู้แทนของเทศบาล ที่เกี่ยวข้องอยู่ด้วย

ประการที่สองคือ ทั้งสามแห่ง ล้วนมีแหล่งอุตสาหกรรม และเป็นพื้นที่ที่มีประชากรแฝงเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก โดยสำหรับจังหวัดระยองนั้นมีนิคมอุตสาหกรรมมากที่สุดในประเทศไทย และจังหวัดระยองและจังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดที่อยู่ในโครงการระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) <https://www.prachachat.net/d-life/news-491377> (10 ข้อที่จะทำให้คุณรู้จัก 'ระยอง' จังหวัดที่รวยที่สุดและฮอตที่สุดในเวลานี้ วันที่ 14 กรกฎาคม 2563 - 19:18 น.) ส่วนเทศบาลเจ้าพระยาสุรศักดิ์ เป็นเทศบาลนครแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นเมืองอุตสาหกรรมที่สำคัญ ของพื้นที่ริมฝั่งอ่าวไทยในภาคตะวันออกของประเทศไทย และยังเป็นเมืองเศรษฐกิจอีกเมืองหนึ่งของจังหวัดชลบุรีอีกด้วย การเป็นแหล่งอุตสาหกรรมยังสะท้อนได้จากวิสัยทัศน์การพัฒนาเทศบาลนครแหลมฉบัง “อุตสาหกรรมไร้มลพิษ เศรษฐกิจรุ่งเรือง เมืองน่าอยู่ คู่คุณธรรม” วิสัยทัศน์การพัฒนาเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ “นครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ เมืองอนุรักษ์วิถีชุมชน สังคมแห่งการเรียนรู้ เกื้อกูลและปลอดภัย ภายใต้การบริหารในระบบคุณธรรม รวมแหล่งอุตสาหกรรมและการเกษตร อาณาเขตเศรษฐกิจรุ่งเรือง” และ วิสัยทัศน์ของเทศบาลนครระยองนครสีเขียว และรุ่งเรือง ภายในปี พ.ศ. 2565

ในด้านความแตกต่าง

เทศบาลนครทั้งสามแห่งมีส่วนที่แตกต่างกันคือ

ในแง่พื้นที่ เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์เทศบาล นครเจ้าพระยาสุรศักดิ์มีพื้นที่ 276.98 ตารางกิโลเมตร เป็นเทศบาลนครที่มีพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทย

ในแง่ของความก้าวหน้าในด้านการพัฒนาเมืองอัจฉริยะนั้น เทศบาลนครระยอง ล้าหน้ากว่าเทศบาลนครอีกสองแห่ง โดยได้รับการประกาศให้เป็นหนึ่งในเมืองอัจฉริยะทั้งหมด 30 แห่งในประเทศไทย

ในแง่ของการแจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์ของเทศบาลนครทั้งสามแห่งเฉพาะช่องทางเพจ ในเฟซบุ๊ก มีความเหมือนกันในแง่ที่ทุกแห่งเป็นการแจ้งข่าวสารโดย การแสดงความคิดเห็นของประชาชนทางข้อความ แสดงความคิดเห็นของเพจในโพสต์ กล่าวโดยภาพรวมแล้ว ความคิดเห็นของประชาชนมักไม่ได้รับการตอบสนองจากผู้ดูแลเพจมากเท่าไรนักเมื่อเปรียบเทียบกับภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจ อย่างไรก็ตามมีความแตกต่างในแง่จำนวนผู้ติดตามดังนี้ เทศบาลนครแหลมฉบัง มีผู้ติดตาม 3.4 หมื่นราย เทศบาลนครระยอง มีผู้ติดตาม 3.7 หมื่นราย และเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์มีผู้ติดตาม 12,963 ราย

ในส่วนของการแจ้งข่าวสารจากฝ่ายเทศบาลและการแสดงความคิดเห็นของประชาชนผ่านทางเฟซบุ๊กที่เป็นทางการของเทศบาลนครทั้งสามแห่ง มีดังนี้ โดยแบ่งเป็น ส่วนของการรีวิว และการโพสต์ของเทศบาลนคร และการแสดงความคิดเห็นของประชาชน

11. การรีวิว

ในส่วนของการรีวิว แนะนำ ไม่แนะนำเทศบาลนครทั้งสามแห่งนี้ รวมไปถึงความคิดเห็นของประชาชนพบว่า มีเทศบาลนครระยองและเจ้าพระยาสุรศักดิ์ที่เปิดให้แสดงความคิดเห็นทางช่องทางการให้คะแนนรีวิว และความเห็นทางรีวิว โดยที่เทศบาลนครแหลมฉบังไม่ได้เปิดให้แสดงความคิดเห็นด้านนี้

11.1 การรีวิวเทศบาลนครระยอง

ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลนครระยอง และเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ ได้เปิดให้มีการให้คะแนน การรีวิว และการแสดงความคิดเห็นต่อเทศบาลนคร ผ่านการรีวิวนี้ ในส่วนของเทศบาลระยองนั้น มีผู้ถูกใจ สามหมื่นสี่พันคน มีผู้ติดตาม 3.7 หมื่นคน ส่วนใหญ่แนะนำ ส่วนน้อยมาก ๆ คือ ห้าราย ที่ไม่แนะนำ สิ่งที่น่าสนใจ

คือ ผู้ดูแลเพจมีการตอบขอบคุณบางครั้งในปี ค.ศ. 2021 และ 2022 มีทั้งคำชม คำร้องเรียน และการแจ้งข้อมูลหรือแจ้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ อย่างไรก็ตามเป็นคำร้องเรียนมากกว่าคำชม อย่างไรก็ตาม รายงานความคิดเห็นด้านบวกกับด้านลบ ไม่ต่างกันมากนัก ความคิดเห็นแรกสุด 19 พ.ย. 2018 และล่าสุด 22 มิถุนายน 2022 คำชมส่วนใหญ่ เป็นด้านการงานที่ดี บริการที่ดีของพนักงาน พุดจาดี ให้บริการดี มีคำชมทั้งผู้บริหารและพนักงานด้วย ในส่วนของคำร้องเรียน ได้แก่ การทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ไม่เหมาะสม ไม่มีอธยาศัยไมตรีที่ดีพอ การทำงานล่าช้า ควรปรับปรุงสถานที่ให้ดีขึ้น ให้มีหลังคาบังแดดให้ประชาชนด้วย นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ แจ้งพฤติกรรมส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ที่ทำผิดกฎหมาย แจ้งการทำงานที่บกพร่อง เช่น ไม่ทำหน้าที่ตนเอง หรือทำหน้าที่ของตนเองไม่ดีพอ การโยนหน้าที่ การไม่ตั้งใจทำงาน การโทรไปไม่มีคนรับสาย ข้อความทางเพจใช้ระบบตอบไม่รู้เรื่อง มีการร้องเรียนทั้งการทำงานแบบตัวบุคคลและระบบ เช่น ระบบการทำใบมรณบัตรล่าช้า เช่นการขอน้ำประปาสามปีแล้ว ไม่เคียบหน้า ความเดือดร้อนจากสุนัขจรจัด ไม่มีการแก้ไข ไม่เคียบหน้าเป็นต้น

11.2 การรื้อฟื้นเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์

ในส่วนของคะแนนการรื้อฟื้นของเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี คะแนนรื้อฟื้น 4.1 รายการ ผู้ติดตาม 2.6 หมื่นราย ส่วนใหญ่แนะนำ ไม่แนะนำ 29 ราย รื้อฟื้น แรกสุด 28 พฤศจิกายน 2017 รื้อฟื้นล่าสุด 26 ตุลาคม 2022

คำแนะนำในทางบวก ได้แก่ การขอบคุณการปฏิบัติหน้าที่อย่างดี เช่น การพ่นยากำจัดยุง การจับงูเหลือม การเปลี่ยนไฟทาง การชมว่าสถานที่สะอาด สวย สะอาดใหญ่โต เจ้าหน้าที่บริการดี แนะนำดี รวดเร็ว ยิ้มแย้มแจ่มใส อดทน รับผิดชอบ เอาใจใส่ พุดเพราะ มารยาทดี และชมการทำงานที่เป็นระบบ แบ่งงานกันทำ และให้ความรู้เรื่องวัคซีนดี

ในการแสดงความคิดเห็นในทางลบ ได้แก่ การกล่าวถึงความไม่พร้อมในการทำงานด้านการติดต่อสื่อสาร การไม่รับสาย การไม่อ่านข้อความในกล่องข้อความ การทำงานล่าช้า งานที่แจ้งไว้ไม่เคียบหน้า เวลาผ่านไปนานทั้งงานไว้นาน แจ้งถนนพัง เนื่องจากกรวดหินขูดก่อสร้าง ถนนไม่มีท่อระบายน้ำ เก็บภาษีแพง แจ้งความเดือดร้อนทางเสียง ปัญหาระบบการจัดคิวที่ประชาชนมองว่าไม่เป็นธรรม แจ้งความเดือดร้อนจากการที่เทศบาลนครดูแลพื้นที่อย่างไม่มีประสิทธิภาพ เช่น ความเดือดร้อนจากไฟทางเสียง ปัญหาความเดือดร้อนจากสุนัขจรจัด ระบบการทำงานที่ไม่แก้ไข ปัญหาให้ประชาชน ไม่รับเรื่องทั้งที่แจ้งด้วยการโทรศัพท์แล้ว แต่บอกให้ไปเขียนคำร้องกรณีสุนัขจรจัดทำร้ายประชาชน โดยผู้แจ้งเป็นพลเมืองดี ไม่ใช่ผู้เสียหาย แต่ไม่มีเวลาไปที่เทศบาล การร้องเรียนว่าเก็บภาษีแพง เจ้าหน้าที่ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ต่อเวลา ไม่รับคิวของประชาชนในเวลาสิบเอ็ดโมงครึ่งแต่ไปทานข้าวเลย รวมถึงการวิจารณ์ปัญหาวิธีการทำงานที่สร้างปัญหา เช่น การกำจัดวัชพืชด้วยการฉีดพ่น เป็นการทำลายพืชของชาวบ้าน ขอให้เปลี่ยนวิธีเป็นแบบอื่น

12. การโพสต์ของเทศบาลนครและการแสดงความคิดเห็นของประชาชน

ในส่วนของความเคลื่อนไหวของการแจ้งข้อมูลข่าวสารกับประชาชนในเพจเฟซบุ๊กในวันที่หนึ่งกรกฎาคม จนถึงวันที่ 18 กรกฎาคม ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพการติดต่อสื่อสารจากฝ่ายเทศบาลนครในสื่อช่องทางที่ประชาชนส่วนใหญ่คุ้นเคยและเข้าถึงได้ง่าย เพราะเป็นสื่อใหม่ที่ประชาชนเข้าดูได้ตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมงและสามารถแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านหน้าสื่อนี้ได้ คณะผู้ศึกษาได้ข้อค้นพบดังนี้

12.1 การโพสต์และการแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมเทศบาลนครระยอง

สำหรับเทศบาลนครระยองนั้น มีการโพสต์เป็นจำนวนมากที่สุดถึง 120 โพสต์ และเนื้อหาในการโพสต์มีความหลากหลายที่สุด และเป็นการแสดงถึงการเชื่อมโยงกับภาคส่วนต่างๆ มากที่สุด เช่น โรงเรียน หน่วยงานราชการอื่น รวมไปถึงบริษัท เอกชน ที่เข้ามาร่วมทำกิจกรรม ให้ความร่วมมือ หรือการทำงานการกุศล เช่น

การบริจาคสิ่งต่างๆ นอกจากนี้ในวันเดียวกัน บางวันมีการโพสต์เคลื่อนไหวมากกว่าหนึ่งครั้ง แสดงถึงความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงของ ผู้ดูแลเว็บไซต์ อีกทั้งยังนิยมติดแฮชแท็ก ว่า เทศบาลนครรุ่นใหม่ ห่วงใยใส่ประชาชน และเนื้อหาของการโพสต์ก็ยืนยันตัวตนนี้ของเทศบาลนครระยองด้วย เทศบาลนครระยองนั้น มีการใส่ใจตอบคำถามประชาชนที่เข้ามาได้ถามมากที่สุด มีการติดตามเรื่องต่างๆ ของประชาชนที่ฝากคำถาม หรือฝากให้ดำเนินเรื่องต่างๆ ไว้ และแจ้งให้ผู้ที่โพสต์ถามได้ทราบ ในส่วนของประชาชนมีการตอบรับในทางบวกที่สูง และมีการพูดคุยโต้ตอบกันเอง ในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของเทศบาลนคร เช่น การชักชวนกันหน้าเฟซบุ๊กเพื่อไปร่วมกิจกรรม เดินวิ่ง แสงนำใจ ไทยทั้งชาติ เดินวิ่งปั่นเพื่อสุขภาพ ด้วยเช่นกัน โดยเนื้อหา คณะผู้วิจัยจัดแบ่งหมวดหมู่ได้ดังนี้

1. งานพิธีการ งานวัฒนธรรมประเพณี โดยรวม ๆ เรียกว่า งานหลวง งานพิธีทางการต่าง ๆ เช่น การโพสต์ถวายพระพรมงคล ในวันสำคัญ เช่น วันที่ 4 กรกฎาคม การถวายพระพรทรงพระเจริญในวันคล้ายวันประสูติ สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ การต้อนรับคณะศึกษาดูงาน การมอบเกียรติบัตรให้กับนักเรียนที่ได้รับรางวัล

2. ด้านการดูแลใส่ใจประชาชน ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี เช่น เรื่องสุขภาพ เรื่องสิ่งแวดล้อม ซึ่งโดดเด่นมาก เพราะมีการโพสต์เรื่องสิ่งแวดล้อมบ่อย หลายครั้ง และยังมีเทศบาลเมืองหนองคาย ได้มาศึกษาดูงาน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เข้มแข็ง ในการบริหารจัดการ ขยะและทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน อีกด้วย รวมไปถึงการใส่ใจโพสต์ให้ความรู้ให้คำแนะนำเพื่อความ เป็นอยู่ที่ดี สวัสดิภาพ ความปลอดภัย สุขภาพของประชาชนที่หลากหลาย เช่น โภชนาการสำหรับผู้สูงอายุ และโภชนาการสำหรับคุณแม่ตั้งครรภ์ คำแนะนำในการใส่ใจดูแลดวงตาโดยเฉพาะผู้ที่อายุ 40 ปีขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับ hashtag ที่โพสต์ว่า เทศบาลนครยุคใหม่ หัวใจคือประชาชน ส่วนการดูแลประชาชนอื่น ๆ เช่น การแจ้งปิดปรับปรุงสนามหญ้าเทียม การตรวจประเมินคุณภาพอาหารของโรงเรียน การตรวจสอบประเมินคุณภาพน้ำดื่มตู้หยอดเหรียญ ซึ่งแสดงให้เห็นการทำงานเชิงรุกของเทศบาลนครระยอง ซึ่งน่าสนใจ และ นำชื่นชม การตรวจความสะอาดของห้องน้ำสาธารณะ การณรงค์การคัดแยกขยะ การรณรงค์การปฏิบัติตามกฎจราจร การแจ้งฉีดวัคซีนพิษสุนัขบ้าให้สัตว์เลี้ยง

3. ด้านการวางแผน เช่น การแจ้งการจัดการประชุมคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลนครระยอง สำหรับกิจกรรมหนึ่งที่น่าสนใจคือ การปรับบ้านแต่งเมือง ซึ่งเป็นหนึ่งในนโยบายของนาย วิชิต ศรีชลา ซึ่งท่านเป็นนายกเทศมนตรีนครระยอง เทศบาลนครได้มุ่งมั่นพัฒนาพื้นที่ให้สะอาด และ เจริญก้าวหน้า ไม่ว่าจะเป็นการตัดหญ้า เก็บขยะ ล้างถนนให้สะอาด กวาดคูคูน้ำบริเวณไหล่ถนน ลอกท่อระบายน้ำ เพื่อความสะอาดสวยงามของบ้านเมือง และความปลอดภัยของประชาชน โดยมีแฮชแท็กว่า ชาวนครระยองร่วมใจกันรักษาความสะอาด

12.2 การโพสต์และการแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมกับเทศบาลนครแหลมฉบัง

ในส่วนของเทศบาลนครแหลมฉบัง มีการโพสต์แจ้งข่าวสารประชาชนทั้งหมด 52 รายการ เป็นลำดับ รองลงมาจากเทศบาลนครระยอง โดยมีเนื้อหาแบ่งเป็นสามหมวดหมู่ดังนี้

1. ด้านพิธีการ ด้านการร่วมพิธี หรือการทำกิจกรรมงานวัฒนธรรม ธรรมเนียม ประเพณีต่างๆ ของทางราชการหรือที่เป็นทางการตามขนบธรรมเนียม เช่น กิจกรรมการถวายพระพร การงานประเพณี เช่น การอวยพรผู้ใหญ่ การต้อนรับคณะศึกษาดูงาน เป็นต้น

2. ด้านงานสุขภาพ สวัสดิภาพ ความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในด้านต่างๆ เป็นการโพสต์ในจำนวนมากที่สุด เช่น การประชาสัมพันธ์ ช่วงเวลาหยุดจ่ายน้ำ การฝึกงานสร้างอาชีพ การมอบทุนการศึกษา การทดสอบสารปนเปื้อนโลหะหนักในอาหารทะเล การรับฟังความเห็นของประชาชนในด้านสิ่งแวดล้อม การ

แก้ปัญหาโรคติดต่อ การประชาสัมพันธ์โครงการฝึกงานสร้างอาชีพ โครงการตรวจคัดกรองเบาหวาน การแก้ปัญหาโรคติดต่อ การมอบทุนการศึกษา การซ่อมอพยพการหนีไฟ เป็นต้น

3. งานด้านการบริหาร การวางแผน และแนวทางการพัฒนา เช่น โครงการจัดทำแผนสุขภาพชุมชน การประชาสัมพันธ์นโยบายของเทศบาลนครแหลมฉบัง ในด้านการเมืองการบริหาร นั่นคือ การมุ่งเน้นการติดตามและประเมินผล การดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ การให้ความช่วยเหลือ การเป็นที่พึ่งของประชาชน และสามารถแก้ปัญหาให้ประชาชนในเขตเทศบาลนครแหลมฉบัง และการแจ้งให้ทราบถึงการจัดประชุมคณะผู้บริหารและฝ่ายอื่น ๆ เพื่อหารือร่วมกันให้ได้แนวทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเพื่อให้การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ที่น่าสนใจคือ การประชาสัมพันธ์กิจกรรม แหลมฉบัง 2023 One City One Wish ค้นหาสุดยอดไอเดีย พัฒนานครแหลมฉบัง ซึ่งเป็นกิจกรรม เพื่ออบรมให้ความรู้แก่คนในพื้นที่ เทศบาลนครแหลมฉบัง และเป็นเวทีรับทราบ ปัญหาพร้อมทั้ง จัดกระบวนการที่เปิดให้ประชาชน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีความตระหนักรู้ในการพัฒนาพื้นที่ของตนเองได้ โดยแบ่งเป็น แปรตด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจฐานราก โดยมุ่งเน้นการเพิ่มรายได้ให้คนในพื้นที่ ด้านพลังงานทดแทนหรือพลังงานทางเลือก ด้านการพัฒนาทักษะและศักยภาพ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านสุขภาพหรือสุขภาพะ ด้านระบบการสัญจรและการขนส่งสาธารณะ ด้านการพัฒนาาระบบบริการของภาครัฐ ซึ่งในปีที่แล้วก็มีโครงการนี้เช่นกัน โครงการนี้น่าสนใจเพราะส่งเสริมความรู้ให้กับประชาชน

12.3 การโพสต์และการแสดงความคิดเห็นเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์

สำหรับเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ ได้โพสต์แจ้งข่าวประชาชน 22 โพสต์ โดยแบ่งหมวดหมู่เป็นสามหมวด ดังนี้

1. งานพิธีต่าง ๆ ของทางการ และงานด้านขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น การต้อนรับคณะศึกษาดูงาน
2. งานการบริหารและงานแผนต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม คณะกรรมการพัฒนาเทศบาลนคร
3. งานด้านสุขภาพ สวัสดิการ ความเป็นอยู่ที่ดี สิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งในหมวดนี้มีการโพสต์มากที่สุด การขุดลอกคูคลอง การฉีดขยะ การสร้างถนนคอนกรีต การมอบถุงยังชีพให้ผู้ด้อยโอกาส การที่เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ได้รับการประกาศเกียรติคุณในฐานะหน่วยงานรัฐที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจ้างคนพิการในองค์กร การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อมของโครงการผลิตและจำหน่ายไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม กองทุนสุขภาพ การจัดโครงการสร้างภูมิคุ้มกัน ให้กับผู้สูงอายุ การรณรงค์ภาวะโลกร้อน มีการกำจัดขยะที่เหมาะสม การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

13. ข้อเสนอแนะ

เทศบาลนครภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรพัฒนาช่องทางติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ทางเพจ เฟซบุ๊กให้ทันสมัย ตอบรับและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนมากขึ้น ในส่วนการร้องเรียนของประชาชน หากทำได้แก้ไขแล้ว ควรตอบให้ทราบ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้เกิดความเข้าใจกับประชาชนและเพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐกับประชาชนและสร้างความร่วมมือกันดำเนินการด้านต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยอาจเป็นโครงการร่วมกันหรือการเรียนรู้จากกันและกันเป็นต้น

รายการอ้างอิง

- บุษอริ ยีหะ. (2550). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์. (2558) ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์. เข้าถึงได้จาก www.chaoprayasurasak.go.th
- เทศบาลนครแหลมฉบัง. (2558) ข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลนครแหลมฉบัง. เข้าถึงได้จาก www.lcb.go.th
- เทศบาลนครระยอง. (2558) ข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลนครระยอง เข้าถึงได้จาก www.rayongcity.net

สัมภาษณ์ ศ.ดร.ไพฑูรย์ โปธิสว่าง วันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2565

เอกวิทย์ มณีธร, โชติสา ขาวสนิท และ ภารดี ปลื้มโกศล. (2561). รายงานการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมทางการเมืองว่าด้วยการเลือกตั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย: เทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สนับสนุนโดยทุนอุดหนุนการวิจัย คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

โอฬาร ถิ่นบางเตียว. (2553) เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย. วารสารร่วมพฤษ 28(3) หน้า 183 – 209.

Proceeding Paper

Rime Movement: Principles and Roles in Tibet

Paradorn Inta^{1*}

¹ Department of Political Science Faculty of Social Sciences Srinakharinwirot University 10110;
Paradorn.inta@g.swu.ac.th

* Correspondence: Paradorn.inta@g.swu.ac.th

Abstract:

This article aims to study semantics, principles, and roles of the Rime movement in Tibet politics by documentary research and resources related to Rime movement. This article found Rime principles are unprejudiced. Do not differentiate and insult differences in the traditions and practices of Dharma of other groups. This elucidates openness to the other traditions and schools of Buddhism because it is considered that in the diversity of the sects of dharma, other traditions, and schools from the same Buddha Shakyamuni. Terma is a principle that represents the teaching relationship of the Tibetan Buddhism teachings in Nyingma and Sarma. And must observe the samaya. The role of the Rime movement in Tibet stems from its political influence in the 17th century, during which the Gelug school grew in political and religious influence, and the teachings of other sects were broken. The joining of both the Nyingma, Kagyu, and Sakya school formed the Rime movement to defend the teachings. The main dignitaries were Jamyang Khyentse Wangpo, Jamgön Kongtrul Lodro and Chokgyur Dechen Zhikpo Lingpa. Later, when the Tibetan incident broke out, the Rime movement was used to create reconciliation among Tibetans.

Keywords: Rime movement, Buddhism, Harmony

Citation: Inta, P. (2023).

Rime Movement: Principles and Roles in Tibet, *Proceedings of the 7th PSPARN Academic Conference 2023*. Mahasarakham University, 146 – 160.

Published: September 15, 2023

Proceeding Paper

ขบวนการรีเม : หลักการและบทบาทในทิเบต

ภารดร อินตา^{1*}

¹ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110;
Paradorn.inta@g.swu.ac.th

* Correspondence: Paradorn.inta@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ:

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงความหมาย หลักการ และบทบาทของขบวนการรีเมที่แสดงในทางการเมืองในทิเบต ใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับขบวนการรีเม ผลการศึกษาพบว่าหลักการของรีเมคือการไม่มีอคติ การไม่แบ่งแยกและดูหมิ่นความแตกต่างทางขนบธรรมเนียมประเพณีการปฏิบัติธรรมของกลุ่มอื่น ซึ่งเป็นการแสดงถึงความเปิดกว้างต่อขนบธรรมเนียมของพุทธศาสนิกายต่าง ๆ เพราะถือว่าในความแตกต่างหลากหลายทางสายธรรมแต่ละนิกายนั้นมาจากพระพุทธเจ้าศากยมุนีเหมือนกัน หลักธรรมสมบัติที่เป็นหลักการที่แสดงถึงความสัมพันธ์ทางคำสอนของสายธรรมในทิเบตทั้งจำนวนแปลเก่าและจำนวนแปลใหม่ และหลักการรักษาสันติภาพ ในบทบาททางการเมืองของขบวนการรีเมในทิเบตนั้นมาจากอิทธิพลทางการเมืองที่ส่งผลให้เกิดขบวนการรีเมเริ่มต้นในศตวรรษที่ 17 เป็นช่วงที่นิกายเกลุกมีอำนาจทางการเมืองเพิ่มขึ้นมีอิทธิพลขึ้นครอบงำทั้งในทางการเมืองและศาสนาและมีการกวาดล้างคำสอนในนิกายอื่น ๆ จึงเกิดการผนึกกำลังของทั้ง นิกายญิงมา กาจู และสาเกีย ก่อตั้งขบวนการรีเมเพื่อปกป้องคำสอน โดยมีบุคคลสำคัญหลัก ๆ คือ ท่าน Jamyang Khyentse Wangpo, ท่าน Jamgön Kongtrul Lodro และ ท่าน Chokgyur Dechen Zhikpo Lingpa ต่อมาเมื่อเกิดเหตุการณ์ทิเบตแตก หลักการรีเมก็ถูกนำมาใช้ในการสร้างความปรองดองสามัคคีในหมู่ชาวทิเบต

คำสำคัญ: ขบวนการรีเม, พุทธศาสนา, ความสามัคคี

การอ้างอิง: ภารดร อินตา. (2566).
ขบวนการรีเม : หลักการและบทบาท
ในทิเบต. รายงานสืบเนื่องการประชุม
วิชาการระดับชาติเครือข่ายการ
ศึกษาวิจัยและความสัมพันธ์ทาง
วิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐ
ประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7.
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, หน้า 146
– 160.

วันที่เผยแพร่: 15 กันยายน 2566

1. ที่มาและความสำคัญ

ริเม (Rimé) เป็นกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางพุทธศาสนาในทิเบตที่มีแนวคิดการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นขบวนการที่เน้นในการเปิดกว้างในการยอมรับแนวคิดวิธีการปฏิบัติธรรมในทางพุทธศาสนาโดยไม่แบ่งแยก เป็นในลักษณะการสงวนจุดต่างแสวงหาจุดร่วมของพุทธศาสนานิกายต่าง ๆ ในทิเบต พุทธศาสนาในทิเบต ประกอบด้วย 4 นิกายหลัก คือ นิกายญิงมา (Nyingma) กาจู (Kagyü) สาเกีย (Sakya) และเกลุก (Gelug) โดยในสี่นิกายนี้สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มตามช่วงเวลาของการเผยแผ่พุทธศาสนาที่เข้ามายังทิเบตคือ นิกายที่เข้ามาในช่วงเวลาสำนวนแปลเก่า (Nyingma) ได้แก่ นิกายญิงมา และนิกายที่เข้ามาในช่วงเวลาสำนวนแปลใหม่ (Sarma) ที่เป็นช่วงเวลาฟื้นฟูพุทธศาสนาในทิเบต ได้แก่ นิกายกัจจู สาเกีย และเกลุก โดยในแต่ละนิกายก็จะมีหลักคำสอนในการปฏิบัติที่แตกต่างกันโดยนิกายในกลุ่มสำนวนแปลเก่าจะมีแนวคำสอนการปฏิบัติที่เรียกว่า ชกเช็น (Dzogpa chenpo) โดยมีครูปัทมสมภพเป็นครูที่นำมาถ่ายทอดในทิเบต ส่วนนิกายในกลุ่มสำนวนแปลใหม่จะมีแนวคำสอนที่เรียกว่ามหาพุทธา (Mahamudra) เป็นคำสอนหลัก โดยมีมหาสิทธิธาติโรปะผู้ซึ่งเป็นครูองค์สำคัญในการถ่ายทอดคำสอน และนิกายในสำนวนแปลใหม่ก็ยังมีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเอกลักษณ์กันออกไปอีก เช่น ในสำนักกริงที่เป็นส่วนหนึ่งของนิกายกัจจูก็มีหลักการปฏิบัติคำสอนมรรควิธีทั้งห้าแห่งมหาพุทธา (Five fold of Mahamudra) นิกายสาเกียมีหลักการปฏิบัติที่เรียกว่า ลัมเดร (Lamdre) ที่สืบทอดมาจากมหาสิทธิธาติโรปะ และการปฏิบัติเวฬุระตันตระ นิกายเกลุกเน้นการศึกษาพระสูตร หลักปรัชญาศุนยาของมัธยามิก มีการฝึกการโต้วาทีและการปฏิบัติกัจจกรตันตระ ถึงแม้ในแต่ละนิกายจะมีหลักการปฏิบัติที่สืบทอดมาจากครูอาจารย์แตกต่างกันแต่ก็ถือว่าสำนักนิกายต่าง ๆ ในพุทธศาสนาทุกแห่งล้วนมีต้นทางของคำสอนมาจากพระพุทธเจ้าศากยมุนีเช่นเดียวกัน สำนักนิกายพุทธศาสนาในทิเบตนั้นถือพระวินัยตามสายมูลสรราวาสติवासและปฏิบัติดำเนินในมรรควิธีฝึกฝนในแนวทางพุทธศาสนาฝ่ายมหายานเหมือนกัน¹ ซึ่งการริเมนั้นเป็นการเข้าใจถึงความแตกต่างและหลากหลายในวิธีการปฏิบัติของแต่ละนิกายเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างจุดร่วม โดยการปฏิบัติริเมนั้นมีใช้การปฏิบัติที่ร่วมกันทุกนิกายแต่เป็นการปฏิบัติที่มีแนวทางปฏิบัติที่เป็นสายหลักของตนเองและสามารถปฏิบัติธรรมตามแนวทางของนิกายอื่นโดยมิได้แยกออกจากนิกายที่เป็นสายธรรมหลักที่ตนนั้นปฏิบัติอยู่ ในการปฏิบัติแบบริเมนั้นเป็นการปลูกสร้างจิตสำนึกในแนวคิดที่ไม่แบ่งแยกนี้² ทำให้เริ่มมีการพัฒนามุมมองแนวคิดของบุคคลที่จะมีความกระตือรือร้นและอยากรู้้อยากเห็นโดยมีความคิดที่เปิดกว้างในการที่จะเข้าใจในการปฏิบัติที่มีความแตกต่างกันของสายธรรมในแต่ละนิกายว่ามีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและสามารถก่อประโยชน์ให้กับผู้คนประเภทต่าง ๆ ในสังคมได้ ริเมนอกจากจะเป็นแนวทางการปฏิบัติทางธรรมแล้วนั้นยังมีนัยยะทางการเมืองที่สำคัญ คือการกำเนิดริเมนั้นถือกำเนิดขึ้นมาในช่วงที่นิกายเกลุกขึ้นมาใช้อำนาจบทบาททางการเมืองในทิเบตและมีความต้องการในการเข้าครอบงำทางการเมืองและนิกายอื่นซึ่งมีความเสี่ยงที่นิกายอื่นจะสูญเสียคำสอนของตนได้ โดยการปฏิบัติแบบริเมนั้นก็เป็นปฏิบัติที่แพร่หลายและถูกปฏิบัติโดยครูอาจารย์คนสำคัญต่าง ๆ เช่น Jamyang Khyentse Wangpo , Jamgon Kongtrul Lodro, jetsun taranatha, Dzongsar Jamyang Khyentse และ Phakchok Rinpoche เป็นต้น

บทความนี้มุ่งทบทวนถึงความหมายและหลักการริเมและบทบาทที่แสดงในทางการเมืองในทิเบต บทความนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสาร โดยส่วนแรกนำเสนอความหมายและแนวทางการปฏิบัติหลักของริเม ส่วนที่สองนำเสนอบทบาทของริเมในทางการเมืองทิเบต ในส่วนสุดท้ายจะเป็นการอภิปรายผลการศึกษาและข้อสรุป

¹ Ringu Tulku. (2006). The Rime Movement of jamgon Kongtrul the Great. (Online)

² Khentru. (2023). Our Rime Approach. (Online)

2. ความหมายและหลักการของแนวคิดแบบรีเม

คำว่า “รีเม (རིམ་མེད)” มาจากคำสองคำมาผสมกัน คือคำว่า “รี (རི) แปลว่า อคติ” และคำว่า “เม (མེ) ที่แปลว่า ไม่” ความหมายของรีเมจึงหมายความว่า 3 การไม่มีอคติ ลักษณะการมีท่าทีและเป็นกลางโดยไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ไม่สร้างความแตกแยก ตรงข้ามกับคำว่า รีซูเซปา (རི་སུ་ཅང་པུ) หมายถึง การโน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่ง (incline to one) เป็นการยึดมั่นในกลุ่มชนบทรอบนิยามของตนเองและเกลียดชังในชนบทรอบนิยามอื่นเป็นในลักษณะอคติ ซึ่งรวมไปถึงการมีชาตินิยมสุดโต่ง การยึดมั่นในสายธรรมคิดว่าชนบทรอบปฏิบัติในสายธรรมของกลุ่มตนนั้นดีที่สุดในที่สุดและสร้างการด้อยค่าการปฏิบัติในมรรควิธีของสายธรรมอื่น โดยขบวนการรีเม (Rime Movement) เป็นขบวนการสากลที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดเริ่มต้นก่อตั้งโดย ท่าน Jamyang Khyentse Wangpo⁴, ท่าน Jamgön Kongtrul Lodro⁵ และ ท่าน Chokgyur Dechen Zhikpo Lingpa⁶ ทั้งสามท่านถือเป็นครูอาจารย์องค์สำคัญในขบวนการรีเม โดยเริ่มต้นในศตวรรษที่ 19

หลักการของรีเมตามความหมายที่ได้กล่าวในข้างต้นคือการไม่มีอคติ การไม่แบ่งแยกและดูหมิ่นความแตกต่างทางชนบทรอบนิยามประเพณีการปฏิบัติธรรมของกลุ่มอื่น ซึ่งเป็นการแสดงถึงความเปิดกว้างต่อชนบทรอบนิยามของพุทธศาสนิกนิกายต่าง ๆ ในทิเบต 7 หลักการรีเมให้ความสำคัญในการกำจัดความคิดที่เป็นอคติในทางศาสนาที่เป็นการแบ่งแยก การดูหมิ่นเกลียดชังในชนบทรอบนิยามอื่น และมีลักษณะเด่นคือเป็นการเผยแพร่คำสอนของสายธรรมทั้งหมดที่มีในทิเบตอย่างเข้มแข็ง โดยการรีเมนั้นไม่ใช่การรวมนิกายเข้าด้วยกันแต่เป็นการดำรงรักษาสายธรรมต่าง ๆ เอาไว้ในอดีตครูอาจารย์ผู้ปฏิบัติตามคำสอนในสายธรรมต่าง ๆ ที่แตกต่างกันของขบวนการรีเมนั้นมีลักษณะสำคัญคือไม่ได้ทำการยุบสลายสายธรรมทั้งหมดและรวมเป็นนิกายเดียวแต่ยังคงพยายามอย่างสุดความสามารถในการรักษาและเผยแผ่สายธรรมในทิเบตที่มีอยู่ทั้งหมดในขณะนั้นให้มีความเข้มแข็งและกว้างขวางมากที่สุด ดังนั้นการรีเมจึงเป็นการสร้างความตระหนักรู้ของความแตกต่างทางการปฏิบัติชนบทรอบนิยามและแสวงหาสร้างจุดร่วมที่แต่ละสายธรรมนั้นมีร่วมกัน และการรักษาความหลากหลายของแต่ละสายธรรมไว้เป็นสิ่งสำคัญ โดยการปฏิบัติแบบรีเมนั้นย่อมมีทางเลือกที่มีมากกว่าผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติในแนวทางการปฏิบัติที่หลากหลายได้ โดยการปฏิบัติที่ผู้ปฏิบัติยังคงดำรงตนเองอยู่ในแนวทางสายธรรมหลักของตนมิได้แยกออกจากสายธรรมเดิม เช่น ท่าน Phakchok Rinpoche ที่มีแนวทางการปฏิบัติหลักคือนิกายญิงมา ซึ่งเป็นสายธรรมในนิกายสำนวนแปลเก่าในทิเบต แต่ก็ยังสามารถปฏิบัติตามมรรควิธีของนิกายคาทิว ซึ่งเป็นนิกายในสำนวนแปลใหม่ในทิเบตได้เช่นเดียวกัน โดยที่ไม่ต้องละทิ้งแนวทางหลักเดิมของตน.

³ Rime. (2023). (Online)

⁴ ท่าน Jamyang Khyentse Wangpo เป็นครูอาจารย์ที่เป็นผู้ริเริ่มในการก่อตั้งขบวนการรีเมขึ้นเพื่อดำรงรักษาคำสอนในสายธรรมนิกายต่าง ๆ ตามความเชื่อท่านถือเป็นร่างนิรมานกายของพระมัญชุศรีโพธิสัตว์ โดยนิกายหลักพื้นฐานที่ท่านปฏิบัตินั้นคือนิกายสาเกีย ท่าน Jamyang Khyentse Wangpo เป็นผู้ที่เปิดกว้างในการศึกษาพระธรรมจากหลายนิกาย โดยท่านมีครูอาจารย์มากกว่า 150 คน ครอบคลุมทั้งสี่นิกายหลัก

⁵ ท่าน Jamgön Kongtrul Lodro เป็นครูอาจารย์องค์สำคัญที่ทำงานร่วมมือกับท่าน Jamyang Khyentse Wangpo ในการเผยแพร่การศึกษาพระธรรมคำสอนตามแนวทางรีเม โดยท่านเริ่มการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่อายุ 5 ขวบ และเมื่ออายุประมาณ 10 ขวบได้รับการศึกษาคำสอนจากหลากหลายนิกาย ในสมัยของท่านได้มีธรรมสมบัติชื่อ Rinchen Terdzö ที่เป็นส่วนสำคัญในขบวนการรีเมที่ใช้รวบรวมคำสอนธรรมสมบัติต่าง ๆ ที่ถูกค้นพบเพื่อเป็นการรักษาและสืบทอดคำสอนนั้น ๆ ไว้

⁶ ท่าน Chokgyur Dechen Zhikpo Lingpa เป็นครูอาจารย์องค์สำคัญผู้เปิดเผยธรรมสมบัติแห่งสายธรรมชกลิง เตซาร์ (Chokling Tersar) ถือว่าท่านเป็นการกลับชาติมาเกิดของเจ้าชายมูรูป เซนโป พระราชโอรสของพระเจ้าทริซง เดเซน เป็นผู้ร่วมงานกับ ท่าน Jamyang Khyentse Wangpo , ท่าน Jamgön Kongtrul Lodro ในการดำเนินงานของขบวนการรีเมและรักษาเผยแผ่คำสอนของพระครูผู้ประสมภพและพระนางเยเช โชเกียล โดยท่านทั้งสามถือเป็นครูกับศิษย์ของกันและกัน

⁷ Rime. (2023). (Online)

หลักการของริเม้นั้นเป็นหลักการที่ประสานนิยายต่าง ๆ ในแต่ละสำนักของพุทธศาสนาที่มากมายให้มีความสมัครงานในการเปิดกว้างและการยอมรับซึ่งกันและกันของสายธรรมโดยมีหลักการที่สำคัญคือทุกนิยายสายธรรมในทิเบตนั้นมีคำสอนโดยมีต้นกำเนิดและอยู่ภายใต้กรอบคำสอนที่มาจากพระพุทธเจ้าศากยมุณี (Shakyamuni Buddha) ถ้อยคำปฏิบัติพระวินัยตามหลักมูลสรวาสตีวาส และการปฏิบัติพัฒนามาจากในมรรควิธีทางมหายาน (พุทธยาน) โดยพัฒนาในช่วงศตวรรษแรกก่อนคริสต์ศักราช เกิดขึ้นในอนุทวีปอินเดีย จึงมีชื่อเรียกพุทธศาสนานี้ชื่ออีกชื่อว่า พุทธศาสนาฝ่ายเหนือ ซึ่งมีอุดมคติในความเป็นพระโพธิสัตว์ คือในการพัฒนาบุคคลเพื่อการตรัสรู้และทำเพื่อช่วยเหลือทุกคนมิให้จำกัดแค่เฉพาะตนเอง และพัฒนาต่อยอดมาเป็นวัชรยาน⁸ แปลว่ายานอันแข็งแกร่งดุจเพชรรวดเร็วประดุจสายฟ้า เป็นสำนักพุทธศาสนาต้นตระกูลของอินเดียและทิเบต⁹ โดยมีรากฐานที่สำคัญในการเป็นพุทธศาสนาเหมือนกันคือ ¹⁰การยอมรับนับถือพระรัตนตรัย (Three Jewels) อันได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่ง และตั้งปณิธานอย่างแน่วแน่ ต่อพระรัตนตรัยเพื่อหลุดพ้นจากความทุกข์ใน สังสารวัฏของตนเองและผู้อื่น ท่าน Dudjom Rinpoche II, Jigdral Yeshe Dorje ได้กล่าวไว้ในหนังสือ *Connsels From My Heart* (2505) ว่า “...ข้อแตกต่างระหว่างผู้ที่เป็นชาวพุทธกับคนที่ไม่ใช่ชาวพุทธ ผู้ที่อยู่ในคำสอนและนอกคำสอนของพุทธศาสนา คือการรับสรณะมีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง ซึ่งเป็นการเปิดประตูบานแรกสู่การเป็นชาวพุทธ...” ดังนั้นหลักการที่สำคัญเบื้องต้นของความคิดริเมคือภายใต้ความแตกต่างในการปฏิบัติของแต่ละสายธรรมนั้นจะต้องอยู่ภายในขอบเขตของพุทธศาสนาที่สำคัญคือการมีสรณะเป็นอันเดียวกันคือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญหลักในการปฏิบัติตามหลักคำสอนในพุทธศาสนา

หลักการต่อมาคือความสัมพันธ์กันระหว่างคำสอนที่มีร่วมกันในสายธรรมในที่นี้จะกล่าวถึงคำสอนที่แสดงถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อกันของสายธรรมใน¹¹สมัยสำนวนแปลเก่าและสำนวนแปลใหม่ โดยสมัยสำนวนแปลเก่าและสำนวนแปลใหม่นั้น เป็นชื่อเรียกโดยรวมของสายธรรมพุทธศาสนาที่เข้ามาเผยแผ่ในทิเบตแต่ละสมัย โดยความสัมพันธ์ที่ทั้งสองสำนวนมีเหมือนกันนั้นคือเรื่องหลักคำสอน ทั้งนิยายในสายสำนวนแปลเก่าและแปลใหม่ต่างมีคำสอนชุดหนึ่งที่ทุกสายธรรมนั้นมีและเป็นคำสอนที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในพุทธศาสนาวัชรยานในทิเบตก็คือ คำสอนที่เป็นธรรมสมบัติ (Terma) โดยคำสอนธรรมสมบัตินั้นเป็นคำสอนที่¹² พระคุรุปัทมสัมภวะและพระนางเยเช โยเกียล ได้ทำการซ่อนเร้นปกปิดไว้ในสถานที่และสิ่งต่าง ๆ คำสอน

⁸ Sakya Monastery of Tibetan Buddhism. (2023). Intro to Tibetan Buddhism. (Online)

⁹ School of Buddhism. (2023). (Online)

¹⁰ Taking Refuge. (2023). (Online)

¹¹ พุทธศาสนาในทิเบตแบ่งยุคสมัยเป็น 2 ช่วง คือ สำนวนแปลเก่า (Nyingma) และสำนวนแปลใหม่ (Sarma) โดยยุคสำนวนแปลเก่าเริ่มต้นอย่างเป็นทางการในสมัยพระเจ้าตรีชอง เดเชน ทรงนิมนต์พระคานตริกชิตะจากมหาวิทยาลัยนาลันทาเผยแผ่ศาสนาและทำการอุปสมบทพระภิกษุชาวทิเบต และเชิญพระคุรุปัทมสัมภวะมาปราบปรามอิทธิพลของศาสนาดั้งเดิมในทิเบต (Bon) และพระคุรุทำการอภิเษกตันตระและถ่ายทอดคำสอน พร้อมกับสามารถสร้างวัดซัมเยซึ่งเป็นที่แห่งแรกในทิเบตได้สำเร็จ ส่วนสมัยสำนวนแปลใหม่เริ่มต้นเมื่อพระองค์ที่ปกครองชานครีเข้ามาฟื้นฟูพุทธศาสนาในทิเบต หลังจากพุทธศาสนาในทิเบตถูกปราบปรามสมัยพระเจ้าลางทรมมา กษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์ยาลุงของทิเบต โดยพุทธศาสนาในสมัยสำนวนแปลเก่าคือ นิยายงูมา ส่วนพุทธศาสนาที่เข้ามาในสมัยสำนวนแปลใหม่คือ นิยายกาจู นิยายสาเกีย และ นิยายเกลุก

¹² พระคุรุปัทมสัมภวะ (Guru Padmasambhava) ชื่อของท่านแปลว่า ผู้เกิดจากดอกบัว เป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนให้การเผยแผ่พุทธศาสนาในทิเบตให้ประสบความสำเร็จ โดยมีบทบาทสำคัญในการที่ทรงสามารถปราบปรามบรรดาเทพเจ้าท้องถิ่นให้กลับกลายเป็นเทพพิทักษ์พุทธศาสนาและอิทธิพลของศาสนาดั้งเดิมในทิเบต (Bon) ให้ราบคาบได้ ทรงได้ทำการถ่ายทอดคำสอนและอภิเษกทางตันตระ ส่วนพระนางเยเช โยเกียล (Yeshe Tsogyal) เป็นพระธิดาของพระเจ้าทริชอง เดเชน ที่ทรงประทานให้พระคุรุปัทมสัมภวะ พระนางเป็นทั้งแม่และศิษย์คนสำคัญของพระคุรุปัทมสัมภวะ

ธรรมสมบัตินี้จะได้รับการถูกเปิดเผยในเวลาที่เหมาะสมโดยสาวกผู้ปฏิบัติที่เรียกว่า ผู้เปิดเผยธรรมสมบัติ (Tertons) สาเหตุที่ต้องมีการปกปิดคำสอนธรรมสมบัตินี้ไว้ เพราะคำสอนเหล่านี้จะมีความเหมาะสมในแต่ละช่วงเวลาและเหตุการณ์แตกต่างกันไป¹³ ท่าน Tulku Thondup Rinpoche ให้เหตุผลว่า “เพื่อป้องกันไม่ให้คำสอนอันล้ำลึกและวัตถุศักดิ์สิทธิ์ของตันตระปะปน เจือจาง หรือสูญหายไปในอนาคตอันไกล และเพื่อรักษาพลังแห่งการให้พรอีกครั้งสำหรับผู้ติดตามในอนาคต พระครููปัทมสัมภาและพระนางเยเซ โซเกียลจึงปกปิดสิ่งเหล่านี้ พวกเขาถูกค้นพบในเวลาที่เหมาะสมโดยปรมาจารย์ที่ตระหนักรู้ผ่านพลังแห่งการตรัสรู้” โดยคำสอนธรรมสมบัติสามารถแบ่งเป็นสองประเภทคือ ธรรมสมบัติที่เป็นวัตถุทางกายภาพ และธรรมสมบัติทางใจที่ค้นพบภายในกระแสจิตของผู้ค้นพบ ในขบวนการริเม ท่าน Jamgön Kongtrul Lodro และ ท่าน Jamyang Khyentse Wangpo ได้มีการรวบรวมธรรมสมบัติต่าง ๆ มากกว่าหกสิบเล่ม เรียกว่า Rinchen Terdzö หรือ Treasury of Precious Termas โดยคำสอนธรรมสมบัติถือว่าเป็นคำสอนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนในพุทธศาสนาวัชรยานของทิเบตโดยเฉพาะในสายนิกายฌิงมาที่เป็นนิกายแรกเริ่มที่เข้ามาสู่ทิเบตพร้อมกับองค์ครููปัทมสัมภาผู้ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดคำสอนธรรมสมบัติ โดยในการปฏิบัติธรรมของนิกายฌิงมานอกจากจะปฏิบัติตามพระสูตรปกติแล้วนั้นยังปฏิบัติตามแนวทางคำสอนธรรมสมบัติเป็นหลักอีกแนวทางหนึ่ง คำสอนธรรมสมบัตินอกจากจะเป็นแนวทางปฏิบัติหลักอย่างหนึ่งของนิกายฌิงมาแล้วนั้นยังถูกค้นพบในสายธรรมสำนวนแปลใหม่ทั้งในสายนิกายคากิวมีการค้นพบธรรมสมบัติ เช่น คำสอน Yangzab Dzogchen¹⁴ ในนิกายสาเกียมีการค้นพบธรรมสมบัติที่สำคัญอย่าง Rinchen Terdzö เป็นธรรมสมบัติถูกค้นพบรวบรวมโดยขบวนการริเมเพื่อเป็นการปกป้องคำสอนแล้วนั้นเป็นการรวบรวมคำศัพท์ทั้งหมดที่ถูกค้นพบจนถึงสมัยของ Jamgön Kongtrul Lodro ผู้เป็นบุคคลสำคัญในขบวนการริเม หรือแม้แต่ในสายนิกายเกลุกที่เน้นไปที่การศึกษาพระสูตรและการโต้ว่าที่ (Buddhist Dialectics) ก็มีการค้นพบธรรมสมบัติ เช่น คำสอน Sangwa Gyachen¹⁵ เกี่ยวกับการมองทรรศนะอันบริสุทธิ์ จากการพบธรรมสมบัติที่ถูกค้นพบโดยครูอาจารย์ในทุกสายธรรมนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของพุทธศาสนาในทิเบตที่มีความสัมพันธ์กันในทางคำสอนทั้งนิกายในสายสำนวนแปลเก่าและสำนวนแปลใหม่ที่มีแนวคำสอนร่วมกันเป็นการย้ายขีดถึงความไม่แบ่งแยกในนิกาย ถึงแม้คำสอนธรรมสมบัติจะเป็นคำสอนที่มีที่มาจากนิกายฌิงมาแต่ก็ไม่ได้สงวนที่นิกายฌิงมาเพียงอย่างเดียวแต่มีอยู่ในทุกนิกายสายธรรม คำสอนธรรมสมบัติจึงเป็นหลักการที่สำคัญในการขับเคลื่อนขบวนการริเมโดยผ่านธรรมสมบัติในขบวนการคือ¹⁶Rinchen Terdzö ที่เป็นธรรมสมบัติอันล้ำค่าเป็นการรวบรวมคำศัพท์ทั้งหมดตั้งแต่ถูกค้นพบจนถึงสมัยของท่าน Jamgön Kongtrul Lodro เป็นการรวบรวมคำสอนมิให้สูญหาย แสดงถึงความสำคัญของธรรมสมบัติที่เป็นชุดคำสอนที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติธรรมในพุทธศาสนาวัชรยานและแสดงให้เห็นถึงคำสอนที่เป็นจุดร่วมของแต่ละนิกายว่าถึงแม้จะมีหลักการในการปฏิบัติที่แตกต่างกันตามมรรควิธีของแต่ละสายธรรมแต่ในทุกสายธรรมก็มีชุดคำสอนธรรมสมบัติที่ถูกค้นพบเหมือนกันต่างกันเพียงแต่ธรรมสมบัติที่พบนั้นจะเป็นธรรมสมบัติที่เกี่ยวกับคำสอนในด้านไหน หลักการอีกอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญในการประสานนิกายของการปฏิบัติที่หลากหลายในทิเบตให้มีความสมานฉันท์ไม่เหยียดหยามซึ่งกันและกันนั้นคือการรักษาปฏิบัติตามหลักสมยศีล (Samaya) ที่เป็นข้อปฏิบัติหลักของผู้ปฏิบัติตันตระหรือพุทธศาสนาวัชรยานศีลสมยถือเป็นศีลในระดับที่สามจากศีลทั้งสามระดับ¹⁷ สมยศีล คือ คำมั่นสัญญาที่ผู้ปฏิบัติมีต่อครูอาจารย์

¹³ Terma. (2023). (Online)

¹⁴ Drikung Yangzab. (2023). (Online)

¹⁵ Ngawang Lobsang Gyatso. (2023). (Online)

¹⁶ Rinchen Terdzö. (2023). (Online)

¹⁷ ระดับของศีลแบ่งเป็นได้ 3 ระดับ คือ 1.ปราติโมกข์ศีล 2.โพธิสัตว์ศีล 3.สมยศีล โดยปราติโมกข์ศีลมุ่งการรักษาควบคุม

พฤติกรรมทางกายภาพ มิให้กระทำอกุศลกรรมกับผู้อื่น โพธิสัตว์ศีล มุ่งการบำเพ็ญกุศลกรรมอันเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น พัฒนา

(Root Lama) เมื่อครั้งตอนได้รับการอภิเษกในการเข้าสู่การปฏิบัติทางตันตระ โดยข้อสมยศิลป์จะมีทั้งข้อที่เป็นหลักการทั่วไปที่ทุกสายธรรมในการปฏิบัติตันตระนั้นถือปฏิบัติกันและข้อรองที่ขึ้นอยู่กับแต่ละสายธรรมครูอาจารย์ว่าจะกำหนดไว้อย่างไร¹⁸ การรักษาศิลสมยศิลป์เป็นข้อปฏิบัติหลักพื้นฐานที่สำคัญในการปฏิบัติฝ่ายตันตระถือเป็นการอุทิศตนต่อครูอาจารย์เพราะสมยศิลป์คือคำมั่นสัญญาที่เรามีต่อครู เปรียบเสมือนห่วงสายสัมพันธ์ที่ร้อยรัดศิษย์กับครูเข้าไว้ด้วยกันจนกระทั่งการตรัสรู้ หากศิษย์ทำผิดสมยศิลป์ย่อมบังเกิดซึ่งความทุกข์สิทธิ์คือความสำเร็จทั้งทางโลกและทางธรรมย่อมไม่มีแก่ผู้นั้น และหากศิษย์กระทำการผิดสมยศิลป์ทุกข้อนั้นเปรียบได้กับการตัดห่วงโซ่ความสัมพันธ์ที่เรามีกับครูย่อมทำให้เกิดสภาวะวัชระนรกขึ้น วัชระนรกนั้นเป็นสภาวะที่ตัดขาดจากสายธรรม เมื่อตัดขาดจากสายธรรมก็เหมือนตัดขาดจากวัชระนรก ตัดขาดจากพุทธศาสนา จิตถูกปิดกั้นจากการบรรลุธรรม มีความเห็นผิดว่าตนนั้นเป็นพระพุทธเจ้าแล้วทั้งที่ยังมิได้ตรัสรู้ มีทิฐิมีมานะมากจนไม่สามารถรับคำสอนจากครูอาจารย์ได้เพราะสำคัญว่าตนนั้นเหนือกว่า ท่าน Dzongsar Khyentse Rinpoche (2566) กล่าวถึงสภาวะของวัชระนรกว่า “วัชระนรก เป็นแนวคิดที่ลึกซึ้ง ไม่จำเป็นต้องเป็นสถานที่ที่คุณถูกเผาไหม้หรือหลอมเหลวที่ล้อมรอบด้วยผู้พิทักษ์นรกที่มีใบหนาน่าเกลียด วัชระนรกสามารถเป็นสถานที่ที่คุณยึดติดกับตรรกะของกรรมจนคุณเข้าไปพัวพันกับเหตุผลจนคุณไม่สามารถก้าวข้ามมันไปได้ ในวัชระนรกคุณจะไม่มีความเข้าใจความหมายที่ลึกซึ้งเมื่อเราพูดว่า ขี้และอาหารมีรสชาติเดียว เพราะคุณดื้อรั้นและกลายเป็นคนมีเหตุผล เมื่อหักคำสัตย์ปฏิญาณ (สมยศิลป์) อย่างสุดโต่งแล้ว คุณอาจลงเอยด้วยการไปเกิดใหม่พร้อมกับนิสัยที่ไม่เชื่อในมุมมองที่ยิ่งใหญ่ คุณจะลงเอยด้วยคนที่ต้องประกอบไขเจียวก่อนที่คุณจะมองว่ามันเป็นไขเจียว และในทัศนะของวัชระนรกนั้นแล้วร้ายยิ่งกว่าการถูกเผาไหม้ในนรก นิสัยที่ไม่มั่นใจในวิธีการนี้เป็นการสูญเสียอย่างหนักสำหรับคุณ” เหตุที่ทำให้สมยศิลป์อันเป็นคำสัญญาที่มีต่อครูอาจารย์นั้นเป็นสิ่งสำคัญนั้นเพราะครูนั้นมีความบริสุทธิ์เปรียบดั่งเป็นพระพุทธเจ้าเป็นศูนย์รวมของพระรัตนตรัย คือผู้ที่นำพาผู้อื่น ในการปฏิบัติเราต้องอาศัยครูภายนอกที่เป็นมนุษย์เพื่อนำเราไปสู่ครูที่แท้จริงคือครูภายใน ครูอาจารย์จึงมีความสำคัญ เพราะท่านเป็นผู้สั่งสอนเรา ฝึกฝนและนำทางให้ผู้ปฏิบัติ ครูอาจารย์จึงเป็นสะพานเชื่อมต่อกับครูภายในนำไปสู่การตรัสรู้¹⁹ หากกระทำการอันเป็นการตัดขาดซึ่งครูแล้วนั้นย่อมไม่สามารถบรรลุถึงการตรัสรู้ได้ ท่าน Jamyang Khyentse Chokyi Lodro (2566) กล่าวว่า “ครูคือผู้ที่เราได้รับการมนตราภิเษกอย่างสมบูรณ์ เข้าสู่มณฑลแห่งการปฏิบัติ เป็นผู้ให้ศีลทั้งสามระดับแก่ศิษย์ และเป็นผู้ที่แนะนำให้ปฏิบัติรู้จักปัญญาเข้าใจธรรมชาติของจิตใจ” ครูอาจารย์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญของผู้ปฏิบัติในตันตระเพราะครูคือผู้ที่จะดูแลสั่งสอนเราจนกว่าตรัสรู้ ดังนั้นการรักษาศิลสมยศิลป์ที่มีต่อครูจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ในมูลาปตตยะ อาบัติมูลรากทั้ง 14 ประการ ข้อแรกจึงเป็นข้อที่เกี่ยวกับครูคือ อาจารย์เยชวามาเนน (การไม่เคารพในอาจารย์ทั้งหลาย)²⁰ เพราะการบรรลุถึงสิทธิ์นั้น

ควบคุมจิตใจให้มีโพธิจิต สมยศิลป์ มุ่งเน้นการขัดเกลาจิตใจให้บริสุทธิ์ ลดการมองแบบทวิลักษณ์คือการมองแบบแบ่งแยกเป็นสอง โดยศิลปปฏิบัติโมกษจะเน้นไปที่การควบคุมกาย วาจา ส่วนโพธิสัตว์ศีลและสมยศิลป์จะเน้นไปที่การขัดเกลากระตบจิตใจจนไปถึงให้มีเจตนาอันบริสุทธิ์

¹⁸ สมยศิลป์ ประกอบด้วยศีลมาตรฐานร่วมกันหลัก 14 ข้อ หากปฏิบัติตามจะเป็นเหตุให้ศีลสมยขาด ได้แก่ 1.การไม่เคารพในอาจารย์ทั้งหลาย 2.การล่วงละเมิดคำสอนของพระพุทธเจ้า 3.การกล่าวโทษพี่น้องวัชระเพราะความโกรธ 4.การละทิ้งความรักแก่สรรพสัตว์ 5.การละทิ้งโพธิจิต 6.การกล่าวร้ายแก่กันทั้งสาม 7.การกล่าวร้ายธรรมแก่ผู้พร้อม 8.การทำร้ายร่างกายตนอันเป็นรูปสำแดงแห่งพระชินเจ้า 9.ความสงสัยในศูนยตาซึ่งเป็นธรรมอันบริสุทธิ์ 10.การแยกตัวออกจากมิตรที่ดี 11.ไม่ยึดถืออหิวาธะในธรรมทั้งปวง 12.ทำร้ายจิตใจผู้มีศรัทธา 13.ไม่ปฏิบัติตามสมยศิลป์ 14.ประทุษร้ายสตรีอันเป็นรูปสำแดงแห่งปัญญา

¹⁹ ของซาร์ จัมยัง เคียนเซ. (2565). ยาพิชคือโอสถ ไขข้อกังขาเกี่ยวกับวัชระนรก. แปลโดย นัยนา นาควัชระ. หน้า 217.

²⁰ อหิวาธะ. (ม.ป.ป). มูลาปตตยะ สุตลาปตตยะ ใน อทวาวจรสครท. แปลโดย ภูวพัศ เทียมจรรยา. ไม่ปรากฏเลขหน้า.

ขึ้นอยู่กับปฏิบัติกับครูอาจารย์ หากปฏิบัติตนอันเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามครูอาจารย์จึงเป็นหายนะ²¹ ซึ่งมีได้มีแต่เฉพาะครูอาจารย์ของตนเท่านั้นที่จะต้องเคารพแต่ต้องเคารพครูอาจารย์ของผู้อื่นด้วยเพราะในสมัยศีลข้อแรกนั้นมิได้ระบุไว้เฉพาะครูของตนอย่างเดียวแต่ระบุไว้ชัดเจนว่าเป็นอาจารย์ทั้งหลายการดูหมิ่นเหยียดหยามสายธรรมอื่น ๆ นั้นก็เท่ากับเป็นการทำผิดสมณะศีลเพราะครูอาจารย์ทั้งหลายนั้นท่านอยู่ในสายธรรมต่าง ๆ ในการสั่งสอนผู้ปฏิบัติ ดังนั้นหลักสมณะศีลจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการปฏิบัติธรรมพุทธศาสนาวัชรยาน เพราะเป็นศีลที่ลงลึกไปถึงการขัดเกลาจิตใจให้มีความบริสุทธิ์และเป็นคำมั่นสัญญาอันศักดิ์สิทธิ์ที่มีต่อครูอาจารย์ เป็นหลักการที่ทุกสายธรรมในการปฏิบัติพุทธศาสนาวัชรยานนั้นมีการรักษาศีลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะสามารถสร้างความสมานฉันท์ไม่เหยียดหยามซึ่งกันและกันในแต่ละนิกายได้นั่นเอง

3. บทบาทของขบวนการรีเมในการเมืองทิเบต

ศาสนาและการเมืองเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันมาแทบจะแยกออกจากกันไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นทั้งในประเทศไทย ภูฏาน หรือทิเบต (Namgyal Dawa, personal communication, December 17, 2022) บทบาทของศาสนานั้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อชาวทิเบตทั้งในด้านการรังสรรค์วัฒนธรรม ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีวิถีชีวิต รวมไปถึงมิติในทางการเมือง ศาสนาในทิเบตนั้นอยู่คู่กับการเมืองทิเบตมาเป็นเวลาอย่างยาวนานก่อนหน้าที่พุทธศาสนานิกายวัชรยานจะเข้าไปยังทิเบต ทิเบตก็มีศาสนาท้องถิ่นดั้งเดิมที่เรียกว่า ศาสนาบอน (Bon) ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชนเผ่าซางซุง²² ในช่วงยุคก่อนที่พุทธศาสนาจะเข้ามานั้นศาสนาบอนมีอิทธิพลอย่างมากในการกำหนดวัฒนธรรม วิถีธรรมเนียมให้กับชาวทิเบต เนื่องจากตอนนั้นชาวทิเบตยังไม่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ภาษาที่ใช้ยังเป็นภาษาและอักษรซางซุงที่คิดค้นขึ้นโดยทอนปาเซนริ์ฟผู้ซึ่งเป็นศาสดาของศาสนาบอนนับเป็นการวางรากฐานให้กับวัฒนธรรมทิเบต ขนบธรรมเนียมของทิเบตยังคงอยู่ภายใต้อิทธิพลของศาสนาบอนซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชนเผ่าซางซุงมาโดยตลอด จนถึงในรัชสมัยของพระเจ้าซองซันกัมโป ค.ศ 620-650 ได้มีการนำพุทธศาสนาเข้ามายังราชสำนักผ่านเจ้าหญิงสองพระองค์ที่กษัตริย์แห่งราชวงศ์ถังของจีนและเนปาลมาอภิเษกสมรสกับพระองค์ทำให้พุทธศาสนาเข้ามาในราชสำนักและเป็นวัฒนธรรมที่พระเจ้าซองซันกัมโปนำมาทดแทนศาสนาบอนและรังสรรค์ให้เป็นเอกลักษณ์ของชาวทิเบต เช่น ประดิษฐ์อักษรทิเบตที่มีที่มาจากภาษาสันสกฤตเพื่อการเผยแผ่คำสอนพุทธศาสนา แต่ในช่วงแรกนั้นพุทธศาสนายังจำกัดอยู่เพียงแต่ในราชสำนักยังไม่สามารถเข้ามาอิทธิพลในหมู่ชนชั้นราษฎรได้ จนถึงสมัยของพระเจ้าทริซง เดเชน ค.ศ 755-797 ได้ทรงนิมนต์พระคานดร์กิชิตะจากมหาวิทยาลัยนาลันทามาเผยแผ่พุทธศาสนาแต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากหลักธรรมพุทธศาสนานั้นยังไม่เป็นที่เข้าใจของชาวทิเบตประกอบกับอิทธิพลของศาสนาบอนยังเข้มข้น จึงได้ทรงนิมนต์พระครูปัทมสมภมาทำการปราบอิทธิพลของศาสนาบอนมีตำนานว่าทรงกำราบปราบภูติผีปีศาจท้องถิ่นให้ยอมรับนับถือและทำหน้าที่ในการรักษาพุทธธรรม และสามารถทำให้การสร้างวัดซมเยซึ่งเป็นวัดพุทธศาสนาแห่งแรกในทิเบตนั้นสร้างสำเร็จเป็นการแสดงถึงอำนาจของพุทธศาสนาที่มีเหนือความเชื่อท้องถิ่นดั้งเดิม นับเป็นการเข้ามาของพุทธศาสนาที่เข้าสู่ทิเบตอย่างเป็นทางการสามารถยังรากลึกสู่ชนชาวทิเบตได้อย่างสมบูรณ์ ต่อมาในสมัยพระเจ้าลางทรามา ค.ศ 836-842 พระองค์ทรงมีความเลื่อมใสในศาสนาบอนมีตำนานว่าพระองค์ทรงปฏิบัติธรรมทางพุทธศาสนาแล้วไม่เห็นผลอะไร เมื่อพระองค์หันมาปฏิบัติแนวทางของ

²¹ THE UNBREAKABLE DIAMOND 'VAJRA MARRIAGE' COMMITMENT RING: 'UNTIL AWAKENING DO US PART': Vajrayana samaya commitments and the fourteen root downfalls, in particular, related to 'secret' teachings and women. (2023). (Online)

²² ซางซุง (Zhang Zhung) เป็นชนเผ่าหนึ่งในดินแดนทิเบต ส่วนชาวทิเบตมาจากคนในชนเผ่า จุงและดรา ซึ่งมาจากหนึ่งในชนเผ่า และเป็นที่มาของชนเผ่าซางซุง สิ่งที่แตกต่างระหว่างชนเผ่าซางซุงกับทิเบตคือซางซุงจะนับถือศาสนาบอน และกษัตริย์องค์แรกของชนเผ่าซางซุงคือ พระเจ้าตรีเวอร์ ส่วนกษัตริย์องค์แรกของชาวทิเบตคือ พระเจ้ายารีเซินโป

ศาสนาพุทธสามารถหยั่งรู้ในภาษาสัตว์ได้ทำให้ทรงเลื่อมใสในศาสนาพุทธและทำการกวาดล้างพุทธศาสนาอย่างหนักสร้างความไม่พอใจแก่ชาวพุทธมากจนถึงขนาดมีพระภิกษุชื่อ เปयी ดอร์เจ ได้ทำการลอบสังหารพระองค์จนสิ้นพระชนม์ ทำให้การกวาดล้างพุทธศาสนาสิ้นสุดลงพร้อมกับการล่มสลายของระบอบกษัตริย์ในทิเบต²³ บทบาทของพุทธศาสนาในช่วงนี้มาในการเมืองนั้นเป็นบทบาทที่ศาสนาอยู่ควบคู่กับรัฐมาตลอดในฐานะที่เป็นเพชรน้ำเอกในการสร้างสรรค์ความเป็นวัฒนธรรมทิเบตที่เป็นเอกลักษณ์โดยเชิดชูพุทธศาสนาให้เป็นอัตลักษณ์ของชาติ²⁴ ที่แสดงความเป็นทิเบตและเป็นวัฒนธรรมที่นำมาเข้ามาเพื่อขจัดความเชื่อศาสนาอื่นอันเป็นอิทธิพลของเผ่าชนซุงที่ทิเบตสามารถปลดแอกออกได้ เมื่อมาถึงในสมัยของพระอติศที่ปกครองทิเบตเป็นภิกษุชาวอินเดียได้ทำการฟื้นฟูพุทธศาสนาในทิเบตในปี ค.ศ 1040 เป็นช่วงยุคสมัยของพุทธศาสนาในช่วงสำนวนแปลใหม่ที่คำสอนทางพุทธศาสนานั้นได้หลั่งไหลจากอินเดียเข้ามาสู่ทิเบตผ่านครูอาจารย์องค์สำคัญต่าง ๆ ในแต่ละนิกาย บทบาทของพุทธศาสนาในทางการเมืองทิเบตในสมัยนี้นิกายต่าง ๆ นั้นต่างมีบทบาทขึ้นมามีอำนาจในทางการเมืองอย่างเต็มรูปแบบโดยในแต่ละนิกายที่ขึ้นมามีอำนาจนั้นจะมีอิทธิพลเหนือนิกายอื่น²⁵ ทำให้การปกครองของทิเบตนั้นถูกปกครองโดยศาสนจักรมาตลอด องค์กรทางศาสนาของแต่ละนิกายที่ขึ้นมามีอำนาจนั้นมีอำนาจการปกครองทั้งฝ่ายอาณาจักรและศาสนจักรในคราวเดียวกันโดยได้รับการสนับสนุนกำลังจากต่างชาติโดยเฉพาะมองโกล จีน โดยเริ่มตั้งแต่ นิกายสาเกียขึ้นมามีอำนาจโดยได้รับการสนับสนุนจากมองโกลในช่วงปี ค.ศ 1235-1349 โกลด์ซานได้ยกทัพไปยังทิเบตแล้วนิมนต์ท่านสาเกียบัณฑิตพร้อมกับโชเกลกักปาผู้เป็นหลานชาย ท่านสาเกียบัณฑิตได้แสดงธรรมจนโกลด์ซานเลื่อมใสได้แต่งตั้งให้ท่านเป็นผู้สำเร็จราชการในทิเบตในปี ค.ศ 1249 เมื่อท่านสาเกียบัณฑิตถึงแก่กาลมหาปรินิพพาน โชเกลกักปาผู้ซึ่งเป็นอาจารย์ของกุบไลข่านได้สืบทอดตำแหน่งต่อ เมื่อกุบไลข่านสามารถพิชิตราชวงศ์ซ่งของจีนได้แล้วนั้นได้สถาปนาราชวงศ์หยวนขึ้นมาได้ทำการส่งขุนนางไปปกครองตามเมืองต่าง ๆ เว้นเฉพาะแค่ทิเบต ภายใต้การปกครองทิเบตที่นำโดยนิกายสาเกียที่มีทั้งหมด 13 เขตนั้นได้รับการสนับสนุนจากราชวงศ์หยวนมาโดยตลอดเป็นในรูปแบบความสัมพันธ์แบบสมรภูมิและอุปถัมภ์ ต่อมาใน ค.ศ 1295 กุบไลข่านสิ้นพระชนม์ลง นิกายสาเกียเริ่มเสื่อมความนิยมลงอำนาจทางการเมืองได้เปลี่ยนถ่ายมายังนิกายพักโมตรู-กาจู ซึ่งมีอิทธิพลปกครองในแถบเขตเนดดินแดนทางตอนใต้ของทิเบต ต่อมาอำนาจตกไปที่นิกายการ์มา-กาจู ตั้งแต่ ค.ศ 1478-1565 มีการตั้งเมืองซีกัทเซเป็นเมืองหลวงของทิเบต นิกายกาจูสายการ์มา-กาจู จึงเป็นนิกายที่ครองอำนาจสูงสุดต่อจากนิกายสาเกียในช่วง ค.ศ 1565-1642 ในช่วงเวลาใกล้เคียงที่นิกายกาจูขึ้นมามีอำนาจนั้นในปี ค.ศ 1409 นิกายเกลุกได้ถือกำเนิดขึ้นมาโดยพระชงคาปะ ที่พัฒนานิกายมาจากนิกายกาดัมปะในสมัยของพระอติศที่ปกครองทิเบต และนิกายเกลุกขึ้นมามีอำนาจโดยได้รับการสนับสนุนจากมองโกลนำโดยอัลตันข่านในการแต่งตั้งให้ท่านโชนม์เกียโชเป็นองค์ดาไลลามะซึ่งท่านโชนม์เกียโชได้มอบตำแหน่งดาไลลามะนี้ให้กับร่างในชาติที่แล้วของท่านย้อนกลับไปสองชาติ ทำให้ท่านเป็นองค์ดาไลลามะองค์ที่ 3 ต่อมาในสมัยดาไลลามะที่ 5 ว่างลงซึ่งเกียโชสามารถรวบรวมทิเบตเป็นหนึ่งเดียวได้ พระองค์ได้เดินทางไปพบกับจักรพรรดิซุ่นจื้อแห่งราชวงศ์ซิงของจีนเพื่อรับรองความเป็นเอกราชของทิเบต²⁶ ในช่วงที่ทิเบตถูกปกครองโดยนิกายต่าง ๆ นั้นเกิดปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางศาสนาอย่างรุนแรงที่แต่ละนิกายต่างขับเคี่ยวกันในการต้องการเข้าครอบงำ

²³ ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. (2538). พระพุทธศาสนาแบบทิเบต. หน้า 9-29

²⁴ อัตลักษณ์ของชาติ คือ การรักษาไว้และการตีความใหม่อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับแบบแผนทางคุณค่า สัญลักษณ์ ความทรงจำ ประเพณี และชนประเพณี ซึ่งกลายเป็นมรดกของชาติที่มีลักษณะเฉพาะ รวมไปถึงการที่ปัจเจกบุคคลถูกระบุตัวให้สังกัดต่อมรดกและแบบแผนดังกล่าว

²⁵ ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. (2536, เมษายน-มิถุนายน). นิกายสำคัญของพระพุทธศาสนาแบบทิเบต. วารสารราชบัณฑิตยสถาน.

18(3): 83

²⁶ จักรชัย บุตรศรีชัย. (2554). TIBET ทิเบต. หน้า 36-38

นิกายอื่น จนถึงขนาดขั้นการทำลายอารามสถานที่ของต่างนิกาย เช่นในกรณีการคุกคามนิกายดริกุง-กาจูที่ทำการต่อต้านการปกครองจากมองโกเลีย จึงถูกท่านสาเกียบัณฑิตและกองทัพมองโกลนำกำลังเข้าทำการเผาอารามและสังหารพระสงฆ์นักบวชจำนวนมาก²⁷ เหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองศาสนาในทิเบตรุนแรงจนถึงขีดสุดในช่วงศตวรรษที่ 17 เป็นช่วงที่นิกายเกลุกมีอำนาจทางการเมืองเพิ่มขึ้นมีอิทธิพลขึ้นครอบงำทั้งในทางการเมืองและศาสนา²⁸ เป็นช่วงที่นิกายเกลุกนำโดยองค์ดาไลลามะที่ 5 สามารถรวมทิเบตให้เป็นปึกแผ่นได้แล้วก้าวขึ้นสู่อำนาจปกครองทางการเมืองอย่างเต็มรูปแบบปกครองทิเบตได้ทั้งหมดมีความต้องการกวาดล้างรวมทุกนิกายให้กลายเป็นนิกายเกลุกเหมือนกันหมด สามารถทำการปราบปรามนิกายกาจูโดยเฉพาะสายการมา-กาจู²⁹ และนิกายโจนัง ถึงแม้องค์ดาไลลามะที่ 5 จะทรงมีความเปิดกว้างในการศึกษาและสายธรรมอื่น ๆ แต่กลับเป็นสิ่งที่ไม่พอใจของหมู่พระลามะในระดับปกครองในนิกายเกลุกมีความขุ่นเคืองที่องค์ดาไลลามะนั้นแบ่งปันอำนาจและสิทธิพิเศษแก่นิกายต่าง ๆ จึงได้ทำการรวมกลุ่มกันภายในนิกายโดยได้เชิญบูชาพระดอร์เจ ชุกเต็น ซึ่งเป็นธรรมบาลสายธรรมที่ไม่ค่อยมีใครรู้จัก³⁰ การขึ้นสู่อำนาจของนิกายเกลุกทั้งในทางการเมืองและในทางศาสนานั้นมีความเสี่ยงที่คำสอนในสายธรรมนิกายอื่นจะสูญสิ้นไปเนื่องจากในการปกครองของนิกายเกลุกชนชั้นนำที่มีอำนาจมีแนวความคิดในลักษณะมูลฐานนิยม (Fundamentalism) คือการไม่ยอมรับนิกายสายธรรมอื่น ๆ ที่ตนมองว่าไม่เป็นพุทธศาสนาแบบเถรตรงนำไปสู่การกวาดล้างทำลายนิกายสายธรรมอื่น ๆ ทั้งการทำลายรูปเคารพ เผาตำราและอาราม โดยกล่าวหาเป็นเดียริย และบังคับให้บวชเป็นพระในนิกายเกลุก³¹ เช่น การคุกคามนิกายโจนัง (Jonang)³² โดยกล่าวหาว่ามีคำสอนที่นอกกรีตและบังคับผนวกให้มารวมเป็นนิกายเกลุก ถึงแม้นิกายโจนังจะถูกกล่าวหาว่าแต่นิกายเกลุกก็ยังมีกรับอิทธิพลคำสอนของนิกายโจนังมาปฏิบัติซึ่งเป็นแนวการปฏิบัติที่เลื่องชื่อก็คือการปฏิบัติพระกาลจักร จากการคุกคามของนิกายเกลุกจึงเป็นสาเหตุสำคัญในการสร้างขบวนการริเริ่มมาเพื่อรักษาคำสอนสายธรรมนิกายต่าง ๆ ไม่ให้ถูกทำลายกวาดล้าง นำโดยท่าน Jamyang Khyentse Wangpo ท่าน Jamgon Kongtrul Lodro และท่าน Chokgyur Dechen Zhikpo Lingpa ในการดำเนินการรวบรวมคำสอนพินิกำลังของทั้งสามนิกาย ได้แก่ นิกายฌิงมา กาจู และสาเกียในการปกป้องคำสอนตำราของตนไม่ให้ถูกนิกายเกลุกกวาดล้างทำลาย และยังทำการสนับสนุนให้มีการศึกษาในแต่ละสายธรรมเพื่อความเข้าใจซึ่งกันและกัน อีกทั้งเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อคัดค้านอำนาจของนิกายเกลุกที่กำลังขยายในการปกครองครอบงำสายธรรมนิกายอื่น

²⁷ A Brief History of Drikung Kagyu Lineage Introduction to the Kagyu Lineage. (2566). (Online)

²⁸ Tenzin Yeshe Sangay. (2022). วัชรยาน 101 : ธิเบต (རི་ཤུ་). (ออนไลน์)

²⁹ Drikung Dharma Surya Center. (2566). The Era of the Chetsang and Chungtsang Rinpoches (1615-present). (Online)

³⁰ The politics of Tibet's poisonous religious divide. (2015). (Online)

³¹ กรกิจ ดิษฐาน. (2019). ศักดิ์พระ. (ออนไลน์)

³² นิกายโจนัง (Jonang) เป็นหนึ่งในนิกายพุทธศาสนาวัชรยาน แต่มิได้เป็นนิกายขนาดใหญ่สัก ก่อตั้งสำนักนิกายโดยท่าน Dolpopa Sherab Gyaltzen ซึ่งการปฏิบัติธรรมของท่านนั้นเริ่มต้นจากนิกายสาเกียในศตวรรษที่ 13 นิกายนี้มีชื่อเสียงในคำสอน เซนตง (Zhentong) , กาลจักรตันตระ คำสอนและวัดของนิกายโจนังถูกคุกคามกวาดล้างอย่างหนักในศตวรรษที่ 17 โดยถูกกล่าวหาว่ามีคำสอนนอกกรีต เช่น คำสอนเซนตง ที่ถูกกล่าวหาว่ามีลักษณะเหมือนหลักปรมาตมน์ของฮินดู แต่ก็ยังสามารถรอดพ้นมาได้ ในปัจจุบันนิกายโจนังได้รับการยอมรับให้เป็นหนึ่งในนิกายของพุทธศาสนาวัชรยานซึ่งรับรองโดยองค์ดาไลลามะที่ 14 นิกายโจนังปัจจุบันมีที่ตั้งหลักอยู่ในแคว้นฮัมโดของทิเบต อินเดีย และมองโกล

บทบาทของรีเม้นนั้นได้แสดงในทางการเมืองอีกครั้งเมื่อคราวเกิดเหตุการณ์ทิเบตแตก³³ ในปี 1959 จากการรุกรานของจีนในการเข้ายึดครองทิเบตเป็นส่วนหนึ่งในดินแดนจีน ส่งผลให้ครูอาจารย์ในสายธรรมนิกายต่าง ๆ ชาวทิเบตจำนวนมากพร้อมทั้งองค์ดาไลลามะที่ 14 ต้องลี้ภัยออกจากทิเบต โดยองค์ดาไลลามะทรงเสด็จลี้ภัยมาที่ประเทศอินเดีย ที่เมืองดาร์มาซาลา (Dharamsala) ซึ่งได้รับการอนุญาตจากรัฐบาลอินเดียในการเข้ามาตั้งถิ่นฐานและมีการจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นของทิเบตขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ลี้ภัยชาวทิเบต เมืองดาร์มาซาลาจึงเปรียบได้กับประเทศทิเบตแห่งที่สองที่ตั้งอยู่บนเขตพรมแดนประเทศอินเดีย นอกจากชาวทิเบตจะลี้ภัยมายังเมืองดาร์มาซาลาเป็นหลักแล้วยังกระจัดกระจายอยู่ตามประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในทวีปยุโรปและสหรัฐอเมริกา เป็นต้น จากกรณีที่ชาวทิเบตจำนวนมากต้องพลัดถิ่นจากฐานที่กำเนิดของตนทำให้สายธรรมต่าง ๆ ต้องกระจัดกระจายออกไปตามทีต่าง ๆ เป็นช่วงที่ทิเบตเกิดความระส่ำระสายอาจทำให้เกิดความแตกแยกกันในหมู่ชาวทิเบต หลักการรีเมจึงถูกนำมาใช้อีกครั้งในการสร้างความสมานฉันท์และความปรองดองกันในหมู่ชาวทิเบตโดยความร่วมมือกันของครูอาจารย์ที่เปรียบเสมือนดังกำลังใจสำคัญของชาวทิเบต ท่าน Dudjom Rinpoche II, Jigdral Yeshe Dorje ซึ่งดำรงตำแหน่งในฐานะพระสังฆนายกสูงสุดของนิกายญิงมา ได้กล่าวไว้ในธรรมนิพนธ์ชื่อ *Counsels From My Heart* ถึงความต้องการของตัวท่านและองค์ดาไลลามะที่ปรารถนาให้ชาวทิเบตเกิดความสมัครสมานสามัคคีกัน (2505) ความว่า “การปฏิบัติตามคำสอนโดยไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด คือคำพูดที่มีความสำคัญว่าด้วยของการปฏิบัติด้วยความไว้วางใจและการอุทิศตนในคำสอนที่รู้สึกว่าคุณดึงดูด ครูปัทมสัมภาวะได้พยากรณ์ถึงหายนะที่เกิดขึ้นในทิเบต และท่านยังกล่าวถึงวิธีที่หลีกเลี่ยงได้ ตั้งแต่องค์ทะไลลามะองค์ที่ห้าถึงองค์ที่สิบสาม พิธีทั้งหมดที่จำเป็นเพื่อป้องกันภัยพิบัติได้ดำเนินการอย่างถูกต้อง แต่เมื่อดาไลลามะองค์ที่สิบสามสิ้นพระชนม์ คำทำนายก็ถูกละเลยและเพิกเฉย พิธีการและพิธีกรรมต่าง ๆ ไม่ได้ทำตามทีควรจะเป็น ด้วยเหตุนี้ คำทำนายจึงเป็นจริง “หลักคำสอนชั่วร้ายจะแพร่กระจาย พลังชั่วร้ายจะเกิดขึ้นภายใน และจิตใจของผู้คนจะถูกครอบงำโดยปีศาจ” หากครูปัทมสัมภาวะสามารถทำพิธีไล่ผีได้สามครั้งเมื่อเขาอยู่ในทิเบต โดยผูกมัดกับองค์ปีศาจชั่วร้ายไว้ภายใต้คำสาบาน พุทธธรรมจะคงอยู่เป็นเวลานานมาก แต่พระองค์ถูกขัดขวางโดยสาวกที่ชั่วร้ายและสามารถทำการไล่ผีได้สองครั้งเท่านั้น นี่คือสาเหตุที่ประเทศของเราจมอยู่ในหายนะที่คุณรู้จักดี ถึงกระนั้น ท่ามกลางสถานการณ์อันเลวร้ายนี้ ยังมีสิ่งดีอย่างน้อยหนึ่งอย่าง นั่นคือองค์ดาไลลามะภายนอกเขาเหมือนร้วเหล็กและภายในเหมือนสมบัติล้ำค่า พระองค์ทรงเป็นที่พึ่งของเราทั้งในโลกนี้และในอนาคต เป็นที่พึ่งของทวยเทพและมนุษย์ พระองค์สามารถมาตั้งถิ่นฐานได้โดยไม่อันตรายถึงชีวิตในอินเดียแดนผู้ดี ในสายตาของผู้สังเกตการณ์ที่เป็นกลาง ต้องขอบคุณสิ่งนี้ที่การพัฒนาที่น่าอัศจรรย์ได้เกิดขึ้นทั้งในด้านธรรมะและในสถานการณ์ทางการเมืองของพวกเราชาวทิเบต คุณทุกคนรู้เรื่องนี้ - คุณไม่จำเป็นต้องให้ฉันบอกคุณ ทุกอย่างเกิดขึ้นเพราะองค์ดาไลลามะและพระองค์เพียงผู้เดียว เราควรขอบคุณพระองค์อย่างไม่มีที่สิ้นสุดและอธิษฐานให้พระองค์มีพระชนมายุยืนยาว นี่เป็นสิ่งสำคัญ แต่สิ่งนี้หมายความว่าอย่างไร ไม่มีสักคนเดียวในหมู่พวกเราที่ไม่ได้รับคำสอนและการอภิเษกจากพระองค์ บัดนี้เราผูกพันกับพระองค์ในธรรมแล้ว จึงต้องรักษาสมายะ หากเราท่องไปรอบๆ อย่างตั้งใจว่า “โอ้ กยัลวา รินโปเช กยัลวา รินโปเช!” แต่ประพฤติผิดศีลข้อนี้ ประพฤติของเราผิดอย่างยิ่ง เราต้องปฏิบัติตามพระราชประสงค์ของพระองค์ด้วยการรวมสามัคคี

³³ ทิเบตแตกเป็นชื่อเรียกวิกฤตการณ์ทางการเมืองในทิเบตช่วงปี ค.ศ 1950 รัฐบาลคอมมิวนิสต์ของจีนได้ส่งกองกำลังเข้ารุกรานทิเบตในปี ค.ศ 1949-1951 รัฐบาลจีนได้มีการบังคับใช้ข้อตกลงกับรัฐบาลทิเบตทั้งหมด 17 ข้อ ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ 1951 รัฐบาลทิเบตได้ลงนามในข้อตกลงที่ยอมรับอำนาจอธิปไตยเหนือทิเบต แต่รัฐบาลทิเบตสามารถปกครองตนเองในสภานิติการภายในทิเบตได้ ขณะที่จีนเข้าปกครองทิเบตชาวทิเบตได้มีการต่อต้านการปกครองของรัฐบาลจีนมากขึ้นเรื่อยและการลุกฮือในปี ค.ศ 1959 ที่รัฐบาลจีนได้พยายามในการลักพาตัวองค์ดาไลลามะทำให้เกิดการประท้วงของชาวทิเบต รัฐบาลจีนได้ส่งกองกำลังในการเข้าปราบปรามชาวทิเบตอย่างหนัก ทำให้องค์ดาไลลามะที่ 14 ต้องเสด็จลี้ภัยไปยังอินเดียและก็ตามมาด้วยชาวทิเบตจำนวนมาก

ของเราให้เป็นหนึ่งเดียว เราต้องเข้าใจว่าเราทุกคนเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าและสาวกทุกคนของคำสอนเดียวที่เป็นของพระองค์ บนพื้นฐานนี้เราควรปฏิบัติตามประเพณีที่เราได้รับ เราต้องละเว้นจากการวิพากษ์วิจารณ์ธรรมประเพณีและนิกายอื่น ๆ และหยุดให้ความบันเทิงกับแนวคิดผิด ๆ เกี่ยวกับพวกเขา เราอยู่ในต่างประเทศ เราไม่ควรแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีของเรา! แม้ว่าเราจะไม่สามารถมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับกันและกัน แต่อย่างน้อยที่สุดเราควรตั้งเป้าหมายและปรารถนาที่จะไม่วิพากษ์วิจารณ์และมีความเห็นผิดเกี่ยวกับกันและกันบางครั้งดูเหมือนว่าเราจะเป็นคนตัดไม้โดยสิ้นเชิง! ทันทันทีปัญหาหนึ่งถูกแก้ไข ปัญหาอื่นก็เกิดขึ้น มันค่อนข้างลึกลับ! ดังนั้นพยายามอย่างดีที่สุดเพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งเหล่านี้ ผู้สูงอายุควรให้คำแนะนำแก่เยาวชนและเราทุกคนควรยกระดับจิตวิญญาณและแรงบันดาลใจของเรา สิ่งนี้สำคัญมากในปัจจุบัน และนี่คือวิธีที่ดีที่สุดในการอธิษฐานขอให้พระองค์มีอายุยืนยาวและบำเพ็ญประโยชน์เพื่อธรรมอย่างแท้จริงไม่ว่าเราจะมาจากภูมิภาคนี้หรือจากที่ไกลออกไป เราทุกคนต้องการให้ทิเบตเป็นอิสระ เราเหมือนคนที่หิวกระหาย เพื่อจุดประสงค์นั้น ขบวนการและศาสนาต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแท้จริง และนี่ไม่ควรเป็นเพียงการปรนนิบัติด้วยริมฝีปากเท่านั้น ต้องเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเหมือนน้ำผสมน้ำนมหากเราทำสิ่งนี้สำเร็จ ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าต้องขอบคุณโพธิจิต ต่อความตั้งใจอันแน่วแน่ของอาจารย์ รัตนกรทั้งสาม และเหนือสิ่งอื่นใด ดาไลลามะ องค์ดาไลลามะ ทิเบตจะได้รับอิสรภาพกลับคืนมาอีกครั้ง แต่ถ้าเราทะเลาะกันเองและสร้างความลำบากให้กันตลอดเวลา นี่ไม่ใช่แค่ความอัปยศแต่ถือเป็นอุปสรรคอย่างแท้จริง ดังนั้นทุกท่านจงจำไว้ ฉันขอให้คุณพยายามทำให้ความปรารถนาของพระองค์เป็นจริง นี่คือคำแนะนำของฉันสำหรับคุณ คำแนะนำของชายชรา มันเป็นพินัยกรรมของฉัน” จากคำกล่าวถึงความปรารถนาในการสร้างความปรองดองในหมู่ชาวทิเบตนี้ แสดงให้เห็นถึงการนำหลักของริเมมาใช้คือการไม่วิพากษ์วิจารณ์กล่าวร้ายนิกายสายธรรมอื่น ๆ เพื่อสร้างความปรองดองและผนึกกำลังให้มีความเป็นหนึ่งเดียวไม่รู้สึกแตกแยกและรวมไปถึงการรักษาสมณะศีลด้วย

4. สรุปและอภิปรายผล

โดยสรุปความหมายของริเมนั่นคือ การไม่มีอคติ ลักษณะการมีทำที่และเป็นกลางโดยไม่ฝักใฝ่ใด ไม่สร้างความแตกแยก เน้นไปที่การแสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่างของนิกายสายธรรมในพุทธศาสนา การเปิดกว้าง การศึกษาพุทธศาสนาที่หลากหลายในทิเบต เป็นการสร้างความตระหนักของความแตกต่างทางการปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมและแสวงหาสร้างจุดร่วมที่แต่ละสายธรรมนั้นมีร่วมกัน และการรักษาความหลากหลายของแต่ละสายธรรมไว้เป็นสิ่งสำคัญ การปฏิบัติริเมนั้นมีใช้การปฏิบัติที่เป็นการยุบสลายนิกายสายธรรมต่าง ๆ เข้ารวมกันแต่เป็นการปฏิบัติที่สามารถปฏิบัติในสายธรรมนิกายได้อย่างหลากหลายโดยที่ยังมีแนวทางปฏิบัติหลักของตน หลักการที่สำคัญของแนวคิดริเมนั่นคือ ภายใต้อาณาเขตของการปฏิบัติแต่ละนิกายสายธรรมนั้นสิ่งหนึ่งที่มีร่วมกันคือการอยู่ภายใต้ขอบเขตคำสอนของพุทธศาสนาโดยมีพระรัตนตรัยเป็นสรณะสูงสุด ความสัมพันธ์ในเชิงคำสอนที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของพุทธศาสนาในทิเบตที่แสดงถึงการมีคำสอนจุดร่วมกันอีกอย่างหนึ่งก็คือคำสอนธรรมสมบัติ ที่แต่ละนิกายสายธรรมมีการค้นพบแตกต่างกันเพียงรายละเอียด ในขบวนการริเมธรรมสมบัติชื่อ Rinchen Terdzö เป็นธรรมสมบัติที่สำคัญในการขับเคลื่อนขบวนการริเมในการรวบรวมคำศัพท์ทั้งหมดตั้งแต่ถูกค้นพบจนถึงสมัยของท่าน Jamgön Kongtrul Lodro เป็นการรวบรวมคำสอนมิให้สูญหาย และการรักษาสมณะศีล ที่ไม่กล่าวร้ายอาจารย์ทั้งหลายอันเป็นการดูหมิ่นครูซึ่งเท่ากับการดูหมิ่นคำสอนในสายธรรมนิกายต่าง ๆ ขบวนการริเมถือกำเนิดขึ้นสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองศาสนาที่แต่ละนิกายขึ้นมาทับทบบาทในแต่ละช่วงเวลาและถึงจุดขีดสุดในสมัยที่นิกายเกลุกขึ้นมาอำนาจบทบาทในการปกครองในสมัยองค์ดาไลลามะที่ 5 ที่ทำให้ขบวนการริเมก่อตัวขึ้นมาบทบาทของขบวนการริเมเริ่มแรกเป็นขบวนการที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อมาคัดค้านอำนาจของนิกายเกลุกที่กำลังพยายามครอบงำและกวาดล้างคำสอนต่างนิกายจากการนิกายเกลุกขึ้นมาทับทบบาทครองอำนาจในทางการเมืองและศาสนา โดยการริเมเริ่มแรกนั้น

เป็นการฝึกกำลังของของนิกายญิงมา กาจู และสาเกีย โดยมีแกนนำคือ ท่าน Jamyang Khyentse Wangpo, ท่าน Jamgön Kongtrül Lodro และ ท่าน Chokgyur Dechen Zhikpo Lingpa ในการปกป้องและรักษาคำสอนของตน บทบาทอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญของแนวคิดริเมคือเป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้สร้างความสมานฉันท์ความปรองดองสามัคคีแก่หมู่ชนชาวทิเบตในช่วงที่ทิเบตเกิดความระส่ำระสายจากเหตุการณ์ทิเบตแตก

จากการศึกษาพบว่าหลักการของแนวคิดริเมเป็นหลักการที่เน้นสร้างความสมานฉันท์และเข้าใจในความแตกต่างของการปฏิบัติตามคำสอนในพุทธศาสนาสะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะของความเป็นผู้จำแนกแจกธรรมในการสั่งสอนสัตว์ของพระพุทธเจ้า เคารพและมีพรศนะว่าถึงแม้การปฏิบัติธรรมนั้นจะมีหลากหลายแต่ก็เป็นหนึ่งเดียวคือเป็นคำสอนที่มาจากพระพุทธเจ้าเหมือนกัน เมื่อพิจารณาหลักการของริเมและบทบาทในสถานการณ์เมืองของทิเบตนั้นขอบข่ายของความเป็นริเมได้มีการขยายกว้างขึ้นจากเดิมที่การริเมนั้นอยู่แต่ในเพียงเฉพาะพุทธศาสนาวัชรยานในทิเบต เมื่อเกิดเหตุการณ์ทิเบตแตกทำให้พุทธศาสนาวัชรยานในทิเบตประจักษ์สู่สายตาชาวโลกจากการที่ครูอาจารย์ในแต่ละสายธรรมนำพุทธศาสนาวัชรยานออกมาจากทิเบตพร้อมกับการลี้ภัยทำให้พุทธศาสนาวัชรยานได้มีปฏิสัมพันธ์กับพุทธศาสนาในนิกายอื่น ๆ จนเกิดการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำความเข้าใจกับพุทธศาสนาในยานต่าง ๆ ทั้งสวากยาน และมหายาน นอกเหนือจากสายธรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในวัชรยาน ทำให้หลักการของริเมมิได้จำกัดอยู่ในแค่วัชรยานแต่สามารถใช้ได้กับทุกยานสายธรรมในพุทธศาสนา การเปิดกว้างการศึกษาพุทธศาสนาทุกนิกาย ทำให้ความคิดที่เปิดกว้างในการที่จะเข้าใจในการปฏิบัติที่มีความแตกต่างกันของในแต่ละนิกายมีความกว้างขวางขึ้น ดังในปัจจุบันที่เราเห็นการปฏิบัติในหลากหลายนิกายเพิ่มขึ้นผู้นับถือพุทธศาสนาหนึ่งคนสามารถปฏิบัติตามแนวทางได้ทั้งสามยานไปพร้อมกัน เช่น ครูบาบุญชุ่ม ญาณส่วโร ท่านเป็นพระภิกษุที่ปฏิบัติในทางสวากยาน แต่ก็สามารถปฏิบัติในสายวัชรยานนิกายคาถิกวได้ไปพร้อมกัน โดยมีได้ละทิ้งแนวทางสวากยานหลักที่ท่านปฏิบัติอยู่ หรือการเกิดโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างนิกาย เช่น โครงการแลกเปลี่ยนพระภิกษุนานาชาติ บาลี-สันสกฤต (Pali-Sanskrit International Bhikkhu Exchange Program) ที่จัดขึ้นโดยคณะสงฆ์ไทย ลังกา และทิเบต เพื่อการส่งเสริมความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีของนิกายในพุทธศาสนา สะท้อนให้เห็นถึงการขยายตัวของบทบาทของริเมที่กว้างขวางขึ้น การถือกำเนิดขึ้นมาของขบวนการริเมนั้นกำเนิดขึ้นท่ามกลางความแย้งในทางการเมืองศาสนาที่ซับซ้อนกันมาเป็นเวลานาน บทบาทของศาสนานั้นมีอิทธิพลต่ออาณาจักรทิเบตมาโดยตลอดทำให้เป็นรัฐที่มีอิทธิพลของศาสนาครอบงำ ยิ่งโดยเฉพาะหลังจากการล่มสลายของระบอบกษัตริย์ในทิเบตองค์กรศาสนจักรได้เข้ามามีบทบาทในทางการเมืองเข้าปกครองทิเบตอย่างเต็มรูปแบบผลัดเปลี่ยนกันไปมาระหว่างนิกายต่าง ๆ จนสุดท้ายอำนาจทางการเมืองได้ตกมาอยู่กับนิกายเกลุกและสถาปนาอำนาจการปกครองได้อย่างมั่นคงในสมัยองค์ดาไลลามะที่ 5 นิกายเกลุกมีแผ่ขยายอำนาจอิทธิพลในการเข้าครอบงำลีนคำสอนนิกายอื่นให้สูญสิ้นไป ถึงแม้ตัวขององค์ดาไลลามะที่ 5 จะทรงเปิดกว้างในทุกนิกายแต่พระลามะในระดับปกครองของเกลุกนั้นกลับไม่เห็นด้วยมีความพยายามในการกลืนทุกนิกายให้กลายเป็นเกลุกเหมือนกันหมด โดยพระลามะเหล่านี้ร่วมกันภายใต้การนำของพระธรรมบาลที่มีนามว่าพระดอร์เจ ชุกเด็น หลักการริเมซึ่งเป็นปรัชญาแนวคิดทางพุทธศาสนาจึงถูกนำมาก่อรูปเป็นกลุ่มขบวนการขับเคลื่อนในการรวบรวมคำสอนของนิกายต่าง ๆ ให้มาอยู่เป็นหมวดหมู่เพื่อป้องกันการถูกอิทธิพลการใช้อำนาจของนิกายเกลุกทำให้สูญสิ้นไปทั้งยังเป็นการประสานความร่วมมือของทั้งสามนิกายในการร่วมกันคัดค้านอำนาจของเกลุกที่เข้ามาปกครอง และหลังจากเหตุการณ์ทิเบตแตกบทบาทของริเมถือได้ว่าเป็นแนวคิดหลักในการดำเนินการในการสร้างความสมานฉันท์ให้กับทิเบตโดยเฉพาะบทบาทการวางตัวขององค์ดาไลลามะองค์ปัจจุบันในการเปิดกว้างต่อนิกายต่าง ๆ ทั้งการประกาศยอมรับนิกายโจนังให้เป็นส่วนหนึ่งของพุทธศาสนานิกายวัชรยานและการที่ทรงร่วมการประกอบพิธีกรรมกับนิกายต่าง ๆ

รายการอ้างอิง

- กรกิจ ดิษฐาน. (2019). สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.facebook.com/719626953/posts/pfbid0KRES4uwJnVHk6xir1D7noHfkRQNd5woGpoS1gGG5qMXLbz5AdreSr81Y4agf1YJwl/?mibextid=Nif5oz>
- จักรชัย บุตรศรีค้อย. (2554). TIBET ทิเบต. กรุงเทพฯ: เซ็นเตอร์พ้อย เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด.
- ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. (2536, เมษายน-มิถุนายน). นิกายสำคัญของพระพุทธศาสนาแบบทิเบต. วารสารราชบัณฑิตยสถาน. 18(3): 83
- ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ภัฏเสนา. (2538). พระพุทธศาสนาแบบทิเบต. กรุงเทพฯ: ส่องสยาม.
- ของซาร์ จัมยัง เคียนเซ. (2565). ยาพิชคือโอสถ ไขข้อกั๊กษาเกี่ยวกับวัชรยาน. แปลโดย นัยนา นาควัชร. กรุงเทพฯ: สอนเงินมีมา.
- ของซาร์ จัมยัง เคียนเซ. (2023). Vajra hell. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2566, จาก https://justdharma-org.translate.google/vajra-hell-dzongsar-khyentse-rinpoche/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc
- แดเนี่ยล คอนแวนต์เซีย; และคนอื่น ๆ. (2562). เมื่อใดจึงเป็นชาติ? When is a nation. แปลโดย พิพัฒน์ พสุธารชาติ; และคนอื่น ๆ. กรุงเทพฯ: อิลลูมินเอนซ์ เอ็ดดิชั่นส์.
- เทนซิน เกียตโซ; และ ทูปเทน โชตรอน. (2563). หนึ่งศาสดา หลายสายธรรม. แปลโดย นัยนา นาควัชร; สมหวัง แก้วสุฟอง. กรุงเทพฯ: สอนเงินมีมา.
- อัทววัชร. (ม.ป.ป). มูลาปตตย สตุลาปตตยะ ในอหฺวยวรสัครท. แปลโดย ภูพัส เทียมจรรยา. ม.ป.ท: ม.ป.พ
- A Brief History of Drikung Kagyu Lineage Introduction to the Kagyu Lineage. (2566). Retrieved 14 August 2566, from <https://bd-dktl.hr/drikungKagyuLineage.php>
- Drikung Dharma Surya Center. (2566). The Era of the Chetsang and Chungtsang Rinpoches (1615-present). Retrieved 14 August 2566, from <https://drikungdharma-surya.org/the-era-of-the-chetsang-and-chungtsang-rinpoches-1615-present/?fbclid=IwAR3WrOXR2qC9JByzcadqeXjAPNEZ50oUkexlcnqBCW5Jlk-RJhleLBeV4>
- Drikung Yangzab. (2023). สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก https://rywiki.tsadra.org/index.php/Drikung_Yangzab
- Dudjom Jigdral Yeshe Dorje. (2505). Connells From My Heart. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid02iTrWBNsuWTHJ4sMumbntqS6DqGhEzh3h7RjCN5DaWyVuzjmGVZHZJ6D8Q2a5KXrKl&id=100064895252225&mibextid=Nif5oz
- Dudjom Jigdral Yeshe Dorje. (2505). Connells From My Heart. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.facebook.com/100064895252225/posts/pfbid02p9fkFSBHbc8EbohRsXedaAk6iriyHEgqxWNC9nJiDf76H9gsdM3nECpjuERL88QL/?mibextid=Nif5oz>
- Jamyang Khyentse Chokyi Lodro. (2566). Root teacher. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก https://www.rigpawiki.org/index.php?title=Root_teacher
- Jonang. (2566). Retrieved June 6, 2023, from https://buddhanature-tsadra-org.translate.google/index.php/KeyTerms/Jonang?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc
- Khentrul. (2023). Our Rime Approach. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก https://rimebuddhism-com.translate.google/about/rime-philosophy/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc
- Ngawang Lobsang Gyatso. (2023). สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก https://www.rigpawiki-org.translate.google/index.php?title=Ngawang_Lobsang_Gyatso&_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc
- Orgyen Tobgyal. (2005). The Life of Jamyang Khyentse Wangpo. Retrieved June 6, 2023, from https://www-lotsawahouse-org.translate.google/tibetan-masters/orgyen-tobgyal-rinpoche/biography-khyentse-wangpo?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc

- Padmasambhava. (2023). สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.rigpawiki.org/index.php?title=Padmasambhava>
- Rinchen Terdzö. (2023). สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก https://encyclopediaofbuddhism-org.translate.goog/wiki/Rinchen_Terdz%C3%B6?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc
- Ringu Tulku. (2006). The Rime Movement of Jamgon Kongtrul the Great. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก https://info-buddhism.com/Rime_Movement-Ringu_Tulku.html
- Rime. (2023). สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.rigpawiki.org/index.php?title=Rim%C3%A9>
- Sakya Monastery of Tibetan Buddhism. (2023). Intro to Tibetan Buddhism. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก https://www-sakya-org.translate.goog/resources/intro-to-tibetan-buddhism/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc
- Samye Institute. (2023). Chokgyur Lingpa. Retrieved June 6, 2023, from https://samyeinstitute-org.translate.goog/wiki/chokgyur-lingpa/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc
- School of Buddhism. (2023). สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.collinsdictionary.com/word-lists/buddhism-schools-of-buddhism?fbclid=IwAR2eWKpKuYWkW8LEcdXFptrznPi44UVm8RUF8GnvRnzN6u-y00k4WaM3aE>
- Schools of Tibetan Buddhism. (2023). Retrieved June 6, 2023, from https://mandalas-life.translate.goog/list/schools-of-tibetan-buddhism/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc#jonang
- Taking Refuge. (2023). สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก https://www.rigpawiki-org.translate.goog/index.php?title=Taking_Refuge&_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc
- Tenzin Yeshe Sangay. (2022). วัชรยาน 101 : รีเม (རི་མེ). สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid033aLUDDoGd1fKofyqKHbo6j9mr6iXTU1535Kc83ptWqBzADegZCxsLdbXa7sdHbJl&id=100774259043390&mibextid=Nif5oz
- Terma. (2023). สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.rigpawiki.org/index.php?title=Terma>
- Three sets of vows. (2023). สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก https://www.rigpawiki.org/index.php?title=Three_sets_of_vows&fbclid=IwAR1dYEzmagpp7BG8cmSKXSMbwT0tIHVGIKbUpCMYWscBoTVC0aqv3a-Xhsw
- The politics of Tibet's poisonous religious divide. (2015). สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก https://www-reuters-com.translate.goog/article/idUS351306107920151223?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc&_x_tr_hist=true
- THE UNBREAKABLE DIAMOND ‘VAJRA MARRIAGE’ COMMITMENT RING: ‘UNTIL AWAKENING DO US PART’: Vajrayana samaya commitments and the fourteen root downfalls, in particular, related to ‘secret’ teachings and women. (2023). สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก https://dakinitranslations-com.translate.goog/2022/06/14/the-unbreakable-diamond-vajra-marriage-commitment-ring-of-samaya-until-awakening-do-us-part-vajrayana-samaya-commitments-and-the-fourteen-root-downfalls-in-parti/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc
- Thubten, Nyima. (2005). Biography of Jamgon Kongtrul Lodro Thaye. Retrieved June 6, 2023, from https://www-lotsawa-house-org.translate.goog/tibetan-masters/alak-zenkar/kongtrul-biography?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc
- TIBETAN HISTORY. (2566). Retrieved 14 August 2566, from https://savetibet.org/why-tibet/history/?fbclid=IwAR11lkfXB_v12vCAHUUDdiKclQ9dILpx6E-xRPSA-Whsq2bziOGjAjFzBA

Proceeding Paper

Information Searching through Online Networking for Designing Hmong's Ethnic Embroidered Fabrics in Ban Lai, Sobbong Sub-District, Phusang District, Phayao

Janisuta Sinthong^{1*}, Aran Pimcaksu², Jidapha Kullao³, and Sarinee Pasyavan⁴

¹ School of Political and Social Sciences, University of Phayao, Phayao 56000, Thailand; janisuta.t4@gmail.com

² School of Political and Social Sciences, University of Phayao, Phayao 56000, Thailand;

³ School of Political and Social Sciences, University of Phayao, Phayao 56000, Thailand;

⁴ Project Advisor, School of Political and Social Sciences, University of Phayao, Phayao 56000, Thailand;

* Correspondence: janisuta.t4@gmail.com

Abstract:

This article is a part of the project entitled Searching Information through Online Networking for designing Hmong's Ethnic embroidered fabrics in Ban Lai, Sobbong Sub-District, Phusang District, Phayao. The project has objectives to develop competency for the Hmong ethnic group in embroidered fabrics in Ban Lai, as to upskill the unique and contemporary fabrics, by means of retrieval from social media that leads to design. The field work and conducting the project during February to June 2023 run thus: 1) surveying the problems of the group, market, and the fabrics at the University of Phayao souvenir shop, 2) studying how to search information via online networking concerning the fabrics design, and 3) conducting the workshop to the target group as to upskill in searching and designing based on the Design Thinking Process. The outcomes of the project are as follows:

1) The target group obtained more new ideas via searching google, while searching via Facebook focuses on the other groups of Hmong's Embroidered Fabrics and online sale groups and searching from YouTube on clips of learning skills in sewing.

2) The target group can design the fabrics based on the Design Thinking Process and use the information obtained from the online networking and can create the uniqueness in the design in four patterns.

Keywords: Information Searching, Online Networking, Hmong Ethnic Group, Fabric

Citation: Sinthong, J., Pimcaksu, A., Kullao, J., & Pasyavan, S., (2023). Becoming the Sacred Place through the Legends and Stories of Wat Phrathatchomthong, Muang District, Phayao Province, *Proceedings of the 7th PSPARN Academic Conference 2023*. Mahasarakham University, 161 – 169.

Published: September 15, 2023

Proceeding Paper

การสืบค้นข้อมูลจากเครือข่ายออนไลน์เพื่อการออกแบบเอกลักษณ์เสื้อม้งของกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลาย ต.สบบง อ.ภูซาง จ.พะเยา

จณิสฺตา สินทอง^{1*}, อรุณต์ พิมจักษุ², จิตาภา กุลลาว³, สารินีย์ ภาสยะวรวง⁴

¹ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (พัฒนาสังคม) คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา, 56000; janisuta.t4@gmail.com

² หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (พัฒนาสังคม) คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา, 56000;

³ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (พัฒนาสังคม) คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา, 56000;

⁴ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการฯ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (พัฒนาสังคม) คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา, 56000

* Correspondence: janisuta.t4@gmail.com

บทคัดย่อ:

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาการสืบค้นข้อมูลเพื่อการออกแบบเอกลักษณ์เสื้อม้งของกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลาย ต.สบบง อ.ภูซาง จ.พะเยา ซึ่งโครงการดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาศักยภาพให้แก่กลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายสามารถพัฒนาแบบเสื้อเป็นเอกลักษณ์ของชาวม้งร่วมสมัย โดยอาศัยทักษะการสืบค้นข้อมูลจากเครือข่ายออนไลน์ประกอบการออกแบบ การลงพื้นที่ทำโครงการและเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-มิถุนายน 2566 เริ่มจาก 1) การลงพื้นที่สำรวจข้อมูลปัญหาของกลุ่มฯ สำรวจตลาด และรูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อม้ง ณ ร้านขายของที่ระลึกมหาวิทยาลัยพะเยา 2) ศึกษาวิธีการสืบค้นข้อมูลทางเครือข่ายออนไลน์เกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า และ 3) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้สามารถทำการสืบค้นข้อมูลและร่วมกันออกแบบเสื้อม้งตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบ 5 ขั้นตอน ผลการดำเนินงานโครงการสามารถสร้างผลผลิตดังนี้

1) กลุ่มเป้าหมายได้ไอเดียแบบเสื้อผ้าได้มากกว่าจากการสืบค้นผ่าน Google ส่วนการสืบค้นจาก Facebook จะเป็นการเรียนรู้กลุ่มที่ทำผ้าปักม้งอื่น ๆ และการขายของออนไลน์กลุ่มต่าง ๆ และจาก YouTube จะเป็นการดูคลิปที่สอนทักษะการตัดเย็บเป็นส่วนใหญ่

2) กลุ่มเป้าหมายสามารถออกแบบเสื้อได้ โดยผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ 5 ขั้นตอน โดยมีข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นผ่านเครือข่ายออนไลน์ดังกล่าวประกอบการออกแบบลายผ้าปักม้งที่เป็นเอกลักษณ์มาใส่ในตัวชุดที่ออกแบบได้เป็นจำนวน 4 แบบ

คำสำคัญ: การเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์, ตำนาน, เรื่องเล่า, วัดพระธาตุจอมทอง

การอ้างอิง: จณิสฺตา สินทอง, อรุณต์ พิมจักษุ, จิตาภา กุลลาว และ สารินีย์ ภาสยะวรวง. (2566). การสืบค้นข้อมูลจากเครือข่ายออนไลน์เพื่อการออกแบบเอกลักษณ์เสื้อม้งของกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลาย ต.สบบง อ.ภูซาง จ.พะเยา. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ เครือข่ายการศึกษาวิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการด้าน รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, หน้า 161 – 169.

วันที่เผยแพร่: 15 กันยายน 2566

1. บทนำ

ชาวม้ง หรือ HMONG เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ในภูเขาของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมีประวัติศาสตร์อันยาวนานชาวม้งอพยพลงมาทางใต้ตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 เนื่องจากสถานการณ์ที่ไม่สงบทางการเมืองและหาพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเพาะปลูก ปัจจุบัน มีชาวม้งอาศัยอยู่ในประเทศจีน ไทย เวียดนาม ลาว และสหรัฐอเมริกา โดยชุมชนชาวม้งที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยอยู่ที่ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ (วิกิพีเดีย, 2566, สื่อออนไลน์) ซึ่งจังหวัดพะเยามีชาวม้งอาศัยอยู่ในหลากหลายอำเภอ หนึ่งในนั้นคือกลุ่มชาติพันธุ์ม้งบ้านหลาย หมู่ 9 ตำบลสบง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

จุดกำเนิดม้งบ้านหลาย หมู่ 9 ตำบลสบง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา มีจุดเริ่มต้นจากในสมัยก่อนเขตอำเภอภูซางเคยเป็นที่ตั้งศูนย์อพยพเชียงคำ ที่รองรับชาวม้งที่อพยพมาจากการหนีภัยสงคราม และเมื่อศูนย์อพยพนี้ได้ปิดตัวลงชาวม้งได้กระจายไปอยู่ที่ต่าง ๆ และมีชาวม้งบางส่วนได้กลับมาซื้อที่ดินและรวมตัวกันเป็นชุมชนที่บ้านหลาย หมู่ 9 ตำบลสบง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา และชาวม้งส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่บ้านหลาย เรียกว่า "ม้งขาว" ชาวม้งในพื้นที่แห่งนี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเพาะปลูก หรือทำการเกษตร และหนึ่งในอาชีพของหญิงสาวชาวม้งบ้านหลายนั้นก็คือ การเย็บผ้าและการปักผ้าตามแบบชาวม้ง ปัจจุบันมีชาวม้งอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลสบง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา อยู่ราว 700 - 800 คน (ประธานกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลาย, สัมภาษณ์ 10 กุมภาพันธ์ 2566)

การเย็บปักถักร้อยผ้าซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวม้งบ้านหลายทำให้กลุ่มผู้หญิงม้งบ้านหลายเกิดแนวคิดในการที่จะนำลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวม้งตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ และภายใต้การสนับสนุนโครงการร้อยใจรักษ์เข้าสนับสนุนให้ตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อเสริมรายได้ให้แก่ชุมชนแห่งนี้ กลุ่มผู้หญิงม้งบ้านหลายจึงมีความต้องการนำเอกลักษณ์ปักเย็บผ้าม้งสรรสร้างให้เป็นทุนทางวัฒนธรรมออกแบบและผลิตเสื้อผ้าร่วมสมัยออกจำหน่ายภายใต้การจัดตั้งกลุ่มอาชีพที่มีชื่อว่า "กลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลาย" (ประธานกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลาย, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2566) แต่เนื่องด้วยปัญหาในด้านต่างๆที่ทำให้ผ้าปักม้งบ้านหลายยังไม่เป็นที่รู้จักซึ่งมีที่มาจากหลายสาเหตุ เช่น การเข้าไม่ถึงเทคโนโลยี ใช้เทคโนโลยียังไม่ชำนาญในด้านการขายออนไลน์ ความลำบากในการสืบค้นข้อมูลแบบแพชชั่นที่ทันสมัยอันเนื่องมาจากการติดข้อจำกัดด้านการใช้ภาษาไทยกลาง เพราะว่าชาวม้งบ้านหลายยังเขียนและอ่านภาษาไทยได้ไม่เต็มที่นัก จึงทำให้สืบค้นข้อมูลเรียนรู้เพิ่มเติมจากสื่อโซเชียลมีเดียที่ใช้ภาษาไทยเป็นหลักเป็นไปอย่างยากลำบาก นอกจากนี้ กลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายยังประสบปัญหาขาดแบบดีไซน์ ความรู้ในด้านการพัฒนาออกแบบผ้าให้เป็นลวดลายที่ทันสมัยตรงความต้องการและถูกใจของลูกค้าผู้หญิงวัยทำงาน (ประธานกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลาย, 18 กุมภาพันธ์ 2566)

ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาของกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายดังกล่าว กลุ่มนิสิตเราจึงได้ร่วมกันจัดโครงการเพื่อช่วยให้สามารถสืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายออนไลน์ในการการออกแบบเอกลักษณ์เสื้อผ้าให้แก่ม้งบ้านหลายในครั้งนี้ บทความนี้เป็นผลผลิตส่วนหนึ่งจากการเรียนภาควิชาการในรายวิชา 191334 การพัฒนาในสังคมพหุวัฒนธรรม (Development in Multicultural Society) ตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม และอาศัยข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ที่บ้านหลาย ต.สบง อ.ภูซาง จ.พะเยา ระหว่างช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนมิถุนายน 2566 โดยการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์กลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายจำนวน 15 คน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อช่วยเหลือกลุ่มผ้าปักม้งให้สามารถสืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายออนไลน์ในการออกแบบเสื้อผ้าเป็นเอกลักษณ์ของชาวม้งตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าสมัยใหม่

2.2 เพื่อพัฒนาแบบเสื้อผ้าเป็นเอกลักษณ์ของชาวม้งโดยการตัดเย็บให้เป็นเสื้อผ้าสมัยใหม่ตามหลักการกระบวนการคิดเชิงออกแบบ หรือ Design Thinking Process

3. นิยามศัพท์

เครือข่ายออนไลน์ ในบทความนี้ หมายถึง การสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตผ่านเครื่องมือสืบค้น Google และผ่านสื่อสังคมออนไลน์ Facebook และ YouTube

4. กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking Process) 5 ขั้นตอน

แนวคิดที่จะใช้ในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการครั้งนี้ คือ กระบวนการคิดเชิงออกแบบทั้ง 5 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 Emphasize คือ การพยายามทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายให้ลึกซึ้งว่าจะเจาะกลุ่มเป้าหมายใด และต้องเข้าใจถึงปัญหาของพวกเขาว่าอะไรคือปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขหรือพัฒนาให้ดีขึ้น (Pain points) และปัญหาดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องกับใครบ้าง ซึ่งจะเข้าใจปัญหาได้ก็ด้วยอาศัยการหาข้อมูลในเชิงลึก ไม่ใช่คิดเอาเองหรือศึกษาเพียงข้อมูลที่มีการเผยแพร่ทั่วไป แต่ต้องเข้าไปรับรู้และสัมผัสปัญหานั้น ๆ โดยตรง โดยอาศัยเครื่องมือหรือวิธีการหลากหลายจนกว่าจะได้ข้อมูลเชิงลึกขึ้นมา อาทิ การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ พูดคุย ชักถาม หรือการเข้าไปคลุกคลีเป็นส่วนหนึ่งกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสุดท้ายจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและรอบด้านหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับทักษะในการหาข้อมูลและเก็บข้อมูลด้วย

ขั้นที่ 2 Define เมื่อได้ข้อมูลและจัดกลุ่มคร่าว ๆ เป็น 3 กลุ่มปัญหา กล่าวคือ 1) มีปัญหาอะไรบ้างที่เป็นความต้องการอย่างชัดเจน 2) ปัญหาอะไรบ้างที่ยังไม่เต็มเต็ม และ 3) ปัญหาอะไรบ้างที่เป็นความต้องการแฝงที่แม้แต่เจ้าตัวที่เผชิญอยู่ก็ยังไม่รู้หรือยังไม่ตระหนัก เมื่อเห็นปัญหาชัดเจนแล้วก็จะทำให้เห็นปมปัญหาที่ควรมุ่งเน้นเป็นพิเศษแล้วช่วยกันตั้งปณิธานหรือตั้งเป้าหมายการทำงานเพื่อจะแก้ปัญหานั้นให้ชัดเจน โดยการกำหนดเป็น Slogan ซึ่งมักจะอยู่ในรูปประโยคว่า “เราจะทำให้ (กลุ่มเป้าหมายหรือ Users) เป็นอย่างไร” เช่น “เราจะทำให้กลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายสามารถค้นหาข้อมูลจากเครือข่ายออนไลน์และนำมาออกแบบเอกลักษณ์เสื้อม้งได้”

ขั้นที่ 3 Ideate เป็นขั้นที่ต้องระดมความคิดหรือระดมสมอง (Brain Storming) เพื่อให้ได้แนวคิดที่หลากหลายที่สุดเท่าที่จะเกิดขึ้นได้ ก่อนจะนำมาร่วมกันพิจารณาว่าแนวคิดใดมีความเป็นไปได้หรือเหมาะสมที่สุด โดยอาจพิจารณาจากมิติด้านความยากหรือความง่ายของแนวคิดที่จะทำ หรือจากการที่ต้องใช้เงินลงทุนมากหรือน้อย หรือจากมิติด้านระยะเวลาที่จะต้องใช้เวลามากหรือน้อยเพียงใด แต่สิ่งสำคัญในขั้นตอนนี้คือเมื่อได้แนวคิดที่จะช่วยพัฒนาหรือแก้ปัญหาที่พบแล้วแนวคิดที่ได้นั้นจะต้องสอดคล้องไปกับ Slogan ที่ตั้งไว้ด้วย

ขั้นที่ 4 Prototype เป็นขั้นตอนที่ต้องเลือกแนวคิดที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุดมาทำให้เป็นรูปเป็นร่างคร่าว ๆ ที่เรียบง่าย เข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อน โดยอาจทำออกมาได้หลายรูปแบบ เช่น รูปของแบบจำลอง (Model) หรือภาพวาดพร้อมคำบรรยายสั้น ๆ (Snapshot / Diagram) หรือสตอรี่บอร์ด (Story Board) แต่ไม่ว่าจะสื่อแนวคิดผ่านรูปแบบใดก็ตามต้องไม่ลืมหัวใจสำคัญคือการบอกเล่าเรื่องราวให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจว่าไอเดียที่คิดมานั้นเป็นอย่างไร ดีกว่าไอเดียที่เคยมีมาก่อนตรงไหนบ้าง

ขั้นที่ 5 คือ Test เป็นการนำร่างนวัตกรรมต้นแบบไปหาจุดบกพร่องโดยการนำไปอธิบายให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบและให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ ทั้งนี้เพื่อเป็นการยืนยันว่าร่างต้นแบบที่เราคิดนั้นเมื่อกลุ่มเป้าหมายได้รับฟังแล้วจะเข้าใจตรงกับที่เราคิดหรือไม่ โดยจุดมุ่งหมายหลักของการทดสอบนี้ก็เพื่อให้ได้ข้อสรุป 2 ประเด็น คือ 1) เขาชอบร่างต้นแบบของเราตรงไหน อย่างไร และ 2) เขาไม่ชอบร่างต้นแบบของเราตรงไหน อย่างไร และเขาจะเสนอไอเดียและต้นแบบต่างจากเราตรงไหน อย่างไร ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่ได้จากกลุ่มเป้าหมายถือว่ามีคุณค่ามากเพราะจะทำให้เรานำกลับมาทบทวน ตรวจสอบ และอาจต้องย้อนกลับไปดูกระบวนการตั้งแต่ต้นมาใหม่เพื่อให้ได้ร่างต้นแบบที่ตรงใจกลุ่มเป้าหมายยิ่งขึ้นก่อนจะนำไป

ดำเนินการให้เป็นรูปร่างออกมาจริง (ไปรมา อิศรเสนา ณ อยุธยา และชูจิต ตริรัตน์พันธ์, 2560 อ้างใน วรรณภา ทองแดง และคณะ, 2566)

นอกจากนี้ ยังได้อาศัยแนวคิดการสร้างพื้นที่ทางสังคมและตัวตนทางชาติพันธุ์ในสังคม โดยมีแนวคิดหลักคือ พื้นที่ทางสังคม (Social Space) คือ กระบวนการสร้างสัญลักษณ์ เพื่อให้เกิดการยอมรับร่วมกันของคนในพื้นที่โดยพื้นที่นั้นประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายทางโครงสร้างการปกครอง ประเพณี เป็นต้น (สาริณีย์ ภาสยะวรรณ, 2566, สไลด์ประกอบการสอน)

5. การสืบค้นข้อมูลจากเครือข่ายออนไลน์เพื่อหาข้อมูลประกอบการออกแบบเสื้อม้ง

จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลที่บ้านหลาย ซึ่งเป็นถิ่นอาศัยของชาวม้งโดยมุ่งเป้าหมายไปที่กลุ่มผ้าปักม้ง ทำให้รู้ว่า ชาวม้งส่วนใหญ่สามารถฟังและพูดภาษาเมือง (ภาษาถิ่นเหนือพะเยา) ได้ดีโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีโอกาสเรียนหนังสือตามระบบการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ แต่สำหรับชาวม้งในวัยกลางคนขึ้นไปส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการเขียนอักษรไทย เนื่องจากพวกเขาใช้วิธีเขียนภาษาม้งด้วยอักษรโรมัน ปัญหานี้จึงส่งผลต่อการสืบค้นข้อมูลจากสื่อออนไลน์ เพราะไม่สามารถพิมพ์คำสืบค้นที่เป็นภาษาไทยได้ กลุ่มนิสิตจึงได้ประสานความร่วมมือเพื่อสร้างทีมการขับเคลื่อนโครงการโดยประสานเพื่อนนิสิตคณะเกษตรศาสตร์ และชมรมยอดหญ้าบนภูสูงซึ่งเป็นชมรมในมหาวิทยาลัยพะเยาของกลุ่มนิสิตม้ง เพื่อให้เข้าร่วมเป็นทีมขับเคลื่อนโครงการเพิ่ม เรียนเชิญอาจารย์และผู้เชี่ยวชาญในด้านชาติพันธุ์ การจัดการวัฒนธรรม และการพัฒนาในชุมชนม้งบ้านหลาย เป็นที่ปรึกษาโครงการ จากนั้นได้ประสานความร่วมมือประสานกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายในการดำเนินโครงการจัดกิจกรรมจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การอบรมทักษะสืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายออนไลน์เพื่อการออกแบบเอกลักษณ์เสื้อม้งกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลาย”

กิจกรรมครั้งนี้ได้ตั้งเป้าหมายทั้งในเชิงคุณภาพและในเชิงปริมาณ กล่าวคือ เป้าหมายในเชิงคุณภาพมุ่งหวังให้กลุ่มเป้าหมายมีความสามารถในการสืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายออนไลน์ในการออกแบบเสื้อเป็นเอกลักษณ์ของชาวม้งได้ ส่วนในเชิงปริมาณนั้น มุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถสืบค้นได้อย่างน้อยจาก 2 ใน 3 เครือข่ายออนไลน์ กล่าวคือ Google, Facebook, และ/หรือ YouTube ขั้นตอนการอบรมดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แนะนำตัวนิสิตผู้รับผิดชอบกิจกรรมแล้วชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ

ขั้นตอนที่ 2 เกมละลายพฤติกรรมเพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างนิสิตผู้จัดกิจกรรมกับกลุ่มผ้าปักม้ง

ขั้นตอนที่ 3 ฝึกสืบค้นข้อมูลโดยใช้เครือข่ายออนไลน์เพื่อการออกแบบเสื้อม้ง

ในขั้นตอนที่ 3 นี้ กลุ่มนิสิตได้นำเสนอเครื่องมือค้นหาข้อมูลที่ได้รับคามนิยมทั่วไปคือ ค้นจาก Google ที่มีจุดเด่นในการประมวลภาพเสื้อผ้าแฟชั่นที่ทันสมัยได้อย่างรวดเร็วและหลากหลาย จึงเป็นสื่อที่เหมาะสมลดข้อจำกัดในการสืบค้นข้อมูลด้านการเขียนและอ่านภาษาไทยของกลุ่มเป้าหมายได้ เพราะมีการแนะนำให้กลุ่มผ้าปักม้งใช้วิธีพุดสังใน Google โดยไม่ต้องพิมพ์เป็นตัวอักษรก็ได้

นอกจากการแนะนำ สาธิต และให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้ทดลองสืบค้นจาก Google ได้ผลเป็นที่น่าพอใจแล้ว กลุ่มนิสิตยังได้แนะนำให้หาข้อมูลด้านการตลาดออนไลน์จาก Facebook ที่ทำให้ได้รู้จักกลุ่มผ้าปักม้งอื่น ๆ และมีตัวอย่างการ Live สดขายของออนไลน์รูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับกลุ่มผ้าปักได้เลือกนำมาปรับใช้กับผ้าปักม้งของกลุ่ม และยังได้แนะนำการค้นหาข้อมูลการตัดเสื้อผ้าทาง YouTube ที่มีการสาธิตและตัวอย่างการตัดเย็บเสื้อผ้าแบบใหม่ ๆ มากมายอีกด้วย เมื่อสิ้นสุดการอบรมปรากฏว่าสมาชิกกลุ่มผ้าปักม้งหลายคนได้สะท้อนความคิดเห็นว่ารู้สึกตื่นตาตื่นใจที่ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทั้ง ๆ ที่ใช้โทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ตมาพอสมควร แต่ไม่รู้ว่ามีช่องทางที่สามารถหาความรู้เกี่ยวกับแบบเสื้อผ้าหลากหลายเช่นนี้ (สมาชิกกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลาย A, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2566) สมาชิกอีกคนหนึ่งกล่าวว่า ข้อดีของ

Google คือ ทำให้ได้ไอเดียใหม่ ๆ ได้เห็นแบบเสื้อใหม่ ๆ และทันสมัยมากมาย ส่วน Facebook ช่วยให้รู้จักกลุ่มผ้าปักม้งอื่น ๆ และแนวการขายของออนไลน์ และ YouTube ทำให้เห็นตัวอย่างการตัดเย็บเสื้อผ้าที่หลากหลาย (สมาชิกกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลาย B, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2566)

6. การพัฒนาแบบเสื้อเป็นเอกลักษณ์ม้งโดยการตัดเย็บแบบสมัยใหม่

การดำเนินกิจกรรมครั้งนี้ไม่ได้เป็นการดำเนินการโดยลำพังแต่อาศัยการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ กลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลาย ต.สบบง อ.ภูซาง จ.พะเยา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (พัฒนาสังคม) คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมจากคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อนิสิตคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ชมรมยอดหญ้าบัณฑิต (ชมรมนิสิตชาติพันธุ์ม้ง) และชมรมรากแก้ว มหาวิทยาลัยพะเยา ร้านขายของที่ระลึก มหาวิทยาลัยพะเยา เทศบาลตำบลสบบง อ.ภูซาง จ.พะเยา ผู้นำชุมชนผ้าปักม้งบ้านหลาย ต.สบบง อ.ภูซาง จ.พะเยา ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอภูซาง โบสถ์คริสต์จักรศรัทธามังที่ 1 หมู่ 9 ต.สบบง อ.ภูซาง จ.พะเยา บัณฑิตที่ร่วมโครงการ U2T ตำบลสบบง

กิจกรรมสำรวจตลาดและเก็บรูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อม้ง ณ ร้านขายของที่ระลึกมหาวิทยาลัย เนื่องจากทางกลุ่มมุ่งหวังที่จะกระจายสินค้าให้กว้างไกลยิ่งขึ้นและเจาะกลุ่มลูกค้าที่เป็นคนรุ่นใหม่วัยทำงานด้วย ซึ่งร้านขายของที่ระลึกมหาวิทยาลัยพะเยาแห่งนี้เป็นแหล่งรวมผลิตภัณฑ์หลากหลายจากชุมชนต่าง ๆ ที่ผลิตได้มาตรฐานและนำมาวางจำหน่ายให้กับชุมชนมหาวิทยาลัย และกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายต้องการสร้างต้นแบบการตัดเย็บเพื่อจำหน่ายในร้านขายของที่ระลึกของมหาวิทยาลัยพะเยาด้วยเช่นกัน

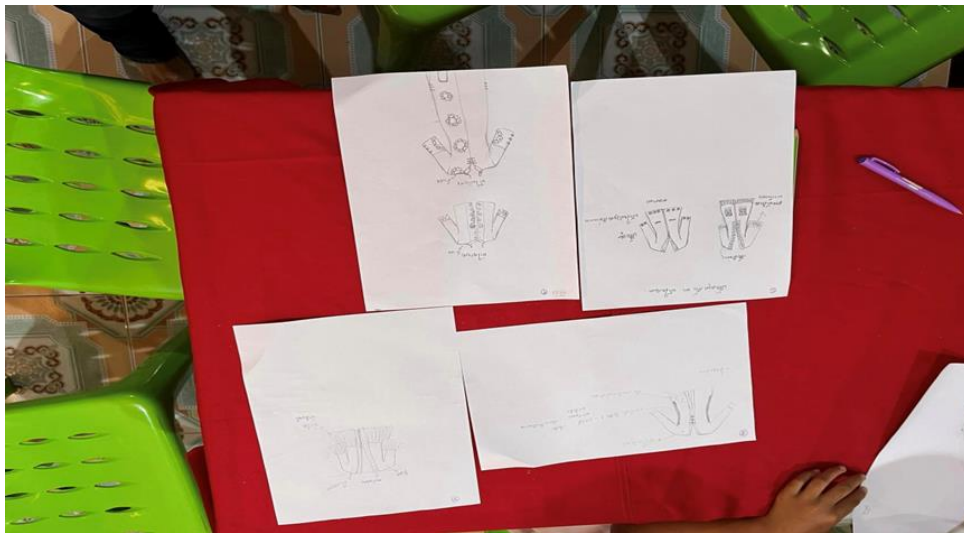
จากการศึกษาแบบเสื้อผ้ารูปแบบต่าง ๆ ที่ร้านขายของที่ระลึกสามารถวิเคราะห์ความต้องการลูกค้าจากร้านขายของที่ระลึกมหาวิทยาลัยพะเยา แล้วประมวลรูปแบบต่าง ๆ ที่น่าสนใจเพื่อนำมาเสนอต่อกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายในกิจกรรมระดมความคิดกับกลุ่มผ้าปักฯ เพื่อสรุปไอเดียการออกแบบเสื้อม้งบ้านหลายให้ทันสมัยและสวยงามเหมาะกับลูกค้าที่นอกเหนือจากชาติพันธุ์ม้ง

ในวันทำกิจกรรมตามกระบวนการ Design Thinking มีตัวแทนกลุ่มผ้าปักม้งมาร่วมทั้งหมด 8 คน รวมกับเยาวชนม้งที่สนใจอีกจำนวน 7 คนรวมเป็น 15 คน ทั้งนี้เพื่อให้คนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่าได้มีโอกาสพบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันที่จะช่วยกันคิดออกแบบเพื่อให้ได้ผ้าปักม้งที่เป็นเอกลักษณ์และต้องเป็นที่ต้องการของลูกค้าที่ไม่ใช่ชาติพันธุ์ม้งเพียงอย่างเดียวด้วย ทั้งนี้ ได้ตั้งเป้าหมายกิจกรรมครั้งนี้ทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณด้วย กล่าวคือ ในเชิงคุณภาพ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถออกแบบแบบเสื้อที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวม้งและตัดเย็บให้เป็นเสื้อผ้าที่ทันสมัยได้ ในขณะที่ในเชิงปริมาณ ตั้งเป้าไว้ว่าจะต้องได้แบบเสื้อที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวม้งอย่างน้อย 1 แบบ

สมาชิกกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายรวมทั้งเยาวชนม้งมาพร้อมกันแล้วก็ได้มีการทบทวนทำความเข้าใจผ้าปักม้งแบบต่าง ๆ ทั้งในบ้านหลายและทั้งจากแบบต่าง ๆ ที่ได้สืบค้นจากระบบออนไลน์ที่ได้ผ่านการอบรมมา เพื่อให้เห็นรูปแบบที่หลากหลายและลักษณะเด่นของรูปแบบนั้น ๆ ทั้งจากกลุ่มสมาชิกและกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ จากนั้นจึงได้ช่วยกันคัดเลือกให้เหลือแบบเสื้อที่เห็นว่าน่าจะตอบโจทย์ของเอกลักษณ์กลุ่มผ้าปักบ้าน หลาย และตลาดลูกค้าอื่น ๆ นอกกลุ่มได้ แต่ไม่ใช้การคัดลอกแบบที่เลือกมานั้นๆ โดยตรง แต่ให้มีการแบ่งเป็น 4 กลุ่มย่อยเพื่อช่วยกันออกไอเดียในแต่ละกลุ่มโดยการปรับประยุกต์ให้เหมาะสมตามการระดมสมองของแต่ละกลุ่มย่อย จนได้แบบใหม่ออกมา 4 แบบ จากนั้น ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มได้นำเสนอตัวแบบของกลุ่มตัวเองให้กับกลุ่มอื่น ๆ รับฟังและมีการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะจากกลุ่มอื่น ๆ ที่รับฟัง ก่อนที่แต่ละกลุ่มจะนำมาปรับจนได้รูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายจริง ๆ

ภาพที่ 1-2 กิจกรรมกลุ่มเพื่อออกแบบผ้าปักม้งตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบ

ภาพที่ 3 Prototype แบบเสื้อม้ง 4 แบบที่ผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ

7. วิเคราะห์กิจกรรมตามกระบวนการ Design Thinking และการสร้างพื้นที่ทางสังคม

เมื่อวิเคราะห์ตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบทั้ง 5 ขั้นตอนก็จะพบว่า

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา กลุ่มนิสิตที่ทำโครงการฯ ครั้งนี้ได้เริ่มสนใจและศึกษาปัญหาของกลุ่มผ้าปักม้ง ตั้งแต่ในชั้นเรียนวิชาการพัฒนาในสังคมพหุวัฒนธรรม จากนั้นก็ได้ไปหาข้อมูลเพิ่มเติมจากร้านขายของที่ระลึก มหาวิทยาลัยพะเยา ตลอดจนสอบถามผู้รู้หรือผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น กลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลาย ชมรมนิสิตม้ง (ยอดหญ้าบนภูสูง) อาจารย์และเพื่อนนิสิตจากคณะเกษตรศาสตร์ จนทำให้ได้ข้อมูลเพียงพอและรอบด้าน

ขั้นที่ 2 กำหนดขอบเขตของปัญหา จากที่ได้ทราบปัญหาในข้อแรก ทำให้สรุปประเด็นสำคัญได้ว่าผ้าปักม้งของกลุ่มผ้าปักบ้านหลายยังขาดเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ยังคงทำตามประเพณีดั้งเดิม ทำให้คนรุ่นใหม่และตลาดนอกกลุ่มชาติพันธุ์ไม่ค่อยสนใจเพราะเห็นว่าเป็นวัฒนธรรมของม้งเท่านั้น และที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายยังไม่สามารถหาข้อมูลแบบใหม่ ๆ จากอินเทอร์เน็ตได้ตรงจุดด้วย

ขั้นที่ 3 ระดมไอเดีย กลุ่มนิสิตได้จัดกิจกรรมอบรมกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายให้สามารถใช้เครือข่ายออนไลน์ที่เหมาะสมทั้ง 3 แบบ คือ Google, Facebook และ YouTube ทำให้มีข้อมูลที่จะมาช่วยกันระดมสมองร่วมกับเยาวชนม้งรุ่นใหม่ในชุมชนเพื่อหารูปแบบเสื้อที่เหมาะสมที่สุดจนได้ 4 รูปแบบ

ขั้นที่ 4 นำรูปแบบเสื้อที่ได้ทั้ง 4 แบบนั้นมาปรับประยุกต์ให้มีเอกลักษณ์ของกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายแล้ววาดลงในแผ่นกระดาษที่จัดเตรียมให้จนสามารถเห็นเป็นรูปลักษณะที่ชัดเจน

ขั้นที่ 5 นำเสนอตัวแบบทั้ง 4 แบบที่ละกลุ่มเพื่ออธิบายให้กลุ่มอื่นรับทราบถึงรายละเอียดและเปิดโอกาสให้ซักถาม ทำให้ได้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำมาปรับปรุงแบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนที่จะนำไปเสนอให้กลุ่มเป้าหมายที่คาดว่าจะเป็นผู้รับซื้อ เช่น ร้านขายของที่ระลึกมหาวิทยาลัยพะเยา ก่อนจะนำมาเย็บปักจริงในขั้นตอนต่อไป

ผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการครั้งนี้สามารถวิเคราะห์ตามแนวคิดการสร้างพื้นที่ซึ่งไม่เฉพาะพื้นที่ทางสังคมเท่านั้น แต่ยังสร้างผลกระทบด้านเศรษฐกิจและด้านสิ่งแวดล้อมอีกด้วย สรุปได้ดังนี้

ด้านสังคม

- มีพันธมิตรการจำหน่ายสินค้าที่เพิ่มขึ้น เช่นร้านขายของที่ระลึกในมหาวิทยาลัยพะเยา
- สินค้ากลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายและเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ม้งเป็นที่รู้จักมากขึ้น

ด้านเศรษฐกิจ

มีช่องทางตลาดที่เพิ่มรายได้ของกลุ่มฯ ในการนำต้นแบบผ้าปักม้งไปพัฒนาตัดเย็บและจำหน่ายในร้านขายของที่ระลึกของมหาวิทยาลัยพะเยาได้

ด้านสิ่งแวดล้อม

ความสมดุลระบบนิเวศทางวัฒนธรรมของชุมชนม้งบ้านหลายในการนำทุนวัฒนธรรมผ้าลายปักม้งมาสร้างมูลค่าและรายได้ให้แก่กลุ่ม อันก่อให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของลายผ้าปักม้ง เกิดค้นหาและฟื้นฟูนำไปสู่การรักษาสมดุลระบบนิเวศทางวัฒนธรรมมีการนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ หากมองในระดับนานาชาติ การที่กลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายสามารถออกแบบและพัฒนาแบบเสื้อผ้าสมัยใหม่แต่ยังคงมีเอกลักษณ์ของม้งยังสอดคล้องกับประเด็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) อย่างน้อย 3 เป้าหมายจากเป้าหมายที่มีทั้งหมด 17 อย่าง (กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 2563) ดังนี้

เป้าหมาย SDGs ที่ 5

ความเสมอภาคระหว่างเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน หรือว่าด้วยความเท่าเทียมทางเพศ โครงการนี้สามารถเพิ่มศักยภาพผู้หญิงม้งที่เป็นสมาชิกกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลาย ที่นำไปสู่ความเชื่อมั่นและมีบทบาทในชุมชนและครอบครัว ดังนี้

- ทักษะการสืบค้นข้อมูลในสื่อโซเชียลมีเดีย
- ทักษะออกแบบเสื้อปักม้งเชิงสร้างสรรค์
- การพัฒนาสินค้าให้ตรงกลุ่มลูกค้า
- มีบทบาทในการสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัว
- ความภูมิใจในศักยภาพของตนเอง

เป้าหมาย SDGs ที่ 8

ว่าด้วยการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และการมีงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน ซึ่งข้อนี้เน้นการมีงานที่ดีและเศรษฐกิจที่เติบโต กิจกรรมของโครงการสามารถเพิ่มสมรรถนะของกลุ่มในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและตรงกับลูกค้าร้านขายของที่ระลึกในมหาวิทยาลัยพะเยา ที่จะนำไปสู่การเปิดตลาดใหม่อันนำไปสู่รายได้กลุ่มที่เพิ่มขึ้นและไปรายได้เสริมแก่ผู้หญิงม้งในบ้านหลาย

เป้าหมาย SDGs ที่ 11

ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความทั่วถึง ปลอดภัย พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและยั่งยืน ซึ่งโครงการนี้สามารถทำให้กลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายปักหลักถิ่นฐานมั่นคง มีเอกลักษณ์เฉพาะตน และพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เช่น ลายผ้าปักม้งแบบใหม่แต่ยังคงเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของม้งต่อไปได้

8. บทสรุป

โครงการที่จัดครั้งนี้อาศัยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) นับแต่มีการดำเนินการศึกษาข้อมูลบริบทชุมชนและปัญหาและความต้องการของกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายก่อนการพัฒนาโครงการ มีการคำนึงถึงข้อจำกัดของกลุ่มเป้าหมายในการเข้าไม่ถึงการค้นข้อมูลเพื่อใช้ในการออกแบบ เพราะการสืบค้นนั้นมีการใช้ภาษาไทยกลางเป็นหลักแต่กลุ่มเป้าหมายถนัดในการใช้ภาษาม้ง ดังนั้น จึงมีการอบรมแหล่งสืบค้นข้อมูลเพื่อช่วยให้การสืบค้นได้ข้อมูลที่ตรงจุด ก่อนที่จะสามารถนำข้อมูลที่หลากหลายมาระดมสมองกันในกลุ่มสมาชิกเพื่อหาแบบเสื้อม้งที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มและทันสมัยได้ ตลอดจนสามารถนำเสนอตัวแบบเสื้อ 4 แบบเพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ส่งผลให้การดำเนินงานของโครงการนี้เป็นการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและแก้ปัญหาได้ตรงจุด โครงการมีการศึกษาข้อมูลการตลาดและรูปแบบสินค้าที่ตรงกับความต้องการของลูกค้าก่อนการจัดกิจกรรม จึงส่งผลทำให้ค้นพบแหล่งจำหน่ายที่ชัดเจน อย่างเช่น ร้านขายของที่ระลึกของมหาวิทยาลัยพะเยา ที่นำไปสู่การพัฒนาการออกแบบเสื้อม้งที่ตรงกับความต้องการร้านค้า เชื่อมโยงในส่งสินค้าจำหน่ายในร้านขายของที่ระลึกของมหาวิทยาลัยพะเยา รูปแบบการอบรมเป็นเชิงปฏิบัติการ เพื่อลดข้อจำกัดทางด้านภาษาระหว่างกลุ่มเป้าหมายและผู้รับผิดชอบโครงการ อีกทั้งยังมีการบูรณาการความร่วมมือกับหลากหลายหน่วยงานที่นำไปสู่การเชื่อมต่อพันธมิตรให้กลุ่มเป้าหมายขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องต่อไป

รายการอ้างอิง

กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (2563). Sustainable Development Goals เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. Unofficial Translation. กระทรวงการต่างประเทศ.

วรรณภา ทองแดง และคณะ. (2566). รายงานการวิจัยเรื่องนวัตกรรมกระบวนการเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมแม่ฮ่องสอน
กระบวนการพัฒนานวัตกรรมชุมชนบนฐานการคิดเชิงออกแบบ. คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (20 มิถุนายน 2566). ม้ง. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2566 จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/Hmong>

สาริณีย์ ภาสยะวรรณ. (2566). สไลด์ประกอบการสอนรายวิชา 191334 การพัฒนาในสังคมพหุวัฒนธรรม (Development in Multicultural Society). หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา.

ประธานกลุ่มผ้าปักม้งบ้านหลายและสมาชิกรวม 8 คน, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2566.

Proceeding Paper

The Concept of 'Global Britain' as a Continuation of Britain's Decline: Thailand as a Case Study

Arunrat Jinda^{*}

¹ Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathumthani 13180, Thailand; arunrat@vru.ac.th

* Correspondence: arunrat@vru.ac.th

Abstract:

The UK government has outlined plans for the 'Global Britain' concept as a framework for post-Brexit policy (May, 2016; Glencross, 2018; Turner, 2019). The existing literature on British foreign policy indicates that Britain has always sought to influence the world, even when it was a member of the European Union (EU). According to Gamble (2003), the experience of hegemony and empire created the view that British could be the centre of a wider economic, political, and leadership networks. Specifically, Smidak (2021) points out that the 'Global Britain' concept is designed to focus on Britain's place in the world outside the EU, enabling it to reclaim its historical greatness through the idea of the British Empire. In short, British foreign policy has consistently been characterised by a global approach, mainly due to its imperial legacy. The article, which draws on Oliver Daddow's notion of a new vision for Britain after Brexit, addresses post-Brexit British foreign policy using Thailand as a case study. The UK government is attempting to assert the benefits of innovative elements that could be more effective than its role in the EU. The article examines the 'Global Britain' concept in Thailand's framework in four key aspects including: trade and international investment, the military and defence, education and cultural diplomacy. These elements are used to analyse how the origins of foreign policy relations between the UK and Thailand are changing as the UK departs the EU within the 'Global Britain' concept. The article argues that the UK has continually sought to maintain its global influence through elite networks, who determine economic, political, and social development policies. Although the UK no longer has economic influence, it still has 'elite networks', as a legacy of Empire to preserve British influence in Thailand. In contrast, it is not economically dependent in the sense of an unequal relationship. The UK government promotes 'Global Britain' in the context of Thailand. The focus is on social and cultural dependency, rather than military and economic power. It could be considered that the UK has no substantial power, even it departs the EU, which is linked to the aspiration in the 'Integrated Review' that the UK plan to become a 'soft power superpower' by 2023. It is evident that the concept of 'Global Britain' represents the continuation of British decline since the post-war period.

Citation: Jinda, A., (2023). The Concept of 'Global Britain' as a Continuation of Britain's Decline: Thailand as a Case Study, *Proceedings of the 7th PSPARN Academic Conference 2023*. Mahasarakham University, 170 – 180.

Published: September 15, 2023

Keywords: Global Britain, British foreign policy, Thailand, the United Kingdom

Proceeding Paper

แนวคิด 'Global Britain' หลังจากจักรวรรดิบริติชล่มสลาย: กรณีศึกษา ประเทศไทย

อรุณรัตน์ จินดา^{1*}

¹ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี 13180; arunrat@vru.ac.th

* Correspondence: arunrat@vru.ac.th

บทคัดย่อ:

ภายหลังเสร็จสิ้นการลงประชามติออกจากการเป็นประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปในปี ค.ศ. 2016 รัฐบาลสหราชอาณาจักรนำโดย Theresa May ได้ประกาศใช้แนวคิด 'Global Britain' ในนโยบายต่างประเทศฉบับใหม่ นอกกรอบนโยบายของอียู (May, 2016; Glencross, 2018; Turner, 2019) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวนมากได้สรุปอย่างชัดเจนว่า แนวทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหราชอาณาจักรมุ่งเน้นบทบาทการสร้างอิทธิพลในฐานะผู้นำโลกอย่างสม่ำเสมอ แม้ว่าในช่วงที่สหราชอาณาจักรจะเป็นหนึ่งในสมาชิกสหภาพยุโรปในระยะเวลากว่า 40 ปี แนวคิด 'Global Britain' ได้ถูกออกแบบและประกาศใช้เพื่อที่จะสร้างความยิ่งใหญ่ของสหราชอาณาจักรให้กลับมาเป็นผู้นำของโลกในทุกๆด้านอีกครั้ง เฉกเช่นในสมัยของจักรวรรดิบริติช บทความนี้ได้วิเคราะห์แนวคิด 'Global Britain' ที่ได้นำมาใช้ในประเทศไทย ภายใต้แนวคิดของ Oliver Daddow ที่ได้กล่าวไว้ว่า 'Global Britain' คือ แนวทางใหม่ของรัฐบาลสหราชอาณาจักรที่ใช้ในการกำหนดเป้าหมายและคาดหวังว่าจะทำให้ประเทศกลับมามีความยิ่งใหญ่อีกครั้ง เนื่องจากมีอิสระในการทำการค้า การเมืองและการสร้างพันธมิตรใหม่ภายหลังจากที่ออกจากการเป็นประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป บทความนี้ได้ใช้ประเทศไทยเป็นกรณีศึกษา โดยนำแนวคิด 'Global Britain' มาใช้ภายใต้แนวปฏิบัติ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การค้าและการลงทุนต่างประเทศ; 2) การทหารและการป้องกันประเทศ; 3) การศึกษา และ 4) นโยบายทางวัฒนธรรม ข้อค้นพบของบทความนี้คือ สหราชอาณาจักรมีการรักษาความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับไทยผ่านเครือข่ายชนชั้นนำ (Elite networks) โดยบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้กำหนดนโยบายทางการค้า การลงทุน การเมือง และการพัฒนาสังคมในประเทศไทย ถือได้ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นมรดกของจักรวรรดิบริติชที่ยังคงหลงเหลืออยู่และยังคงพัฒนาอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย ในทางกลับกันความยิ่งใหญ่ในด้านการค้าและการทหารของสหราชอาณาจักรในประเทศไทย กลับมีบทบาทที่อ่อนแอลงไปอย่างต่อเนื่อง ไม่สามารถแข่งขันกับประเทศต่างๆได้ในปัจจุบัน อาทิ เช่น จีน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา จึงทำให้รูปแบบการใช้แนวคิด 'Global Britain' ในไทยของรัฐบาลสหราชอาณาจักรมุ่งเน้นไปในด้านการพัฒนาและส่งเสริมสังคมและวัฒนธรรมมากกว่าการทหารและการค้าระหว่างประเทศ จึงอาจจะกล่าวได้ว่า สหราชอาณาจักรไม่สามารถกลับมาใช้อำนาจที่ยิ่งใหญ่ เฉกเช่นในสมัยจักรวรรดิบริติชตามที่รัฐบาลของสหราชอาณาจักรตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการที่รัฐบาลสหราชอาณาจักรในปัจจุบันมุ่งเน้นที่จะใช้ อำนาจอ่อน หรือ soft power ในนโยบายต่างประเทศใหม่เพื่อรักษาบทบาทและสถานะความเป็นชาติมหาอำนาจ (Great Power) ในเวทีโลกไว้ สามารถกล่าวสรุปได้ว่า แนวคิด 'Global Britain' คือ วาทกรรมทางการเมืองที่สะท้อนให้เห็นถึงการล่มสลายของจักรวรรดิบริติชตั้งแต่สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มาจนถึงปัจจุบัน

การอ้างอิง: อรุณรัตน์ จินดา. (2566). แนวคิด 'Global Britain' หลังจากจักรวรรดิบริติชล่มสลาย: กรณีศึกษา ประเทศไทย. *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวิชาการและความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, หน้า 170 – 180.

วันที่เผยแพร่: 15 กันยายน 2566

คำสำคัญ: แนวคิด 'Global Britain', นโยบายต่างประเทศอังกฤษ, ประเทศไทย, สหราชอาณาจักร

1. บทนำ

รัฐบาลสหราชอาณาจักรได้มีการประกาศใช้แนวคิด ‘Global Britain’ เพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินการวางนโยบายต่างประเทศภายหลังที่สหราชอาณาจักรได้มีการลงประชามติการออกจากการเป็นประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปหรือ อียู ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2016 หรือที่รู้จักกันในนาม เบร็กซิต (Brexit) และได้มีผลการสิ้นสุดการเป็นประเทศสมาชิกอย่างเป็นทางการใน ค.ศ. 2021 (Gamble, 2003; Glencross, 2018) รัฐบาลสหราชอาณาจักรนำโดย นายกรัฐมนตรี Theresa May ได้นำเสนอแนวทางการใช้แนวคิด ‘Global Britain’ โดยเน้นย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของแนวคิดกระแสโลกและบริบทโลก (global approach) ที่สหราชอาณาจักรได้ใช้แนวคิดนี้ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศมาโดยตลอดตั้งแต่ในช่วงจักรวรรดิบริติช (Geddes, 2013) ตลอดจนถึงช่วงการล่มสลายของยุคจักรวรรดินิยม (Decolonisation) ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มาจนถึงการจัดระเบียบโลกใหม่ (New World Order) ที่มีการเปลี่ยนแปลงมาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามนักวิชาการจำนวนมากได้ระบุว่า แนวคิด ‘Global Britain’ ยังไม่มีการกำหนดนิยามหรือความหมายที่ชัดเจนในนโยบายต่างประเทศของสหราชอาณาจักรฉบับใหม่หลังจากการออกจากการเป็นประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป (Glencross and McCourt, 2018; Oppermann, Beasley and Kaarbo, 2019; Daddow, 2019) นอกจากนี้ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2021 รัฐบาลสหราชอาณาจักรได้มีการออกเอกสารที่มีชื่อว่า ‘The Integrated Review: Global Britain in a Competitive Age’ เอกสารฉบับนี้ได้ระบุแนวทางในการพัฒนาบทบาทของ สหราชอาณาจักรในเวทีโลกภายหลังการออกจากการเป็นประเทศสมาชิกอียู หลักการประกอบไปด้วย 3 มิติ ได้แก่ การผลักดันและสนับสนุนให้ สหราชอาณาจักรเป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจ การค้า การเมือง และ ความมั่นคง ร่วมกับประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศต่างๆในทวีปยุโรปและประเทศในเขตภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก (Daddow, 2019; Storey, 2019) จึงอาจกล่าวได้ว่า เบร็กซิต (Brexit) คือ สถานการณ์ที่เป็นการผลักดันให้สหราชอาณาจักรมีบทบาทใหม่ในฐานะผู้นำโลก (Great Power) อีกครั้ง ซึ่งเป็นความท้าทายใหม่ของรัฐบาลในการเจรจาต่อรองหาข้อเสนอใหม่เพื่อมาปรับใช้ในนโยบายภายในและต่างประเทศของสหราชอาณาจักรภายหลังการออกจากอียู

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของนโยบายต่างประเทศระหว่างประเทศสหราชอาณาจักรและไทย โดยใช้แนวคิดประวัติศาสตร์และแนวคิดร่วมสมัยของ ‘Global Britain’ เพื่อค้นหาระดับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศที่มีแนวโน้มที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไปภายหลังที่สหราชอาณาจักรได้มีการลงประชามติในการออกจากการเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป หรือ อียู ในปี ค.ศ. 2016 ความท้าทายและความน่าสนใจของบทความนี้ คือ แม้ว่าแนวคิด ‘Global Britain’ จะถูกระบุอยู่ในนโยบายต่างประเทศโดยทั่วไปในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย เวียดนาม และอินโดนีเซีย โดยได้ระบุในกรอบความร่วมมือทวิภาคีทางการค้า การศึกษาและงานวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ในขณะที่ประเทศไทยแม้ว่าจะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสหราชอาณาจักรมาอย่างยาวนานมากกว่า 400 ปี แต่ในทางกลับกันแนวคิด ‘Global Britain’ กลับไม่ปรากฏอย่างชัดเจนในนโยบายต่างประเทศระหว่างไทยและสหราชอาณาจักร โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากการออกจากการเป็นประเทศสมาชิกอียู ดังนั้นบทความนี้จึงเลือกประเทศไทยเป็นกรณีศึกษาเพื่อทำการวิเคราะห์บทบาทของ สหราชอาณาจักร ภายใต้แนวคิด ‘Global Britain’ โดยใช้กรอบแนวคิดของ Oliver Daddow (2019) นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ได้กล่าวว่า แนวคิด ‘Global Britain’ จะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น รัฐบาลสหราชอาณาจักรจะต้องนำแนวคิดนี้มาใช้ได้จริงในทุกๆประเทศ ไม่เพียงแต่ประเทศเครือจักรภพหรืออดีตประเทศในจักรวรรดินิยมเท่านั้น ปัจจุบันประเทศไทยมีบทบาทในฐานะคู่ค้าที่สำคัญของสหราชอาณาจักร และมีการพัฒนาความร่วมมือต่างๆในด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้เขียนจึงจะทำการวิเคราะห์บทบาทใหม่ของ สหราชอาณาจักรภายใต้แนวคิด ‘Global Britain’ ว่าจะสามารถกลับมาเป็นมหาอำนาจของโลก

(Great Power) ได้หรือไม่ ภายใต้ภูมิรัฐศาสตร์และระเบียบโลกที่การแข่งขันและเปลี่ยนแปลงที่ท้าทายอยู่ตลอดเวลา

2. แนวคิด ‘Global Britain’ หลังจากจักรวรรดิบริติชล่มสลาย: กรณีศึกษาประเทศไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสหราชอาณาจักรภายใต้การเป็นจักรวรรดิอย่างไม่เป็นทางการ (Informal empire)³⁴ ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 จนถึงต้นศตวรรษที่ 20 นั้น (Barton, 2014) จักรวรรดิบริติช (The British Empire) ได้มีอิทธิพลในสยามประเทศภายใต้รูปแบบความสัมพันธ์แบบพึ่งพา (dependent relationship) โดยการดำเนินนโยบายต่างประเทศนั้นผ่านการให้ความช่วยเหลือ พัฒนา และให้ความร่วมมือทางการค้า การเมืองและความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นทางการทูต (Ministry of Foreign Affairs Thailand, 2017) และในปัจจุบันรัฐบาลสหราชอาณาจักรมีแผนมุ่งเน้นที่ขยายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมาในแถบภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (The Integrated Review, 2021) แนวคิด ‘Global Britain’ จึงได้ถูกนำเสนอและผลักดันให้นำมาใช้ในกรอบความร่วมมือต่างๆหลายมิติ ได้แก่ การค้าและการลงทุน การทหาร และความมั่นคง สังคม วัฒนธรรม เป็นต้น บทความนี้ได้ทำการวิเคราะห์แนวคิด ‘Global Britain’ ที่มุ่งเน้นการนำมาใช้ในประเทศแถบภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก เพื่อเป็นวิเคราะห์รูปแบบนโยบายต่างประเทศใหม่ของสหราชอาณาจักรและระดับความสัมพันธ์ของไทยและสหราชอาณาจักรผ่านแนวคิด ‘Global Britain’ ภายหลังจากการออกจากการเป็นประเทศสมาชิกอียู หรือที่รู้จักในนาม “เบริกซิต” โดยผู้เขียนได้วิเคราะห์ผ่านกรอบความร่วมมือ 4 มิติ ดังต่อไปนี้

มิติที่ 1: แนวคิด ‘Global Britain’ กับการค้าการลงทุนในไทย

แม้ว่าประเทศไทยจะมีที่ตั้งเหมาะสมในการเป็นศูนย์กลางทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งถือเป็นจุดยุทธศาสตร์ (Strategic Location) (อัญชลี, 2561) ในทางกลับกันงานวิจัยและเอกสารทางด้านเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศในช่วงทศวรรษที่ 2000 ได้มีการศึกษาและวิเคราะห์ทิศทางการดำเนินความสัมพันธ์ทางการค้าของสหราชอาณาจักรในประเทศไทยและพบว่าความสัมพันธ์ทางการค้าทั้งการนำเข้าและการส่งออกของ สหราชอาณาจักรในไทยมีสถิติลดลงอย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1: การค้าระหว่างประเทศไทยและสหราชอาณาจักรระหว่างปี ค.ศ. 1998-2019

Year	Total Trade	Export	Import	Year	Total Trade	Export	Import
1998	2.91	3.89	1.66	2009	1.75	2.12	1.32
1999	2.60	3.57	1.45	2010	1.48	1.89	1.04
2000	2.53	3.43	1.52	2011	1.29	1.75	0.85
2001	2.62	3.58	1.59	2012	1.38	1.66	1.12
2002	2.45	3.51	1.32	2013	1.48	1.66	1.32

³⁴ การใช้อิทธิพลของประเทศพัฒนาแล้วไปยังประเทศที่มีการพัฒนาน้อยกว่าหรือด้อยพัฒนาผ่านการมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมทุกรูปแบบ ได้แก่ เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน วัฒนธรรม การใช้ความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาต่าง ๆ (Barton, 2014)

Year	Total Trade	Export	Import	Year	Total Trade	Export	Import
2003	2.26	3.22	1.23	2014	1.49	1.76	1.22
2004	2.26	3.14	1.35	2015	1.53	1.78	1.26
2005	1.78	2.53	1.08	2016	1.43	1.79	1.04
2006	1.82	2.62	1.02	2017	1.53	1.72	1.32
2007	1.75	2.35	1.08	2018	1.40	1.61	1.20
2008	1.62	2.23	1.01	2019	1.30	1.58	1.01

แหล่งที่มา: Source: Ministry of Commerce (<http://www.2.ops3.moc.go.th>)

จากข้อมูลในตารางข้างต้นจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าความสัมพันธ์ทางการค้าของสหราชอาณาจักรและไทยมีมูลค่าลดลง ระหว่าง ค.ศ. 1998 จนถึง 2019 มูลค่าทางการค้าจาก 2.9% ลดลงมาอยู่ที่ 1.3% โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถิติการลดลงอย่างต่อเนื่องภายหลังจากการลงประชามติการออกจากการเป็นประเทศสมาชิกอียูในปี ค.ศ. 2016 ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่ตรงกันข้ามกับเป้าหมายที่รัฐบาลสหราชอาณาจักรได้กำหนดไว้ว่าจะกลับมาเป็นมหาอำนาจทางการค้าอีกครั้งในภูมิภาคต่างๆ ภายหลังจากการอยู่ภายใต้กรอบและหลักเกณฑ์ของสหภาพยุโรปมานานกว่า 43 ปี อย่างไรก็ตามรัฐบาลไทยและสหราชอาณาจักรยังคงมีความต้องการที่จะพัฒนากรอบความร่วมมือแบบทวิภาคีในด้านการค้าและการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนการลงทุนร่วมกันภาคเอกชน ตัวอย่างเช่น ในปี ค.ศ. 2019 สหราชอาณาจักรและไทยได้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมด้านเศรษฐกิจและการค้า (JETCO) เพื่อเร่งในการพัฒนาด้าน ดิจิทัล เศรษฐกรรมในรูปแบบใหม่ อาหารและเครื่องดื่ม สุขภาพ การบริการทางการเงิน และส่งเสริมกิจกรรมใหม่ทางการค้าและการลงทุนในประเทศไทย ซึ่งในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2023 ที่ผ่านมาได้มีการประชุมกันเพื่อหารือเพื่อเตรียมยกระดับความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศไปสู่การเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจ (Enhanced Trade Partnership: ETP) ในอนาคต โดยการร่วมมือและการประชุมทั้งหมดถือได้ว่าเป็นการสร้างแนวทางเพื่อพัฒนาไปสู่การทำเขตการค้าเสรี (Free Trade Area) ระหว่างไทยและ สหราชอาณาจักรในอนาคต อย่างไรก็ตามทั้งรัฐบาลไทยและสหภาพยุโรปได้มีการกำหนดแผนการเจรจาจัดทำข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยมีแผนจะดำเนินการให้เสร็จภายในปี ค.ศ. 2023 นี้

แนวความคิด ‘Global Britain’ ของสหราชอาณาจักรในประเทศไทยภายใต้กรอบความร่วมมือในด้านการค้าและการลงทุน มีเป้าหมายที่จะพัฒนาด้านเศรษฐกิจในไทยให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นเนื่องจากไม่ได้ถูกกำหนดด้วย กฎระเบียบและหลักเกณฑ์ของสหภาพยุโรปอีกต่อไป จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า บทบาทของสหราชอาณาจักรในด้านการค้าในไทยมีอิทธิพลและบทบาทที่ลดลงและยากมากขึ้น เป้าหมายของการพัฒนาการค้าและเศรษฐกิจของไทยจะมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากเหตุการณ์ที่กระทรวงการต่างประเทศสหราชอาณาจักรได้ทำการขายที่ดินสถานเอกอัครราชทูตประจำประเทศไทยในราคา 1.9 หมื่นล้านบาท ให้กับบริษัทธุรกิจไทย ซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ของคนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนที่มีความผูกพันกับอังกฤษ ได้แก่ ชนชั้นนำ สมาคมนักเรียนเก่า และนักธุรกิจ ได้มองว่า การขายสถานทูตอันเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และสะท้อนให้เห็นความสำคัญที่แน่นแฟ้นระหว่างไทยและอังกฤษนั้น เป็นสิ่งที่รับไม่ได้และแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลสหราชอาณาจักรมีปัญหาในด้านการเงินภายในประเทศอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม Boris Johnson อดีตนายกรัฐมนตรีของสหราชอาณาจักรได้กล่าวว่า การขายสถานทูตในครั้งนี้รัฐบาลจะนำเงินไปใช้ในส่วนของทำให้ความช่วยเหลือต่อประเทศที่ยังไม่พัฒนาทั่วโลก (Boris, 2016)

ซึ่งนั่นก็หมายความว่ารัฐบาลของสหราชอาณาจักรมีเงินไม่เพียงพอต่อการที่จะพัฒนาแนวคิด ‘Global Britain’ ให้สามารถนำไปใช้ได้ทั่วโลกได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ การที่บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด ของไทย ได้เข้ามาซื้อโมเดลธุรกิจการค้าปลีกขนาดใหญ่ของสหราชอาณาจักรที่รู้จักกันในนามของ เทสโก้ (Tesco) ไว้ซึ่งถือว่าธุรกิจนี้เป็นธุรกิจค้าปลีกที่ใหญ่เป็นลำดับต้นๆประเทศ Bryan Roberts นักวิเคราะห์การค้าระหว่างประเทศ ได้กล่าวว่าปัจจุบันเทสโก้มีศักยภาพในด้านการค้าปลีกทั่วโลกที่ต่ำลง ดังนั้นการขายโมเดลธุรกิจให้กับประเทศในแถบทวีปเอเชียจะสามารถช่วยสร้างผลกำไรให้กับสหราชอาณาจักรได้ (Robert, 2019) จากหลักฐานทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าบทบาทการเป็นมหาอำนาจทางการค้าของสหราชอาณาจักรในประเทศไทยไม่สามารถกลับมามีศักยภาพได้เช่นในช่วงสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สองและก่อนการสมัครเข้าร่วมการเป็นประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปหรืออียู จึงไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของแนวคิด ‘Global Britain’ ที่รัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายไว้

มิติที่ 2: แนวคิด ‘Global Britain’ กับบทบาทด้านความมั่นคงและการทหารในประเทศไทย

รัฐบาลสหราชอาณาจักรภายหลังการลงประชามติการออกจากการเป็นประเทศสมาชิกอียูในปี ค.ศ. 2016 ได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านความมั่นคงและการทหาร โดยมุ่งให้ความสำคัญในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก (Storey, 2019) ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่เป็นคู่ค้าและพันธมิตรที่ดีกับสหราชอาณาจักร โดยรัฐบาลสหราชอาณาจักรได้ระบุไว้ในเอกสาร ‘The Integrated Review’ ในปี ค.ศ. 2021 กล่าวว่า “ประเทศไทยคือส่วนหนึ่งของการมุ่งเน้นการพัฒนาด้านความมั่นคงและการทหารให้ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก” (The Integrated Review, 2021) ภายหลังจากการออกจากการเป็นประเทศสมาชิกอียูอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 2021 รัฐบาลสหราชอาณาจักรได้เข้าร่วมข้อตกลงด้านความมั่นคงระหว่าง 3 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรที่รู้จักกันในนาม ‘AUKUS’ โดยนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีความคิดเห็นว่า กรอบความร่วมมือ ‘AUKUS’ ในครั้งนี้เป็นยุทธศาสตร์ใหม่ของสหราชอาณาจักรในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกในช่วงเบรกชิต อีกทั้งยังเป็นการท้าทายอำนาจความมั่นคงของประเทศจีนร่วมกับกลุ่มประเทศพันธมิตร Anglosphere (Tidey, 2021; Kuo, 2021, O'Brien, 2021; Kaidan, 2021; McGleenon, 2021) อาจกล่าวได้ว่าการวางแผนนโยบายต่างประเทศของสหราชอาณาจักรภายหลังจากการออกจากการเป็นประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปหรืออียูแล้วนั้น รัฐบาลต้องการที่จะสร้างความยิ่งใหญ่ในความมั่นคงและการทหารของประเทศกลับมาอีกครั้งเช่นในช่วงก่อนที่จักรวรรดบริติชจะล่มสลาย โดยได้มุ่งเน้นการกลับมาสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศอดีตอาณานิคม กลุ่มประเทศที่มีวัฒนธรรมและภาษาเป็นแบบอังกฤษ (Anglosphere) และกลุ่มประเทศเครือจักรภพในปัจจุบัน (Commonwealth) (Wellings & Mycock, 2019).

แนวคิด ‘Global Britain’ ในกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงและการทหารในไทย รัฐบาล สหราชอาณาจักรได้มุ่งเน้นความสัมพันธ์ทางการค้า การเดินทางพบปะผู้นำประเทศและกำหนดนโยบายอย่างเป็นทางการ รวมทั้งการพัฒนาด้านการฝึกฝนทางการทหารร่วมกัน (Ministry of Defence, 2022; Royal Thai Embassy, London, 2023) โดยรัฐบาลสหราชอาณาจักรได้ตั้งเป้าหมายที่จะขยายความร่วมมือด้านความมั่นคงเข้ามาในประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้มีความเข้มแข็งและใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น หลักฐานที่ปรากฏได้ชัดเจนมากที่สุด คือ ในปี ค.ศ. 2022 ที่ผ่านมารัฐบาลสหราชอาณาจักรและไทยได้มีการลงนามในบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MoU) ในกรอบความร่วมมือด้านการป้องกันประเทศและความมั่นคง ภายหลังจากที่สหราชอาณาจักรได้ออกจากสหภาพยุโรปอย่างเป็นทางการ แม้ว่าการพัฒนาในกรอบความร่วมมือในด้านความมั่นคงระหว่างไทยและสหราชอาณาจักรมีการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม มูลค่าการซื้อขายอาวุธของสหราชอาณาจักรหลังจากที่ออกจากการเป็นประเทศสมาชิกอียูกลับลดลง ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2017 จนถึง 2021 มูลค่าการส่งออกของสหราชอาณาจักรลดลงมาอยู่ในลำดับที่ 7 ของกลุ่มประเทศ

มหาอำนาจในการซื้อขายอาวุธยุทธโปกรณ์ระหว่างประเทศ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสหราชอาณาจักรได้สูญเสียความเป็นมหาอำนาจในด้านความมั่นคงและการทหารภายหลังจากการลงประชามติออกจากการเป็นประเทศสมาชิกอียู (Pratoomip, 2018)

ตารางการเปรียบเทียบมูลค่าการส่งออกอาวุธของประเทศสหราชอาณาจักรระหว่างปี ค.ศ. 2017 – 2021

ลำดับ	ประเทศผู้ส่งออก	มูลค่าการส่งออก (%)		เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระหว่าง ค.ศ. 2021-16 และ 2017-21
		2017-2021	2012-2016	
1	United States	39	32	14
2	Russia	19	24	-26
3	France	11	6.4	59
4	China	4.6	6.4	-31
5	Germany	4.5	5.4	-19
6	Italy	3.1	2.5	16
7	United Kingdom	2.9	4.7	-41
8	South Korea	2.8	1.0	177
9	Spain	2.5	2.2	10
10	Israel	2.4	2.5	

แหล่งที่มา: Trends in International Arms Transfers, 2021 (D. Wezeman, Kuimova & T. Wezeman, 2022)

นอกจากนี้ความสัมพันธ์ในกรอบความร่วมมือด้านอาวุธกับประเทศไทย ในปี ค.ศ. 2009 รัฐบาลไทยและสหราชอาณาจักรได้มีการลงนามความร่วมมือในด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางเทคโนโลยีในระบบ BAE Systems Surface แม้ว่ากลงนามความร่วมมือฉบับนี้จะช่วยสนับสนุนพัฒนาเทคโนโลยี องค์ความรู้และทักษะใหม่ๆให้กับกองทัพไทย แต่ท้ายที่สุดภายหลังจากที่สหราชอาณาจักรได้ออกจากการเป็นประเทศสมาชิกอียูอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 2019 สหราชอาณาจักรได้มีการดำเนินความสัมพันธ์ในกรอบความร่วมมือนี้ลดน้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา จีน อิตาลี และเยอรมนี กล่าวโดยสรุปได้ว่าแนวคิด ‘Global Britain’ ของสหราชอาณาจักรในความต้องการที่จะกลับมาเป็นประเทศผู้นำในด้านความ

มั่นคงและการทหารในประเทศไทยและทั่วโลก ไม่สามารถทำได้สำเร็จ ข้อมูลจากสถิติการพัฒนาในการซื้อขายอาวุธยุทโธปกรณ์ ประกอบกับการพัฒนากรอบความร่วมมือต่างๆกับรัฐบาลไทย มีการพัฒนาที่ช้าลงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆที่ได้เข้ามาแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งความยิ่งใหญ่ในด้านความมั่นคงและการทหาร สหราชอาณาจักรยังคงไม่สามารถกลับมาเป็นมหาอำนาจ (Great Power) ได้แม้ว่าจะออกจากหลักเกณฑ์และข้อบังคับของสหภาพยุโรปแล้วก็ตาม

มิติที่ 3: แนวคิด ‘Global Britain’ กับแนวทางการพัฒนาการศึกษาในไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหราชอาณาจักรภายใต้กรอบความร่วมมือในด้านการศึกษามีความใกล้ชิดมาอย่างยาวนาน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และเอกสารจำนวนมากได้ระบุว่า มีจำนวนพระบรมวงศานุวงศ์ ชนชั้นนำ และผู้กำหนดนโยบายต่าง ๆ ของประเทศไทย สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ณ ประเทศสหราชอาณาจักร อาทิ เช่น พระยามโนปกรณนิติธาดา หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ศาสตราจารย์ สัญญา ธรรมศักดิ์ และ ศาสตราจารย์ ชานินทร์ ทรัพย์วิเชียร เป็นต้น (Foreign & Commonwealth Office London, 1966) ปัจจุบันรัฐบาลสหราชอาณาจักรภายหลังการลงประชามติการออกจากการเป็นประเทศสมาชิกอยู่ในปี ค.ศ. 2016 ความร่วมมือระหว่างไทยและสหราชอาณาจักรในมิติทางการศึกษาได้มีการพัฒนาและสนับสนุนเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน รัฐบาล สหราชอาณาจักรได้มุ่งเป้าหมายการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศไทยผ่านความร่วมมือทางการศึกษา ผ่านการใช้ ‘Soft Power’ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ‘Global Britain’ ของ Daddow (2019) ที่ได้ระบุว่า การใช้อำนาจอ่อนหรือ ‘Soft power’ คือ เครื่องมือที่สำคัญในการสร้างศักยภาพของประเทศภายในช่วงเบร็กซิต (Brexit) หลักการและวิธีการในการสร้างบทบาทผู้นำที่สำคัญด้านการศึกษานี้ผ่านแนวคิด ‘Global Britain’ ในไทย รัฐบาลได้มุ่งเน้นการพัฒนากรอบความร่วมมือการศึกษาในระดับอุดมศึกษา การรวมกลุ่มนักเรียนทุนเก่าหรือสมาคมศิษย์เก่าอังกฤษ การให้ทุนการศึกษา การฝึกอบรมระยะสั้น และปัจจุบันมีการพัฒนาหลักสูตรความร่วมมือร่วม (Double Degree) ระหว่างมหาวิทยาลัยไทยและสหราชอาณาจักร (Cheepensook, 2019) ยกตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ของรัฐบาลไทยและสหราชอาณาจักรในกรอบความร่วมมือด้านการศึกษา ร่วมกับ บริติชเคานซิล (British Council) โดยรัฐบาลอังกฤษมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยสนับสนุนไทยให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์แห่งชาติ 20 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรอบนโยบาย ‘Thailand 4.0’ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทุนมนุษย์ผ่านการศึกษา การวิจัย และพัฒนาด้านเทคโนโลยี สหราชอาณาจักรได้ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผ่านโครงการความร่วมมือการศึกษาระดับอุดมศึกษาไทย-อังกฤษ (Thai-UK Higher Education Partnerships Projects: HEP) เพื่อขยายและสนับสนุนเครือข่าย 22 ความร่วมมือจากโครงการ Transnational Education 4.0 (TNE) ซึ่งเริ่มพัฒนามาตั้งแต่ ค.ศ. 2016 ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังจากการลงประชามติการออกจากการเป็นกลุ่มประเทศสมาชิกของสหราชอาณาจักร (The British Council, 2016) นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนการให้ทุนการศึกษาและการสร้างโครงการนักเรียนแลกเปลี่ยนให้กับผู้ที่สนใจที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษานักวิจัย และนักวิชาการจำนวนมาก โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนระหว่างไทยและสหราชอาณาจักรในกรอบความร่วมมือในด้านการศึกษา อย่างไรก็ตาม เอกสารและข้อมูลจากงานวิจัย สถิติ และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในด้านความสัมพันธ์ไทย-อังกฤษ พบว่า แนวคิด ‘Global Britain’ ในกรอบด้านการศึกษา นั้น มีนัยยะที่มุ่งรักษาความสัมพันธ์เครือข่ายชนชั้นนำของไทยและสหราชอาณาจักร (Elite networks) ให้มีความผูกพัน แน่นแฟ้นและเพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยข้อค้นพบนี้สามารถมีหลักฐานมาสนับสนุนจากหลักเกณฑ์การพิจารณาการให้ทุนการศึกษาและการสนับสนุนกลุ่มนักเรียนแลกเปลี่ยนของรัฐบาลสหราชอาณาจักร ตัวอย่าง เช่น ทุนการศึกษาชีฟนิง (Chevening) ซึ่งเป็นทุนที่รัฐบาลสหราชอาณาจักรให้กับประเทศไทยอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 35 ปี (สถานเอกอัครราชทูตอังกฤษประจำประเทศไทย, 2021) ข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ ภายหลังจากที่สหราชอาณาจักรมีมติที่จะออกจากการเป็น

ประเทศสมาชิกอียู รัฐบาลสหราชอาณาจักรได้เพิ่มจำนวนทุนการศึกษาซีฟนิ่งเพิ่มมากขึ้นให้กับนักเรียนไทยในระดับปริญญาโท อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์การพิจารณาผู้สมัครเข้ารับการศึกษาที่เลือกทุนนั้น รัฐบาลได้กำหนดอย่างชัดเจนว่า ผู้สมัครจะต้องเป็นผู้นำทางสังคม มีประสบการณ์การทำงานที่สามารถสร้างเครือข่ายได้ และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในสมาคมซีฟนิ่ง ได้อย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะสำเร็จการศึกษาแล้ว สอดคล้องกับนางอเล็กซานดรา แมคเคนซี อุปทูตอังกฤษประจำประเทศไทย กล่าวว่า

“ทุนซีฟนิ่งรอต้อนรับคุณสู่เครือข่ายซีฟนิ่งกว่า 50,000 คนทั่วโลก ... คุณจะเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายศิษย์เก่าซีฟนิ่งที่เต็มไปด้วยผู้นำทางความคิดอันหลากหลาย ... รวมทั้งแนะนำเครือข่ายสังคมให้กับคุณได้ เมื่อจบการศึกษากลับสู่ประเทศไทย” (อเล็กซานดรา, 2021)

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวในข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนากรอบความร่วมมือในด้านการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ‘Global Britain’ สหราชอาณาจักรมองเห็นถึงความผูกพันในด้านการศึกษามีความสัมพันธ์ร่วมกันมาตั้งแต่เมื่อครั้งในอดีต ประกอบกับค่านิยมที่คนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชนชั้นนำไทยมีความสนใจที่จะพัฒนาความร่วมมือในมิติทางด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยมุ่งเน้นที่จะได้รับความรู้ใหม่ที่ทันสมัย ความเข้าใจในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม สามารถกล่าวได้ว่า ‘Global Britain’ ในมิติทางการศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหราชอาณาจักรเมื่อครั้งในอดีต อิทธิพลและความนิยมของระบบการศึกษาของสหราชอาณาจักรยังคงเป็นที่ยอมรับและต้องการของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชนชั้นนำผู้ที่เป็นผู้ออกนโยบาย พัฒนาเศรษฐกิจ รวมไปถึงผู้บริหารและปกครองประเทศในปัจจุบันและอนาคต

มิติที่ 4: แนวคิด ‘Global Britain’ กับการพัฒนาวัฒนธรรมผ่าน Soft power ในไทย

แนวคิด ‘Global Britain’ กับการใช้ ‘Soft power’ ของสหราชอาณาจักรในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเป็นวิสัยทัศน์และเป้าหมายของรัฐบาลที่จะพัฒนาประเทศให้เป็น ‘A Soft Power Superpower’ ให้ได้ภายในปี ค.ศ. 2030 (The Integrated Review, 2021) กรอบความร่วมมือระหว่างไทยและสหราชอาณาจักรในด้านสังคม ประชาชน และวัฒนธรรม มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เมื่อครั้งในอดีตโดยในช่วงต้นทศวรรษที่ 1970 ประเทศไทยคือ ประเทศนอกกลุ่มเครือจักรภพ (Commonwealth) ที่ได้รับการช่วยเหลือและมีความร่วมมือแบบทวิภาคีกับสหราชอาณาจักรมากที่สุด ส่งผลให้ปัจจุบันประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นและมีการพัฒนาในด้านสังคมและวัฒนธรรม (Foreign & Commonwealth Office London, 1996)

ความร่วมมือทางด้านวัฒนธรรมสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนผ่านสถาบันและหน่วยงานของสหราชอาณาจักรที่มุ่งพัฒนาประเทศไทยในมิติต่าง ๆ ได้แก่ บริษัทแพร่ภาพกระจายเสียงอังกฤษ หรือ บีบีซี (British Broadcasting Corporation: BBC) ที่ได้มีการบรรยายภาคภาษาไทยครั้งแรกในปี ค.ศ. 1941 ซึ่งเป็นการพัฒนาและการเปิดกว้างในการรับข่าวสารทั่วโลกในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง อย่างไรก็ตามนักวิชาการและเอกสารจำนวนหนึ่งได้ระบุว่า กลุ่มผู้ฟังและให้ความสนใจในการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมทางภาษาและการได้รับข่าวสารคือ กษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ (Foreign & Commonwealth Office London, 1996) ซึ่งในปัจจุบันหลังจากที่สหราชอาณาจักรได้ออกจากการเป็นประเทศสมาชิกอียูแล้วนั้น บีบีซีไทย ได้มีการขยายกลุ่มผู้ฟังโดยมีการส่งสารและเนื้อหาโดยมุ่งเน้นให้กับประชาชนทั่วไป และสถิติล่าสุดในการเข้ารับฟังและรับชมบีบีซีทั่วโลกได้มีมากถึง 468 ล้านคนจากทั่วทุกมุมโลกในทุกๆสัปดาห์ โดยบีบีซีไปมีการแปลในหลายภาษารวมทั้งสิ้น 42 ภาษาในปัจจุบัน (The Integrated Review, 2021) นอกจากนี้การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหราชอาณาจักรในกรอบศิลปวัฒนธรรมผ่านหน่วยงานที่มีชื่อว่า บริติช เคานซิล (British Council) ซึ่งทำหน้าที่หลักในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมของไทยให้มีความร่วมสมัยมากขึ้น ได้แก่ งานศิลปะจิตรกรรม หัตถกรรม ดนตรี และการแสดงต่าง ๆ สิ่งที่สำคัญคือ บริติช เคานซิล ได้มีการให้ทุนการศึกษาและ

ฝึกอบรมกับรัฐบาลไทยเพื่อที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมให้กับคนไทย โดยกลุ่มชนชั้นนำของไทย ยังคงเป็นที่ง่ายต่อการเข้าถึงแหล่งทุนและมีโอกาสได้รับการพัฒนาในด้านนี้อย่างต่อเนื่อง และในปัจจุบัน บริติช เคานซิล ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานมากกว่า 100 ประเทศทั่วโลก (The Integrated Review, 2021)

3. บทสรุป

โดยแนวคิด 'Global Britain' ในประเทศไทยถูกนำมาใช้ภายใต้แนวปฏิบัติ 4 ประเด็น ได้แก่ การค้าและการลงทุนต่างประเทศ, การทหารและการป้องกันประเทศ, การศึกษา และ นโยบายทางวัฒนธรรม ข้อค้นพบของบทความนี้ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศภายใต้แนวคิด 'Global Britain' ระดับความสัมพันธ์ในภาพรวมไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงภายหลังที่สหราชอาณาจักรออกจากการเป็นประเทศสมาชิกอียู ไม่มีนโยบายหรือแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศใหม่ของสหราชอาณาจักรในประเทศไทย ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า แนวคิด 'Global Britain' โดยใช้ประเทศไทยเป็นกรณีศึกษานั้น สหราชอาณาจักรไม่มีบทบาทในสถานะมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองภายหลังจากการออกจากการเป็นประเทศสมาชิกอียู แต่สหราชอาณาจักรมีอิทธิพลในประเทศไทยและมีการรักษาความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับไทยผ่านเครือข่ายชนชั้นนำ โดยบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้กำหนดนโยบายทางการค้า การลงทุน การเมือง และการพัฒนาสังคมในประเทศไทย ถือได้ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นมรดกของจักรวรรดิบริติชที่ยังคงหลงเหลืออยู่และยังคงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในทางกลับกันความยิ่งใหญ่ในด้านการค้า และการทหารระหว่างสองประเทศ สหราชอาณาจักรกลับมีบทบาทที่อ่อนแอลงไป ไม่สามารถแข่งขันกับประเทศต่างๆได้ในปัจจุบัน อาทิ เช่น จีน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา จึงทำให้รูปแบบการใช้แนวคิด 'Global Britain' ในไทยของรัฐบาลสหราชอาณาจักรมุ่งเน้นไป ในด้านการพัฒนาและส่งเสริมสังคมและวัฒนธรรมมากกว่าการทหารและการค้าระหว่างประเทศ จึงอาจจะกล่าวได้ว่า สหราชอาณาจักรไม่สามารถกลับมาเป็นอำนาจที่ยิ่งใหญ่ เหนือในสมัยจักรวรรดิบริติช สอดคล้องกับการที่รัฐบาลมุ่งเน้นที่จะใช้ อำนาจอ่อน หรือ soft power เข้ามาแทนที่เพื่อรักษาบทบาทและสถานะความเป็น Great Power ในเวทีโลกไว้ สามารถกล่าวสรุปได้ว่า แนวคิด 'Global Britain' คือ หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการล่มสลายของจักรวรรดิบริติชอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน

รายการอ้างอิง

- Barton, G. (2012). *Informal empire: The case of Siam and the Middle East*. In A. W. McCoy (Ed.), *Endless empire: Spain's retreat, Europe's eclipse, America's decline*. University of Wisconsin Press.
- Barton, G. (2014). *Informal Empire and the Rise of One World Culture* (1st ed.). Palgrave Macmillan UK.
<https://doi.org/10.1057/9781137315922>
- British Embassy Bangkok. (2013). *UK Chief of Defence Staff visits Thailand to strengthen military relations*. The UK government. <https://www.gov.uk/government/news/uk-chief-of-defence-staff-visits-thailand-to-strengthen-military-relations>
- British Council. (2021). *Global Britain: the UK's soft power advantage*.
<https://www.britishcouncil.org/research-policy-insight/insight-articles/global-britain-uk-soft-power-advantage>
- Cheepensook, K. (2016). The ASEAN Charter: A Commentary by Walter Woon. *Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs*, 38(1), 162-163.
- Daddow, O. (2019). GlobalBritain™: the discursive construction of Britain's post-Brexit world role. *Global Affairs*, 5(1), 5-22.
- Gamble, A. (1985). *Britain in decline: economic policy, political strategy and the British state* (2nd ed.). Macmillan.
<https://go.exlibris.link/3QrcdxRt>

- Gamble, A. (2018). Taking back control: the political implications of Brexit. *Journal of European Public Policy*, 25(8), 1215-1232. <https://doi.org/10.1080/13501763.2018.1467952>
- Geddes, A. (2013). *Britain and the European Union*. Bloomsbury Publishing.
- Glencross, A., & McCourt, D. (2018). Living up to a new role in the world: the challenges of 'Global Britain'. *Orbis*, 62(4), 582-597.
- Haacke, J., & Breen, J. H. (2018, Nov. 9). Brexit is bringing the UK back to Southeast Asia. *East Asia Forum*.
<https://www.eastasiaforum.org/2018/11/09/brexit-is-bringing-the-uk-back-to-southeast-asia/>

Proceeding Paper

Tutoring School and Thai Education: A Case Study of Muang Maharakham

Khomkit Phasukthan^{1,*}, Jureemart Saenlamun ² and Jidapha Dianprakhon³

¹ College of Politics and Governance, Maharakham University, Maharakham 44150, Thailand; 63011313049@msu.ac.th

² College of Politics and Governance, Maharakham University, Maharakham 44150, Thailand; 63011313415@msu.ac.th

³ College of Politics and Governance, Maharakham University, Maharakham 44150, Thailand; 63011313413@msu.ac.th

* Correspondence: 63011313049@msu.ac.th

Abstract:

The objectives of the research are (1) to analyze factors affecting students and alumni in tutoring schools; (2) to inspect the cause factors that make parents to sending their children to tutoring schools; (3) to investigate the motivating factors that made students attending tutoring schools in views of tutoring institute entrepreneurs; and (4) to evaluate the driving factors that made students applying in tutoring schools from tutoring schools. Qualitative research is acquired in the study. There are 5 groups of key informants consisting of teachers from Padungnaree School, Cram school entrepreneurs, students, parents and alumni who currently studying in the College of Politics and Governance Maharakham University. Techniques of Structured interviews and in-depth interviews were used to collect data. To use interview differently questions are added according to the target audience.

The findings, which analyzed according to the opinions of each group of key informants are as follows: Firstly, Students and experienced tutors are stated that the educational factor and the teaching technique factor is the main factor as cause to study the tutoring. Secondly, Parents have an opinion that the educational factor and the financial are the main factor that cause children to be sent to tutoring. Thirdly, Entrepreneurs are of the opinion that the teaching technique factor reputation factor and financial factor are the main factor that makes students choose to come to tutor. Fourthly, teachers have an opinion that the educational factor financial factor and teaching techniques are factor that makes students choose to come to tutor. The applicable recommendation from the research is that agencies, networks, educational institutions at all levels, both government and private sectors, should work corroboratively to rectify educational problems, brainstorming and strictly analyzing the problems in the education system within the system. or not to make Thai education quality There are courses that meet the needs of the learners.

Keywords: Tutoring School, Thai Education, Maharakham

Citation: Phasukthan, K., Saenlamun, J., & Dianprakhon, J. (2023). Tutoring School and Thai Education: A Case Study of Muang Maharakham, *Proceedings of the 7th PSPARN Academic Conference 2023*. Maharakham University, 181 – 193.

Published: September 15, 2023

Proceeding Paper

โรงเรียนกวดวิชากับการศึกษาไทย กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

คมกฤต ผาสุขฐาน^{1*}, จุริมาศ แสนละมุล², จิตาภา เตียรประโคน³¹ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 44150; 63011313049@msu.ac.th² วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 44150; 63011313415@msu.ac.th³ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 44150; 63011313413@msu.ac.th

* Correspondence: 63011313049@msu.ac.th

บทคัดย่อ:

การศึกษาวิจัยเรื่อง “โรงเรียนกวดวิชากับการศึกษาไทย กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม” มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ (1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนและผู้มีประสบการณ์ในการเรียนกวดวิชา เลือกเรียนโรงเรียนกวดวิชา (2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ผู้ปกครองเลือกส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียนโรงเรียนกวดวิชา (3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนเลือกที่จะมาเรียนโรงเรียนกวดวิชาจากความคิดเห็นของผู้ประกอบการสถาบันกวดวิชา และ (4) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนเลือกที่จะมาเรียนโรงเรียนกวดวิชาจากความคิดเห็นของคุณครูในโรงเรียน เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 กลุ่ม ประกอบด้วย คุณครูจากโรงเรียนผดุงนารี จ.มหาสารคาม ผู้ประกอบการโรงเรียนกวดวิชา ภายในเขตพื้นที่ อ.เมือง จ.มหาสารคาม เด็กนักเรียนที่เรียนกวดวิชา ภายในเขตพื้นที่ อ.เมือง จ.มหาสารคาม ผู้ปกครองของนักเรียนที่เรียนกวดวิชา ภายในเขตพื้นที่ อ.เมือง จ.มหาสารคาม และผู้มีประสบการณ์เรียนกวดวิชา จากวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์โดยใช้คำถามที่แตกต่างกันไปตามกลุ่มเป้าหมาย

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนกวดวิชาตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละกลุ่มเป็นดังนี้ นักเรียนและผู้มีประสบการณ์ในการเรียนกวดวิชา มีความเห็นว่าปัจจัยการศึกษาและปัจจัยด้านเทคนิคการสอน เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ต้องมาเรียนกวดวิชา ผู้ปกครองมีความเห็นว่าปัจจัยด้านการศึกษาและปัจจัยด้านการเงิน เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ต้องส่งบุตรหลานมาเรียนกวดวิชา ผู้ประกอบการมีความเห็นว่าปัจจัยด้านเทคนิคการสอน ปัจจัยด้านชื่อเสียงและปัจจัยด้านการเงิน เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้นักเรียนเลือกที่จะมาเรียนกวดวิชา และคุณครูมีความเห็นว่าปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านการเงิน และปัจจัยด้านเทคนิคการสอน เป็นปัจจัยที่ทำให้นักเรียนเลือกที่จะมาเรียนกวดวิชา ข้อเสนอแนะทั่วไปจากการวิจัย คือ หน่วยงาน เครือข่ายองค์กรสถาบันการศึกษาทุกระดับ ทั้งภาครัฐ - ภาคเอกชน ควรร่วมมือกันแก้ไขปัญหาทางการศึกษา มาระดมสมอง วิเคราะห์ปัญหากันอย่างจริงจังจ้ว่าระบบการศึกษาภายในระบบมีปัญหานั้นส่วนใดหรือไม่ เพื่อให้การศึกษาของไทยมีคุณภาพ มีหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการต่อผู้เรียน

คำสำคัญ: โรงเรียนกวดวิชา; การศึกษาไทย; มหาสารคาม

การอ้างอิง: คมกฤต ผาสุขฐาน, จุริมาศ แสนละมุล และ จิตาภา เตียรประโคน. (2566). โรงเรียนกวดวิชากับการศึกษาไทย กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, หน้า 181 – 193.

วันที่เผยแพร่: 15 กันยายน 2566

1. ที่มาและความสำคัญของงานวิจัย

การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยที่มีความสำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ และเป็นหนทางหนึ่งที่น่าเราไปสู่การมีอนาคตที่ดี อาทิ การมีหน้าที่การงานที่ดี สามารถหาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวให้อยู่ได้อย่างสุขสบาย อีกทั้งการศึกษายังเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่สามารถสร้างการยอมรับจากผู้คนในสังคมอีกด้วย ดังนั้นเมื่อการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากดังที่กล่าวมาแล้ว การเข้าศึกษาในโรงเรียนรวมไปถึงมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและมีคุณภาพ ก็ย่อมมีการแข่งขันสูงขึ้นไปตามลำดับ เพื่อให้ได้เข้าไปศึกษาต่อในสถาบันนั้น ๆ ด้วยเช่นกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็เป็นปัจจัยที่นำไปสู่หนทางที่ทำให้เด็กนักเรียนผู้อยู่ในระบบการศึกษา ต้องแสวงหาวิธีการที่จะทำให้ตนเองนั้น มีความรู้ความสามารถที่โดดเด่นเหนือกว่าคนอื่น สุดท้ายแล้วสิ่งที่เรียนในห้องเรียนโดยการสอนจากคุณครูในโรงเรียนอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการที่นักเรียนประสงค์ ดังนั้นสิ่งที่อาจตอบโจทย์ต่อความต้องการของนักเรียนมากกว่าคือ “โรงเรียนกวดวิชา” ที่นักเรียนสามารถเป็นผู้กำหนดได้ว่าตนเองต้องการศึกษาในสิ่งใด ขาดความรู้และทักษะในด้านใดบ้าง ซึ่งโรงเรียนกวดวิชาเองก็จะสามารถตอบโจทย์ในสิ่งเหล่านี้ได้

โรงเรียนกวดวิชาเป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กับระบบการศึกษาของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน จนอาจกล่าวได้ว่าโรงเรียนกวดวิชากลายเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของนักเรียนไทยไปแล้ว โดยจากข้อมูลพบว่าโรงเรียนกวดวิชา หรือการกวดวิชานั้น เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี หรือในช่วงปี พ.ศ. 1781-1921 มีวิวัฒนาการเรื่อยมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 (วิชาญ บุพชัยศรี, 2545) และโรงเรียนกวดวิชาก็พัฒนาเรื่อยมา จนกระทั่งมีโรงเรียนกวดวิชาที่จดทะเบียนกับกระทรวงศึกษาธิการได้เพิ่มขึ้นสามเท่าตัวในช่วงปี พ.ศ. 2550 และยังไม่ทราบจำนวนแน่ชัดของการกวดวิชาในรูปแบบอื่นซึ่งมีลักษณะไม่เป็นทางการ แต่แนวโน้มดังกล่าวก็เพียงพอที่จะแสดงให้เห็นแล้วว่า ภายใต้ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน ระบบกวดวิชากำลังขยายตัวและเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง (คมสัน พรหมรินทร์, 2560) ปัจจุบันมีโรงเรียนกวดวิชาที่อยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในเดือนสิงหาคม ปี 2564 จำนวน 1,966 แห่ง ทั่วประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ,2564) โดยในหนึ่งปี พ่อ - แม่ ผู้ปกครอง ต้องเสียเงินจำนวนมากไปกับการกวดวิชาของบุตรหลาน แต่หากยังพอมีกำลังที่จะจ่ายก็พร้อมจ่ายได้ เพราะอยากให้บุตรหลานที่รักได้เรียนในสถาบันที่มีคุณภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคตต่อไป อาจสามารถกล่าวได้ว่า “การเรียนในโรงเรียนมีปัญหาก็ต้องมีการเรียนกวดวิชาเพิ่มเติมในส่วนที่การเรียนในโรงเรียนยังขาดอยู่” (Mark Bray, 2001)

ดังนั้นทางทีมผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาวิเคราะห์ ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกเรียนกวดวิชาของนักเรียนรวมทั้งศึกษาถึงปัจจัยที่ผู้ปกครองต้องส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนกวดวิชาและส่วนอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียนกวดวิชา โดยการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อจุดมุ่งหมายคืองานวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อระบบการศึกษาของไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนและผู้มีประสบการณ์ในการเรียนกวดวิชาเลือกเรียนโรงเรียนกวดวิชา
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ผู้ปกครองเลือกส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียนโรงเรียนกวดวิชา
- 2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนเลือกที่จะมาเรียนโรงเรียนกวดวิชาจากความคิดเห็นของผู้ประกอบการสถาบันกวดวิชา
- 2.4 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนเลือกที่จะมาเรียนโรงเรียนกวดวิชาจากความคิดเห็นของคุณครูในโรงเรียน

3. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ในงานวิจัยในครั้งนี้ศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูล 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่งเป็นเด็กนักเรียนที่เรียนกวดวิชา จากโรงเรียนกวดวิชาในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มที่สองเป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่เรียนกวดวิชา จากโรงเรียนกวดวิชาในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มที่สามคือผู้ประกอบการโรงเรียนกวดวิชา จากโรงเรียนกวดวิชาในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มที่สี่ผู้มีประสบการณ์เรียนกวดวิชา จากวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และกลุ่มสุดท้ายได้แก่คุณครูจากโรงเรียนผดุงนารี จังหวัดมหาสารคาม สำหรับขอบเขตด้านเวลา งานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน พฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2565 ถึง เดือนมีนาคม ปี พ.ศ. 2566

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาศึกษาวิจัยเรื่อง “โรงเรียนกวดวิชากับการศึกษาไทย” กำหนดระเบียบวิธีวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ (1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการค้นคว้าจากตำรา วิทยานิพนธ์ หรือเอกสารข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ศึกษา ส่วนที่ (2) การวิจัยภาคสนาม (Field Research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยได้กำหนดเอาไว้ วิเคราะห์ข้อมูลประเด็นหลักที่พบ จากนั้นจึงวิเคราะห์ถึงประเด็นย่อยที่น่าสนใจเพื่อเป็นการสะท้อนจุดร่วมของข้อมูลของผู้ให้คำตอบจากบทสัมภาษณ์ผ่านข้อคำถามการศึกษาและจุดประสงค์การวิจัยสร้างความแม่นยำและครบถ้วนของข้อมูลที่พบ สำหรับการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่จะใช้ในการศึกษาการวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ คือ

ตารางที่ 1: จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	จำนวน (คน)
1.	เด็กนักเรียนที่เรียนกวดวิชา	10
2.	ผู้ปกครองของนักเรียนที่เรียนกวดวิชา	5
3.	ผู้ประกอบการโรงเรียนกวดวิชา	5
4.	ผู้มีประสบการณ์เรียนกวดวิชา	5
5.	คุณครูจากโรงเรียนผดุงนารี	5
	รวมจำนวนทั้งสิ้น	30

5. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินไปด้วยความมีคุณภาพ ข้อมูลที่ได้มามีความเที่ยงตรงเหมาะสม และน่าเชื่อถือ ดังนั้นหลังจากผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้วขั้นตอนต่อไปคือการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยโดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

5.1 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยวิเคราะห์ สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับโรงเรียนกวดวิชากับการศึกษาไทย

5.2 รวบรวมข้อคำถามที่ต้องการสัมภาษณ์ต่อประเด็นที่กำหนดไว้ โดยยึดหลักการใช้การสัมภาษณ์ที่เป็นข้อคำถามที่เข้าใจง่าย เหมาะสม ได้ใจความ

5.3 นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

6. ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย เรื่อง โรงเรียนกวดวิชากับการศึกษาไทย ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยนำข้อมูลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และสรุปผล โดยผลการวิจัยจำแนกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 กลุ่ม เรียงตามลำดับได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นเด็กนักเรียนที่เรียนกวดวิชา

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กล่าวว่า “ที่โรงเรียนคุณครูสอนยังไม่ค่อยเข้าใจและไม่ได้เจาะจงเนื้อหาที่เราสนใจ เน้นสอนแค่ภาพรวมในห้องอธิบายยังไม่ครอบคลุมถึงทุกเนื้อหาในการสอนเพราะเวลาที่มีจำกัดในการสอนแต่ละครั้งเหตุผลนี้จึงทำให้หนูทำให้ต้องมาเรียนกวดวิชาเพิ่มเติมค่ะ และอีกหนึ่งเหตุผล คือ ดิวเตอร์สอนสนุก เน้นเนื้อหาที่หนูสนใจไม่ปล่อยผ่านข้อที่หนูทำไม่ได้ เน้นปฏิบัติมากกว่านั่งฟัง ทำให้ไม่เบื่อเวลาได้เข้ามาเรียนมีความตื่นเต้นตลอดเวลาการสอน ทำให้นักเรียนไม่เบื่อการเรียนแม้จะเป็นวิชาที่น่าเบื่อและมีเทคนิคในการจำที่ดีกว่าคุณครูที่โรงเรียน ด้วยค่ะ” (นักเรียน B (นามสมมติ), 2566 : สัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 กล่าวว่า “หนูไม่เก่งวิชาหลักที่เรียนอยู่ในห้องเรียนประจำจึงทำให้สอบได้คะแนนไม่ดีหนัก และการสอนในห้องเรียนปกติเป็นอะไรที่น่าเบื่อมาก ไม่มีความดึงดูดและความน่าสนใจในการสอน ไม่มีทริคในการจำ อาจารย์ในโรงเรียนประจำไม่มีเวลาในการสอนได้เต็มที่ หนูก็เลยมาลงเรียนกวดวิชาเพิ่มเติมค่ะ” (นักเรียน B (นามสมมติ), 2566 : สัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 กล่าวว่า “ผมอยากพัฒนาตัวเองให้มากขึ้นโดยการหาความรู้ที่ไม่ใช่แค่ในห้องเรียนอยากได้ประสบการณ์ใหม่ๆในการเรียน อยากได้เพื่อนใหม่ๆ อยากได้แรงบันดาลใจในการเรียนพร้อมทั้งแนวทางในการเลือกเรียนในตรงสายที่ตนสนใจในเส้นทางการเรียนในระดับมหาวิทยาลัย และปลูกฝังความคิดและแรงผลักดันในการตั้งใจเรียนสร้างไฟให้ตนเองมีความขยันในการเรียนด้วยครับ” (นักเรียน C (นามสมมติ), 2566 : สัมภาษณ์)

กลุ่มที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่เรียนกวดวิชา

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กล่าวว่า “เริ่มแรกน้องไม่เคยได้ภาษาอังกฤษเลยและก็ไม่ชอบภาษาอังกฤษด้วย และที่สอบเข้าโรงเรียนนี้ได้เป็นเพราะน้องได้เข้ามาเรียนโรงเรียนกวดวิชาจึงสอบเข้าได้จากเด็กที่ไม่ได้ภาษาอังกฤษกลับเป็นว่าน้องได้เรียนกับโรงเรียนกวดวิชาแล้วน้องชอบแรงบันดาลใจที่น้องสอบได้ก็มาจากการได้เรียนกับโรงเรียนกวดวิชา ทำให้รู้ตัวตนว่าน้องชอบภาษาอังกฤษ” (ผู้ปกครอง A (นามสมมติ), 2566 : สัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 กล่าวว่า “อันดับแรกเลยก็คือตัวของบุตรหลานไม่เก่งในเรื่องของภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ต้องเข้าเรียนจะได้ทันบทเรียน แต่ในโรงเรียนพอเข้าคาบในรายวิชานั้น เช่น ภาษาอังกฤษที่อาจจะให้ท่องคำศัพท์คำกริยาว่าจะได้เรียนเข้าเนื้อหาทั้งหมดคาบเรียนในวันนั้นส่วนวิชาเคมี บางอาจารย์ก็ให้ท่องตารางธาตุก่อนเข้าเนื้อหาจึงทำให้เด็กไม่สามารถเข้าใจได้มากแต่ในเรื่องของการเรียนในโรงเรียนกวดวิชาเด็กอาจจะชอบมากกว่าเรียนในโรงเรียนเพราะว่าดิวิเตอร์สอนดีเอนเตอร์เทนดีสามารถสอนเข้าใจมากกว่าเด็กเลยชอบเรียนในโรงเรียนกวดวิชาเด็กสามารถเข้าใจในบทเรียนนั้นและเด็กก็สามารถที่จะไปตอบได้ในห้องเรียนได้” (ผู้ปกครอง B (นามสมมติ), 2566 : สัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 กล่าวว่า “ก็เพราะเรียนในโรงเรียนแล้วลูกมาบอกว่าไม่ค่อยเข้าใจเท่าไร หัวอกคนเป็นพ่อเป็นแม่จะเนอะ เราก็อยากให้เขาเก่ง ให้มีอนาคตดี ก็ไม่รู้จะทำไง เลยไปถามเพื่อน เพื่อนก็เลยแนะนำให้ไปเรียนดิวิที่มันเรียนอยู่ตอนนี้แหละ เรียนแล้วก็ดีขึ้น ถ้ามันชอบเรียน เราก็ต้องส่งมันเรียนไปนั่นแหละ” (ผู้ปกครอง C (นามสมมติ), 2566 : สัมภาษณ์)

กลุ่มที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้ประกอบการโรงเรียนกวดวิชา

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กล่าวว่า “ก่อนที่ผมจะตั้งสถาบันกวดวิชาที่จังหวัดมหาสารคามก่อนหน้านี้ ผมได้ทำอาชีพเป็นติวเตอร์เดินสาย ในเวลาต่อมาจึงเลือกศึกษาในระดับปริญญาเอก / ปริญญาตรีบัณฑิต เนื่องจากผมกำลังศึกษาปริญญาเอกอยู่ที่จังหวัดมหาสารคามมีการทำแลบวิจัยจึงเลือกเปิดโรงเรียนกวดวิชาที่จังหวัดมหาสารคามเพื่อความสะดวกของตนเองและหารายได้ให้กับตนเอง พร้อมทั้งมอบความรู้ที่ตนเองได้สะสมมาและเทคนิคในการเรียนต่าง ๆ ให้กับเด็กนักเรียน แล้วผมก็ว่าราคาก็เอาแบบเป็นมิตร สอนเอาสนุก นี่คือนโยบายที่เลือกเปิดโรงเรียนกวดวิชา” (ผู้ประกอบการโรงเรียนกวดวิชา A (นามสมมติ), 2566 : สัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 กล่าวว่า “เนื่องจากทางโรงเรียนกวดวิชาอยากสอนเทคนิคการเรียนต่าง ๆ ให้เด็ก เพื่อได้คะแนนสอบดีและจะได้มีความรู้สอบเข้าในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยที่ตนเองอยากเข้าพร้อมทั้งเจ้าของโรงเรียนกวดวิชาสามารถมีรายได้เสริมได้จากการเปิดสอนพิเศษ” (ผู้ประกอบการโรงเรียนกวดวิชา B (นามสมมติ), 2566 : สัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 กล่าวว่า “ที่นี้ไม่ได้จบด้านครุมาหรือคณะครุ แต่มาเรียน ป.โท ที่นี้แล้วบังเอิญได้สอนพิเศษให้ลูกของคนที่มีชื่อเสียงที่นี่ แล้วน้องได้เป็นตัวแทนไปแข่ง ก็ได้รางวัลมา แล้วที่ก็ได้เปิดโรงเรียนสอน ก็พัฒนาหลักสูตรของตัวเองขึ้นมาจากการที่เคยเรียนมาจากต่างประเทศ แล้วอาชีพติวเตอร์เนี่ยก็เป็นอาชีพของพี่มา 20 ปีแล้ว พี่มีใบประกอบการจัดตั้งแบบถูกกฎหมายด้วยนะ” (ผู้ประกอบการโรงเรียนกวดวิชา C (นามสมมติ), 2566 : สัมภาษณ์)

กลุ่มที่ 4 ผู้มีประสบการณ์เรียนกวดวิชา

ผู้มีประสบการณ์เรียนกวดวิชาคนที่ 1 กล่าวว่า “ได้ความรู้หรือรายละเอียดที่มากกว่าการเรียนในห้อง เพราะว่าการที่เราเรียนพิเศษเพิ่มจะทำให้เราเข้าใจเนื้อหาที่เราไม่เข้าใจได้มากยิ่งขึ้นและจะรู้วิธีคิดในการจำเนื้อหาเพื่อเอาไว้อ่านหนังสือสอบได้มากขึ้นอีกด้วย โดยที่เน้นในการอ่านจุดที่เฉพาะเจาะจงที่จะต้องอ่านจริงๆและจะเอาไปใช้จริงในการสอบได้นี่คือผลลัพธ์ที่ได้จากการไปเรียนพิเศษสำหรับผม” (ผู้มีประสบการณ์เรียนกวดวิชา A (นามสมมติ), 2566 : สัมภาษณ์)

ผู้มีประสบการณ์เรียนกวดวิชาคนที่ 2 กล่าวว่า “จากการเรียนกวดวิชาเฉพาะ ได้รับข้อมูล หรือแนวการสอนที่คล้ายกับบทเรียน ได้รับการอธิบายเนื้อหาอย่างชัดเจน ผลการเรียนรายวิชาที่ออกมาได้ดี” (ผู้มีประสบการณ์เรียนกวดวิชา B (นามสมมติ), 2566 : สัมภาษณ์)

ผู้มีประสบการณ์เรียนกวดวิชาคนที่ 3 กล่าวว่า “ผลลัพธ์ที่ได้คือได้รู้จักแนวหลักการคิดใหม่ ๆ วิธีการใหม่ ๆ หลากหลายรูปแบบ ที่นอกเหนือจากทางโรงเรียนสอน เป็นการเรียนรู้เสริมจากการเรียนในห้องเรียน ทำให้มีความมั่นใจในการทำข้อสอบมากขึ้นเนื่องจากได้ฝึกทำข้อสอบหลากหลายรูปแบบ” (ผู้มีประสบการณ์เรียนกวดวิชา C (นามสมมติ), 2566 : สัมภาษณ์)

กลุ่มที่ 5 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นคุณครูจากโรงเรียนผดุงนารี จังหวัดมหาสารคาม

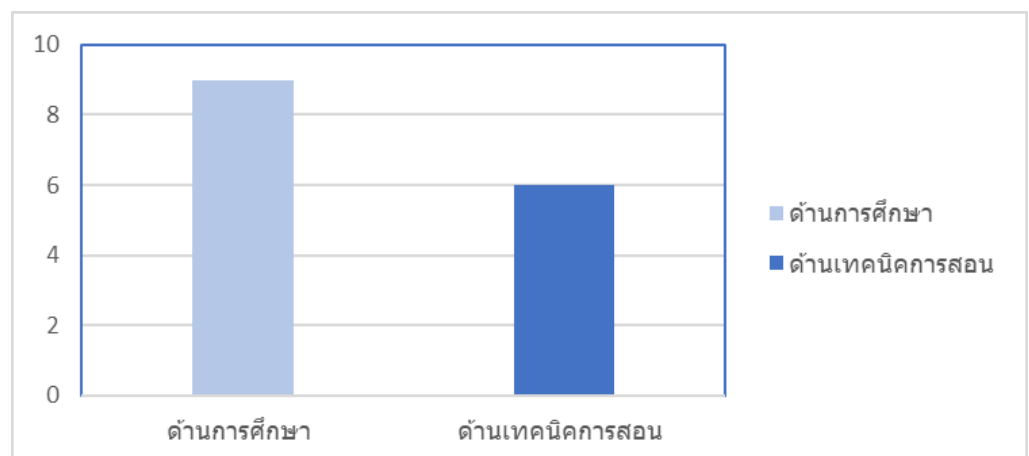
ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กล่าวว่า “ครูได้ให้ความคิดเห็นว่าโรงเรียนกวดวิชาเป็นอีกหนึ่งอาชีพ โดยเน้นในเรื่องของความรู้และเทคนิคการสอน โดยมีกระบวนการสอนที่น่าสนใจ และเทคนิคต่างๆ โรงเรียนกวดวิชาจะมีการสอนที่เข้มข้นกว่าโรงเรียนปกติ เนื่องจากโรงเรียนกวดวิชามีติวเตอร์ที่ชำนาญในวิชาที่เปิดสอนเฉพาะทาง จึงส่งผลให้นักเรียนสนใจไปกวดวิชามากขึ้น เพราะโรงเรียนกวดวิชาจะสอนในวิชาที่นักเรียนสนใจ ต่างจากโรงเรียนที่สอนทุกวิชา 8 ชั่วโมงต่อวัน ส่งผลให้นักเรียนจำเนื้อหาได้ไม่หมด” (คุณครู A (นามสมมติ), 2566 : สัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 กล่าวว่า “ในมุมมองของครูมองว่าโรงเรียนกวดวิชาเป็นเหมือนอาชีพครูเหมือนกัน เพียงแต่ย้ายจากโรงเรียนรัฐบาลย้ายไปสอนในโรงเรียนกวดวิชา ซึ่งการเรียนกวดวิชาเป็นการสร้างรายได้อีกอย่างหนึ่ง จากประสบการณ์ตอนที่ครูเป็นนักเรียนการเรียนในโรงเรียนกวดวิชานักเรียนจะมีความสนใจตั้งใจเรียนมากกว่าการเรียนในห้องเรียน เนื่องจากการเรียนในโรงเรียนกวดวิชาเสียค่าใช้จ่ายเพื่อเรียนนักเรียนจะรู้สึกที่เราจ่ายเงินแล้วเราต้องตั้งใจเรียน ซึ่งปกติการเรียนในโรงเรียนจะมีการจ่ายเงินเหมือนกับโรงเรียนกวดวิชาเป็นการจ่ายเงินค่าเทอมซึ่งไม่ได้จ่ายแพง เท่าโรงเรียนกวดวิชา โดยให้ความคิดเห็นอีกว่านักเรียนที่ตั้งใจไปเรียนโรงเรียนกวดวิชาโดยสมัครใจยอมที่จะเสียเงินเพื่อแลกกับความรู้” (คุณครู B (นามสมมติ), 2566 : สัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 กล่าวว่า “ครูได้ให้ความคิดเห็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านบวก โรงเรียนกวดวิชาจะได้รับความรู้ที่แน่นกว่าโรงเรียนปกติ เนื่องจากการเรียนในโรงเรียนปกติจะเป็นการเรียนรวมส่งผลให้นักเรียนไม่ได้รับความรู้อย่างเต็มที่ ในโรงเรียนกวดวิชาตัวต่อตัวจะมีเทคนิคที่ดี มีความรู้เฉพาะด้านในวิชานั้น ๆ ทางโรงเรียนจะมีการจ้างตัวต่อตัวมาสอนในโรงเรียนส่งผลให้เด็กไม่จำเจ ส่งผลให้นักเรียนมีความตื่นตัว ในการเรียนรู้ ตัวต่อตัวจะวิธีการสอนที่สนุกทำให้นักเรียนเกิดความสนใจมีเทคนิคใหม่ ๆ มีกิจกรรม โดยครูมองว่าการมีตัวต่อตัวเข้ามาสอนในโรงเรียนเป็นการแบ่งเบาภาระของคุณครูภายในโรงเรียน ด้านลบ การเรียนในโรงเรียนกวดวิชาส่งผลให้เสียเงิน เสียเวลา ในวันหยุดนักเรียนควรจะได้เป็นเวลาพักผ่อนก็ต้องสละเวลาไปเรียน ครูมองว่าเป็นข้อเสียของการเรียนกวดวิชาแต่กลับกันผู้ปกครองยินดีที่จะให้ลูกได้เรียนโรงเรียนกวดวิชา การเรียนการสอนในโรงเรียนจริง ๆ แล้ว ครูสามารถสอนได้แต่เนื่องจาก การที่มีเวลาไม่เพียงพอ มีเด็กจำนวนมากจึงเกิดเป็นข้อจำกัด สำหรับการจ้างตัวต่อตัวมาสอนในโรงเรียน ข้อเสียอย่างแรก เสียค่าวิทยากรโดยทางโรงเรียนเชิญมา ค่าวิทยากรค่อนข้างแพงบางโรงเรียนอาจมีงบที่ไม่เพียงพอ โรงเรียนขนาดเล็กไม่มีโอกาสได้จ้างวิทยากรจากข้างนอกมาสอนภายในโรงเรียน” (คุณครู C (นามสมมติ), 2566 : สัมภาษณ์)

7. สรุปผลการศึกษา

7.1 ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้นักเรียนและผู้มีประสบการณ์ในการเรียนกวดวิชาเลือกเรียนกวดวิชา จาก การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นักเรียน จำนวน 10 คน และ ผู้มีประสบการณ์ในการเรียนกวดวิชา จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน จากบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้นักเรียนหรือผู้มีประสบการณ์เรียนกวดวิชาต้องเรียนกวดวิชา โดยแบ่งเป็น 2 ปัจจัย ตามแผนภาพที่ 1 ได้ดังนี้

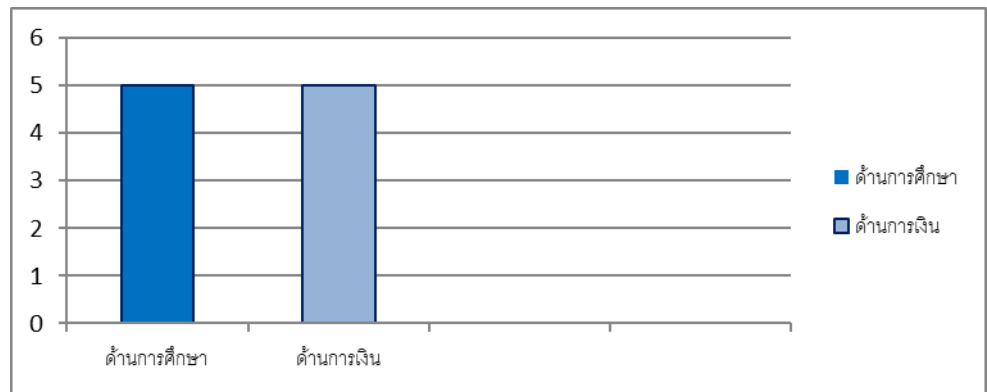

แผนภาพที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นนักเรียนหรือผู้มีประสบการณ์ในการเรียนกวดวิชา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ความเห็นว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้นักเรียนหรือผู้มีประสบการณ์ในการเรียนกวดวิชา เลือกเรียนกวดวิชา ได้แก่ปัจจัยด้านการศึกษา จำนวน 9 คน ปัจจัยด้านเทคนิคการสอน จำนวน 6 คน

7.2 ปัจจัยหลักที่ทำให้ผู้ปกครองเลือกส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียนโรงเรียนกวดวิชา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ปกครองของนักเรียนที่เรียนกวดวิชาจากโรงเรียนกวดวิชาในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 5 คน จากบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้ผู้ปกครองเลือกส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียนโรงเรียนกวดวิชา โดยแบ่งเป็น 2 ปัจจัย ตามแผนภาพที่ 2 ได้ดังนี้

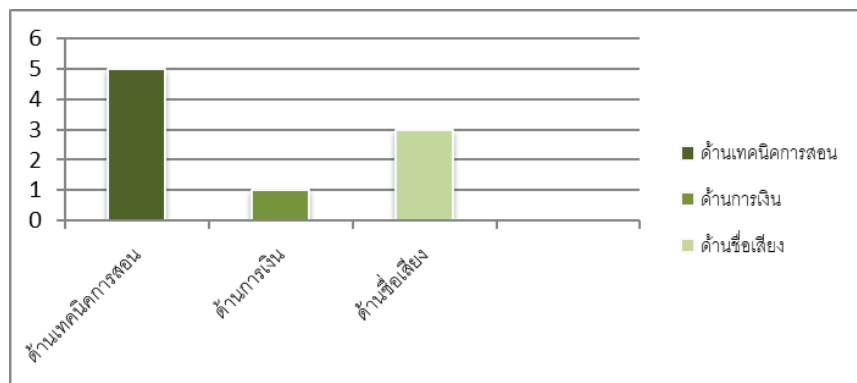

แผนภาพที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่เรียนกวดวิชา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ความเห็นว่า ปัจจัยหลักที่ทำให้ผู้ปกครองเลือกส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียนโรงเรียนกวดวิชา ได้แก่ ปัจจัยด้านการศึกษา จำนวน 5 คน และปัจจัยด้านการเงิน จำนวน 5 คน

7.3 ปัจจัยหลักที่ทำให้นักเรียนเลือกที่จะมาเรียนโรงเรียนกวดวิชาจากความคิดเห็นของผู้ประกอบการโรงเรียนกวดวิชา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ประกอบการโรงเรียนกวดวิชา จากโรงเรียนกวดวิชาในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 5 คน จากบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ปัจจัยหลักที่นักเรียนเลือกที่จะมาเรียนโรงเรียนกวดวิชาจากความคิดเห็นของผู้ประกอบการโรงเรียนกวดวิชา โดยแบ่งเป็น 3 ปัจจัย ตามแผนภาพที่ 3 ได้ดังนี้

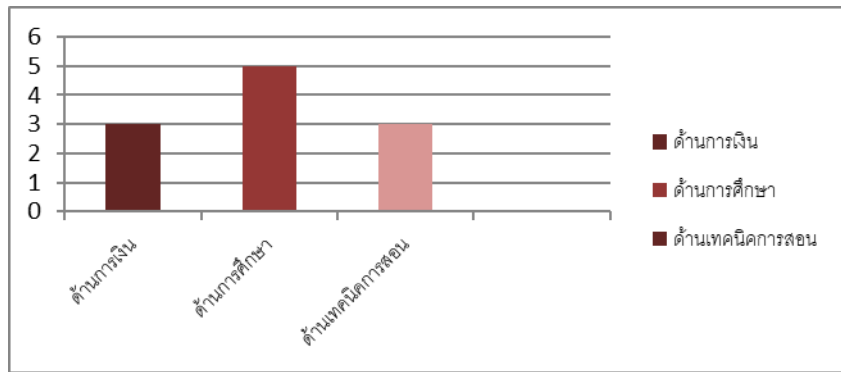

แผนภาพที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นผู้ประกอบการโรงเรียนกวดวิชา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ความเห็นว่า ปัจจัยหลักที่ให้นักเรียนเลือกที่จะมาเรียนโรงเรียนกวดวิชาจากความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ได้แก่ ปัจจัยด้านเทคนิคการสอน จำนวน 5 คน ปัจจัยด้านชื่อเสียง จำนวน 3 คน และปัจจัยด้านการเงิน จำนวน 1 คน ตามลำดับ

7.4 ปัจจัยหลักที่ทำให้นักเรียนเลือกที่จะมาเรียนโรงเรียนกวดวิชาจากความคิดเห็นของคุณครูในโรงเรียน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คุณครูจากโรงเรียนผดุงนารี จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 5 คน จากบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ปัจจัยหลักที่ทำให้นักเรียนเลือกที่จะมาเรียนโรงเรียนกวดวิชาจากความคิดเห็นของคุณครูในโรงเรียน โดยแบ่งเป็น 3 ปัจจัย ตามแผนภาพที่ 4 ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นคุณครูในโรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ความเห็นว่า ปัจจัยหลักที่ทำให้นักเรียนเลือกที่จะมาเรียนโรงเรียนกวดวิชาจากความคิดเห็นของคุณครูในโรงเรียน ได้แก่ ปัจจัยด้านการศึกษา จำนวน 5 คน ปัจจัยด้านเทคนิคการสอน จำนวน 3 คน และปัจจัยด้านการเงิน จำนวน 3 คน

8. อภิปรายผลการวิจัย

8.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มนักเรียนและผู้มีประสบการณ์ในการเรียนกวดวิชา

ผลการศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มนักเรียนที่เรียนกวดวิชาและผู้มีประสบการณ์การเรียนกวดวิชาพบว่า ปัจจัยด้านการศึกษา เป็นปัจจัยที่มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้ต้องมาเรียนกวดวิชามากที่สุด ทั้งนี้จากการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์อาจเป็นเพราะนักเรียนที่เรียนกวดวิชาและผู้ที่มีประสบการณ์การเรียนกวดวิชาต้องการหาแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากการเรียนผ่านการกวดวิชา อยากร่ง หรืออยากมีอนาคตที่ดี ซึ่ง สอดคล้องกับวิจัยของ ศศิธร ตันติพันธ์พิพัฒน์ (2558) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การตัดสินใจเลือกเรียนกวดวิชาของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” พบว่า ผู้เรียนกวดวิชาให้ความสำคัญกับประสบการณ์ในการสอน สถาบันมีชื่อเสียง มีความสามารถ เชี่ยวชาญ เทคนิคการสอนพิเศษช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาและเรียนง่ายขึ้น เป็นกันเองกับผู้เรียน

ปัจจัยต่อมา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้ต้องมาเรียนกวดวิชาคือ ปัจจัยเทคนิคการสอน จากการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ อาจเป็นเพราะการกวดวิชาที่มีเทคนิคการสอนที่ทำให้เข้าใจในเนื้อหาบทเรียนได้ง่ายกว่าในโรงเรียน ทำให้เมื่อไปเรียนต่อที่โรงเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้เร็วกว่าคนอื่น ทำข้อสอบทั้งในและนอกโรงเรียนได้ผลออกมาดีกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ สีสานุช อารยะกุล (2558) ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของโรงเรียนกวดวิชาของผู้ปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ” พบว่า ผู้เรียนกวดวิชา ต้องการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เตรียมตัวสอบปรับพื้นฐานการเรียนเพื่อศึกษาต่อในระดับต่อ ๆ ไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เหมือนฝัน ธัญญศรีชัย (2558) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนโรงเรียนกวดวิชาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรและกระบวนการเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนต้องมาเรียนกวดวิชา เพราะโรงเรียนกวดวิชามีการออกแบบหลักสูตรที่เป็นระบบ

มีสื่อการสอนที่หลากหลาย มีการสอบวัดความรู้พื้นฐานก่อนเรียนที่ตรงตามความเป็นจริง ครูผู้สอนมีความเข้าใจเด็ก มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และครูผู้สอนมีความเป็นกันเอง

8.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มผู้ปกครอง

ผลการศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มผู้ปกครอง พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษา เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ต้องส่งบุตรหลานมาเรียนกวดวิชา ทั้งนี้จากการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์อาจเป็นเพราะ อยากรู้ลูก ๆ หรือบุตรหลานมีความรู้เพิ่มเติม อีกทั้งยังเป็นความต้องการของเด็กเองด้วยที่ต้องการเรียนกวดวิชา นอกจากนี้ผู้ปกครองยังคิดว่าหากบุตรหลานมีการศึกษาที่ดี จะส่งผลให้ในอนาคตที่ดีต่อไปในอนาคต ยกเว้นการศึกษาของบุตรหลานต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สีสานุช อารยะกุล (2558) ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของโรงเรียนกวดวิชาของผู้ปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ” พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษา เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานมาเรียนโรงเรียนกวดวิชา โดยอธิบายผ่านมิติเรื่องค่านิยมที่ผู้ปกครองคาดหวังว่าการเรียนกวดวิชาจะเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่บุตรหลานและจะช่วยให้บุตรหลานของตนจะมีผลการเรียนที่ดีขึ้น

ปัจจัยต่อมา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าปัจจัยที่ทำให้ต้องมาเรียนกวดวิชาคือ ปัจจัยด้านการเงิน จากการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ อาจเป็นเพราะ เป็นการใช้จ่ายเงินเพื่อแลกมาเพื่ออนาคตของบุตรหลาน ผู้ปกครองพร้อมที่จะจ่ายเงินเพื่อให้ลูกไปกวดวิชาได้ เพราะเมื่อกวดวิชาไปแล้ว เห็นผลลัพธ์ที่สนองมาในแนวทางการเรียนของบุตรหลานที่ดีขึ้น ก็รู้สึกคุ้มค่าต่อเงินที่เสียไป ศศิธร ตันติพันธุ์พิพัฒน์ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การตัดสินใจเลือกเรียนกวดวิชาของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” พบว่าผู้ปกครองสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายมากถึงร้อยละ 74.77 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สีสานุช อารยะกุล (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของโรงเรียนกวดวิชาของผู้ปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ” พบว่าราคาของหลักสูตรมีส่วนต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการอยู่ในระดับมาก หากหลักสูตรดีสอดคล้องกับราคาและสามารถช่วยเพิ่มความรู้ให้กับบุตรของตน ผู้ปกครองก็ยินยอมที่จะจ่าย

8.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มผู้ประกอบการโรงเรียนกวดวิชา

ผลการศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มผู้ประกอบการสถาบันกวดวิชา พบว่า ปัจจัยด้านเทคนิคการสอน เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนเลือกที่จะมาเรียนโรงเรียนกวดวิชาของตน ทั้งนี้จากการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์อาจเป็นเพราะ ผู้สอนในโรงเรียนกวดวิชาใช้เทคนิคการสอนทำให้เด็กที่เรียนกวดวิชาที่สถาบันมีเทคนิคการจำในบทเรียน รวมถึงการสอบมากกว่าการสอนในโรงเรียน เป็นกันเองกับเด็ก ๆ ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ ดิวเตอร์ จุฬา (2560) ที่ได้เขียนบทความเรื่อง “เหตุผลที่ต้องเรียนกวดวิชา” พบว่า การสอนในโรงเรียนบางอย่าง คุณครูพาทำโจทย์โดยไม่ได้มีเทคนิคการจำหรือการทำข้อสอบให้แก่ นักเรียนเลย แต่ถ้าเรียนกวดวิชา โรงเรียนกวดวิชาจะมีเทคนิคการจำและการสอบให้นักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร ตันติพันธุ์พิพัฒน์ (2558) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การตัดสินใจเลือกเรียนกวดวิชาของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” พบว่า ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชาที่กวดวิชาของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมและแต่ละการตัดสินใจเลือกเรียนกวดวิชา โดยสาเหตุการกวดวิชาเพราะโรงเรียนกวดวิชาสอนเทคนิคการเรียนอย่างเหมาะสม

ปัจจัยต่อมา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าปัจจัยที่ทำให้ต้องมาเรียนกวดวิชาคือ ปัจจัยด้านชื่อเสียง เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนเลือกที่จะมาเรียนโรงเรียนกวดวิชาของตน ทั้งนี้จากการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์อาจเป็นเพราะ เมื่อมีนักเรียนที่เคยเรียนกับทางสถาบันแล้วประสบความสำเร็จ ก็จะมีการประชาสัมพันธ์ต่อ ๆ

กันว่าเรียนที่นี้แล้วประสบความสำเร็จได้ จึงเป็นสาเหตุทำให้สถาบันมีชื่อเสียงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สีสานุช อารยะกุล (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของโรงเรียนกวดวิชาของผู้ปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ” พบว่า ปัจจัยที่ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเรียนพิเศษเพราะได้มีการแนะนำจากผู้ปกครองด้วยตัวเอง ชื่อเสียงของผู้สอนที่มีภาพลักษณ์ที่ดีและมีประสบการณ์ ทั้งยังมีการรับรองผลการสอบเข้ามหาวิทยาลัยของผู้ที่เคยเรียนไว้เป็นปัจจัยในการตัดสินใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เหมือนฝัน ธัญญศรีชัย (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนโรงเรียนกวดวิชาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” พบว่า การที่สถาบันมีชื่อเสียง ครูผู้สอนมีชื่อเสียง หลักสูตรเนื้อหาที่โดดเด่น และมีเอกลักษณ์ เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้คนเลือกเรียนโรงเรียนกวดวิชา

และสุดท้ายผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าปัจจัยที่ทำให้ต้องมาเรียนกวดวิชาคือ ปัจจัยด้านการเงิน เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนเลือกที่จะมาเรียนโรงเรียนกวดวิชาของตน ทั้งนี้จากการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์อาจเป็นเพราะ สถาบันไม่ได้กำหนดค่าคอร์สในราคาที่สูงจนเกินไป เน้นสอนเพื่อความสนุกสนานของผู้กวดวิชา แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งความมีประสิทธิภาพ สีสานุช อารยะกุล (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของโรงเรียนกวดวิชาของผู้ปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ” พบว่าราคาของหลักสูตรมีส่วนต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการอยู่ในระดับมาก หากหลักสูตรดีสอดคล้องกับราคาและสามารถช่วยเพิ่มความรู้อีกกับบุตรของตน ผู้ปกครองก็ยินยอมที่จะจ่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เหมือนฝัน ธัญญศรีชัย (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนโรงเรียนกวดวิชาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” พบว่าโรงเรียนกวดวิชาที่มีการแจ้งค่าใช้จ่าย ค่าเล่าเรียนที่ชัดเจน และค่าเรียนมีความเหมาะสมกับคุณภาพของการสอน ผู้เรียนก็ย่อมมีความสนใจที่จะเลือกเรียนในโรงเรียนกวดวิชานั้น ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร ตันติพันธุ์พิพัฒน์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การตัดสินใจเลือกเรียนกวดวิชาของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” พบว่า โรงเรียนกวดวิชาที่ค่าเรียนมาความเหมาะสมกับเนื้อหาและระยะเวลาการเรียน และหากมีค่าเรียนที่ถูกกว่าที่อื่นก็ย่อมเป็นผลที่จะทำให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกเรียน

8.4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มคุณครู

ผลการศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มคุณครูผู้สอนในโรงเรียน จะเห็นว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้ต้องมาเรียนกวดวิชาคือ ปัจจัยด้านการศึกษา เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนเลือกไปเรียนกวดวิชา ทั้งนี้จากการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์อาจเป็นเพราะ ครูคิดว่าจะไปเรียนก็ดี เพราะครูไม่มีเวลา สอนได้อย่างเต็มที่อยู่แล้ว ถ้าบางครั้งเด็กนักเรียนมีความเข้าใจต่อเรื่องที่เรียนจากโรงเรียนกวดวิชาแล้ว ก็ทำให้การเรียนในห้องไปได้เร็วยิ่งขึ้น นั่นก็มองว่าส่งผลดีต่อครูด้วย แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาวัลย์ ขวนไชยะกุล (2557) พบว่า โรงเรียนกวดวิชาส่งผลกระทบต่อการศึกษาผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของโรงเรียนกวดวิชาด้านการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.55 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของโรงเรียนกวดวิชาด้านการศึกษาต่ำสุดคือผู้เรียนตั้งใจเรียนในชั้นเรียนปกติลดลง

ปัจจัยต่อมาผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าปัจจัยที่ทำให้ต้องมาเรียนกวดวิชาคือ ปัจจัยด้านเทคนิคการสอน เป็นปัจจัยที่คุณครูเห็นว่าส่งผลให้นักเรียนเลือกไปเรียนกวดวิชา ทั้งนี้จากการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์อาจเป็นเพราะ อาจารย์อาจจะไม่มีเทคนิคอะไรใหม่ ๆ มาใช้สอนนักเรียนในห้อง เพราะครูต้องเอาเวลาไปทำเอกสารมากมายทำให้ไม่มีเวลาไปคิดเทคนิคการสอนใหม่ ๆ แต่กลับกันเมื่อเด็กไปเรียนที่โรงเรียนกวดวิชาคุณครูที่โรงเรียนกวดจะมีการใช้เทคนิคการสอนได้มากกว่าครูที่โรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร ตันติพันธุ์พิพัฒน์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การตัดสินใจเลือกเรียนกวดวิชาของ

นักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” พบว่า การเรียนกวดวิชา ผู้สอนมีเทคนิคในการเรียนอย่างเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

และสุดท้ายผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มคุณครูผู้สอนในโรงเรียน พบว่า ปัจจัยด้านการเงิน เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนเลือกไปเรียนกวดวิชา ทั้งนี้จากการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์อาจเป็นเพราะ เด็กมีความแตกต่างกันด้านรายได้อยู่แล้ว ผู้เรียนที่มีเงินมากอยากเรียนกวดวิชาก็สามารถไปเรียนได้ ถ้าไม่อยากเรียนแต่อยากได้ความรู้เพิ่มเติม ก็ไปดูตามสื่อออนไลน์ก็ถือเป็นการเรียนเสริมได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ บวรกิติวงศ์ (2545) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาระบบใหม่ที่มีต่อผู้เกี่ยวข้อง” พบว่า คุณครูมีความเห็นว่า นักเรียนต้องเรียนกวดวิชาอยู่ในระดับมาก ถึงร้อยละ 59.1 แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาวัลย์ ชวนไชยะกุล (2557) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากต่อผลกระทบของโรงเรียนกวดวิชา ด้านการเพิ่มค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของครอบครัวให้สูงขึ้นโดยไม่จำเป็น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้กับผู้ปกครองโดยไม่จำเป็น ค่าใช้จ่ายในการเรียนพิเศษที่เพิ่มมากขึ้นมากกว่าการเรียนปกติในโรงเรียน

9. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องโรงเรียนกวดวิชากับการศึกษาไทย ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล รวมถึงการสัมภาษณ์ ทำให้ทราบถึงปัญหาการศึกษาไทย พร้อมทั้งได้ประสบกับปัญหาตลอดการดำเนินการ ทั้งนี้ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้

9.1 หน่วยงาน เครือข่าย องค์กรสถาบันการศึกษาทุกระดับ ทั้งภาครัฐ - ภาคเอกชน ควรร่วมมือกันแก้ไขปัญหาทางการศึกษา มาร่วมดมสมอง วิเคราะห์ปัญหากันอย่างจริงจังว่าระบบการศึกษาภายในระบบมีปัญหาในส่วนใดหรือไม่ เพื่อทำให้การศึกษาของไทยมีคุณภาพ มีหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการต่อผู้เรียน

9.2 ควรเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีเวลามากพอ สะดวกใจต่อการให้ข้อมูลจริง ๆ เพราะจะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

9.3 ใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพที่มีเทคนิคเพิ่มเติม เช่น การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม ต่อยอด และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เป็นประโยชน์ต่อผลการศึกษาที่จะเกิดขึ้น

รายการอ้างอิง

Bray, M. (2001). The Shadow education system: private tutoring and its implications for planners.

<https://www.researchgate.net/publication/44839572>

คมสัน พรหมรินทร์. (2560). "เงา" โลกแค้น: เมื่อระบบติวเตอร์ในโรงเรียน "อ้อม" ระบบการศึกษาไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ติวเตอร์ จุฬา. (2560). เหตุผลที่ต้อง เรียนพิเศษ. <https://www.chulatututor.com/article>

ประภาวัลย์ ชวนไชยะกุล. (2554). การศึกษาสภาพและผลกระทบของโรงเรียนกวดวิชาในประเทศไทย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ลีลาณัฐ อารยะกุล. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของโรงเรียนกวดวิชาของผู้ปกครองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

วิชาญ บุพชัยศรี. (2545). ความแตกต่างระหว่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่อยู่อาศัยบริเวณธนบุรี ตะวันออกที่เรียนกวดวิชาบริเวณปิ่นเกล้า (ถนนบรมราชชนนี) กับที่เรียนบริเวณสยามสแควร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศศิธร ตันตพิันธ์พิพัฒน์. (2558). การตัดสินใจเลือกเรียนกวดวิชาของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2564). รายงานโรงเรียนกวดวิชาที่อยู่ภายใต้สังกัด. <https://nfe.opec.go.th/>

สุชาดา บวรกิติวงศ์. (2545). ผลกระทบของการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาระบบใหม่ที่มีต่อผู้เกี่ยวข้อง.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เหมื่อนฝัน ธัญญศรีชัย. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนโรงเรียนกวดวิชาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขต

กรุงเทพมหานครและปริมณฑล. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Appendix

- คำสั่งวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ 382/2566 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานจัดการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7

คำสั่งวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ที่ 382/2566

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานจัดการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัย
และความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7

ด้วยวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ร่วมกับสมาคมผู้ประเมินมูลค่าทางสังคมไทย และเครือข่ายมหาวิทยาลัยจาก 8 สถาบัน ได้กำหนดจัดโครงการการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัย และความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7 (The 7th PSPARN Academic Conference 2023) หัวข้อ “ชัยชนะแห่งการเปลี่ยนผ่าน?: พลิกวิกฤตสู่การเปลี่ยนแปลงประเทศไทย (Transitioning Triumphs?: Turn Threats into Transformative Thailand)” ระหว่างวันที่ 21- 23 กรกฎาคม 2566 ณ โรงแรมพูลแมน ขอนแก่น ราชา ออคิด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีการนำเสนอผลงานทางวิชาการในการเป็นการแลกเปลี่ยนและสร้างเครือข่ายทางวิชาการ เกิดการเผยแพร่และนำองค์ความรู้ใหม่ ๆ จากการประชุมวิชาการฯ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาในด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องในอนาคตของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิตนักศึกษา และบุคคลทั่วไป ทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานจัดการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษา วิจัย และความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7 ดังรายชื่อต่อไปนี้

ประธานคณะกรรมการจัดงาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิงชายู จงสมชัย คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

คณะกรรมการที่ปรึกษา

1. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ประธานกรรมการ
2. คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	กรรมการ
3. คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	กรรมการ
4. คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	กรรมการ
5. คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ	กรรมการ
6. คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา	กรรมการ
7. คณบดีคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา	กรรมการ
8. คณบดีวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้	กรรมการ
9. คณบดีสำนักวิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	กรรมการ
10. คณบดีคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร	กรรมการ

11. นายกสมาคมผู้ประเมินมูลค่าทางสังคมไทย	กรรมการ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ก้องกิตากร บุญช่วย	กรรมการ
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คุณิษฐ์ สมชนะกิจ	กรรมการ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระ กุลสวัสดิ์	กรรมการ
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คันสนีย์ จันทร์อานุภาพ	กรรมการ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกฤติ อีสริยานนท์	กรรมการ
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรตน์ อนันทนาวร	กรรมการ
18. อาจารย์ ดร.ปริยรัตน์ เชาวลิตประพันธ์	กรรมการ
19. อาจารย์ ดร.ลัญชุกรณ์ ศรีวิมล	กรรมการ
20. อาจารย์จิรวัด ศิริศักดิ์สมบูรณ์	กรรมการ
21. นายภูมิพัฒน์ พุกษาพิทักษ์	กรรมการ

บทบาทหน้าที่

เป็นที่ปรึกษาการประชุมงานทุกด้าน เพื่องานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คณะกรรมการอำนวยการและดำเนินงาน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิงชาญ จงสมชัย (คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง)	ที่ปรึกษา
2. อาจารย์ ดร.ประสงค์ชัย เศรษฐสุรวิชญ์	ประธานกรรมการ
3. ศาสตราจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ วชิรขจร	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญารัตน์ มีสุวรรณ	กรรมการ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.กิจฐเขต ไกรवास	กรรมการ
6. รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต	กรรมการ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรชัย สือประเสริฐสิทธิ์	กรรมการ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนินทร เพ็ญสูตร	กรรมการ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวนธง ครุฑจ้อน	กรรมการ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทิดา จันทร์ศิริ	กรรมการ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา พรหมหล้า	กรรมการ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพล พิณีจ	กรรมการ
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ทองแดง	กรรมการ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุปราณี ธรรมพิทักษ์	กรรมการ
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณากร ทาวะรัมย์	กรรมการ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วชิรวิทย์ อาริยะสิริโชติ	กรรมการ
17. อาจารย์ ดร.กฤติยา อนุวงศ์	กรรมการ

18. อาจารย์ ดร.อาภาภรณ์ สุขหอม	กรรมการ
19. อาจารย์ ดร.ชินวัตร เชื้อสระคู	กรรมการ
20. อาจารย์ ดร.จิรวัดน์ เจริญสุข	กรรมการ
21. นางนงลักษณ์ พุ่มม่วง	กรรมการ
22. นางสาวปัทมา บุตระบุรี	กรรมการ
23. นายเกียรติคุณ เรืองสุวรรณ	กรรมการ
24. นางวิไลวรรณ เรืองสุวรรณ	กรรมการ
25. นางสาวเปรมกมล มาลัยพวง	กรรมการ
26. นายภัทรกวี กันทรมงคล	กรรมการ
27. นางสาวนภาพร อุดมลาภ	กรรมการ
28. ว่าที่ร้อยตรีกวิรินทร์ พิมจันนา	กรรมการและเลขานุการ

บทบาทหน้าที่

อำนวยความสะดวก สนับสนุน ดูแล ติดตามให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือคณะกรรมการทุกฝ่าย
ในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

คณะกรรมการพิจารณาบทความ (Peer Reviewers)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญารัตน์ มีสุวรรณ	ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธนานันท์	กรรมการ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรคแสง	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น	กรรมการ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ จันท์แดง	กรรมการ
6. รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต	กรรมการ
7. รองศาสตราจารย์ ดร.รัชนี แดงอ่อน	กรรมการ
8. รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข	กรรมการ
9. รองศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว	กรรมการ
10. รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร	กรรมการ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวนธง ครุฑจ้อน	กรรมการ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธเนศ ยุคันทวนิชชัย	กรรมการ
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยาภรณ์ จตุรพรประสิทธิ์	กรรมการ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ เครือนวน	กรรมการ
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ เสมอเชื้อ	กรรมการ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิลุบล ไพเราะ	กรรมการ
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรมน สাত্রักษ์	กรรมการ

18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาลินี คุ่มสุภา กรรมการ
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวิวรรณ แพทย์สมาน กรรมการ
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักษศรี เกียรติบุตร กรรมการ
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา พรหมหล้า กรรมการ
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพล พิณีจ กรรมการ
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ทองแดง กรรมการ
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ผลเจริญ กรรมการ
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุปราณี ธรรมพิทักษ์ กรรมการ
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร กรรมการ
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรธมา ไวยมุกข์ กรรมการ
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณากรณ์ ทาวะรัมย์ กรรมการ
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิมพ์ประไพ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา กรรมการ
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สกฤติ อีสริยานนท์ กรรมการ
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตรลดา ไชยยะ กรรมการ
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัญญพัทธ์ มุ่งพัฒนสุนทร กรรมการ
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัชรวัตต์ อาริยะศิริโชติ กรรมการ
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนทร สุขสรานูจิต กรรมการ
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อักษราภักดิ์ ชัยปะละ กรรมการ
36. อาจารย์ ดร. ยศธร ทวีพล กรรมการ
37. อาจารย์ ดร. วิชชาญ จุลทริก กรรมการ
38. อาจารย์ ดร. อภิรดี จิโรภาส กรรมการ
39. อาจารย์ ดร.ภาณติมา พงษ์นัยรัตน์ กรรมการ
40. อาจารย์ ดร.จิรายุทธ์ สีม่วง กรรมการ
41. อาจารย์ ดร.จีรวัฒน์ เจริญสุข กรรมการ
42. อาจารย์ ดร.ชยานันท์ มณีวรรณ กรรมการ
43. อาจารย์ ดร.ชินวัตร เชื้อสระคู กรรมการ
44. อาจารย์ ดร.ญาเรศ อัครพัฒนานุกูล กรรมการ
45. อาจารย์ ดร.ณวิญ เสริฐผล กรรมการ
46. อาจารย์ ดร.ณัฐพล ต้นตระกูลทรัพย์ กรรมการ
47. อาจารย์ ดร.ธฤชณู รอดรักษา กรรมการ
48. อาจารย์ ดร.ธัชชนก สัตยวินิจ กรรมการ
49. อาจารย์ ดร.นพวรรณ พึ่งพา กรรมการ
50. อาจารย์ ดร.ประสงค์ชัย เศรษฐสุรวิชัย กรรมการ
51. อาจารย์ ดร.ผณิตา ไชยศร กรรมการ
52. อาจารย์ ดร.พัชรภา ตันตราจิน กรรมการ

53. อาจารย์ ดร.พิมพ์กมล กองโภาค	กรรมการ
54. อาจารย์ ดร.สุกรี นาคแย้ม	กรรมการ
55. อาจารย์ ดร.สุธินี ชูติมากุลทวี	กรรมการ
56. อาจารย์ ดร.สุรภัทร์ พิไชยแพทย์	กรรมการ
57. อาจารย์ ดร.อนุรัตน์ ฝิ่นถึงภูมิ	กรรมการ
58. อาจารย์ ดร.อัจฉรา บรรจงประเสริฐ	กรรมการ
59. อาจารย์กิตติ วิจารณ์กาญจน	กรรมการ
60. อาจารย์ปาริฉัตร ป้องโล่	กรรมการ
61. อาจารย์วรา มงคลสืบสกุล	กรรมการ
62. ว่าที่ร้อยตรีกวิรินทร์ พิมพ์จินา	กรรมการและเลขานุการ

บทบาทหน้าที่

- พิจารณาบทความที่เสนอในที่ประชุมทางวิชาการก่อนการจัดการประชุม

คณะกรรมการฝ่าย Chairperson และ Discussants

1. อาจารย์ ดร.ประสงค์ชัย เศรษฐสุริวิชญ์	ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญารัตน์ มีสุวรรณ	กรรมการ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธนานันท์	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรคแสง	กรรมการ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น	กรรมการ
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพสิน ภูจินาพันธุ์	กรรมการ
7. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร	กรรมการ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชินนทร เพ็ญสุตร	กรรมการ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา พรหมหล้า	กรรมการ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวนธง ครุฑจั่น	กรรมการ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ ยุคันตวนิชชัย	กรรมการ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ เสมอเชื้อ	กรรมการ
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพล พิณีจ	กรรมการ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ทองแดง	กรรมการ
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ผลเจริญ	กรรมการ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิลุบล ไพเราะ	กรรมการ
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตรลดา ไชยะ	กรรมการ
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศราวดี วิสาพรหม	กรรมการ

19. อาจารย์ ดร.ชินวัตร เชื้อสระคู	กรรมการ
20. อาจารย์ ดร.วิชาญ จุลทริก	กรรมการ
21. อาจารย์ ดร.จีรวัฒน์ เจริญสุข	กรรมการ
22. อาจารย์ ดร.ธฤชณู รอดรักษา	กรรมการ
23. อาจารย์ ดร.สุรภัทร์ พิไชยแพทย์	กรรมการ
24. อาจารย์กิตติ วิจารณ์กานจน	กรรมการ

บทบาทหน้าที่

1. Chairperson ดำเนินการใน Panel แนะนำเป็นผู้ Discussant
2. Chairperson สรุปผลของ Panel และอภิปรายของ Discussant
3. Discussants เสนอข้อคิดเห็นในหัวข้อที่เสนอ
4. งานอื่น ๆ ตามที่คณบดีฯ มอบหมาย

คณะกรรมการฝ่ายวิชาการ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญารัตน์ มีสุวรรณ	ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธนานันท์	กรรมการ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรคแสง	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น	กรรมการ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา พรหมล้ำ	กรรมการ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จีรศักดิ์ โปกหาวิน	กรรมการ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกานต์ อัครพงษ์พิศักดิ์	กรรมการ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิลุบล ไพเราะ	กรรมการ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ผลเจริญ	กรรมการ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตตรา ฤทธิสกุลชัย	กรรมการ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กัณตา วิชาชัย	กรรมการ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์คนอง พิลูณ	กรรมการ
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตระดา ไชยะ	กรรมการ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตราภรณ์ สมยานนทนากุล	กรรมการ
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมเกียรติ ภาวะเวช	กรรมการ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัชรวัตต์ อาริยะสิริโชติ	กรรมการ
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุทธิกานต์ มีจั่น	กรรมการ
18. อาจารย์ ดร.คุ่บุญ จารุมนี	กรรมการ
19. อาจารย์ ดร.จีรวัฒน์ เจริญสุข	กรรมการ
20. อาจารย์ ดร.ชินวัตร เชื้อสระคู	กรรมการ
21. อาจารย์ ดร.สิรกุล สุวินทวงศ์	กรรมการ

22. อาจารย์ ดร.สุกรี นาคแย้ม	กรรมการ
23. อาจารย์ ดร.โอม ฉัตรนนท์	กรรมการ
24. อาจารย์จินตนา เมืองแมน	กรรมการ
25. อาจารย์ทิพสุดา ญาณภักดิ์	กรรมการ
26. อาจารย์ธวัชชัย ป้องศรี	กรรมการ
27. อาจารย์ปฤณ เทพนรินทร์	กรรมการ
28. อาจารย์ปิยธิดา โคกโพธิ์	กรรมการ
29. อาจารย์ไศภิต ชีวะพานิชย์	กรรมการ
30. อาจารย์หนึ่งยา ไหลงาม	กรรมการ
31. ว่าที่ร้อยตรีกวิรินทร์ พิมจันนา	กรรมการและเลขานุการ
32. นางสาวเกษราภรณ์ คลังแสง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาทหน้าที่

1. วางแผนและเตรียมงานด้านวิชาการก่อนการจัดการประชุมฯ
2. กำหนดรูปแบบเนื้อหาวิชาการ จัดทำกำหนดการประชุมฯ หลังจากได้รับบทความแล้ว
3. ประสานงานกับคณะกรรมการฝ่ายเลขานุการ และประสานงานในการรับบทความ
4. ประสานงานกับคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ
5. งานอื่น ๆ ตามคณบดีฯ มอบหมาย

คณะกรรมการจัดทำ Proceedings

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญารัตน์ มีสุวรรณ	ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร	กรรมการ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต	กรรมการ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา พรหมหล้า	กรรมการ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ผลเจริญ	กรรมการ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรุตม์ เจริญศรี	กรรมการ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ทองแดง	กรรมการ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวนธง ครุฑจ้ออัน	กรรมการ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ เครือนวน	กรรมการ
10. อาจารย์ ดร.ชินวัตร เชื้อสระคู	กรรมการ
11. อาจารย์ ดร.ญาเรศ อัครพัฒนานุกูล	กรรมการ
12. อาจารย์ ดร.นพวรรณ พึ่งพา	กรรมการ
13. อาจารย์ ดร.ประสงค์ชัย เศรษฐสุรวิชญ์	กรรมการ
14. นางนงลักษณ์ พุ่มม่วง	กรรมการ

15.นางวิไลวรรณ เรืองสุวรรณ	กรรมการ
16.ว่าที่ร้อยตรีกวิรินทร์ พิมจันนา	กรรมการและเลขานุการ
17.นายมารุต บุบผามาลา	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาทหน้าที่

1. จัดทำ Proceedings หลังเสร็จงานประชุมฯ และสรุปการประเมินผลการประชุมฯ
2. งานอื่น ๆ ตามที่คณบดีฯ มอบหมาย

คณะกรรมการฝ่ายการแข่งขันตอบปัญหา

1. อาจารย์ ดร.ประสงค์ชัย เศรษฐสุรวินธุ์	ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร	กรรมการ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา พรหมกล้า	กรรมการ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิลุบล ไพเราะ	กรรมการ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวนธง ครุฑพัจจน์	กรรมการ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธเนศ ยุคันตวนิชชัย	กรรมการ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ	กรรมการ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักษศรี เกียรติบุตร	กรรมการ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพิชฌาย์ ปัญญา	กรรมการ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร	กรรมการ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตรลดา ไชยยะ	กรรมการ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศราวุฒิ วิสาพรหม	กรรมการ
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนทร สุขสรณจิต	กรรมการ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อักษรารักษ์ ชัยปะละ	กรรมการ
15. อาจารย์ ดร. ยศธร ทวีพล	กรรมการ
16. อาจารย์ ดร. วิชชาญ จุลหริก	กรรมการ
17. อาจารย์ ดร. อภิรดี จิโรภาส	กรรมการ
18. อาจารย์ ดร.ญาเรศ อัครพัฒนานุกูล	กรรมการ
19. อาจารย์ ดร.นพวรรณ พึ่งพา	กรรมการ
20. อาจารย์ ดร.ปรณ จินตะเวช	กรรมการ
21. อาจารย์ ดร.ผณิตา ไชยศรี	กรรมการ
22. อาจารย์ ดร.พิมพ์กมล กองโกล	กรรมการ
23. อาจารย์ ดร.สุธินี ชูติมากุลทวี	กรรมการ
24. อาจารย์ ดร.อติตยา ดวงอำไพ	กรรมการ

25.อาจารย์กัลยาพร กันอิน	กรรมการ
26.อาจารย์ถิรยุทธ์ บำบัด	กรรมการ
27.อาจารย์ทวีป มหาสิงห์	กรรมการ
28.อาจารย์วรุณา มงคลสีบสกุล	กรรมการ
29.อาจารย์ไศภิต ชะวพาณิชย์	กรรมการ

บทบาทหน้าที่

1. จัดการแข่งขันตอบปัญหา ออกข้อสอบ ตัดสินการแข่งขันการตอบปัญหา
2. งานอื่น ๆ ตามที่คณบดีฯ มอบหมาย

คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ และโสตทัศนวัสดุ

1. อาจารย์ ดร.ชินวัตร เชื้อสระคู	ประธานกรรมการ
2. นายเกียรติคุณ เรืองสุวรรณ	กรรมการ
3. ว่าที่ร้อยตรีภวินทร์ พิมจันนา	กรรมการ
4. นายภัทรกวี กันทรมงคล	กรรมการ
5. นายมารุต บุปผามาลา	กรรมการ
6. นางสาวจันทร์สุดา การดี	กรรมการ
7. นายวรฉัตร รุ่งวิริยะวงษ์	กรรมการและเลขานุการ

บทบาทหน้าที่

1. เผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์การจัดประชุมวิชาการ บนสื่อต่าง ๆ
2. ประสานงานกับคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
3. จัดเตรียมโปรเจคเตอร์ – คอมพิวเตอร์ สำหรับการนำเสนอผลงานทางวิชาการ
4. ถ่ายรูป ถ่ายวิดีโอ และบันทึกงานวิชาการตลอดทั้งงาน
5. เก็บรักษาเครื่องโสตทัศนวัสดุ ทั้งก่อนและหลังการประชุม
6. ประสานงานกับฝ่ายวิจารณ์ และสรุปผลการวิจารณ์ เพื่อนำข้อสรุปเผยแพร่
7. งานอื่น ๆ ตามที่คณบดีฯ มอบหมาย

คณะกรรมการฝ่ายอาคารสถานที่ และยานพาหนะ

1. อาจารย์ ดร.จรีวัฒน์ เจริญสุข	ประธานกรรมการ
2. นายเกียรติคุณ เรืองสุวรรณ	กรรมการ
3. ว่าที่ร้อยตรีภวินทร์ พิมจันนา	กรรมการ
4. นายภัทรกวี กันทรมงคล	กรรมการ

5. นางสุธิดารัตน์ ชาวชายโงง	กรรมการ
6. นายมารุต บุบผามาลา	กรรมการ
7. นายทรงศักดิ์ เนื่องไชยยศ	กรรมการ
8. สิบบเอกนันทนพ เข้มเพชร	กรรมการและเลขานุการ
9. นายเตชินทร์ สีหาฤทธิ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
10. นายไพบูลย์ อาปัดชิง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาทหน้าที่

1. จัดเตรียมอาคารสถานที่ก่อน ระหว่าง และหลังการประชุม
2. ดูแลวัสดุอุปกรณ์ก่อน ระหว่าง และหลังการประชุม
3. จัดเตรียมยานพาหนะสำหรับรับ-ส่งวิทยากร ผู้ร่วมงาน
4. อำนวยความสะดวกให้กับกรรมการฝ่ายอื่น ๆ เกี่ยวกับยานพาหนะ
5. จองที่พักรักษาผู้มีเกียรติ และผู้มาร่วมงาน
6. จัดพนักงานรักษาความปลอดภัย
7. ประสานงานกับฝ่ายพิธีการ ลงทะเบียนและต้อนรับเรื่องการรับ-ส่งวิทยากรและผู้เข้าร่วมประชุม
8. งานอื่น ๆ ตามที่คณบดีฯ มอบหมาย

คณะกรรมการฝ่ายเลขานุการ และประสานงาน (Secretariat Committee)

1. อาจารย์ ดร.ประสงค์ชัย เศรษฐสุริวิชญ์	ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญารัตน์ มีสุวรรณ	กรรมการ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา พรหมกล้า	กรรมการ
4. อาจารย์ ดร.ชินวัตร เชื้อสระคู	กรรมการ
5. นางนงลักษณ์ พุ่มม่วง	กรรมการ
6. นายเกียรติคุณ เรืองสุวรรณ	กรรมการ
7. นางวิไลวรรณ เรืองสุวรรณ	กรรมการ
8. นางสาวเปรมกมล มาลัยพวง	กรรมการ
9. นายภัทรกวี กันทรมงคล	กรรมการ
10. ว่าที่ร้อยตรีกวินทร์ พิมจันนา	กรรมการและเลขานุการ
11. นางสาวจากรุณี มาพร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาทหน้าที่

1. ดูแลเรื่องบทความที่ส่งมาทางเว็บไซต์และส่งต่อให้คณะกรรมการฝ่ายวิชาการ

2. ตอบคำถามทางเว็บไซต์ที่มีผู้ถามมาทุกเรื่อง
3. ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก และคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ในการเตรียมงาน เช่น การเชิญวิทยากร จัดส่งหนังสือเชิญร่วมงาน สรุปผลงานประชุมฯ โดยประสานงานกับ Chair person และ Discussants แต่ละห้อง
4. งานอื่น ๆ ตามที่คณบดีฯ มอบหมาย

คณะกรรมการฝ่ายพิธีการ ลงทะเบียน และต้อนรับ

1. อาจารย์ ดร.ประสงค์ชัย เศรษฐสุรวินธุ์	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์ ดร.ชินวัตร เชื้อสระคู	กรรมการ
3. นางนงลักษณ์ พุ่มม่วง	กรรมการ
4. นางสาวเปรมกมล มาลัยพวง	กรรมการ
5. นางสาวจุไรรัตน์ ผดุงกิจ	กรรมการ
6. นางสาวพรรณณี แก้วบุญเรือง	กรรมการ
7. ว่าที่ร้อยตรีธีระวัช จิบจันทร์	กรรมการ
8. นางสาวนภาพร อุดมลาภ	กรรมการ
9. นางสาวอุษณี สืบพันธ์โพธิ์	กรรมการ
10. สิบเอกนันทนพ เข้มเพชร	กรรมการ
11. นายภานุมาศชาติประเสริฐ	กรรมการ
12. นางสาววรินทร์ รัชโพธิ์	กรรมการ
13. นางสาวธราภร อนุเวช	กรรมการ
14. นางสุธิดารัตน์ ชาวชายโขง	กรรมการ
15. นางสาวปภาดา รัตนะตระกูล	กรรมการ
16. นายธีรพงษ์ ทองอ้วน	กรรมการ
17. นายศักดิ์ดา ดุระยับ	กรรมการ
18. นางวิไลวรรณ เรืองสุวรรณ	กรรมการและเลขานุการ
19. นางสาวจารุณี มาพร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
20. นางสาวสุดารัตน์ โยธาวงศ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาทหน้าที่

1. จัดเตรียมความพร้อมเรื่องการเชิญแขกผู้มีเกียรติ ต้อนรับผู้มาร่วมงาน
2. อำนวยความสะดวกแก่วิทยากรผู้เข้าร่วมงาน จัดทำป้ายชื่อรับลงทะเบียน
3. ประสานกับคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ
4. งานอื่น ๆ ตามที่คณบดีฯ มอบหมาย

คณะกรรมการฝ่ายนิสิตช่วยงาน

1. อาจารย์ ดร.ชินวัตร เชื้อสระคู	ประธานกรรมการ
2. ว่าที่ร้อยตรีภวิรินทร์ พิมจันนา	กรรมการ
3. นายภัทรภวี กันทรมงคล	กรรมการ
4. นางสาวจารุณี มาพร	กรรมการ
5. นายกสิโมสรนิตติวิทยาลัยการเมืองการปกครอง	กรรมการ
6. นายมารุต บุปผามาลา	กรรมการและเลขานุการ
7. ว่าที่ร้อยตรีธีระวัช จิบจันทร์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
8. นายดิณณภพ ศรีชัย	นิสิตช่วยงาน
9. นายณัฐวัฒน์ เขียรประกอบ	นิสิตช่วยงาน
10. นายธนวัฒน์ หาญธงชัย	นิสิตช่วยงาน
11. นางสาวพิมพ์พร ปาละ	นิสิตช่วยงาน
12. นายภวัต สิริพรพิสุทธิ์	นิสิตช่วยงาน
13. นายกษิติศ สิทธิชันแก้ว	นิสิตช่วยงาน
14. นางสาวกาญจนา ปะทะรัมย์	นิสิตช่วยงาน
15. นางสาวพนิตนาฏ ศรีคงเพชร	นิสิตช่วยงาน
16. นางสาวจิรัฐติกาล บริพันธ์	นิสิตช่วยงาน
17. นางสาวศุภรัตน์ ภูจอมจิต	นิสิตช่วยงาน
18. นายกิตติพงษ์ พิสายพันธ์	นิสิตช่วยงาน
19. นายณัฐภพ ใจน้อม	นิสิตช่วยงาน
20. นางสาวนุชนาฏ ครองแสนเมือง	นิสิตช่วยงาน
21. นายธีรภัทร อินทรมณี	นิสิตช่วยงาน
22. นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุข	นิสิตช่วยงาน
23. นางสาวศิริกัญญา เตชะวงศ์	นิสิตช่วยงาน
24. นางสาวณัฐพร ส่องแสง	นิสิตช่วยงาน
25. นางสาวจිරนนท์ ขวัญโพก	นิสิตช่วยงาน
26. นางสาวชนิสรา แผนบุตร	นิสิตช่วยงาน
27. นางสาวปัทมาวรรณ ป้องปิ่น	นิสิตช่วยงาน

บทบาทหน้าที่

1. จัดนิสิตต้อนรับแขก และจัดนิสิตร่วมฟังการเสนาบทความ ร่วมกับฝ่ายอาคารสถานที่ และฝ่ายต้อนรับ
2. ประสานงานกับฝ่ายอาคารสถานที่ฯ และฝ่ายพิธีการ ลงทะเบียน และต้อนรับ
3. งานอื่น ๆ ตามที่คณบดีฯ มอบหมาย

คณะกรรมการฝ่ายอาหาร และของที่ระลึก

1. นางนงลักษณ์ พุ่มม่วง	ประธานกรรมการ
2. ว่าที่ร้อยตรีวินทร์ พิมจินนา	กรรมการ
3. นางวิไลวรรณ เรืองสุวรรณ	กรรมการ
4. นางสาวจารุณี มาพร	กรรมการ
5. สิบเอกนันทนพ เข้มเพชร	กรรมการและเลขานุการ
6. นายภานุมาศชาติประเสริฐ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาทหน้าที่

1. ดูแลประสานงานการจัดสถานที่ จัดเตรียมของที่ระลึก และจัดการด้านอาหารทั้งหมด
2. งานอื่น ๆ ตามที่คณบดีฯ มอบหมาย

คณะกรรมการฝ่ายการเงิน บัญชี และพัสดุ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา พรหมหล้า	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์ ดร.จิรวัดน์ เจริญสุข	กรรมการ
3. นางนงลักษณ์ พุ่มม่วง	กรรมการ
4. นางสาวเปรมกมล มาลัยพวง	กรรมการ
5. นายภานุมาศชาติประเสริฐ	กรรมการ
6. นางสาวจุไรรัตน์ ผดุงกิจ	กรรมการ
7. นางสาวนภาพร อุดมลาภ	กรรมการ
8. นายเกียรติคุณ เรืองสุวรรณ	กรรมการและเลขานุการ
9. นายธีรพงษ์ ทองอ้วน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาทหน้าที่

1. รวบรวม ตรวจสอบความถูกต้องเอกสาร หลักฐาน การเบิกจ่ายเงินของฝ่ายต่าง ๆ
2. สรุปค่าใช้จ่ายหลังสิ้นสุดการจัดงาน
3. ประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับเอกสารการเงินและพัสดุ
4. งานอื่น ๆ ตามที่คณบดีฯ มอบหมาย

คณะกรรมการฝ่ายประกันคุณภาพ และประเมินผล

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา พรหมหล้า	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์ ดร.จิรวัดน์ เจริญสุข	กรรมการ
3. นางสาวเปรมกมล มาลัยพวง	กรรมการ
4. นางสาวธราภร อนุเวช	กรรมการ
5. นางสาวพรรณณี แก้วบุญเรือง	กรรมการและเลขานุการ
6. นางสาวจีรารวรรณ บุญคำภา	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาทหน้าที่

1. จัดทำแบบประเมินโดยให้ครอบคลุมทุกกิจกรรม
2. วิเคราะห์ ประเมินผล และสรุปผลรายงานโครงการฯ
3. งานอื่น ๆ ตามที่คณบดีฯ มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป และให้ยกเลิกคำสั่งวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ที่ 360/2566 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2566

สั่ง ณ วันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2566

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิงชาญ จงสมชัย)
คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The 7th
PSPARN

ACADEMIC CONFERENCE 2023

Transitioning Triumphs?: Turn Threats into Transformative Thailand

Hosted by
College of Politics and Governance (COPAG)
Mahasarakham University

